

Úvodník

Karel Čermák: Český biotop, aneb o politické neprůchodnosti zdravého rozumu	4
--	---

Články

Macur Josef: Břemeno substancování v civilním soudním řízení	7
Marek Karel: Leasing, smlouva o koupi najaté věci	19
Čermák Karel jun.: Ještě k tzv. prohlášením záměrů (letters of intent)	31
Vantuch Pavel: K možnosti účasti právního zástupce poškozeného a svědka při jejich výslechu v přípravném řízení	42
Štěpán Jan: Vysokoškolské učebnice proti obcházení zákona v praxi vyšetřování (k náležitostem vyrozumívání obhájce o vyšetřovacích úkonech)	51
Fiala Josef: Několik poznámek k účinkům prohlášení konkurzu na řízení o povolení vkladu do katastru nemovitostí (k příspěvku P. Baudyše)	53
Pohl Tomáš: Poznámky k úvaze Petra Baudyše „Účinky prohlášení konkurzu na řízení o povolení vkladu do katastru“	56
Vrcha Pavel: Prodej (kuchyňského nádobí) na objednávku, aneb smluvní pokuta versus (nejen) dobré mravy	58

Přečetli jsme za Vás	73
-----------------------------	----

Z judikatury

• Předmětem ústavní stížnosti musí být i rozhodnutí orgánů veřejné moci, který rozhodoval v posledním stupni	75
• K otázce omezení osobní svobody obviněného před rozhodnutím o vazbě	76
• K podmínkám vydání rozsudku pro zmeškání při dodatečném předložení plné moci právního zástupce	79
• K otázce rozhodování o nákladech řízení při zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku	86
• Kdy nepřísluší advokátovi odměna za sepis vyjádření k odvolání	87
• K otázce náhrady za promeškaný čas advokáta	88
• K aktivní legitimaci osoby vykonávající právo hospodaření se státním majetkem	90

Obsah

- Odstoupením od smlouvy o úvěru nezaniká pohledávka věřitele, ani závazek ručitele 92
- K otázce identifikace budovy, která nemá vlastní číslo popisné 95
- Pobyt cizinců v České republice – zrušení ust. § 14 odst. 1 písm. f) a odst. 4 zák. č. 193/1992 Sb. nálezem Ústavního soudu 96
- Změna stanoviska v otázce zastoupení advokátem v řízení před Ústavním soudem v případech, kdy stěžovatel je sám advokát 97

Z České advokátní komory

- 1) Informace o schůzi představenstva konané ve dnech 12. – 13. 4. 1999 99
- 2) Zprávy z legislativních výborů 100
- 3) Informace o výsledku advokátních zkoušek v I. pol. 1999 – 1. termín 106
- 4) Semináře pro advokátní koncipienty – změna místa konání 106

Z kárné praxe

- Neodstranění vad podání, které mělo za následek odmítnutí návrhu, je závažným porušením povinnosti advokáta. 107

Názor

- Převažují pozitiva (nová forma vzdělávání koncipientů má za sebou křest) – Jana Hamplová 108

Sbírka útěchy

- Ještě k vyrozumění obhájce dle § 165 odst. 2) tr. ř., aneb trumfové eso (Jan Štoviček) 111

Víte, že (Stanislav Balík) 113

Z odborného tisku (Připravuje Jaroslava Vanderková) 114

Tisk o advokacii (Připravuje Květa Slavíková) 121

Ze zahraničí

- Advokacie v Dánsku – Ivo Palkoska 127
- Předseda SAK k otázce sloučení advokacie a komerčních právníků na Slovensku a k problematice nového zákona o advokacii 133
- Vyšlo č. 1/99 Bulletinu slovenské advokacie 135

Různé

1) Propůjčení významného rakouského vyznamenání prezidentovi Notářské komory ČR	137
2) Změna v zabezpečování výkonu vazby pro Okresní soud Nymburk – sdělení	137
3) Nabídka intenzivních seminářů v New Yorku	137
4) Instrukce pro vyšetřovatele a policejní orgány k postupu v trestním řízení – výňatky vztahující se k obhajobě	138
5) Přehled vazebních věznic v ČR	149
6) Přehled věznic v ČR pro příjem odsouzených do výkonu trestu odnětí svobody	151
7) Adresář soudů ve Slovenské republice	153
8) <u>II. ročník celostátního golfového turnaje české advokacie</u>	157
9) Celostátní turnaj advokacie v tenise 1999	159
Nakonec	161
Inzerce	162

Bulletin advokacie jako jediný odborný časopis přináší pravidelně informace o obsahu periodik z oblasti práva a hlavních souvisejících oborů.

Dnes na stranách 114 – 120.

Český biotop, aneb o politické neprůchodnosti zdravého rozumu

Morálka nedostala na zadek, jak si mnozí z nás myslí, teprve v naší všelikou nemravností vykřičené době, nýbrž ve skutečnosti už dávno v minulém století, kdy ji svým historizujícím pojetím začali relativizovat Marx a Nietzsche. Pro oba právě uvedené pány přestala být morálka, natož soubor nějakých etických pravidel, univerzální civilizační hodnotou – alespoň ve smyslu různých civilizací, a tudíž odchýlných etických pravidel – a stala se historicky účelovou normotvorbou, kterou jedna skupina lidstva nesledovala nic jiného, než pokoření či porobu nějaké jiné skupiny lidstva. Náš starý známý Marx tedy pochopitelně považoval morálku za třídní záležitost, vymyšlenou vždy tou kterou vládnoucí třídou, za účelem úspěšného vykořisťování člověka člověkem, a došel tudíž k nekompromisnímu závěru, že taková morálka, kterou si stanovily vládající třídy pro ovládnutí vykořisťovaného zbytku lidstva, je na houby a nemůže mít žádnou legitimitu ani závaznost. Nietzsche šel na morálku taky od lesa, ale z jeho druhé strany. Morálku si podle něho nevymysleli ti, kteří mají nárok světu vládnout a někdy mu také vládli, nýbrž zcela paradoxně naopak ovládnutí rabové, kteří chtějí ničit svobodného nadčlověka a jeho přirozenou morálku, která se projevuje jako vůle k moci a věčné návraty téhož. Ta morálka, která snad ještě teď jakž takž platí, je tedy morálka otroků a lidstvo se nepohne ani o píd dopředu, dokud se této otrocké morálky nezbaví a dokud nezavládne přirozená, ničím nespoutaná individuální mravnost příslušníků k moci vyvolené a vůlí k moci vybavené panské části lidstva.

Vy, vážení přátelé, kdož se mnou v roce 1999 žijete v místech, pro něž jsem si od biologů a ekologů a podobných lidských druhů dovolil vypůjčit název český biotop, dáte možná za pravdu mému pronikavému postřehu, že v tomto biotopu nežije už žádný živočišný druh, který by nepatřil v pohledu na morálku buď k marxistům nebo k nietzscheánům či chcete-li k pánům nebo kmánům, a to k živočišným druhům počítám i psy a kočky, mezi nimiž lze také bezpečně rozlišovat nafoukané a vyhýčkané mazlíčky s bezmeznou vůlí k moci a potulné párie a proletáře, jimž jejich morálka velí kousnout své nadzvířecí protějšky při každé příležitosti do ucha nebo do jiných částí těla. Téměř úplné vyhynutí živočišných druhů, jež by se stále ještě cítily vázány vůbec nějakými pravidly, pak v českém biotopu způsobuje některé další pozoruhodné jevy, dosud vědecky zcela neprozkoumané, z nichž bych dnes snad skromně upozornil na dva. Jsou to jevy empiricky nazývané prostředí

(někdy též rámeček) a průchodnost (někdy též neprůchodnost). Možná, že nedostatky mého všeobecného vzdělání, nebo nedostatečná vědecká objasňenost těchto termínů, mi brání v jejich náležitém uchopení a pochopení, a tak, rád to přiznávám, kdykoliv se o těchto pojmech mluvívá, vypadám jako hlupák.

Tak třeba ta část živočišstva, která obývá náš biotop, straní Nietzscheovi a je nadána sice vůlí k moci, nikoliv však zdravým rozumem, kdysi rozpůjčovala nějakých mizerných pár stovek miliard jiným, rovněž vůlí k moci nadaným, živočichům, nepochybně s přesvědčením, že dojde k věčným návratům téhož. Věčné návraty téhož se však nekonalý, neboť mezitím rabská morálka příznivců Marxových donutila nietzscheány k úhybným pohybům, jež spočívaly zejména ve vymyšlení pojmu prostředí, konkrétně řečeno pak právní prostředí. S údivem pozoruji, jak tento manévr funguje, a nemohu se zbavit dojmu, že vůle k moci, jako základ každého morálního principu, se začíná už uplatňovat i tam, kde bych to ne tak zcela čekal; a vůle k moci je zase jako vždy spojena se ztrátou zdravého rozumu. I ten nejhloupější advokát, jako třeba já, celkem chápe, že je jistý rozdíl mezi tím, dát si pohledávku přisoudit a faktickým vymožením této pohledávky. Žádné právní prostředí nevydají z jalové krávy tele a z dlužníka, který je plaťte, ani korunu, a to ani v případě, že nalézací rozsudky budeme dostávat do dvou dnů a staccatový rytmus dražebních kladívek se jako tamtamy rozezná v dražbách mimo exekuci po celé zemi. Tento divoký tamtamový rej může možná zlákat teenagery obojího pohlaví a historizující moralisty obojího ražení, se zdravým rozumem však nemá nic společného. Zkrátka já, jako ten hloupý, obyčejný advokát, prostě odmítám nést jakoukoliv rozumnou odpovědnost za úhybné výroky, jako že se podcenilo právní prostředí, když se ve skutečnosti podcenil zdravý rozum, nebo za propagandistická hesla, jako že právní rámeček rešájet vsjo, když vsjo rešájet zdravý rozum. Ten velí nepůjčovat stovku na nádraží někomu, kdo byl prý právě okraden a potřebuje se dostat do Českého Krumlova (leďaže chci udělat dobrý skutek), ani pět miliard vekslákoví, který si za ně zítra prý zprivatizuje zlatý důl nebo třeba Vítkovické železárny. Zmíněné osoby totiž nejsou, jak patrné, ubohé oběti zlodějů nebo ušlechtilí privatizéři, nýbrž podvodníci, jak by nás o tom zdravý rozum měl zdravě informovat. Záhadný termín právní prostředí nemá se ztrátou zdravého rozumu co dělat a pochybuji, že by se mi vážení politici a legislativci nevysmáli, kdybych svou nevymožitelnou stovku přisuzoval vadám jakéhosi pýtického právního prostředí. Řeklo by se mi prostě, že jsem blbec bez zdravého rozumu, když jsem tu stovku půjčil. Ani panská, ani třídní morálka nemá zkrátka s blbostí co dělat, a tudíž tu není žádný důvod ohlašované mu zběsilému bušení tamtamů ještě snad aplaudovat, pokud zrovna nejsme fanynky skupiny Pink Pigs nebo fanoušci FC Bělšany.

Ještě horší je situace v otázce průchodnosti. Většina záležitostí, jež v jiných biotopech běžně fungují v souladu se zásadami zdravého rozumu, je v českém

biotopu neprůchodná, a mám-li být i zde konkrétní, je politicky neprůchodná. Řeknete-li dnes například někde, že zajištění rovnosti při přístupu k právům je spojeno s jistým rozpočtovým nákladem, a to patrně nikoliv větším než tři sta milionů korun, což je v podstatě současný stav zajišťování nákladů povinných obhajob, setkáte se obvykle se zdvořilým úsměvem a se rčením, že tato záležitost je v důsledku stavu státního rozpočtu politicky neprůchodná. Uzavřít musíte, že politicky neprůchodné je v českém biotopu zajištění lidských práv, zejména pak práva na rovný přístup k justici. Průchodnost práv těch, kteří jsou nadáni vůlí k moci, případně těch, kteří chápají morálku po marxisticku třídně – všimněte si, jak je to jedno – je však zcela bezproblémová. Na otázku, kolik stála právní pomoc renomovaných zahraničních a snad i tuzemských advokátních a auditorských kanceláří pro nejrůznější státní instituce k tíži státního rozpočtu, se sotva dočkáte odpovědi. To panská, ani třídní statistika nesleduje. Je to desetinásobek těch ubohých tři sta milionů, nutných na procesní výpomoc těm, jimž ekonomická a sociální situace nedovoluje se řízení o jejich právech rovnocenně zúčastnit? Je to víc? Nevím, myslím, že je to víc. Zase znova: panská a třídní morálka kontra zdravý rozum.

Vím, co je to neprůchodnost tlustého střeva. Tomu se říká zácpa neboli konstipace. Moc nerozumím tomu, co je to politická konstipace. Nebudu daleko od pravdy, pomyslí-li si, že politická konstipace znamená převahu nietzscheánské nebo marxovské vůle k moci nad zdravým rozumem.

Teď se vám musím, vážení čtenáři, na závěr omluvit. Bude trochu nechutný. Klasickým terapeutickým prostředkem pro léčbu konstipace je klystýr. Trpíme-li politickou konstipací, jak náš zdravotní stav diagnostikují sami političtí představitelé, nezbyvá patrně nic jiného, než terapie jakýmsi politickým klystýrem. Třeba se nám po něm trochu uleví a v našem českém biotopu zase ožijí i ony zdánlivě vyhynulé živočišné druhy, které své morální přístupy k podstatným problémům soužití nejrůznějších lidských společenství založí víc na předporozumění zdravého lidského rozumu, než na excentricky nebezpečných, jakýkoliv řád relativizujících, jenom zdánlivě kontroverzních přístupech panské a třídní morálky.

Mezi Marxem a Nietzschem nebyl nakonec tak veliký rozdíl, že ne? Oni na to jenom šli od lesa, ale každý z jeho druhé prokleté strany. Zkusme na to jít z lesa zdravého rozumu, tak jako všude jinde.

Karel Čermák

Květen 1999.

ČLÁNKY

Prof. JUDr. Josef Macur, DrSc.

Brno

Břemeno substancování v civilním soudním řízení

ÚVOD

Civilní proces je poměrně složitou činností mnoha subjektů, jež mají v řízení různá postavení a vystupují ve zvláštních, navzájem značně rozdílných, procesních rolích. Má-li být právní regulace tak složitě společenské činnosti efektivní, musí odpovídat složitosti svého předmětu. Nelze vycházet pouze z norem pozitivního práva (civilního soudního řádu), ale je třeba brát v úvahu také poznatky právní teorie, která v oblasti civilního práva procesního byla vždy široce rozvinutá; právě tak je nutno přihlížet k soudní praxi, neboť judikatura soudů umožňuje nezbytné dotváření pozitivních ustanovení procesního práva a je i v tomto směru nenahraditelná.

Mnohé právní konstrukce i celé procesní instituty, které rámcově vyplývají z norem civilního práva procesního, avšak svoji konečnou formu mohou nabývat pouze za pomoci procesní právní teorie a na základě bohaté praktické činnosti soudů, byly u nás v letech 1948 až 1989 opomíjeny, ba zcela vypadly z povědomí právnické veřejnosti, ačkoliv byly známy a uplatňovaly se v době předmnichovské republiky a jsou trvalou součástí právní kultury vyspělých zemí.

Do uvedené skupiny pojmových konstrukcí a procesních právních institutů patří také tzv. **břemeno substancování**, které sice může vyvolávat některé kontroverzní úvahy i názorová střetnutí, jak tomu nasvědčuje i současná odborná literatura vyspělých evropských zemí, nelze však pochybovat o tom, že pro břemeno substancování jako procesní právní institut lze nalézt oporu jak v teorii civilního procesu, tak v pozitivní právní úpravě civilního soudního řádu i v praktické činnosti soudů.

PROCESNÍ BŘEMENA V CIVILNÍM SOUDNÍM ŘÍZENÍ

V současné době je u nás pojem procesního břemena téměř výlučně spojován s problematikou dokazování v civilním soudním řízení, v němž se uplatňuje jako břemeno důkazní. Je nutno si však uvědomit, že v průběhu historického

vývoje vznikla celá obsáhlá nauka o procesních břemenech, která zdaleka nemůže být redukována na poznatky o břemenu důkazním. V této souvislosti musela být řešena také otázka vzájemného vztahu procesních břemen a procesních povinností. V minulosti se někteří významní představitelé procesní právní vědy domnívali, že v civilním právu procesním a v civilním procesu nevznikají sporným stranám žádné procesní povinnosti, ale pouze procesní břemena, která jsou právě pro civilní právo procesní typická. Většinou se však dodnes uplatňuje názor, podle něhož vedle procesních břemen vznikají v civilním řízení stranám také některé procesní povinnosti, jejichž počet ovšem nedosahuje podle mínění současných autorů ani jednu desítku. Jen velmi zřídka se pak setkáváme s názorem, který odmítá konstrukci procesních břemen a připouští pouze existenci procesních povinností.

Zvláštní pozornost zasluhuje pojmové vymezení procesních břemen. Převažuje mínění, že v případě procesních břemen váže právní norma nepříznivé následky pro jednu z procesních stran na její nečinnost v řízení. Těmto následkům se může procesní strana vyhnout jen tím, že se určitým procesním jednáním břemena zproští (že toto břemeno „unese“). Naopak zase o procesní povinnost jde v případě, kdy právní řád vyžaduje od procesní strany určité jednání a za porušení povinnosti k tomuto jednání ukládá sankce. Strana, nerespektující procesní břemeno, nejedná protiprávně, neboť neporušuje žádnou povinnost, nanejvýš pouze jedná v rozporu se svými vlastními zájmy. Zákon totiž v případě procesních břemen ponechává chování procesní strany výlučně na její svobodné vůli a nedonucuje tuto stranu k určitému procesnímu jednání. Záleží pouze na její volné úvaze, jaké procesní úkony učiní nebo neučiní. I když jí zákon hrozí nepříznivými následky za určité procesní chování, resp. za nečinnost v určité procesní situaci, neukládá procesní straně, jak má v řízení postupovat. Stanovení procesních břemen místo procesních povinností lze považovat za účinnější, demokratičtější, pružnější a šetrnější způsob stimulace procesní strany k určitému procesnímu jednání, než je ukládání procesních povinností, neboť zákonodárce pouze využívá zájem strany na příznivém výsledku sporu.

Bylo by nesprávné se domnívat, že mezi procesními povinnostmi a procesními břemeny existuje nepřeklenutelná hranice. Společným jmenovatelem obou těchto procesních institutů je jejich spojitost s procesní sankcí. Stanovením nepříznivých následků určitého postupu procesní strany v civilním řízení právní řád stimuluje takové její chování, které zákonodárce považuje v dané situaci za přiměřené a žádoucí. Negativní vymezení podmínek uplatnění následků procesního břemena nic nemění na pozitivním vymezení žádoucího a očekávaného chování, jež lze z formulace procesního břemena vždy jednoduše odvodit. Nerespektování procesního břemena má v podstatě vždy jen jedinou pozitivní alternativu, kterou lze chápat jako sankcionovanou procesní povinnost.

Rozvoj uplatnění procesních břemen je spojen s moderním vývojem civilního procesu, který položil důraz na svobodu procesních stran v civilním řízení, ale také na volbu způsobů a prostředků k dosahování procesních cílů. Demokratické a humánní pojetí civilního procesu vedlo k odmítnutí klasické konstrukce sankcí za nesplnění procesních povinností, k maximálnímu omezení přímého donucení k plnění těchto povinností a k položení rozhodujícího důrazu na sankce, které mají výlučně procesní charakter a nejlépe odpovídají podstatě civilního procesu.

Kdyby každé, byť sebemenší pochybení procesní strany v civilním procesu bylo chápáno jako porušení povinnosti a bylo spojeno s prosazováním přímého donucení, s uplatňováním přísných majetkových sankcí (pořádkové pokuty, náhrady škody apod.) včetně občanskoprávní (hmotněprávní) odpovědnosti nebo dokonce trestněprávního postihu, byl by celý civilní spor chápán účastníky řízení jako jejich neúměrné a nepřijatelné zatížení rizikem, jemuž je nutno se vyhnout. Strany by nebyly stimulovány k uplatnění civilněprocesní ochrany svých práv, ale značné nebezpečí přísných sankcí všeho druhu by je od hledání ochrany u soudu spíše odradilo. K této praktické stránce přistupují také hlediska ideová, spojená s ochranou lidských a občanských práv, včetně lidské důstojnosti.

Abych moderní zákonodárce vyloučil možnost uplatňování celého množství různých sankcí za porušení procesněprávních povinností, nemůže legislativně technicky postupovat jinak než tak, že se z hlediska velké většiny procesních situací vzdá uplatnění samotného pojmu a termínu procesní povinnosti. Jen tak může dosáhnout toho, aby za porušování procesních povinností nebyly uplatňovány také např. občanskoprávní sankce, jež mohou být důsledkem porušení jakékoliv primární povinnosti, tedy i povinnosti ukládané normami jiného právního odvětví než odvětví občanského práva hmotného.

Uplatněním procesních břemen je umožňováno, aby sankce za nerespektování procesního břemena spočívala výlučně jen ve zhoršení procesní situace strany, která neodvrátila nepříznivé následky tohoto břemena. I když sankcí je zpravidla neúspěch ve sporu, kdy strana zatížená procesním břemenem podlehne ve sporu druhé procesní straně, může mít nerespektování procesních břemen také za následek jen zhoršení vyhlídek na příznivé soudní rozhodnutí ve věci. Jakékoliv jiné sankce, ať již stanovené právem procesním nebo právem občanským, trestním, správním či pracovním atp., jsou uplatněním procesních břemen vyloučeny.

SUBSTANCOVÁNÍ SKUTKOVÝCH PŘEDNESŮ A NÁVRHŮ PROCESNÍCH STRAN

Substancováním rozumíme hodnocení skutkových přednesů a návrhů stran z hlediska jejich určitosti. Podmínka řádného substancování není splněna v případech neurčitých, paušálních a příliš obecných tvrzení, která neumožňují jejich

věcné přezkoumání. Nesubstancovaný přednes nedovoluje posoudit, zda je právně významný, ani nemůže být dokazováním zjištěno, zda odpovídá pravdě. Substancování předpokládá takovou konkretizaci tvrzených skutečností, aby mohly být učiněny konkrétním předmětem dokazování. Skutkové tvrzení je dostatečně substancováno, může-li soud přezkoumat, zda uplatňované právo v případě pravdivosti takového tvrzení skutečně vzniklo.

Minimální požadavky, které je nutno v podobě substancování klást na přednesy stran, určují, za jakých předpokladů má být vůbec procesní straně poskytnuta právní ochrana. Proto má v civilním procesu základní význam otázka, zda určité tvrzení nebo popírání je v souladu s civilním soudním řádem také v oblasti požadavků kladených na substancování skutkových přednesů stran.

Problematika substancování je poměrně široká. Může se vztahovat nejen na skutečnosti tvrzené v žalobním návrhu, ale také např. na různé důkazní návrhy podávané v průběhu řízení, neboť i předmět dokazování musí být substancován.

Skutečnosti vnějšího světa jsou zpravidla tak složité a vnitřně členité, že podrobnost a určitost jejich vylíčení může být stupňována téměř neomezeně a často je vyloučeno, aby žalobce již v žalobním návrhu podrobně vysvětlil všechny skutečnosti, na které konkrétně poukáže teprve žalovaný v rámci své obrany. Proto je nutno rozlišovat mezi „úplností“ a „určitostí“ skutkových tvrzení. Skutkové přednesy lze považovat za úplné, jestliže pokrývají všechny skutkové znaky právní normy, na niž se bezprostředně zakládá uplatňovaný nárok nebo subjektivní právo. V této souvislosti např. žalobce neunese břemeno tvrzení, jestliže některé skutkové znaky nárokové právní normy nepokryje žádným skutkovým tvrzením (např. žalobce uplatňující nároky z kupní smlouvy neuvede skutečnosti, z nichž by byla patrná dohoda smluvních stran o kupní ceně).

Hranice „úplnosti“ přednesů se nachází tam, kde neúplnost má za následek, že skutková tvrzení nelze subsumovat pod právní normu, která uplatňovaný nárok upravuje. Naproti tomu požadavek „určitosti“ přednesů je daleko širší, neboť strany v civilním procesu nesou odpovědnost za dostatečné shromáždění skutkového materiálu potřebného k pravdivému zjištění skutkového stavu soudem. Přednes musí být natolik určitý, aby mohla být konkrétně vymezena vysvětlovací povinnost odpůrce. Tvrzení procesní strany musí být do té míry konkrétní a určité, aby odpůrce přesně věděl, ke kterým skutečnostem má zaujmout stanovisko. Je nutno tedy substancovat i vedlejší skutkové okolnosti. Bude-li např. žalobce nejen tvrdit, že se uskutečnilo určité smluvní jednání, ale také přesně uvede, zda k němu došlo za osobní přítomnosti odpůrce, v určitém čase a v určitém místě, je tím současně umožněno druhé straně podat protidůkaz, z něhož by např. vyplynulo, že v uvedené době a na označeném místě žalobce nemohl být přítomen, protože se nacházel na zcela jiném místě (např. na služební cestě).

Často nelze předem přesně určit, kdy obsah skutkových tvrzení je dostačující. Někdy postačí nižší, jindy je zase potřebný vyšší stupeň konkretizace. Např. jestliže ve sporu o vrácení půjčky žalovaný tvrdí, že žalobce mu poskytl více půjček, z nichž sporná půjčka byla řádně splacena, je nutno mnohem přesněji konkretizovat okolnosti poskytnutí jednotlivých půjček než v případě, byla-li poskytnuta pouze půjčka jediná. Potřebný stupeň určitosti skutkových přednesů lze proto zpravidla stanovit až při plném rozvinutí kontradiktorního sporu, v němž se musí každá strana podrobně vyjádřit a podat vysvětlení ke skutkovým přednesům druhé procesní strany.

BŘEMENO SUBSTANCOVÁNÍ

K tomu, aby procesní strana formulovala své skutkové přednesy a návrhy s potřebnou přesností a určitostí, tedy aby i její skutkové přednesy a návrhy byly náležitě substancovány, nemůže být donucována žádnou přímou sankcí, ani sankcí nepřímou, která by překračovala meze vlastního procesního postupu. Jedinou sankcí, kterou může být v dané souvislosti procesní strana postížena, je zhoršení jejího procesního postavení, resp. nepříznivá změna v jejích vyhlídkách na příznivé soudní rozhodnutí. Tento způsob sankcionování je charakteristický pro všechna procesní břemena, včetně břemena substancování, které ztěžuje určitou procesní stranu.

Procesní sankce odpovídající břemenu substancování mohou být koncipovány různými způsoby. Jestliže např. soudce považuje sporné skutkové tvrzení procesní strany za tak nedostatečně substancované, že není způsobilé být jednoznačným předmětem důkazu, nenařídí na okolnost jeho pravdivosti žádné dokazování a ve svém dalším postupu toto tvrzení pomine, jako kdyby nebylo vůbec předneseno. Tak postupuje v případě, jestliže přednesy nemůže hodnotit z hlediska jejich pravdivosti, poněvadž byly učiněny nekonkrétně, nejasně a bez potřebného vylíčení bližších skutkových okolností. Podobně zase nedostatečně substancování skutkových údajů v žalobním návrhu zcela vylučuje možnost vydání kontumačního rozsudku ve prospěch žalobce. V případě nedostatečně substancovaných důkazních návrhů, z nichž není např. patrné, které konkrétní skutečnosti mají být předmětem důkazu, popřípadě není náležitě konkretizován samotný důkazní prostředek (osoba svědka, soukromá nebo veřejná listina apod.), soud neprovede navržené důkazy, resp. takové důkazní návrhy odmítne.

Uplatňování břemena substancování nelze považovat za pouhý důsledek pragmatického postupu soudu bez hlubšího, principiálního zdůvodnění. Požadavek substancování lze totiž přesvědčivě vyvodit ze struktury občanského soudního řádu, v němž se uplatňuje zásada projednací, která charakterizuje a vymezuje

především způsob získávání informací v civilním sporném řízení. Potřeba dostatečné určitosti skutkových přednesů stran souvisí se samotnou podstatou civilního procesu, v němž sporné strany se samy mají postarat o uvedení nutných informací do konkrétního řízení a jejich přínos pro shromáždění skutkového materiálu je stimulován osobním zájmem stran na vysvětlení skutkových okolností. Neurčitě a nekonkrétní přednesy jsou v rozporu se zákonnou metodou činnosti soudu v civilním řízení. Tím nabývá požadavek substancování skutkových přednesů stran své zakotvení v právním řádu.

V českém civilním soudním řádu i v soudní praxi již dlouhou dobu nebyla břemenu substancování věnována pozornost. V sousedních vyspělých zemích je tomu zcela opačně. Jak vyplývá z různých, na sobě nezávislých pramenů, jsou v civilních sporech rozhodnutí soudů Spolkové republiky Německo nejméně ve třiceti procentech projednávaných věcí založeny na zjištění nedostatečně substancovaných přednesů žalobce nebo žalovaného. Příliš rozdílná není ani situace v sousedním Rakousku.

Literatura vyspělých západních zemí však netají a nezastírá ani mnohá nebezpečí a úskalí institutu břemena substancování, jež může být pro nedostatek profesionální vyzrálosti nebo dokonce záměrně soudy uplatňováno nesprávným způsobem. Soud může např. svým neúměrně přísným posuzováním požadavku substancování jen zakrývat svůj názor, že uplatňovaný nárok je nepravděpodobný a kdyby nařídil složité dokazování, zůstalo by i potom přednesené tvrzení sporným. Složitě odůvodnění svého rozhodnutí, kterým by byla žaloba zamítnuta na základě hodnocení důkazů, soud nahradí jednoduchým poukazem na nedostatečně substancované přednesy procesní strany. Příliš přísné požadavky kladené na substancování mohou být také motivovány jen snahou soudu o úsporu času. V písemném vyhotovení rozhodnutí soud pouze stručně a rámcově uvede, že skutkový přednes nedosáhl nutnou míru substancování. Pod záminkou nedostatečně substancovaných přednesů se také soud může snažit jen vyhnout potřebnému obsáhlému dokazování. Poukaz na nedostatečně substancování může být rovněž jen důsledkem vnitřního mínění soudu, že respektování určitého skutkového přednesu strany by vedlo k nespravedlivým výsledkům. Může nastat i situace, za které otázka uplatnění břemena důkazního, jeho dělení, přesouvání atp. se může soudu jevit tak složitá, že se jejímu řešení raději vyhne poukazem na porušení pravidel o substancování skutkového přednesu procesní stranou. Na nedostatek substancování může soud posléze poukázat i z toho důvodu, aby se nemusel odchýlit od ustálené judikatury vyšších soudů.

Uvedené příklady možného nesprávného uplatnění břemena substancování ukazují, že tento institut může být poměrně snadno využíván k procesním cílům, které odporují jeho skutečnému poslání a významu v civilním procesu. Při nedo-

statku zkušeností českých soudů s posuzováním břemena substancování může být v zájmu hlubšího pochopení tohoto institutu snad vhodné poukázat na judikaturu zahraničních soudů, zejména sousední Spolkové republiky Německo.

BŘEMENO SUBSTANCOVÁNÍ V JUDIKATUŘE ZAHRAIČNÍCH SOUDŮ

Judikatura německých soudů uplatňuje velmi uvážlivý přístup k posuzování otázek dostačujícího substancování skutkových přednesů a návrhů stran. Tak např. rozhodnutí německého Spolkového soudu (dále jen BGH) publikované v časopise *Neue Juristische Wochenschrift* (dále jen NJW), ročník 89, str. 719, se zabývá problematikou substancování v souvislosti s realizací zákonného požadavku, podle něhož mají soudy učinit všechno pro to, aby vyrovnaly eventuální zaviněné průtahy procesních stran. Podle uvedeného rozhodnutí Spolkového soudu nižší soudy nemohou za účelem vyrovnání uvedených průtahů vycházet z přehnaných požadavků na substancování důkazního návrhu procesní strany, jež by jim umožnily odmítnout výslech již předvolaného svědka, který se nedostavil k jednání, aby tímto postupem zabránily odročení ústního jednání k opětovnému předvolání svědka a urychlily tak konečné vyřízení věci.

Podle ustálené německé judikatury musí skutkové přednesy procesní strany obsahovat dostatečně konkrétní údaje o času, místě a bližších okolnostech, aby byla odpůrci umožněna spravedlivá, věcně odůvodněná obrana; odpůrci musí být poskytnuta možnost přezkoumání skutkových tvrzení druhé procesní strany k zaujetí věcného stanoviska k těmto tvrzením (BGH, NJW, r. 92, str. 1967). Skutkové přednesy nebo popírání, jež těmto požadavkům neodpovídají, má soud posuzovat tak, jako kdyby nebyly učiněny. Skutkové tvrzení strany, jež nebylo napadeno dostatečně substancovanými přednesy druhé strany, považuje se za doznané (BGH, NJW, r. 93, str. 1200).

Podle judikatury Spolkového soudu otázku, zda přednes je dostatečně substancován, nelze posuzovat abstraktně, na základě obecně se uplatňujícího kritéria, ale je nutno vždy vycházet z konkrétní procesní situace; záleží na tom, jak podrobné, resp. vnitřně diferencované jsou skutkové přednesy odpůrce. Břemeno substancování může přecházet z jedné procesní strany na druhou, a to i několikrát za sebou, podle toho, jak jsou skutkové přednesy stran postupně více upřesňovány, doplňovány a konkretizovány.

Podle judikatury německých soudů význam a účel břemena substancování spočívá nejen v tom, aby byla umožněna účinná obrana druhé procesní strany, ale také ve způsobilosti tohoto institutu sloužit přesnému vymezení sporného materiálu. Jestliže skutkový přednes jedné strany je dostatečně určitý, musí na něj druhá strana odpovědět se stejnou určitostí. Nedostatečně substancovaná skutková

tvrzení soud pomine, s výjimkou případů, kdy žalovaná strana popírající tvrzení žalobce nemá o skutkových tvrzeních žalobce žádné vědomosti a poznatky, neboť sporné skutečnosti nebyly předmětem jejího jednání ani předmětem jejího smyslového vnímání (§ 138 odst. 4 ZPO). Posuzování určitosti přednesů a návrhů stran nesmí být ztotožňováno s jejich pravděpodobnostmi. I nejisté skutečnosti mohou být podle německé soudní praxe uváděny procesní stranou jako existující. Je teprve otázkou hodnocení důkazů, zda takové skutkové tvrzení je pravdivé. Nedostatečně substancovaná odpověď na řádně substancovaný přednes druhé procesní strany je ovšem v zásadě důvodem k tomu, aby soud takovou odpověď pominul, jako kdyby nebyla vůbec učiněna. Jestliže procesní strana není schopna nebo nemá vůli své skutkové přednesy podrobněji precizovat, je vysoce pravděpodobné, že její tvrzení jsou nepravdivá. I když v tomto smyslu neurčitost a nepravděpodobnost přednesů spolu velmi úzce souvisí, důvodem odmítnutí přednesu není jeho nepravděpodobnost, ale jeho neurčitost. Posuzování otázky, zda přednesy procesní strany jsou nebo nejsou dostatečně substancovány, nemá sloužit hodnocení důkazů, ale má zabránit zneužití civilního procesu neodpovědnou procesní stranou. Nároky kladené soudem na určitost skutkových přednesů mohou být vyšší v případech skutkových okolností, jež jsou procesní straně důvěrně známy, a naopak musí být nižší, jestliže se strana vyjadřuje např. o obchodní nebo osobní sféře jiného subjektu, tedy o skutečnostech, jež nemůže podrobně znát. Proto postačí, jestliže v takovém případě ve svém skutkovém přednesu poukáže pouze na určité „opěrné body“, na nichž se zakládá rozhodný skutkový stav. Funkce břemena substancování spočívá podle německého Spolkového soudu v tom, aby každá procesní strana plně a jednoznačně vysvětlila svá skutková tvrzení, jestliže se v nich v důsledku vyjádření odpůrce objeví určité nejasnosti, nepřesnosti a mezery. Naopak zase funkci břemena substancování nelze spatřovat v urychlování řízení, ani v posuzování věrohodnosti skutkových přednesů stran, ani v tom, aby odpůrci byly vytvářeny příznivé podmínky k popírání žaloby a k vítězství ve sporu (BGH, NJW, 92, 2428; BGH, NJW, 62, 1394; BGH, NJW 84, 2888). Podle Spolkového soudu je substancování pouze tehdy nedostatečné, jestliže soud na základě skutkových přednesů procesní strany nemůže posoudit, zda jsou naplněny zákonné předpoklady, na něž jsou vázány právní následky tvrzených skutečností (BGH, NJW, RR 93, 189). V konkrétní věci Spolkový soud vyslovil, že v případě, jestliže se uskutečnilo více osobních jednání mezi spornými stranami ohledně uzavření smlouvy, musí ze skutkových přednesů strany vyplývat, při kterém z těchto jednání, a jakým způsobem došlo ke shodnému projevu vůle kontrahentů (BGH, NJW, 62, 1394).

Jestliže procesní strana nerespektuje břemeno substancování, předpokládá se, že skutková tvrzení druhé procesní strany nepopírá, resp. že je uznává (BGH, NJW, 93, 1203). V průběhu celého řízení i během eventuálního řízení odvolací-

ho však může dodatečnými přednesy splnit to, co jí ukládá břemeno substancování. Pokud ovšem soud hodlá nepřihlédnout k přednesům procesní strany, o nichž se domnívá, že nejsou dostatečně substancovány, musí na to předem stranu upozornit, aby na základě poučení poskytnutého soudem přesně věděla, v jakém směru má své přednesy doplnit. Neposkytnutí takového poučení je považováno za hrubé porušení povinností soudu. Po poskytnutí poučení o potřebě dokonalejšího substancování musí soud poskytnout procesní straně dostatečný čas k doplnění skutkových přednesů. Nemůže např. bezprostředně po poučení strany o nedostatku substancování soudní jednání ukončit (BGH, NJW, 97, 441). Pokud strana svůj skutkový přednes po poučení soudem doplní, avšak ani po tomto doplnění není substancování dostačující, musí být soudem opětovně poučena o potřebě dalšího precizování přednesu (Oberlandesgericht München, Juristenzeitung, ročník 97, str. 188).

BŘEMENO SUBSTANCOVÁNÍ A SEKUNDÁRNÍ BŘEMENO TVRZENÍ

Jestliže procesní strana, která je jinak povinna podat potřebné skutkové vysvětlení, se nezúčastnila příslušného děje, resp. průběhu rozhodných skutečností a nemá o nich žádné bližší poznatky, ačkoliv její odpůrce má možnost podrobnější údaje uvést, může být od něho – jak dovozuje Spolkový soud (BGH, NJW, 90, 3151) – požadováno, aby zbavil procesní stranu, která potřebné poznatky nemá, její povinnosti podrobně přednést všechny rozhodné skutečnosti a umožnit tak jejich dostačující substancování. Spolkový soud v této souvislosti hovoří o sekundárním břemenu tvrzení (v odborné literatuře je v daném směru často zmiňována tzv. vysvětlovací povinnost strany nezatížené důkazním břemenem). Předpokladem vzniku sekundárního břemena tvrzení procesní strany je však nezbytná okolnost, že druhá procesní strana ve svých skutkových tvrzeních uvede alespoň tzv. „opěrné body“, na nichž se zakládá skutkový stav, který je nutno blíže vysvětlit (BGH, NJW, 97, 128). Soud tedy může za uvedených okolností žádat o vysvětlení určitých skutkových okolností stranu, která má k těmto skutečnostem blíže než strana, kterou zatěžuje břemeno substancování. Pokud procesní strana nemůže pro nedostatek podrobnějších poznatků podat substancovaný přednes, neznamená to ještě, že druhé straně bez dalšího vzniká ohledně rozhodných skutečností vysvětlovací povinnost. Taková povinnost ji zatěžuje pouze v případě, jestliže strana, kterou jinak zatěžuje břemeno substancování, se nacházela mimo průběh rozhodného skutkového děje (BGH, NJW, 90, 3151; NJW 97, 128).

Sekundární břemeno tvrzení je za určitých předpokladů vyvozováno také z principu dobré víry („Grundsatz von Treu und Glauben“). Straně nezatížené důkazním břemenem může takto vznikat povinnost poskytnout odpůrci určité

informace, které by mu ulehčily uplatnění potřebných důkazů. V této souvislosti se jedná zejména o specifikaci skutečností, které jsou straně nezatížené důkazním břemenem dobře známy a naopak strana, které nese důkazní břemeno, takové poznatky nemá, anebo jí mohou být přístupné pouze za cenu nepřiměřených těžkostí. Předpokladem uplatnění principu dobré víry je okolnost, že rozhodné skutečnosti může strana nezatížená důkazním břemenem bez jakýchkoliv potíží objasnit a že s ohledem na okolnosti případu a při respektování jejích zájmů lze takový postup od ní požadovat. Princip dobré víry je aplikován rovněž v případech, jestliže skutečnosti, které má strana zatížená důkazním břemenem dokázat, jsou podle obecné zkušenosti vysoce pravděpodobné (BGH, NJW, 94, 2289).

ZVÝŠENÍ POŽADAVKŮ KLADENÝCH NA BŘEMENO SUBSTANCOVÁNÍ

Uplatňování pravidel o důkazním břemenu, podle nichž každá strana je povinna dokázat skutečnosti, z nichž vyvozuje uplatňované právo nebo nárok, vede k závěru, že procesní strana je povinna podat i negativní důkaz, jestliže norma hmotného práva váže uplatňované právní účinky na předpoklad, že určité skutečnosti nenastaly. Podání negativního důkazu je ovšem zpravidla značně obtížné. Právní praxe proto zvyšuje nároky kladené na substancování přednesů, jimiž odpůrce popírá tvrzení strany zatížené důkazním břemenem, že určité skutečnosti nenastaly, resp. nejsou dány. Ze soudní praxe lze uvést případ, kdy žalobce, zastoupený advokátem, neměl úspěch ve sporu, protože podle závěrů soudu nedokázal pravdivost svých tvrzení, na nichž zakládal žalobu. V dalším sporu žalobce uplatnil proti svému advokátovi nárok na náhradu škody a uváděl, že advokát nenavrhl v původním řízení výslech důležitého svědka, jehož jméno i adresu mu žalobce předtím výslovně sdělil. Advokát na svoji obranu uvedl, že jeho mandant mu sice původně sdělil jméno i bydliště svědka, jehož výslech měl být navržen soudu, později však změnil své stanovisko a z osobních důvodů požádal svého advokáta, aby výslech uvedeného svědka nenavrhoval. Podle stanoviska Spolkového soudu jestliže mandant uplatňuje vůči svému advokátovi nárok na náhradu škody vzniklé porušením smlouvy o zastupování, musí obranu advokáta jednoznačně vyvrátit, neboť ve sporu zatěžuje žalujícího mandanta důkazní břemeno. Důkaz negativní skutečnosti, že totiž nepožádal dodatečně advokáta, aby výslech svědka u soudu nenavrhoval, je ovšem tak obtížný, že musí být vyrovnán zvýšením požadavků na substancování skutečností, na nichž advokát zakládá svoji obranu (BGH, NJW, 87, 1322).

V jiném případě žalobce uváděl, že prodal žalovanému pozemek za kupní cenu, která byla ve skutečnosti dojednána mezi stranami v podstatně větší výši, než bylo uvedeno ve smlouvě uzavřené před notářem. Podle německé judi-

katury může být presumpce úplnosti a správnosti notářské listiny o kupní smlouvě vyvrácena, avšak skutková tvrzení, na nichž má být vyvrácení domněnky založeno, podléhají zvýšeným požadavkům na jejich substancování (Oberlandesgericht Köln, Zeitschrift für Wirtschafts – und Bankrecht, Wertpapier – Mitteilungen, Teil IV, 76, 323).

Podobně v případě, kdy zaměstnavatel ukončil pracovní poměr se zaměstnancem, protože v rozporu s pracovní smlouvou se nedostavil k výkonu služby, nemůže zaměstnanec ve sporu pouze paušálně popírat tvrzení žalobce, že jednal v rozporu s obsahem pracovní smlouvy, ale musí podrobně uvést skutečnosti, které mu zabránily splnit pracovní povinnosti. Jeho skutková tvrzení v tomto směru podléhají přísnějším požadavkům na substancování (Bundesarbeitsgericht, NJW, 77, 167).

Podle stanoviska Spolkového soudu ve sporu o to, zda smlouva byla uzavřena bez podmínky nebo s odkládací podmínkou, nese důkazní břemeno ohledně tvrzení, že smlouva byla bezpodmínečná, procesní strana, která ze smlouvy vyzývá svá práva. Druhá procesní strana, která se ve své obraně odvolává na odkládací podmínku, popírá účinnost uzavřené smlouvy. Její skutková tvrzení podléhají zvýšeným požadavkům na substancování (BGH, NJW, 85, 497).

SNÍŽENÍ POŽADAVKŮ KLADENÝCH NA BŘEMENO SUBSTANCOVÁNÍ

Tak jako judikatura sousedních západních zemí uplatňuje v některých případech přísnější požadavky na substancování, v jiných souvislostech zase břemeno substancování zmírňuje, aby vyrovnala informační deficit jedné z procesních stran, jako je tomu např. ve sporech o náhradu škody, v nichž poškozený nemá informace, jimiž disponuje škůdce.

Ve sporech o náhradu škody způsobené pacientovi chybnou činností lékaře při výkonu jeho povolání soudní praxe připouští ulehčení břemena substancování, jež zatěžuje pacienta. Tím má být vyrovnáno horší procesní postavení pacienta, který nemá odborné medicínské znalosti a zpravidla mu není podrobně známý ani průběh odborných zákroků, jež lékař na něm provedl, anebo které neučinil, ač je učinit měl. Proto německý Spolkový soud v zájmu uplatnění zásady „rovnosti zbraní“ procesních stran neklade na podrobnost a určitost přednesů žalobce tak přísné požadavky, jako na substancování přednesů lékaře (BGH, NJW, 81, 630). Postačí, když pacient pouze v hrubých rysech uvede, které jednání lékaře považuje za nesprávné, a jaká škoda v důsledku toho vznikla. Žalobce může jen rámcově přednést důvody svého podezření, že lékař se dopustil chyby ve svém postupu, kdežto lékař se při popírání neúplného a nepřesného přednesu pacienta nesmí omezit na pouhé popírání, lze-li od něho požadovat blíže speci-

fikovaný a podrobně substancovaný přednes (BGH, NJW, 87, 1479). Avšak také od samotného soudu judikatura vyžaduje zvýšené úsilí o pravdivé objasnění věci; soud má vhodnými otázkami a připomínkami adresovanými pacientovi usilovat o doplnění jeho skutkových přednesů (BGH, NJW, 84, 1409) a zpravidla také vykonat znalecké dokazování. Pokud přednes pacienta nepostačí jako východisko pro znalecký posudek, má doplňující skutkové okolnosti zprostředkovat soud (BGH, Versicherungsrecht, 71, 764). Soudní praxe také trvá na osobní účasti a výslechu pacienta před soudem ((BGH, NJW, 90, 2828).

Další významnou skupinou sporů, v nichž soudní praxe připouští zmírnění břemena substancování, jsou spory související s krádežemi motorových vozidel. Německá soudní praxe vychází z poznatku, že při uplatnění nároků na náhradu škody vůči pojišťovně nemá pojištěný vlastník odcizeného automobilu zpravidla možnost splnit obvyklé požadavky kladené na břemeno substancování a břemeno důkazní. Proto je podstatně zmírňováno břemeno substancování spojené s objasňováním skutečností, předpokládaných hmotným právem ke vzniku nároku na pojistnou náhradu škody (Oberlandesgericht, judikát publikovaný v časopise Versicherungsrecht, 94, 854). V případě krádeže motorového vozidla nelze klást na substancování a dokazování rozhodných skutečností příliš přísné požadavky, neboť v mnoha takových případech žalobce nemá možnost podat podrobné skutkové vysvětlení, a kdyby bylo od něho požadováno, zůstal by z hlediska účelu pojistné smlouvy bez ochrany. Proto postačí, jestliže přednese skutková tvrzení, z nichž lze na základě obecné životní zkušenosti s dostatečnou pravděpodobností usuzovat, že pojištěná věc byla odcizena způsobem, který je stanoven v pojistné smlouvě. Soud vychází pouze z nepřímých důkazů (indicií), které dostatečně zřetelně charakterizují „vnější obraz“ odcizení pojištěného vozidla. Takový důkaz je podle německé soudní praxe podán, jestliže je zjištěno, že pojištěné vozidlo bylo na určitém místě v určitou dobu odstaveno a později tam již nebylo nalezeno (BGH, NJW, 95, 2169). Při takto redukováných požadavcích na břemeno substancování a břemeno důkazní soudní praxe považuje za postačující důkaz výsledkem žalobce jako účastníka řízení. Pokud však žalobce navrhne výslech svědků k prokázání „vnějšího obrazu“ krádeže, má být takový důkaz vykonán (BGH, NJW, 97, 1988). Soud se nemá spokojit s výsledkem účastníka, není-li žalobce v důkazní nouzi. Jsou-li však dány konkrétní, nesporné a dokázané skutečnosti, které nasvědčují tomu, že žalobce není důvěryhodnou osobou, anebo jestliže z jiných důvodů vznikají závažné pochybnosti o pravdivosti jeho přednesů, soud ke zmírnění břemena substancování nepřistoupí (BGH, NJW, 96, 1348; NJW 97, 973).

Ke zmírnění břemena substancování dochází též ve sporech o náhradu ušlého zisku, o náhradu škody, která teprve v budoucnosti vznikne, i v některých jiných sporech.

ZÁVĚR

Existenci procesního institutu břemena substancování lze i v našich podmínkách jednoznačně vyvodit z ustanovení civilního soudního řádu a z jeho základních zásad, zejména zásady projednací. Uplatňování břemena substancování se může podstatně zvýšit efektivnost civilního soudního řízení. Vzniká však také nebezpečí, že břemeno substancování bude uplatňováno nesprávně, v rozporu s jeho posláním a účelem civilního procesu. Proto je nutno institut břemena substancování používat s potřebnou opatrností a na základě vysokých praktických i teoretických profesionálních znalostí.

Doc. JUDr. Karel Marek, CSc.
Právnická fakulta, MU Brno

Leasing, smlouva o koupi najaté věci

OBECNĚ K OTÁZKÁM LEASINGU

Smlouvu o koupi najaté věci – smlouvu pojmenovanou, uzavíranou podle § 269 odst. 1 a § 489 obchodního zákoníku, nelze v našem obchodním právu ztotožňovat s leasingovou smlouvou, kterou lze u nás realizovat jako smlouvu nepojmenovanou podle § 269 odst. 2 obchodního zákoníku, i když obecně jde u smlouvy o koupi najaté věci o smlouvu, která provádí tzv. „leasingové operace“.

Termín leasing pochází z anglického slova „to lease“ (obvykle překládaného jako „pronajímat“) a běžně se používá v obchodně finanční terminologii.

Každému potenciálnímu investorovi se nabízí zejména tyto možnosti: koupit zařízení z vlastních prostředků nebo provést koupi za prostředky získané úvěrem anebo získat užívání prostřednictvím leasingu. Posléze uvedený způsob může mít svoje výhody.

Leasing bývá obecně charakterizován jako smlouva o pronájmu výrobních prostředků nebo výrobků dlouhodobé spotřeby za dohodnuté částky na určité období. Leasing byl ve své specificky obchodně finanční roli používán již v padesátých letech v USA, v roce 1952 zde byla ustavena UNITED STATES LEASING CORPORATION. Do Evropy se dostává v 60. letech již jako osvědčený způsob odbytu výrobků s nemalými ziskovými ambicemi. Původně byl leasing realizován uvnitř každé země, avšak možnost zvyšování zisku a vyváženého kapitálu leasing internacionalizovala.

Postupně se vyčlenily zejména dvě skupiny leasingu, a to leasing finanční a leasing operativní.

Finanční leasing je založen na „dlouhodobém pronájmu“, upraveném příslušnou smlouvou, v jejímž rámci vlastník zařízení převádí na uživatele v podstatě všechna rizika a výnosy spojené s vlastnictvím daného majetku.

V průběhu dohodnutého nájemního vztahu by nájemce (tzv. leasee) měl pronajímateli (tzv. lessor) prostřednictvím dohodnutých splátek uhradit pořizovací náklady předmětu i úrokové náklady z dané finanční transakce. Ve splátkách jsou zahrnuta i rizika těchto operací a pochopitelně i odpovídající zisková marže.

Při operativním leasingu pronajímatel nejen vlastní daný předmět, nýbrž jej i udržuje. Jde zpravidla o „krátkodobý pronájem“ specifických druhů strojů, dopravních prostředků, počítačových systémů apod., kde v průběhu pronájmu nedochází k plné amortizaci tohoto zařízení.

Stále rostoucí podíl leasingu na trhu investic vyspělých zemí vede k zamyšlení nad tím, co působí rozvoj této formy podnikání. V literatuře se uvádí, že jde především o tyto faktory:

- narůstající potřeby kapitálových investic v důsledku zostřující se konkurence při snižující se schopnosti jednotlivých podnikatelů samofinancovat tyto potřeby,
- velká rizika pro kapitál vnášený do investic, které jsou předmětem ostrého konkurenčního boje a u nichž rozhodující roli v úspěchu na trhu hraje faktor času,
- rychlé morální a hospodářské zastarávání výrobků dlouhodobé spotřeby, především však u těch, jejichž časová efektivní využitelnost je omezena dynamikou vědeckotechnického rozvoje.

Svoji roli zde sehrávají i aspekty psychologické. Dochází ke změně myšlení v podnikatelské činnosti, která je charakterizována obecnější změnou vztahu k režimu vlastnickému na jedné straně a uživatelskému na straně druhé.

Ve vyspělých státech se uvádějí podrobné charakteristiky výhod leasingu pro uživatele. V obecné poloze mají tyto charakteristiky význam i pro uživatele tuzemské. S rozvojem soutěžních podmínek při podnikání našich oprávněných fyzických a právnických osob bude nepochybně význam těchto faktorů vzrůstat.

Zásadní výhody leasingu pro uživatele bývají specifikovány takto:

- leasing může kryt až 100 % nákladů na pořízení daného předmětu, v některých případech se nepožaduje žádný počáteční vklad nebo záloha,
- leasing neváže provozní kapitál nebo úvěry,
- v leasingu se nevyskytují úvěrové podmínky a investiční omezení,
- leasing poskytuje výhody cash flowes – splátky nájemného umožňují rozpočtování a prognózy této finanční kategorie, přičemž lhůta leasingu je obvykle odvozena z užitečné životnosti zařízení,

- leasing může představovat i určitou obranu proti inflačnímu vývoji, pokud zařízení je nakupováno za běžnou cenu a spláceno z budoucích výnosů,
- je to způsob, jak získat k dlouhodobému užívání větší majetkové složky bez zvýšení kapitálové základny,
- leasing ve vyspělých zemích zjednodušuje i daňové a účetní řízení (odpisy z majetku jsou totiž záležitostí a povinností vlastníka),
- leasing může být i jinak výhodný z hlediska daňového, může totiž jít o odečitatelnou položku (provozní náklady).

Na leasing, kromě výše uvedeného, je třeba se také dívat jako na úsporný typ technického rozvoje.

Leasing má ovšem výhody i pro poskytovatele:

- umožňuje diverzifikaci úspěšných transakcí a tím rozšiřuje možnosti pro úspěšné finanční podnikání a dosahování zisků,
- může eventuálně snižovat i podnikatelské riziko, neboť pro vlastníka je snadnější získat zpět pronajatý majetek, než je tomu např. v případě hypotéky. Hodnota zpět získaného majetku může být sice snížena špatným zacházením, zkušenosti ze zemí s rozvinutou ekonomikou však ukazují, že stabilita při těchto operacích vzrůstá,
- leasing za určitých podmínek může zvýšit ziskovou marži, protože vlastník při vhodné hospodářské politice získává doplňkový výnos z poskytovaných služeb,
- leasingová smlouva může být uzavřena rychleji než např. smlouvy investiční.

V Německu je smlouva o operativním leasingu klasifikována jako smlouva nájemní. Složitější je to u finančního leasingu. „Podle jednotlivých autorů jde o smlouvu kupní, smlouvu o obstarání obchodu, smlouvu úvěrovou, smlouvu smíšenou, smlouvu sui generis, smlouvu nájemní, respektive obvykle atypickou nájemní smlouvu. Posledně jmenovaný typ je v novější době zastoupen v literatuře poměrně výrazně.“¹⁾

Ve Velké Británii existuje značná volnost při uzavírání různých smluv. Zejména však může jít o hire purchase contract (smlouva o koupi najaté věci), finance lease contract (smlouva o finančním leasingu) a operating lease contract (smlouva o operativním leasingu).

Zajímavé jsou ovšem i poznatky z tak vyspělé země, jakou je nepochybně Švýcarsko. Finanční leasing se zde v oblasti investic a nemovitostí řeší „smlouvou o přenechání věci k používání“. Poskytování spotřebního zboží soukromým osobám se přitom nepovažuje za formu leasingu, ale za „nájemní“ smlouvu o prodeji na splátky. Subjekty začleněné do Svazu švýcarských leasingových společností – VSLG dbají, aby zákazníci používali objekty leasingových smluv k hospodářským nebo živnostenským účelům. Na rozdíl od některých jiných států neexistuje

valy ve Švýcarsku daňové výhody z leasingu a nebyla přípustná varianta leasingu spočívající v tom, že vlastník prodá věc leasingové společnosti a současně s tím uzavře s touto společností na stejnou věc leasingovou smlouvu.

Rakouské soukromé právo nezná – podobně jako i ostatní právní řády – leasingovou smlouvu jako samostatný smluvní typ. Pokud jde o smlouvu, která je základem operativního leasingu, plně se využívá nájemní smlouvy. Co se týká finančního leasingu, názory o druhu smlouvy tvoří širší spektrum, úvahy se vedou zejména o atypické nájemní smlouvě a o zvláštním typu smlouvy o přenechání věci.

Prodej na splátky, respektive „úvěrový prodej“, je typický spíše pro trh kupujícího, na němž dodavatel soutěží o zákazníka, a ne pro trh prodávajícího s monopolními výrobci, který v některých odvětvích u nás zatím do určité míry převládá.

Prodej s použitím úvěru existuje u nás prakticky nejčastěji v té podobě, že odběratel, nemá-li dostatek prostředků, uzavírá úvěrovou smlouvu s peněžním ústavem. V podstatě tedy existuje převážně úvěr bankovní při nízkém počtu případů sjednaného obchodního úvěru. (Ten ovšem mnohdy fakticky nastává neplacením pohledávek prodávajících. Výše faktického obchodního úvěru je přitom značná.)

„Úvěrový prodej“ je přitom obecně založen na tom, že odběratel splácí zařízení dodavatel. Zařízení splácí postupně ve sjednaných lhůtách. Podstatný rozdíl je v tom, že v dosavadním převažujícím způsobu placení (s bankovním úvěrem pro odběratele) je v otázkách placení zvýhodněn dodavatel, protože by měl zásadně dostat plně zaplacen ve vztahu k plnění. Naopak při obchodním úvěrovém prodeji je prodávající pod větším tlakem z hlediska kvality servisu, příp. dalších souvisejících činností.

Při rozhodování o tom, zda volit přímý nákup, investiční úvěr či leasing (jsou-li v daném případě dostupná všechna řešení), je vhodné sestavit porovnání, jehož výsledky mohou být ovšem v jednotlivých případech rozdílné.²⁾

K DRUHŮM LEASINGU

Z teritoriálního hlediska rozlišujeme leasing vnitrostátní a mezinárodní. S postupem integrací vyspělých průmyslových států světa a integrací bankovního a finančního sektoru se do popředí pozornosti dostává leasing mezinárodní. Stručně (a zjednodušeně) lze tento leasing definovat jako poskytnutí zařízení vlastníkem se sídlem v jedné zemi uživateli v zemi jiné. Klíčovou otázkou je pochopitelně volba práva, kterým se bude řídit daná leasingová smlouva.

Zde by zásadně neměly vzniknout problémy vzhledem ke skutečnosti, že princip neomezené volby práva u závazkových vztahů s mezinárodním prvkem dnes platí jako obecná zásada ve všech moderních právních řádech. Chybí-li volba práva, bude příslušný soud či rozhodčí soud rozhodovat v souladu se svými kolizními normami. V rámci našeho práva bude příslušný orgán postupovat podle

ustanovení § 10 zákona č. 97/1963 Sb. Přicházel by v úvahu právní řád sídla leasingové společnosti jako strany, jejíž činnost je pro leasingovou smlouvu charakteristická.

Je ovšem třeba uvážit ještě další specifika, případně zajištění vývozního a dovozního povolení, zda pro danou obchodní operaci neexistuje jen vymezený okruh oprávněných subjektů, měnová a devalvační rizika, celní překážky a zvláštní obchodní přírážky.

Mezinárodní leasing lze dále rozlišovat do skupin podle zapojení subjektů: s leasingovými společnostmi, s bankami a finančními společnostmi s výrobcí zařízení a dodavateli, s joint ventures (podniky se zahraniční majetkovou účastí).

Tradiční formy leasingu v ekonomicky vyspělých státech – leasing finanční a operativní – můžeme podle jiného kritéria třídit na leasing přímý a nepřímý.

Na přímém leasingu se účastní dvě strany – výrobce nesoucí i funkci leasingové společnosti a nájemce.

Na tzv. leasingu nepřímém se zpravidla vedle výrobce, který produkuje zboží, a kromě uživatele, podílí leasingová společnost (event. i peněžní ústav – banka), která přejímá funkci kupujícího a financujícího. Existují tedy tři základní subjekty leasingu: výrobce, dodavatel (poskytovatel) a uživatel. Čtvrtý subjekt, který vystupuje zejména v zahraničním finančním leasingu, je garant. Bez garance dnes většina zahraničních leasingových společností není ochotna poskytovat své služby tuzemským klientům. Funkci garanta do zahraničí však může plnit jen prvotřídní banka, které uživatel nemusí být znám; její garanci pak uživatel zajišťuje zárukou jeho banky. Při nepřímém leasingu se tedy může zúčastnit větší počet subjektů, ale popř. i finanční konsorcia apod.

Nepřímý leasing lze zajišťovat dvoustrannými smlouvami, respektive vícestrannou kontraktací. Pokud je uzavírán větší počet smluv, je třeba mít na zřeteli při jejich uzavírání obsah smluv dalších.

U leasingu lze rozlišovat jeho různé způsoby, zejména

- leasing bez nároku na koupi nebo obnovu, tj. nejjednodušší formu, kdy je stanoveno stejné měsíční nájemné po celou dobu, zbytková hodnota stroje zůstává vlastníkovu;
- leasing s nárokem na koupi, kdy vlastnictví stroje přechází na uživatele po skončení leasingu a po zaplacení dohodnuté částky pronajímateli;
- leasing s počáteční splátkou s nárokem na koupi, tj. počáteční, jednorázová splátka (např. 10 % nebo 30 % hodnoty stroje nebo zařízení) a dále stejné měsíční nájemné po celou dobu, umožňující pronajímateli snížit potřebu svých prostředků (včetně úvěru) s využitím dostatku prostředků nájemce;
- leasing s úhradou nájmu předem a požadavkem koupě, kdy určitý počet splátek nájemného se hradí při podpisu smlouvy a nahrazují se tak splátky nájemného na konci období;

- leasing s nárokem na nákup za vyšší než zbytkovou (zůstatkovou) hodnotu; leasing s úhradou nájmu předem za kupní cenu vyšší, než je zbytková hodnota (jde o kombinaci předchozích dvou forem);
- leasing s postupně rostoucím nájmem, jímž se umožňuje dosáhnout postupně rostoucí výnos předpokládané potřeby zdrojů nebo zamezit důsledkům inflace u pronajímatele;
- leasing se záručním depozitem (které tvoří např. i akcie, obligace a jiné cenné papíry) a odkupní cenou vyšší, než je zbytková hodnota, kdy uživatel skládá pronajímateli záruční vklad, který zpravidla nahrazuje částku částečně splacenou předem atd.

V zemích usilujících o přechod k tržnímu hospodářství není podíl leasingu na celkových investicích tak vysoký jako ve vyspělých zemích. Mezi nejzávažnější odlišnosti patří zatím především uzavírání leasingových kontraktů na výrazně kratší dobu, dané jak nedostatečným objemem vlastních i úvěrových zdrojů leasingových společností, tak i nedostatkem záruk na straně leasingových nájemců. V České republice lze očekávat další rozšíření leasingových operací. Daří se překonat dřívější překážku rozvoje, tedy to, že doposud rozvoji leasingu chyběla tzv. leasingová „infrastruktura“, čímž je myšlena legislativa, institucionální zabezpečení i příslušní specialisté.

MOŽNÝ OBSAH LEASINGOVÉ SMLOUVY

Pro usnadnění kontraktace subjektů, které zatím nemají zkušenosti s uzavíráním leasingové smlouvy, je uváděn možný obsah, který by měla smlouva mít. Tento uváděný obsah smlouvy jsme doplnili a následně ho uvádíme.

Smlouva by mohla obsahovat podle povahy obchodního případu (kromě obecných právních předpokladů na smlouvy kladených) popis objektu leasingu (lze doporučit oboustranně odsouhlasenou specifikaci v příloze smlouvy), popis příslušenství, místo objektu (respektive místo a způsob plnění), předání objektu, údaje o instalaci nebo montáži, účel použití, pojištění objektu³⁾ osobu, která bude provádět a hradit údržbu, postup pro řešení vzniklých škod na objektu, možnost přenechání objektu třetímu subjektu, postup pro případy porušení smlouvy, důsledky ukončení doby platnosti smlouvy (koupě, možnost nové smlouvy, nové použití objektu), případně příslušné rozhodčí místo, které bude řešit případné spory.

Nelze ovšem opomenout i ujednání o době plnění (dílčích plnění) a o ceně i účtování a placení. Často se volí takový způsob placení a termíny splátek, které mají vztah k výnosům najímaného zařízení. Typickou zásadou tu je „pay as you earn“ (plat, jak dostaneš). Přitom ve smlouvách budou řešeny i otázky další, například smlouvou stanovené zrušení smlouvy, doprava, záruky, zajišťování náhradních dílů, servisu, uvádění do provozu, zkoušky, sankce, případně roz-

sah náhrady škody, specifikování případů tzv. podstatného porušení smlouvy apod.

V minulém období – za platnosti hospodářského zákoníku – se leasingové smlouvy mezi organizacemi v tuzemsku koncipovaly zásadně mezi ostatními nepojmenovanými smlouvami podle ustanovení § 352 hospodářského zákoníku, přičemž bylo vhodné, aby v konkrétní smlouvě byla ustanovení podrobnější, ve srovnání s ostatními druhy smluv. Při smlouvě rámcovější konstrukce byla možnost použití ustanovení § 357 odst. 2 hospodářského zákoníku. Specifický smluvní typ pro leasing hospodářský zákoník neznal.

V současné době se kontraktace leasingu provádí převážně za realizace ustanovení § 269 odst. 2 obchodního zákoníku jako tzv. nepojmenovaná smlouva;⁴⁾ je potřeba zásadně dohodnout celý obsah smlouvy a musí zde být určena práva a povinnosti stran. Často se přitom odkazuje na obchodní podmínky podle § 273 obchodního zákoníku (např. na Všeobecné podmínky Asociace leasingových společností ČR)⁵⁾. Obsah smlouvy by měl být přitom poměrně bohatý.⁶⁾

K realizaci obchodního případu je však možno využít i pojmenované smlouvy – smlouvy o koupi najaté věci.

SMLOUVA O KOUPI NAJATÉ VĚCI

Podle základního ustanovení tohoto smluvního typu podle § 489 obchodního zákoníku si smlouvou o koupi najaté věci strany ujednájí v nájemní smlouvě nebo po jejím uzavření, že nájemce je oprávněn koupit najatou věc nebo najatý soubor věcí během platnosti nájemní smlouvy nebo po jejím zániku. Smlouva o koupi najaté věci vyžaduje písemnou formu.

Vzhledem ke kogentnímu ustanovení § 269 odst. 1 a § 272 obchodního zákoníku považujeme základní ustanovení za kogentní (zprostředkovaně kogentní).

Kromě přesného označení smluvních stran a přesného určení předmětu nájmu a budoucí koupě tvoří podstatné části smlouvy

- ujednání (v nájemní smlouvě nebo po jejím uzavření) o oprávnění nájemce koupit najatou věc nebo soubor věcí,
- doba (termín), kdy oprávnění vznikne (stačí, je-li uvedeno, zda během platnosti nájemní smlouvy nebo po jejím zániku).⁷⁾

Sjednání oprávnění koupě a doby, kdy oprávnění vznikne, bude tedy buď v nájemní smlouvě, která bude i smlouvou o koupi najaté věci (bude uzavřena jedna smlouva) nebo bude uzavřena nájemní smlouva a návazně smlouva o koupi najaté věci (budou uzavřeny smlouvy dvě). Může být uzavřen zřejmě i dodatek nájemní smlouvy řešící problematiku koupě najaté věci.

Vzhledem k tomu, že právní úprava Smlouvy o koupi najaté věci v obchodním zákoníku je stručná (§ 489 – § 496 obchodního zákoníku), měly by být potřebné

otázky řešeny v konkrétní smlouvě. Tyto otázky je přitom možno řešit odkazem na přesně určené obchodní podmínky. Při ujednání ve smlouvě je nutné přesně uvést, jaké podmínky byly použity.

Vznik různých obchodních podmínek podle § 273 obchodního zákoníku pro smlouvu o koupi najaté věci (i pro leasing) můžeme kladně hodnotit. Připomínáme však (což platí i pro jiné obchodní podmínky), že se nejedná o žádný předpis; použití podmínek jako celku či jednotlivých článků podmínek se sjednává. Toho by si měli být vědomi zejména uživatelé.

Smluvní ujednání přitom musí být v souladu s kogentními ustanoveními zákona. Z toho pohledu lze např. ve smlouvách posuzovat i konkrétní ujednání o smluvních pokutách a o jejich výši (mj. vzhledem k zásadám poctivého obchodního styku a dobrým mravům).

Pro budoucí změnu právní úpravy doporučujeme, aby byl výslovně do základního ustanovení smlouvy o koupi najaté věci ke slovům „koupit najatou věc nebo soubor najatých věcí“ doplněn i pojem „podnik“, který je předmětem specifické povahy podle obchodního zákoníku. Praxe se sice chová *de lege lata* tak, že předmětem plnění může být podnik, vhodnější však bude výslovné uvedení pojmu podnik (vedle věci a souboru věcí) v textu zákona.

Co se týká předepsané písemné formy smlouvy (viz ustanovení § 489 obchodního zákoníku), dnes by mohly být dodatky smlouvy provedeny i ústní formou (viz ustanovení § 272 odst. 2 obchodního zákoníku), pokud si smluvní strany neujednají, že změny smlouvy musí být písemné. To doporučujeme (nejen zde, ale obecně pro všechny případy smluv podle třetí části obchodního zákoníku, kde se jedná o písemnou formu smlouvy), *de lege ferenda* zvážit a případně změnit např. tak, jak to provádí občanský zákoník (stačilo by vypuštění příslušného textu o změnách a zrušení písemné smlouvy z obchodního zákoníku).

Základní ustanovení smlouvy o koupi najaté věci určuje, že smlouvu o koupi najaté věci si strany sjednají v nájemní smlouvě nebo po jejím uzavření. Pokud smlouvu o koupi najaté věci (která je obchodně právní) sjednávají strany v nájemní smlouvě, může se jednat o smlouvu o nájmu dopravního prostředku, která je obchodně právní nebo o smlouvu nájemní, která je občanskoprávní. V posléze uvedeném případě má smlouva dvě oddělené části – občanskoprávní nájem a obchodně právní koupi najaté věci. To může v praxi činit problémy, i když je takto sjednaná záležitost realizovatelná.

De lege ferenda však doporučujeme zvážit návrh jiného textu základního ustanovení, které by určovalo, že se smlouva o koupi najaté věci sjednává při uzavření nájemní smlouvy nebo po jejím uzavření.

Uzavírání smlouvy o koupi najaté věci při uzavření smlouvy nájemní by ve většině případů vedlo k uzavření dvou smluv a snížilo by případy některých praktick-

kých „směsí“ občanskoprávních a obchodně právních ujednání při povrchním provádění kontraktace „v nájemní smlouvě“.

Na základní ustanovení navazuje dispozitivní ustanovení § 490 obchodního zákoníku, které určuje: Je-li nájemce oprávněn podle smlouvy ke koupi najaté věci během platnosti nájemní smlouvy, doručením písemného oznámení⁸⁾ o uplatnění tohoto práva v souladu se smlouvou o koupi najaté věci nájemní smlouva zaniká, i když byla sjednána na určitou dobu.

Doručením písemného oznámení o uplatnění tohoto práva v souladu se smlouvou o koupi najaté věci tedy nájemní smlouva zaniká, i když byla sjednána na určitou dobu, zaniká však pochopitelně i tehdy, byla-li sjednána na dobu neurčitou.

Je-li pak nájemce oprávněn podle smlouvy ke koupi najaté věci po ukončení nájemní smlouvy, zaniká toto právo podle dispozitivního ustanovení § 491 obchodního zákoníku, neoznámí-li oprávněná strana druhé straně písemně vůli koupit najatou věc bez zbytečného odkladu po zániku nájemní smlouvy.

Zatímco předchozí ustanovení § 490 obchodního zákoníku řešilo situace, kdy je nájemce oprávněn ke koupi během platnosti nájemní smlouvy, ustanovení § 491 obchodního zákoníku řeší případy, kdy má nájemce toto oprávnění ke koupi věci po skončení nájmu. Pokud se smluvní strany dohodou od § 491 neodchýlí, musí nájemce svoji vůli uplatnit bez zbytečného odkladu. Může však být dohodnuta jiná vhodná konkrétní lhůta. Ať půjde v daném případě o lhůtu „bez zbytečného odkladu“ nebo o konkrétní lhůtu, nebude-li vůle v této lhůtě projevena, oprávnění nájemce zanikne – jde o lhůtu prekluzivní. Přitom nezáleží na důvodu, z jakého nájemní vztah zanikl.

Pro oznámení je předepsaná písemná forma, přestože lze tuto formu úkonu doporučit, je možné – vzhledem k tomu, že je ustanovení dispozitivní – dohodnout formu ústní, popř. lze zřejmě i dohodnout, že pokud bude nájemce po skončení smlouvy v určité době mlčet, považuje se to za vyjádření souhlasu s koupí.

Oznámí-li podle dispozitivního ustanovení § 492 obchodního zákoníku písemně oprávněná strana v souladu se smlouvou o koupi najaté věci druhé straně, že uplatňuje právo na koupi věci, jež je nebo byla předmětem nájemní smlouvy, vzniká ohledně této věci doručením tohoto oznámení kupní smlouva. Oprávněná strana má postavení kupujícího a druhá strana postavení prodávajícího.

Toto ustanovení navazuje na text § 489. Jedná se o opci. Oprávněná strana se rozhodne, zda svoje právo uplatní a pokud ano, vznikne kupní smlouva. I zde uvádí § 492 písemnou formu. Kupní smlouva bude začasté podléhat režimu obchodního zákoníku, bude-li však uzavřena smlouva, kdy je předmětem plnění nemovitost, půjde o kupní smlouvu podle občanského zákoníku.

Protože kupní smlouva vzniká podle § 492 doručením oznámení, měly by podle našeho názoru smluvní strany smlouvy o koupi najaté věci uvést podstatné části této kupní smlouvy už ve smlouvě o koupi najaté věci.

Obecně je vždy třeba zvážit jak řešit daný případ. Zda se bude řešit s použitím smlouvy o koupi najaté věci, či zda se obchodní případ bude řešit tak, že se uzavře nájemní smlouva a smlouva o budoucí smlouvě, či nájemní smlouva a ujednání o předkupním právu nebo jiným způsobem. Jednotlivá řešení se ovšem od sebe významně liší. Např. právo z ujednání o předkupním právu se může realizovat jen tehdy, pokud se kupující rozhodne věc prodat.

Navazující ustanovení § 493 obchodního zákoníku určuje, že vznikem kupní smlouvy (§ 492) přechází na kupujícího vlastnické právo k movité věci. Vlastnické právo k nemovitostem přechází vkladem do katastru nemovitostí. Nebezpečí škody na věci přitom přechází na kupujícího vznikem kupní smlouvy (§ 492).

Zdůrazněme, že ustanovení § 493 obchodního zákoníku je kogentní. Zatímco u kupní smlouvy uzavírané podle § 409 je možno smluvně konstruovat, kdy přechází vlastnické právo, zde zákon tuto možnost nedává. Již uzavřením kupní smlouvy přechází k movité věci na kupujícího vlastnické právo. Vzhledem k tomu, že je obecně možné uzavírat smlouvu s pozdější účinností, objevily se dotazy, zda tomu tak může být i zde, domníváme se, že vzhledem k textu tohoto ustanovení nikoli.

Vlastnické právo k nemovitostem přechází na základě zákona č. 264/1992 Sb. (předchozí text obchodního zákoníku mluvil o tom, že vlastnické právo k nemovitosti přechází registrací podle zvláštních předpisů) vkladem do katastru nemovitostí.⁹⁾

Přecházení nebezpečí škody na věci, které je u kupní smlouvy podle § 409 možno vhodně smluvně upravit, je zde stanoveno kogentně. Problematické může být toto ustanovení zejména u nemovitostí, kdy nebezpečí škody na věci přechází vznikem kupní smlouvy a vlastnictví přechází vkladem do katastru nemovitostí.

Není-li podle dispozitivního ustanovení obchodního zákoníku v ujednání určena kupní cena rozhodná při využití práva najatou věc koupit a ani způsob jejího určení, je kupující povinen zaplatit kupní cenu určenou podle § 448 odst. 2. Na určení kupní ceny nemá vliv poškození nebo větší opotřebování věci, za něž je odpovědný nájemce (§ 494 odst. 1).

Kupní cenu je kupující povinen zaplatit bez zbytečného odkladu po vzniku kupní smlouvy (§ 494 odst. 2).

Může být tedy sjednána cena, resp. způsob jejího určení. Není to však podle § 489 podstatnou částí smlouvy. Nejsou-li cena ani způsob jejího určení sjednány, odkazuje § 494 na použití § 448 odst. 2, které je zařazeno v obchodním zákoníku v ustanoveních kupní smlouvy. Domníváme se, že tento odkaz však nepatří pro kupní smlouvu na nemovitosti – viz § 261 odst. 6 obchodního zákoníku. Pak ovšem první věta 1. odst. nemusela být v textu smlouvy o koupi najaté věci zařazena, platil by zde totiž stejně zákonný text o ceně kupní smlouvy podle obchodního zákoníku.¹⁰⁾

Z druhé věty odst. 1 plyne, že na určení kupní ceny nemá vliv poškození nebo větší opotřebení (ke kterému může dojít podle našeho názoru např. intenzivnějším než předpokládaným užíváním) věci, za něž je odpovědný nájemce.

Text druhého odstavce bude ve smlouvě velmi často doplňován, případně nahrazen jiným textem. Bude sjednávána nejen splatnost, ale i vyúčtování (fakturování) a způsob placení. Předpisová úprava fakturace tč. v obchodním právu není, přestože se o ní uvažuje.

Pro posuzování vad věci jsou rozhodné vlastnosti, které měla mít najatá věc (viz § 495 odst. 1 obchodního zákoníku).

Lhůty pro oznámení vad koupené věci se přitom počítají ode dne, kdy nájemce převzal najatou věc (viz § 495 odst. 2 obchodního zákoníku).

Nepřejde-li vlastnické právo k najaté věci na kupujícího a prodávající neodstraní tuto vadu v přiměřené dodatečné době, kterou mu kupující určí, může kupující od smlouvy odstoupit (viz § 495 odst. 3 obchodního zákoníku).¹¹⁾

Ustanovení § 495 obchodního zákoníku je celé dispozitivní. Diskusní je, zda u textu § 495 odst. 1 jde o odpovědnost za vlastnosti již v průběhu nájemního vztahu nebo až z kupní smlouvy. Příkladíme se k názoru, že jde o odpovědnost již u nájmu. Zákonodárce totiž mluví o najaté věci a kupní smlouva přitom vůbec vzniknout nemusí.

Kromě textu ustanovení § 495 odst. 2 bude dále aplikovatelné i ustanovení § 425 odst. 2 u věcí movitých. Přitom lhůty pro oznámení vad podle § 495 odst. 2 běží ode dne, kdy nájemce převzal najatou věc, tedy před vznikem kupní smlouvy.

Z možných právních vad upravuje text § 495 odst. 3 jen tu, kdy na kupujícího nepřejde vlastnické právo. Zdá se, že toto ustanovení by se mělo naplnit zejména u nemovitostí. Pro věci movité platí totiž dispozitivní ustanovení § 446 a kupující nabývá vlastnické právo i v případě, kdy prodávající není vlastníkem prodávaneho zboží, ledaže v době, kdy kupující měl vlastnické právo nabýt, věděl, že prodávající není vlastníkem a že není ani oprávněn zbožím nakládat za účelem jeho prodeje.

Může se ovšem objevit i jiná právní vada než to, že nepřejde vlastnické právo, potom by se využilo ustanovení § 436 obchodního zákoníku.

Odstoupení od smlouvy z titulu uvedeného v § 495 odst. 3 je možno realizovat až po poskytnutí přiměřené dodatečné doby (ačkoli obecně je možné odstoupení od smlouvy při jejím podstatném porušení, bez poskytnutí takové doby). Diskuse se přitom vedou o tom, které smlouvy se odstoupení týká. Domníváme se, že jde o odstoupení od smlouvy kupní.

Podle prvního odstavce posledního ustanovení tohoto smluvního typu, tj. podle § 496 obchodního zákoníku, může smlouva stanovit, že po určité době platnosti nájemní smlouvy je nájemce oprávněn nabýt bezplatně vlastnické právo k najaté věci, jestliže toto právo uplatní vůči pronajímateli.

Podle § 496 odst. 2 obchodního zákoníku přitom nabyvatel vlastnického práva podle § 496 odstavce 1 obchodního zákoníku není oprávněn u najaté věci uplatňovat její vady s výjimkou právních vad, ledaže je mu poskytnuta záruka za jakost.

Zákon tímto dispozitivním ustanovením umožňuje i takové smluvní řešení, že by nájemce nehradil žádnou kupní cenu, a přesto nabyl vlastnictví. Půjde zřejmě o ty situace, kdy úhrada byla provedena v jednotlivých splátkách. Podle zákona jde ovšem o oprávnění nájemce, kterého nemusí využít.

Dispozitivní ustanovení § 496 odst. 2 redukuje pro nabyvatele vlastnického práva podle § 496 odst. 1 možnost uplatňovat vady věci. Jak vyplývá z textu zákona, jde ovšem jen o redukci zákonných vad faktických nikoli právních vad a vad ze záruční odpovědnosti, která jsou pro kupní smlouvu upravena v § 429 – § 430 obchodního zákoníku.

ZÁVĚREČNÁ POZNÁMKA

Pro budoucí změnu právní úpravy doporučujeme, aby byl výslovně do základního ustanovení smlouvy o koupi najaté věci ke slovům „koupit najatou věc nebo soubor najatých věcí“ doplněn i pojem „podnik“.

Doporučujeme de lege ferenda zvážit i návrh na další změnu základního ustanovení, že se „smlouva o koupi najaté věci sjednává při uzavření nájemní smlouvy nebo po jejím uzavření“.

Poznámky

- 1) Rozehnalová, N.: Leasingová smlouva z pohledu mezinárodního práva obchodního, Právník, 1992, č. 2, s. 132.
- 2) Viz např. Hurt, K. – Marek, K.: K leasingu, Čs. Profit, 1992, č. 33.
- 3) Stanovisko publikované v časopisu Soudní rozhledy, 1996, č. 10, s. 128: Leasingové splátky zahrnují všechny služby poskytovatele leasingu související s pronajímanými věcmi, není-li sjednáno, že tyto služby, zejména pojištění pronajímaných věcí, budou hrazeny zvlášť.
- 4) Stanovisko publikované v časopisu Obchodní právo, 1995, č. 10, s. 22: Uzavření leasingové smlouvy mezi účastníky je vztahem mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti, jde-li o nájem věci, která je poskytována a má být používána pro účely podnikatelské činnosti.
- 5) K otázkám leasingu viz např. Marek, K.: Leasing, Daňová a hospodářská kartotéka, 1998, č. 19, část B, s. 233-9 a tam citovaná literatura.
- 6) Viz mj. jednotlivé části přílohy Leasing, Právní rádce, 10/1998, s. I – VIII.
- 7) K těmto otázkám viz např. Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 4. díl, Praha, Linde Praha – Právnícké a ekonomické nakladatelství B. Hořínkové a J. Tuláčka 1997, s. 351 – 356.

-
- 8) K tomu viz stanovisko publikované v časopise Soudní rozhledy, 1997, č. 6, s. 145: Jde-li o právní úkon, pro který je pod sankcí neplatnosti stanovena písemná forma (pozn. autora: Ustanovení § 490 je však dispozitivní.), musí být určitost projevu vůle dána obsahem listiny, na níž je zaznamenán.
- 9) K tomu viz Nález Ústavního soudu, sv. IV, č. 96 (1996): Návrh vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí je možno podle názoru Ústavního soudu podat v časově neomezené lhůtě, neboť ani uplynutí času nemůže nic změnit na vázanosti účastníků smlouvy projevy jejich vůle. Uzavřením smlouvy vznikl kupujícímu obligační nárok na převedení vlastnického práva k nemovitostem a prodávajícímu rovněž obligační nárok na zaplacení dohodnuté kupní ceny. Zaplatili-li tedy kupující prodávajícímu kupní cenu, splnili svou závazkovou povinnost z uzavřené smlouvy, lhotejno v jakém stadiu se nachází věcněprávní aspekt věci, neboť v projednávaném případě nejde o závazky ze synallagmatické smlouvy, pro níž je typická vzájemná vázanost plnění.
- 10) Viz Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 4. díl, Praha, Linde Praha – Právnícké a ekonomické nakladatelství B. Hořínkové a J. Tuláčka 1997, s. 361.
- 11) Viz rozhodnutí ze Sbírky soudních rozhodnutí R 22/1976: Odstoupit lze ovšem jen od smlouvy, která byla řádně uzavřena.
-

Mgr. Karel Čermák, Dr.

advokátní koncipient, Praha

Ještě k tzv. prohlášením záměrů (letters of intent)

V Bulletinu advokacie č. 10/1998 vyšel článek Mgr. Olgy Sedláčkové s názvem „Letters of intent neboli tzv. dopisy o záměru“. Autorka v něm, v naší literatuře zřejmě jako jedna z prvních, nastiňuje právní problematiku instituce anglicky nazývané letters of intent.

Jako letters of intent se v praxi označují listiny vyhotovované v průběhu jednání o uzavření smlouvy nebo komplexu smluv, v nichž jsou zachyceny výsledky dosavadního jednání nebo záměry stran pro jeho další pokračování. Je to instituce faktická, jež jako taková není právem upravena (ani v našem právu, ani v právních řádech kontinentálního právního systému). Přesto (nebo právě proto) vyvolává její právní posouzení řadu otázek.

Zatímco v citovaném článku autorka představuje problematiku letters of intent především z hlediska již syntetizovaných poznatků o přístupech k ní v právních řádech některých evropských zemí, je cílem tohoto článku zamyslet se nad ní systematictěji z hlediska platného českého práva.

Kromě úvah nad samotným pojmem letter of intent, jež jsou mimo jiné předpokladem nalezení vhodného českého protějšku tohoto anglického výrazu (oddíl I.), se při posuzování této instituce z hlediska českého právního řádu klade zejména otázka první povahy letters of intent (oddíl II.), jejich právní závaznosti (oddíl III.) a právních následků, které v souvislosti s nimi mohou nastat (oddíl IV.).

I. POJEM LETTER OF INTENT (PROHLÁŠENÍ ZÁMĚRŮ)

Instituce letters of intent pochází z anglického, potažmo angloamerického právního prostředí. Souvisí zejména se dvěma instituty anglického smluvního práva (law of contracts), a to s vůlí kontrahentů založit právní vztah jako jednou z nutných podmínek uzavření (právem vymahatelné) smlouvy (contract) a dále s tzv. ujištěními (representations).

Jak známo, anglické právo nezná řadu obecných institutů spadajících v právních řádech kontinentálního právního systému zpravidla do obecné části systému občanského práva nebo práva závazkového, mezi jiným ani institut právního úkonu. V souvislosti s tím se při vymezení smlouvy jako základního institutu anglického práva nevychází z žádných ještě obecnějších kategorií, nýbrž její vznik anglické právo podmiňuje přítomností jistých nutných prvků (elements), jimiž jsou dohoda (agreement), záměr stran založit právní vztahy (intention of creating legal relations, contractual intention), smluvní způsobilost (capacity to contract), existence protiplnění (consideration), ledaže smlouva má formu listiny s pečeti (deed), a konečně neexistence vad smlouvy.¹⁾ Právě existence záměru stran založit právní vztah je klíčová pro odlišení smlouvy (contract) od právem nevymahatelné dohody (agreement).²⁾

Zatímco u dohod mezi členy rodiny nebo v rámci společenského styku (domestic agreements) se spíše předpokládá, že strany neměly v úmyslu se svou dohodou právně zavázat, u dohod uzavíraných v obchodním styku naopak platí domněnka, že strany zamýšlely uzavřít právně závaznou smlouvu.³⁾ Stranám ale nic nebrání v tom, právní závaznost dohody výslovně nebo implicitně vyloučit. Jedním z případů ujednání nebo projevů, které nezakládají smlouvu, jsou právě letters of intent.⁴⁾ Tyto listiny, pokud neobsahují žádné další závazky, k ničemu nezavazují.⁵⁾ Podobně jako v našem právu není ani v anglickém právu rozhodující název příslušné listiny, ale povaha příslušných ujednání, a tak samozřejmě není vyloučeno, že listina označená jako letter of intent bude částí svých ujednání nebo dokonce všemi svými ujednáními zakládat mezi stranami smlouvu. Pak také samozřejmě v této části již nejde z hlediska právního o letter of intent, ale o smlouvu.

Nicméně může mít letter of intent, ačkoli neobsahuje smluvní (tj. vymahatelná) ujednání, určitý právní význam. Bude tomu tak zejména tehdy, obsahuje-li ujištění (representation) některého z kontrahentů nebo lze-li takové prohlášení a za určitých okolností i mlčení o určité skutečnosti z letter of intent vyvodit. Právní účinky tohoto ujištění se liší od ujištění obsažených ve smlouvě; zde jde o předmluvní ujištění.⁶⁾ V případě nepravdivého předmluvního ujištění učiněného fraudulentně (fraudulent misrepresentation), tedy buď s vědomím, že je nepravdivé, nebo bez důvěry v jeho pravdivost, nebo neuváženě, aniž by se osoba učinivší nebo činící ujištění zabývala tím, zda je pravdivé, nebo nepravdivé, se postižená strana může domáhat zrušení (rescission) smlouvy, která na jeho základě později byla uzavřena, a náhrady škody. I v případě nepravdivého předmluvního ujištění učiněného nikoli fraudulentně, nevinně (innocent misrepresentation) má postižená strana alespoň právo na zrušení posléze uzavřené smlouvy. Podmínkou je, aby ujištění mělo podstatný vliv na uzavření smlouvy. Tak například ve věci *Smith v. Land and House Property Corporation* popsál prodávající nemovitosti jejich budoucímu kupujícímu svého nájemce jako „žádoucího“, ačkoli ten byl v prodlení s placením nájemného, a na základě tohoto prohlášení byla později uzavřena kupní smlouva zrušena.⁷⁾

Po těchto úvahách můžeme tedy letter of intent ve sféře angloamerického práva definovat jako prohlášení jedné nebo více stran jednajících o uzavření smlouvy, učiněné v souvislosti s jednáním o uzavření smlouvy, které neobsahuje závazky právně vymahatelné jako závazky ze smlouvy. Zpravidla, jak již bylo řečeno, se v něm popisují záměry stran budoucí smlouvy nebo potvrzují výsledky dosavadního jednání (nebo samozřejmě obojí). Jelikož letters of intent jsou institucí našemu právu neznámou, převzatou právě z angloamerického právního prostředí, nezbývá nám než předpokládat, že strany jednající v rámci této instituce u nás zamýšlejí dosáhnout podobných účinků jako v oblasti angloamerického práva a z vymezení letters of intent v angloamerickém právu vycházet i při dalších úvahách.

Jelikož jde o listinu sice nezakládající smluvní ujednání, avšak jež může mít jistou právní relevanci, a také vzhledem k tomu, že stejně tak dobře jako formu dopisu jedné strany může mít formu listiny připomínající smlouvu podepsané oběma nebo všemi kontrahenty, lze pro překlad termínu letter of intent do češtiny doporučit výraz prohlášení záměrů. Tento termín jednak napovídá, že tato listina může mít určitou právní váhu, jednak nesvádí k falešné představě, že musí mít formu dopisu, což je slovo mající v češtině na rozdíl od angličtiny a dalších jazyků jen význam psaní zasílaného nějakému adresátovi nebo adresátům.⁸⁾ (Ostatně ani jiné anglické právní termíny obsahující slovo „letter“, např. letter of comfort, letter of consent, letter of credit, se do češtiny nepřekládají slovem „dopis“).

II. PRÁVNÍ POVAHA PROHLÁŠENÍ ZÁMĚŘŮ

Právní povahou prohlášení záměrů máme na mysli, zda je lze z hlediska působení norem našeho právního řádu považovat za právní skutečnost, případně jakého druhu, zejména zda je lze považovat za právní úkon.

Představa, že by prohlášení záměrů mohlo být právním úkonem, což je otázka, na niž narazila již autorka citovaného článku, intuitivně vyplývá z toho, že jde o volní akt osoby nebo osob, jež prohlášení činí. Nejde pouze o otázku právně teoretickou, protože právní úkony nejsou jen teoretickou konstrukcí, ale jsou jako jeden ze základních institutů našeho práva upraveny zejména v občanském zákoníku a kvalifikace určitého jednání jako právního úkonu s sebou nese celou řadu důsledků, např. co se týče interpretace nebo vad právních úkonů.

Právní úkon definuje známé ust. § 34 občanského zákoníku jako „projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují“. Pojem právního úkonu, patrně vzhledem k mimořádnému stupni své obecnosti, v sobě skrývá několik velmi obtížných teoretických otázek, nad nimiž se v právní teorii vede již více než sto let rozsáhlá a složitá diskuse, jež zatím nebyla (a zřejmě ani v brzké době nebude) uzavřena.⁹⁾ S ohledem na to nelze než přisvědčit názoru Knappovu, že v ust. § 34 občanského zákoníku je právní úkon definován „celkem případně“.¹⁰⁾ Nicméně právě ve vztahu k prohlášením záměrů a podobným společenským jevům vyvstává ve své plné problematičnosti jedna z ústředních otázek koncepce právního úkonu, na niž ust. § 34 občanského zákoníku nedává jednoznačnou odpověď, totiž do jaké míry je podmínkou existence právního úkonu to, aby si osoba činící příslušný projev vůle byla vědoma právních následků svého jednání a/nebo je chtěla vyvolat.¹¹⁾

Řečeno s určitým zjednodušením, lze se k této problematice otázce postavit dvojím způsobem: buď tak, že projevená vůle musí aspoň v zásadě způsobení určitých právních následků zamýšlet, nebo tak, že vůle na vyvolání *právních* následků zaměřena být nemusí, neboť tyto následky nastanou tak jako tak.¹²⁾ U nás (s jistými modifikacemi) převažuje stanovisko druhé, které koncisně (byť poněkud pythicky) vyjádřil Viktor Knapp slovy, že „právní úkon zakládá právní vztah tehdy, jestliže projevená vůle *objektivně* ke vzniku právního vztahu *směřuje*“.¹³⁾

Přijetí tohoto stanoviska (jehož odůvodnění přesahuje meze tohoto článku) znamená, že vůle kontrahentů založit prohlášením záměrů právní vztah nemá v našem právu (na rozdíl právě od práva anglického) přímý vliv na to, zda jím právní vztah bude, či nebude založen. Lidská vůle není v našem právu sama o sobě autonomním pramenem práva, tak, aby mohla sama určovat právní relevanci lidského jednání. Může samozřejmě do značné míry určovat obsah tzv. autonomního práva, tj. práva tvořeného samotnými účastníky právních vztahů,

avšak rozhodovat o tom, co je pramenem autonomního práva (tj. i co je právní úkon), může jen právo heteronomní, kterým je v našem oboru úvahy platné české právo.

Z toho vyplývá závěr, že samotné ustanovení prohlášení záměrů o tom, že je „nezávazné“ nebo že jeho určité části jsou „nezávazné“, nebo naopak že jeho určité části „závazné“ jsou apod., je samo rovněž „nezávazné“, tj. není autonomním pramenem práva, jakousi normou o normách v oblasti autonomního práva.

Dalším závěrem vyplývajícím z této úvahy je, že listina označená jako letter of intent nebo podobně z hlediska našeho práva za právní úkon považována může být a nemusí. Bez ohledu na své označení a bez ohledu na případná ustanovení o „právní závaznosti“ bude prohlášení záměrů právním úkonem tehdy, půjde-li o jednání secundum legem, se kterým náš právní řád spojuje určité právní následky. Půjde-li o jednání secundum legem (tj. nikoli contra legem), kterému náš právní řád žádné právní následky nepřičítá, nepůjde ani o právní úkon. Konečně bude-li se jednání, kterým někdo činí prohlášení záměrů, našemu právnímu řádu přičítat, bude-li contra legem, není třeba pochybovat o tom, že to bude úkon protiprávní (a i jako takový bude samozřejmě spojen s určitými právními následky).

Zbývá otázka, jaké právní následky podle našeho práva by prohlášení záměrů jako jednání secundum legem mohlo mít, a jaký druh právního úkonu by to tedy byl.

Domnívám se, že odhlédnuto od případů zjevně přitážených za vlasy, kdy obsah „prohlášení záměrů“ bude v příkrém protikladu s označením příslušné listiny, přicházejí v úvahu v podstatě pouze kvalifikace prohlášení záměrů činěného jednostranně jako oferty a kvalifikace prohlášení záměrů činěného více stranami navzájem jako smlouvy, např. jako smlouvy o smlouvě budoucí ve smyslu ust. § 50a občanského zákoníku, popř. §§ 289 a násl. obchodního zákoníku. Při interpretaci příslušné listiny za účelem zjištění, zda jde o ten který právní úkon a zda jde vůbec o právní úkon, by bylo třeba postupovat podle ust. § 35 občanského zákoníku, resp. podle téhož ustanovení analogicky, a v případě vztahu mezi podnikateli zčásti rovněž analogicky podle ust. § § 266 a 264 obchodního zákoníku. Ust. § 266 obchodního zákoníku se při tom na rozdíl od ust. § 35 občanského zákoníku vztahuje na postup při interpretaci jakéhokoli „projevu vůle“, takže je přímo (nikoli až cestou analogie) aplikovatelné i na otázku, zda daný projev vůle je právním úkonem, či ne. Samozřejmě jak ust. § 35 občanského zákoníku, tak ust. 266 obchodního zákoníku ukládají při interpretaci přihlídnout mimo jiné k „vůli“, resp. „úmyslu“ jednajících osoby, takže by bylo možno namítnout, že pro právní posouzení prohlášení záměrů je stejně rozhodující vůle jednajících a předchozí teoretické úvahy byly zbytečné. Je ovšem nasnadě, že vůle, resp. úmysl jednajících je z hlediska obou kodexů jen jedním z mnoha východisek pro

interpretaci; neméně důležité např. je, jaký význam danému projevu vůle přikládá jeho adresát, ve vztazích mezi podnikateli dále i praxe, kterou strany mezi sebou zavedly atd.

Naopak je podle mého názoru vyloučeno kvalifikovat prohlášení záměrů jako jakýsi jednostranný právní úkon *sui generis*, neboť naše právo žádné inominátní jednostranné právní úkony nezná. Aby vznikl z jednostranného právního úkonu závazek nebo aby měl jiné právní účinky, musí takový druh právního úkonu (např. splnění dluhu nebo veřejný příslib) právo předvídat a tyto účinky stanovit (což ostatně platí i o dvoustranných nebo vícestranných právních úkonech, pouze s tím rozdílem, že je možné uzavřít i nepojmenovanou smlouvu).

Pro zajímavost se můžeme zamyslet i nad tím, jak bychom prohlášení záměrů posoudili, kdybychom stáli na stanovisku, že o právní úkon jde jen tehdy, zamýšlí-li osoba činící právní úkon aspoň v zásadě způsobit určité právní následky. Mohlo by se zdát, že pak by (podobně jako v anglickém právu) měl úmysl stran se prohlášením záměrů nezavázat za následek bez dalšího, a priori, že závazky nebudou. To ovšem je v našem právním prostředí jednak právněpoliticky na pováženou vzhledem k absenci ochrany slabšího účastníka, jednak to vyvolává další obtížný teoretický problém, jak posoudit právní povahu projevu vůle nezpůsobit právní účinky (byl by to právní úkon?), ani nemluvě o nepřekonatelných důkazních obtížích v případě, kdyby nastal spor. To vše potvrzuje správnost koncepce, podle níž právní úkon „nevyžaduje subjektivní vůli založit právní vztah a tedy ani vědomí, že je projevem právní vztah zakládán.“¹⁴⁾

Obtíže, na které naráží opačný přístup, lze ilustrovat na současném německém právu. Judikatura německých soudů považuje „vůli jednajícího, aby jeho jednání mělo povahu právního úkonu“ (*Rechtsbindungswille*), sice za podmínku pro to, aby šlo o právní úkon, zároveň však přihlíží i k vědomí adresáta právního úkonu, a jelikož „vůli jednajících zpravidla nelze zjistit“, posuzuje právní závaznost příslušného aktu podle „stavu zájmů stran podle zásady dobré víry s ohledem na zavedené mravy“ (nur unter Berücksichtigung der Interessenlage beider Parteien nach Treu und Glauben mit Rücksicht auf die Verkehrssitte“).¹⁵⁾

Závěr, že prohlášení záměrů v daném případě právním úkonem není, samozřejmě ještě neznamená, že nebude mít žádný právní význam. Jak již bylo zmíněno, bylo by možno je zejména posoudit jako úkon protiprávní, který sám o sobě nebo ve spojení s jinými skutečnostmi (zpravidla právními událostmi) bude mít za následek jisté odpovědnostní závazky, ať již ve sféře soukromého práva nebo např. v oblasti práva trestního.

Pro úplnost je ještě třeba dodat, že jiná situace nastane, bude-li se věc posuzovat podle jiného než českého práva, např. podle práva anglického (kolizní aspekty této problematiky si tento příspěvek ovšem neklade za cíl rozebírat). Pak je v zásadě irrelevantní přemýšlet o tom, zda prohlášení záměrů je či není právním

úkonem, neboť tento institut anglické právo nezná. V takovém případě nevzniknou žádné zvláštní problémy, neboť instituce letters of intent zapadá do anglického právního systému a tamní právní kultury a příslušné další instituce anglického práva, zcela jiné než naše, zejména ty, jež jsme popsali shora, na ni navazují.

III. PRÁVNÍ ZÁVAZNOST PROHLÁŠENÍ ZÁMĚRŮ

Termínů „závaznost“, popř. „závazný“ používá (a i v minulosti používala) řada právních předpisů, převážně z oblasti veřejného práva včetně práva procesního, a často se používá i v praxi, aniž by bylo vždy zcela jasné, co to „závaznost“, popř. „právní závaznost“ vlastně je. V současné době se v našich soukromoprávních kodexech tohoto termínu užívá v ust. § 743 obchodního zákoníku, kde se hovoří o „zániku závaznosti ujednání“ o omezení prodeje. V souvislosti se smlouvou jinak naše současné právo používá termínu „vázanost smlouvou“, čímž se ale míní totéž jako při užití termínu „závaznost“.

V teorii se závaznost někdy považuje za jeden z definičních prvků právní normy, popř. za znak práva vůbec.¹⁶⁾ Lze ji definovat jako vlastnost příkazu spočívající v tom, že adresát příkazu je povinen příkaz uposlechnout.¹⁷⁾ Otázkou je, zda o závaznosti lze mluvit i v souvislosti s něčím jiným než s příkazem (v nejširším smyslu); často se např. hovoří o závaznosti posudku, o závaznosti doporučení apod. Domnívám se, že v právnickém diskursu má smysl mluvit jen o závaznosti příkazu, a to ve smyslu, jak jsme ji právě definovali. Užití termínu „závazný“ v právní řeči v souvislosti s něčím jiným než s příkazem je zpravidla metonymické vyjádření závaznosti určitého příkazu (nevyřčeného nebo vyřčeného jinde), např. závaznost doporučení znamená závaznost příkazu doporučení vzít v potaz a vypořádat se s ním při určité rozhodovací činnosti apod. Jestliže takováto interpretace není možná, nedává predikát „závazný“ apod. v daném případě smysl.

Příkazy, jimž můžeme přisoudit závaznost, mohou samozřejmě vyplývat jak z heteronomního, tak autonomního práva, tedy i z některých právních úkonů, typicky ze smluv. Lze uvažovat i o závaznosti příkazů vyplývajících z jiných normativních systémů než z práva, ty však právě proto, že stojí mimo systém práva, z hlediska práva závazné nejsou. Závazností v právní řeči máme pochopitelně na mysli pouze závaznost z hlediska práva, závaznost právní.

Listina označená jako prohlášení záměrů bude tedy (metonymicky řečeno) závazná za kumulativního splnění dvou podmínek:

1. jednak, že obsahuje určitý příkaz nebo příkazy nebo že z ní určitý příkaz nebo příkazy je možno dovodit (příčemž samozřejmě takový příkaz obvykle nebývá vyjádřen z hlediska gramatického rozkazovací větou a z hlediska lexikálního není nutné, aby bylo vyjádřeno slovy typu „je povinen“, „zavazuje se“ apod.),

2. jednak, že jde o právní úkon.

O právní závaznosti prohlášení záměrů nemá proto smysl mluvit v souvislosti s určitými ujištěními či konstatováními určitého faktického stavu, např. popisem situace na trhu, stavu nemovitosti apod. Naopak lze uvažovat o právní závaznosti ujednání stanovícího určité chování stran, např. postup směřující k uzavření smlouvy nebo postup při jejím plnění, a to i když je vyjádřeno pouhým konstatováním typu „A podá žádost o stavební povolení, bude zajištěno posouzení vlivů projektu na životní prostředí ze strany B“ apod. Jednou z nutných podmínek pro závěr, že takováto ujednání jsou právně závazná však je, že kvalifikujeme příslušné jednání jako právní úkon, tedy jako smlouvu, popř. ofertu (jejíž závaznost spočívá v závaznosti smlouvy vzniklé v případě jejího přijetí).

IV. PRÁVNÍ NÁSLEDKY PROHLÁŠENÍ ZÁMĚRŮ

Právní následky jsou pojem širší než právní závaznost. I když prohlášení záměrů právně závazné není, neznamená to ještě, že nemůže způsobit žádné právní následky, tedy že nemůže mít samo o sobě nebo ve spojení s jinými skutečnostmi za následek vznik, změnu nebo zánik práv nebo povinností nebo jiný vliv na práva nebo povinnosti nebo aspoň na jejich zjištění (důkazní hodnotu). Pokusme se jednotlivé právní následky, které ve sféře soukromého práva přicházejí v úvahu, rozebrat.

1. Na prvním místě je skutečně možné, že listina označená jako prohlášení záměrů bude *právně závazná*. Jak jsme ukázali, půjde pak ovšem zpravidla o smlouvu nebo o nabídku na uzavření smlouvy, a bude tedy mít (popř. v té části, jíž lze povahu smlouvy nebo nabídky jejího uzavření přičíst) účinky smlouvy nebo nabídky. V tomto případě nelze v právní řeči o žádném prohlášení záměrů, ale ani o „právně závazném dokumentu“, „závazném dopisu o záměru“ apod. hovořit. Užívání podobných termínů v souvislosti se smlouvou nebo nabídkou smlouvy je nevhodné, neboť může povahu příslušného právního úkonu v očích zejména nepravnické veřejnosti zcela zatemnit.

2. V úvahu připadá, že prohlášením záměrů uvede jednající osoba někoho v *omyl* o skutečnosti, jež je rozhodující pro uskutečnění právního úkonu (typicky prohlášením záměrů předjímané smlouvy), a osoba uvedená v omyl tento právní úkon učiní. Takový právní úkon je relativně neplatný (ust. § 49a ve spojení s ust. § 40a občanského zákoníku). K tomu může v praxi dojít celkem často, např. když v prohlášení záměrů budou s vědomím některé ze stran uvedeny nepravdivé údaje o vlastnostech předmětů antcipované smlouvy apod.

3. Prohlášení o záměru může mít vliv na *interpretaci smlouvy* na základě něj uzavřené (popř. jiného právního úkonu v souvislosti s prohlášením záměrů učiněného).

Zejména by z něj bylo možno soudit na vůli osob smlouvu uzavírajících ve smyslu ust. § 35 odst. 2 občanského zákoníku, popř. jejich dobrou víru ve smyslu ust. § 35 odst. 3, resp. na úmysl kontrahentů ve smyslu ust. § 266 odst. 1 a 2 obchodního zákoníku, tím spíše, že obchodní zákoník ve svém ust. § 266 odst. 3 výslovně ukládá při zjišťování těchto úmyslů přihlídnout mj. k jednání o uzavření smlouvy.

Vyloučeno by ale ani nebylo usoudit z obsahu prohlášení o záměru např. na to, že určitý právní úkon svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází ve smyslu ust. § 39 nebo jím má být zastřen jiný právní úkon ve smyslu ust. § 41a odst. 2 občanského zákoníku. To je však již méně pravděpodobné, neboť lze předpokládat, že osoby mající v úmyslu uskutečnit podobnou protiprávní transakci nebudou své záměry vtělovat do formalizované listiny. Vyloučeno to ovšem v naší současné nevyvážené právní kultuře není.

Konečně jako docela praktická se mi jeví možnost, že z prohlášení záměrů by bylo možno dovodit konverzi neplatného právního úkonu na právní úkon platný ve smyslu § 41 odst. 1 občanského zákoníku, např. když vlastní smlouva nebude obsahovat esenciální náležitosti smlouvy, za kterou se prohlašuje, a z prohlášení záměrů bude možno usoudit, jakou smlouvu měli účastníci ve skutečnosti v úmyslu uzavřít apod.

4. Ust. § 271 obchodního zákoníku zakotvuje *povinnost k náhradě škody způsobené únikem důvěrných informací*. Strana, které byly při jednání o uzavření smlouvy poskytnuty informace označené jako důvěrné, nesmí tyto informace prozradit třetí osobě nebo je použít v rozporu s jejich účelem pro své potřeby, a to bez ohledu na to, zda dojde k uzavření smlouvy, či nikoli. Kdo poruší tuto povinnost, je povinen k náhradě škody.

Takové informace mohou být obsaženy právě v prohlášení záměrů včetně toho, že budou v prohlášení záměrů označeny za důvěrné. Jindy budou v prohlášení záměrů označeny za důvěrné informace, které přímo v prohlášení záměrů obsaženy nebudou a druhé straně budou poskytnuty jiným způsobem, třeba i ústně, nebo naopak prohlášení záměrů bude obsahovat určité informace, aniž by obsahovalo zmínku o jejich důvěrné povaze, ta však vyplyne z jiného projevu vůle příslušné strany.

Ve všech těchto případech bude mít prozrazení těchto informací nebo jejich zneužití pro potřebu neoprávněné strany za následek povinnost k náhradě škody, jež tím případně druhé ze stran mohla vzniknout.

5. Problematická by v našem právu zřejmě byla odpovědnost za přerušení jednání.

To je institut známý např. současnému francouzskému právu. Uzavření tzv. accord de principe (zásadní dohody), což je instituce podobná anglofonnímu letter of intent učiněnému oběma stranami (nejde o smlouvu – contrat), zakládá

povinnost stran pokračovat v dobré víře v jednání na dohodnutých základech.¹⁸⁾ Svévolné přerušení jednání (*rupture des négociations*) má za následek povinnost k náhradě škody, přičemž současná francouzská judikatura této odpovědnosti povinnosti připisuje smluvní (nikoli deliktní) povahu.¹⁹⁾

Domnívám se, že v našem právu by svévolné přerušení jednání mohlo být považováno v některých případech za úmyslné jednání proti dobrým mrávům ve smyslu ust. § 424 občanského zákoníku a zakládat *povinnost k náhradě škody ex delicto*. Zřejmě by ovšem šlo pouze o výjimečné, frapantní případy. Naopak z existence pouhého prohlášení záměrů by nebylo možno dovodit povinnost k náhradě škody vzniklé porušením povinnosti ze závazkového vztahu ve smyslu ust. § 373 a násl. obchodního zákoníku.

6. Jak naznačila již autorka citovaného článku, vyhotovení prohlášení záměrů místo určitého právního úkonu, kdy jedna ze stran měla za to, že jde o platný právní úkon, a v důsledku toho jí vznikla škoda, by zakládalo povinnost druhé strany k náhradě této škody, jestliže druhá strana tuto neplatnost způsobila (tzv. *odpovědnost za neplatnost právního úkonu* dle § 268 obchodního zákoníku). Tato možnost se mi však jeví jako velmi nepravděpodobná, neboť bude jistě řídké, aby neplatnost zamýšleného právního úkonu způsobila pouze jedna ze stran a druhá ze stran o ní nevěděla.

Podobně výjimečným případem by podle mého názoru byl závazek k *vydání bezdůvodného obohacení* získaného z neplatného právního úkonu. Šlo by o případ, že by smlouva, na základě níž bylo plněno, nebyla platnou smlouvou, ale prohlášením záměrů. To je totiž jeden z případů, kdy by jednání, na jehož základě bylo plněno, bez ohledu na jeho označení bylo možno kvalifikovat jako smlouvu.

Ze systematického hlediska se oba důsledky zmíněné pod tímto bodem jeví spíše jako důsledky neplatnosti smlouvy než jako důsledky prohlášení záměrů.

V. ZÁVĚR

Prohlášení záměrů (*letters of intent*) jsou v naší právní kultuře cizorodou institucí. Je to instituce využívaná zejména v právní kultuře angloamerické a při mezinárodních obchodních transakcích, na jejichž zvyklosti měla angloamerická právní kultura značný vliv. V těchto oblastech také v praxi nevyvolává zvláštní právní obtíže, mj. vzhledem k zavedeným obchodním zvykostem a možnosti aplikace zahraničního práva. Implantace této instituce do našeho právního prostředí je problematická a vyžaduje přinejmenším seznámit se s tím, jaký význam má v právním prostředí, z něhož vzešla, a zamyslet se nad ní z hlediska našeho práva. Závěry takových úvah lze stručně vyjádřit takto:

1. Prohlášení záměrů (letters of intent) můžeme definovat v souladu s významem, který tento pojem má v angloamerickém právním prostředí, jako prohlášení činěné jednou nebo více stranami v průběhu jednání o uzavření smlouvy, které potvrzuje dosavadní jednání nebo předjímá jeho další průběh, ale nezakládá smluvní závazky.
2. Prohlášení záměrů tedy není právně závazné, tj. nezakládá povinnost stran chovat se v souladu s příkazy, které obsahuje. Jestliže listina takto označená nebo její část závazná je, není to již prohlášení záměrů, ale smlouva, popř. jiný typizovaný právní úkon.
3. Přestože je nezávazné, může mít prohlášení záměrů právní význam, zejména může mít vliv na platnost budoucí smlouvy a ne její interpretaci, a za určitých podmínek může založit povinnost k náhradě škody.

Poznámky:

- 1) Viz např. Charlesworth's Business Law, Fifteenth Edition by Paul Dobson and Clive M. Schmitthoff, London, Sweet & Maxwell Ltd., 1991, str. 3 a násl.; Chitty on Contracts, Twenty-Second Edition, Volume I, London, Sweet & Maxwell Ltd., 1961, str. 2.
- 2) Tento závěr je v angloamerickém právu a literatuře převažující a platí téměř za nesporný; k jiným názorům srov. G. H. Treitel: The Law of Contract, Ninth Edition, London, Sweet & Maxwell, str. 160 a násl.
- 3) Charlesworth's Business Law, str. 4.
- 4) The law of Contract, str. 155; Charlesworth's Business Law, str. 12.
- 5) např. Charlesworth's Business Law, str. 12.
- 6) srov. Chitty on Contracts, str. 117.
- 7) Chitty on Contracts, str. 117–147.
- 8) Slovník spisovného jazyka českého, I, Academia, Praha 1989, str. 366.
- 9) srov. např. Michaela Zuklínová: Smlouva, Academia, Praha 1985, str. 55 a násl.
- 10) Viktor Knapp: Teorie práva, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 1995, str. 142.
- 11) srov. např. Michaela Zuklínová: Smlouva, Academia, Praha 1985, str. 58 a násl.
- 12) srov. tamtéž.
- 13) Viktor Knapp: Filosofické problémy socialistického práva, Academia, nakladatelství ČSAV, Praha 1967, str. 230.
- 14) tamtéž.
- 15) Dr. Dieter Medicus: Allgemeiner Teil des BGB, 5. neubearbeitete Auflage, C. F. Müller Juristischer Verlag, Heidelberg, str. 78 a násl.
- 16) Viktor Knapp: Teorie práva, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 1995, str. 149.
- 17) Uvažovat o tom, zda tomu tak je, není pro nás podstatné a téma tohoto příspěvku to ani nedovoluje.
- 18) srov. Jacques Ghestin: Traité de droit civil, la formation du contract, 3e édition, L. G. D. J., Paris, str. 316.
- 19) srov. tamtéž.

Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.
advokát, Brno

K možnosti účasti právního zástupce poškozeného a svědka při jejich výslechu v přípravném řízení

I. ÚVODEM

V minulosti se v praxi v podstatě vůbec nevyskytovaly případy, kdy se svědek po orgánech činných v přípravném řízení dožadoval, aby při jeho výslechu byl přítomen jeho právní zástupce. Nebylo tomu tak ani od roku 1993, kdy se součástí ústavního pořádku České republiky stala Listina základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.), v níž je mj. obsažen také čl. 37 odst. 2 tohoto znění: „Každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.“ Ani od roku 1993 se nevyskytovaly žádosti svědků, aby se jejich výslechu po zahájení trestního stíhání sdělením obvinění určité osobě mohl zúčastnit právní zástupce, přesto, že nic nebránilo odkázat na cit. článek Listiny.

Změna v pohledu některých svědků, stejně jako advokátů, nastala teprve poté, co byl vydán a publikován Nález ústavního soudu sp. zn. II ÚS 98/95, v němž Ústavní soud vyslovil, že došlo k porušení práva na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny, a to v konkrétním případě občana, jemuž policejní orgán nevyhověl žádosti, aby podání jeho vysvětlení mohl být přítomen jeho právní zástupce, na základě již uzavřené smlouvy o právní pomoci. I když v tomto případě šlo o nález senátu Ústavního soudu, jež se dotýkal konkrétního případu jediného stěžovatele, nikoliv o nález pléna Ústavního soudu s obecnou platností, jeho dopad v každodenní praxi je značný. Někteří svědci žádají vyšetřovatele, s odkazem na čl. 37 odst. 2 Listiny, aby umožnili účast při svědeckém výslechu jejich právnímu zástupci, a to na základě plné moci. V praxi většina vyšetřovatelů a státních zástupců považuje účast právního zástupce při výslechu svědka za nepřijatelnou, neboť ji trestní řád neumožňuje. Někteří vyšetřovatelé však se souhlasem státního zástupce, s odkazem na čl. 37 odst. 2 Listiny, účast právního zástupce svědka v některých trestních věcech připouštějí. Tento odlišný výklad existující v praxi orgánů činných v trestním řízení nelze považovat za žádoucí. Zcela nepřijatelný je pak dvojitý přístup v konkrétní trestní věci, kdy několika svědkům je účast právního zástupce při jejich výslechu umožněna a u dalších pak dovolena není. Proto považuji za vhodné blíže upozornit na tento stav a naznačit, co může přispět ke sjednocení výkladu v teorii i praxi.

II. POŠKOZENÝ A SVĚDEK DLE TRESTNÍHO ŘÁDU

V praxi je mnohdy pokládána otázka, zdali je možná účast právního zástupce při výslechu poškozeného a svědka. Na takto položenou otázku nelze poskytnout jednu odpověď shodnou jak pro poškozeného, tak pro svědka. Vyjdeme-li z trestního řádu, potom je z pohledu práva právní zastoupení postavení svědka zcela odlišné od postavení poškozeného. Jedná se tedy o dvě naprosto odlišné otázky. Prvou otázkou je možnost účasti právního zástupce při výslechu poškozeného. Druhou otázkou je účast právního zástupce při výslechu svědka, ať již v přípravném řízení, či v hlavním líčení nebo odvolacím řízení.

Ustanovení § 12 odst. 6 tr. ř. obsahuje zákonný výklad pojmu **strana**. Stranou se rozumí ten, proti němuž se vede trestní řízení, zúčastněná osoba a poškozený a v řízení před soudem též státní zástupce a společenský zástupce: stejné postavení jako strana má i jiná osoba, na jejíž návrh nebo žádost se řízení vede, nebo která podala opravný prostředek.

V uvedeném výčtu je jednou ze stran poškozený. Mezi stranami však není výslovně uveden svědek. Ten však může být osobou, jež má stejné postavení jako strana, avšak pouze v případě, že uplatní svědecké (§ 104 tr. ř.).¹⁾

Poškozený, jeho oprávnění a možnosti uplatnění nároku na náhradu škody, jsou upravena v hlavě druhé, oddílu sedmém trestního řádu. Poškozeným je ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda (§ 43 odst. 1 tr. ř.). Poškozenému jsou v ustanoveních § 43 – § 51 tr. ř. přiznána konkrétní oprávnění. Jedním z oprávnění poškozeného je to, že se může dát zastupovat v trestním řízení zmocněncem (§ 50 odst. 1 tr. ř.), jimž může být zásadně nejen advokát, nýbrž kterákoliv osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům není omezena (§ 50 odst. 2 tr. ř.). Jsou-li v trestním řízení probírány skutečnosti tvořící předmět státního tajemství, může být zmocněncem poškozeného pouze advokát, nebo osoba, která se může seznamovat se státním tajemstvím na příslušném úseku (§ 50 odst. 3 tr. ř.). Na rozdíl od civilního řízení je v trestním řízení zmocněncem v praxi nejčastěji advokát.²⁾

Zmocněnec poškozeného je oprávněn činit za poškozeného návrhy a podávat za něj žádosti a opravné prostředky a je oprávněn zúčastnit se všech úkonů, jichž se může zúčastnit poškozený (§ 51 tr. ř.). Zmocněnec se tedy může účastnit výslechu poškozeného, příp. konfrontace, nebo rekoznice, hlavního líčení (§ 196 an. tr. ř.) a veřejného zasedání odvolacího soudu (§ 263 tr. ř.). Proto je zmocněnec oprávněn žádat již v přípravném řízení vyšetřovatele o vyzkoumání o všech úkonech, jichž se může poškozený účastnit. Poškozený a jeho zmocněnec také mají právo nahlížet do spisů, s výjimkou protokolů o hlasování a osobních údajů svědků dle § 65 odst. 2 tr. ř., činit si z nich výpisky a poznámky a pořizovat si na své náklady kopie spisů a jejich částí (§ 65 odst. 1 tr. ř.).

V části první trestního řádu, konkrétně v hlavě páté, je obsažen oddíl druhý s názvem **svědci** (§ 97 až § 104 tr. ř.). Zde však žádná úprava oprávnění svědka, v obdobném smyslu jako u poškozeného obsažena není. Především není v trestním řádu výslovně zmíněna možnost, aby si svědek zvolil zmocněnce či právního zástupce, který by byl oprávněn účastnit se jeho výslechu. Vzhledem k tomu zde není obsažen ani výčet oprávnění zmocněnce či právního zástupce svědka v jednotlivých stádiích trestního řízení.

III. DŘÍVĚJŠÍ JEDNOTNÁ PRAXE

Do nálezu Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 98/95 byla praxe orgánů činných v přípravném řízení zcela jednoznačná, neboť se opírala výslovně o úpravu obsaženou v trestním řádu.

Pokud šlo o **účast právního zástupce při výslechu poškozeného**, vycházelo se z § 51 tr. ř., dle něhož byl právní zástupce poškozeného jako zmocněnec poškozeného oprávněn účastnit se všech úkonů, jichž se může zúčastnit poškozený, tedy zásadně výslechu poškozeného, příp. konfrontace nebo rekognice.

Pokud šlo o **účast právního zástupce při výslechu svědka**, i zde se vycházelo z trestního řádu, který účast právního zástupce svědka v přípravném řízení neupravuje.

IV. SOUČASNÁ NEJEDNOTNÁ PRAXE

Po vydání citovaného nálezu Ústavního soudu se však vytvořily dva diametrálně odlišné pohledy na účast advokáta při výslechu poškozeného, stejně jako svědka. Prvý přístup, vesměs orgánů činných v přípravném řízení, nadále vychází z trestního řádu, tedy z dřívějšího jednotného výkladu, který uvádím výše. Druhý přístup, zejména zastávaný některými poškozenými, svědky a jejich právními zástupci, vychází z odůvodnění citovaného nálezu, v němž Ústavní soud uvedl: „*Okresní ředitelství Policie ČR v Teplicích, jakožto orgán veřejné moci, svým postupem, spočívajícím v zabránění využití práva na právní pomoc stěžovatelů, v souvislosti s podáním vysvětlení porušilo čl. 37 odst. 2 Listiny, v němž se výslovně uvádí, že každý má od počátku řízení právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to proto, že podmínka řízení je ve věci podání vysvětlení dána naplněním znaku řídicího postavení okresního ředitelství policie jakožto orgánu, který se na postupu podílel. Tímto svým postupem Okresní ředitelství Policie ČR v Teplicích ve svých důsledcích porušilo též čl. 1 a dále čl. 2 odst. 2 spolu s odst. 3 Listiny a stejně tak čl. 1, čl. 2 odst. 1, 3, 4 Ústavy, zakotvující princip primátu občana nad státem. Na tom nic nemění nedostatek výslovně právní úpravy v zákoně*

č. 283/1991 Sb. **Námítka nedostatku právní úpravy, jako důvod pro odmítnutí práva na právní pomoc, odpovídá čistě pozitivistickému nazírání na právo, které rovněž nekoresponduje s požadavkem právního státu. Na závěr odůvodnění nálezu Ústavní soud uvedl, že právo na právní pomoc při podání vysvětlení neznamená povinnost policie advokáta v každém případě zajistit, ale pouze povinnost toto zastoupení umožnit“.**

Argumenty z odůvodnění citovaného nálezu Ústavního soudu, které jsou uváděny v souvislosti s podáním vysvětlení občanem dle § 12 zákona o policii č. 283/1991 Sb., ve znění novel, se vztahují i na podání vysvětlení dle § 158 odst. 3 tr. ř.³⁾

Otázkou však v současnosti zůstává, zdali je možno dovodit, že tyto argumenty, zejména ty, jež jsou zde uvedeny tučně, se vztahují i na možnost účasti právního zástupce při výslechu poškozeného a svědka, byť je nález výslovně neuvádí.

Faktem je, že trestní řád nedává svědkovi stejná oprávnění jako poškozenému. Účast právního zástupce, jako zmocněnce poškozeného, při jeho výslechu je dle § 51 tr. ř. možná, zatímco účast právního zástupce svědka (není-li zároveň poškozeným) není dle trestního řádu možná.

Když orgány činné v přípravném řízení v současnosti vychází z úpravy obsažené v trestním řádu, umožní účast právního zástupce poškozeného jako zmocněnce při jeho výslechu v přípravném řízení, neumožní však účast právního zástupce svědka (který není poškozeným).

Když poškozený i svědek vycházejí z čl. 37 odst. 2 Listiny, či event. z odůvodnění cit. nálezu Ústavního soudu, dožadují se umožnění účasti svého právního zástupce při svém výslechu, zejména pak v přípravném řízení. Argumentují tím, že dle čl. 37 odst. 2 Listiny má každý právo na právní pomoc před státními orgány a že dle názoru Ústavního soudu není nedostatek právní úpravy důvodem pro odmítnutí práva na právní pomoc. Zdůrazňují, že pokud poškozený či svědek žádají o své zastoupení při výslechu, je orgán činný v trestním řízení povinen jim toto zastoupení umožnit. Usuzují, že principy, které jsou obsaženy v nálezu Ústavního soudu, platí nejen před zahájením trestního stíhání, nýbrž také v průběhu trestního řízení, které je řízením před státním orgánem.

V literatuře není dosud tento problém řešen, neboť cit. nález, ani čl. 37 odst. 2 Listiny nebyl v uvedených souvislostech vykládán. Usuzuji, že nutně bude muset dojít k sjednocení výkladu, což nebude snadné, neboť dvě stanoviska existující v praxi jsou diametrálně odlišná. Vydá-li Nejvyšší soud jakékoliv stanovisko, lze očekávat podání ústavní stížnosti těch, kteří zastávají opačný názor. Jaký názor bude zastávat Ústavní soud nelze předjímat.

Část jeho rozhodnutí totiž vychází z doslovného výkladu trestního řádu (byť z Listiny a Ústavy lze dovodit jiný výklad) a část z výkladu obsaženého v Listině a Ústavě (byť v trestním řádu je jiný výklad). Také některé senáty (soudci) mají jiné přístupy k výkladu než jiné senáty (soudci).

Pokud vyjde Ústavní soud ze stejného odůvodnění jako v cit. nálezu, pak lze očekávat, že dovedí, že i svědek má právo na právní pomoc, tzn. na své zastoupení před orgány činnými v trestním řízení, což by si vynutilo novelizaci trestního řádu a zakotvení těchto oprávnění do hlavy páté oddílu druhého trestního řádu. Zásadních změn by musela doznat i hlava třináctá (hlavní líčení) a šestnáctá (odvolací řízení). Pro orgány činné v trestním řízení by bylo náročnější nejen konání přípravného řízení, nýbrž i hlavního líčení a odvolacího řízení.

Pokud však Ústavní soud vyjde z ustanovení § 12 odst. 6 tr. ř., které obsahuje zákonný výklad pojmu strana a kde ve výčtu je jednou ze stran poškozený, avšak není zde výslovně uveden jako strana svědek (ten může mít stejné postavení jako strana pouze v případě, že uplatní svědečné), potom může vyloučit věc dle platného trestního řádu, konkrétně dle hlavy druhé, oddílu sedmého, jež dává poškozenému jako straně konkrétní oprávnění (§ 43 – § 51), včetně oprávnění dát se zastupovat v trestním řízení zmocněncem, jímž může být nejen advokát, nýbrž kterákoliv osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům není omezena. Zároveň může uvést, že svědek dle oddílu druhého hlavy páté tato oprávnění nemá.

V. PUBLIKOVANÝ PŘÍPAD Z PRAXE

Předtím, než Ústavní soud vydal Nález se sp. zn. II ÚS 98/95, byla praxe orgánů činných v trestním řízení zcela jednotná. Účast právního zástupce při výslechu svědka v trestním řízení byla vyloučena. Problémy se v praxi nevyskytovaly, a to především proto, že advokáti zásadně nežádali orgány činné v trestním řízení o umožnění účasti při výslechu svědka. Pokud se snad taková žádost ojedinele objevila, byla nepochybně zamítnuta a advokátovi, jako právnímu zástupci svědka, nebyla umožněna účast při jeho výslechu.

V současnosti se však v praxi začínají objevovat protichůdné názory na to, zdali svědek má při svém výslechu v průběhu trestního řízení právo na účast právního zástupce, či nikoliv.

Nejkontrastrněji se to projevilo v široce publikované trestní věci obviněného JUDr. Libora N. Z informací prezentovaných ve sdělovacích prostředcích vyplynulo, že v této trestní věci v průběhu přípravného řízení umožnil vyšetřovatel právnímu zástupci svědků účast při jejich výsleších, konaných v průběhu jednoho dne, a to zřejmě s odkazem na čl. 37 odst. 2 Listiny. Když se právní zástupce dostavil druhý den s plnou mocí k výslechu dalších svědků, nebyla mu účast při jejich výsleších umožněna, zřejmě s odkazem, že tuto možnost trestní řád neobsahuje. Tehdejší městský státní zástupce v Praze JUDr. Jan Křivánek pak na dotaz televizního reportéra sdělil, že na možnost účasti právního zástupce při výslechu svědka není jednotný názor.

Co však výrazně demonstrovala tato trestní věc? Vzhledem k nejednotnosti výkladu došlo u svědků v daném případě k porušení čl. 37 odst. 3 Listiny, podle něhož „všichni účastníci řízení jsou si v řízení rovni“. Svědkové, u jejichž výslechu nemohl být státní zástupce přítomen, se právem cítili znevýhodnění oproti svědkům, u jejichž výslechu právní zástupce přítomen byl. To, že jeden den bylo umožněno právnímu zástupci svědků účastnit se jejich výslechu a druhý den nikoliv, jednoznačně ukazuje, že i v praxi orgánů činných v přípravném řízení se začínaly objevovat určité pochybnosti o tom, zdali lze účast právního zástupce svědka odmítnout pouhým odkazem na trestní řád, který s touto možností nepočítá.

Vše naznačuje tomu, že v praxi orgánů činných v trestním řízení došlo následně k opětovnému sjednocení názorů, tedy účast právního zástupce při výslechu svědka v trestním řízení se od počátku roku 1998 znovu nepřipouští, a to s odkazem na úpravu obsaženou v trestním řádu, která s takovou možností nepočítá.

Ukazuje se, že zdůvodnění státních zástupců, kteří reagují na stížnosti, či podání svědků, jejichž právnímu zástupci neumožnil vyšetřovatel účast při výslechu, rozlišují právo na právní pomoc podle případných následků, které by pro ně mohla mít účast při jednání před státním orgánem, tzn. např. při výslechu před vyšetřovatelem. Státní zástupci nejednou uvádějí, že osoba podávající vysvětlení dle § 12 zákona o policii nebo dle § 158 odst. 3, 4 tr. ř. si na rozdíl od svědka nemůže být jista svým budoucím procesním postavením. Uvedená argumentace není přesvědčivá, neboť v praxi existují případy, kdy je proti svědkovi po jeho protokolárním výslechu zahájeno trestní stíhání sdělením obvinění dle § 160 odst. 1 tr. ř.. Nejednou pak dochází i k zadržení svědka a případně i k jeho vzetí do vazby.

VI. ÚSTAVNÍ STÍŽNOST

Část advokátů se však s odkazem na článek 37 odst. 2 Listiny dožaduje umožnění své účasti při výslechu svědka v trestním řízení, a to na základě plné moci. Jsou k tomu inspirováni dvěma skutečnostmi. Především citovaným nálezem Ústavního soudu a také zmíněnou trestní věcí JUDr. Libora N., v níž byla advokátovi, jako právnímu zástupci několika svědků, umožněna účast při jejich výslechu v přípravném řízení. Přitom se ukazuje, že právě široká publicita tohoto případu přivedla některé svědky na myšlenku vyhledat před svým výslechem advokáta a požádat jej, aby se účastnil jejich výslechu v trestním řízení.

Není pochyb o tom, že současný dvojitý přístup aplikační praxe je zcela nepřijatelný. Nelze akceptovat stav, kdy s odkazem na výslovnou úpravu obsaženou v ustanovení § 97 až § 104 tr. ř. je účast právního zástupce při výslechu svědka vyloučena a jindy s odkazem na čl. 37 odst. 2 Listiny umožněna.

Je známo, že několik advokátů, jimž nebyla umožněna účast při výslechu svědka v přípravném řízení, připravuje, příp. podává jménem svých klientů ústavní stížnost, ve které navrhuje, aby Ústavní soud vydal takový nálezn, kterým by umožnil účast právního zástupce (zejména advokáta) při výslechu svědka v trestním řízení.

Nechci předjímat rozhodnutí Ústavního soudu. Přesto konstatuji, že pokud v určité trestní věci bylo žádosti některých svědků o účast právního zástupce při výslechu svědka vyhověno, zatímco stejná žádost jiných svědků byla odmítnuta, zřejmě došlo k porušení článku 37 odst. 2 Listiny. Některým občanům totiž bylo jako svědkům přiznáno právo na právní pomoc v určitém řízení a jiným bylo toto právo v témže řízení odepřeno. Je otázkou, zdali nedošlo také k porušení článku 37 odst. 3 Listiny, dle něhož „*všichni účastníci řízení jsou si v řízení rovni*“. V zmíněném trestním řízení totiž svědkové, jejichž právnímu zástupci nebyla dovolena účast při jejich výslechu, se cítili výrazně znevýhodněni před jinými svědky, jejichž právnímu zástupci byla účast při výslechu umožněna. Svědkové, jejichž právní zástupce musel před zahájením výslechu odejít z výslechové místnosti, nepociťovali v řízení rovnost se svědky, při jejichž výslechu vyšetřovatel umožnil přítomnost právního zástupce.

Zastávám názor, že výklad zákona, stejně jako Listiny, musí být ve vztahu ke všem svědkům totožný. Odlišné přístupy k výkladu práv svědků lze hodnotit jako jejich faktické znerovnoprávnění v určité konkrétní trestní věci, což je nepřijatelné. Takovouto aplikaci právních norem lze totiž hodnotit jako zákonem neodůvodněné dělení svědků na dvě skupiny, se zcela odlišnými právy. Právě toto faktické rozdělení svědků v jedné trestní věci na ty, kteří mohou být vyslechnuti v přítomnosti právního zástupce, a na ty, kterým je toto právo upřeno, ukazuje nezbytnost jednoznačného řešení tohoto problému nálezem Ústavního soudu.

VII. POSTAČIL BY JUDIKÁT NEJVYŠŠÍHO SOUDU?

Je známo, že orgány činné v trestním řízení v současnosti vesměs důsledně vycházejí z trestního řádu, který s možností účasti právního zástupce při výslechu svědka nepočítá. V této souvislosti se objevuje názor, že celou situaci není nutno řešit ústavní stížnostmi a vydáním Nálezu Ústavního soudu, nýbrž že postačí vydání judikátu Nejvyššího soudu, který by s odkazem na čl. 37 odst. 2 Listiny účast advokáta při výslechu svědka umožnil. V této souvislosti usuzuji, že vydání takového judikátu by zřejmě situaci neřešilo. Víme, že Listina základních práv a svobod byla vyhlášena předsednictvem ČNR dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.). Listina je účinná od 1. 1. 1993, shodně s Ústavou České republiky (č. 1/1993 Sb.). Přesto nebyl v uplynulých pěti letech účinnosti Listiny shledán důvod k novelizaci ustanovení § 97 an. tr. ř. ve

smyslu čl. 37 odst. 2 Listiny. Z judikatury je pak zřejmé, že nebyl shledán důvod k tomu, aby Nejvyšší soud vydal stanovisko, dle něhož by svědek, který je v trestním řízení předvolán, aby vypovídal, má vzhledem k čl. 37 odst. 2 Listiny právo, aby při jeho výslechu byl přítomen právní zástupce (advokát).

Zastávám názor, že pokud by se dospělo k tomu, že článek 37 odst. 2 Listiny („každý má od počátku řízení právo na právní pomoc v řízení před státními orgány“) se vztahuje i na výslech svědka v trestním řízení a námitka nedostatku právní úpravy v trestním řádu není důvodem odmítnutí práva na právní pomoc, nebylo by možno se spokojit pouze s tímto stanoviskem v podobě judikátu Nejvyššího soudu. Usuzuji, že tento výklad by šel nad rámec současné úpravy druhého oddílu hlavy páté trestního řádu. Ustanovení § 97 až § 104 tr. ř. jsou koncipována tak, že vylučují účast právního zástupce svědka při jeho výslechu. V případě aplikace článku 37 odst. 2 Listiny na výslech svědka v trestním řízení se mi jeví nezbytnou novelizace trestního řádu, k níž může dospět z vlastního popudu sám zákonodárce, nebo k níž může dát popud Ústavní soud svým Nálesem.

Po pěti letech účinnosti Listiny nedospěl zákonodárce k potřebě změny ustanovení trestního řádu, jež se týkají možnosti účasti právního zástupce při výslechu svědka. Tudíž lze usuzovat, že ke změně ustanovení upravujících účast svědka v trestním řízení lze dospět reálně jen v případě, že v důsledku ústavní stížnosti vydá Ústavní soud nálezný, jímž vysloví, že svědek má právo na účast právního zástupce při svém výslechu. Pokud by takto Ústavní soud rozhodl, potom by zřejmě odložil vykonatelnost tohoto nálezu tak, aby byl poskytnut čas k novelizování ustanovení § 97 až § 104 tr. ř., týkajících se svědka. Usuzuji, že v uvedených ustanoveních by musela být v takovém případě formulována oprávnění svědka, zejména pak možnost, aby si svědek zvolil advokáta (právního zástupce) jako svého zmocněnce, který je oprávněn účastnit se výslechu svědka.

Obdobně postupoval Ústavní soud již v minulosti. Tak např. dne 2. 7. 1997 **Ústavní soud svým náleznem sp. zn. Pl. ÚS 2/97 zrušil ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů**, pro jeho rozpor s čl. 1 Ústavy, čl. 4 odst. 4 a čl. 8 odst. 3 Listiny, čl. 5 odst. 1 písm. c), odst. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášené pod č. 209/1992 Sb. a čl. 9 odst. 3 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, vyhlášeného pod č. 120/1976 Sb. Vzhledem k potřebě legislativního řešení otázky zadržení podezřelého důsledně v trestním řádu plénum Ústavního soudu odložilo účinnost vykonatelnosti nálezu na 1. červenec 1998.

Ve svém právním rozboru obsaženém v části III. nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/97 Ústavní soud mj. uvedl, že ve smyslu ustanovení čl. 8 odst. 3 Listiny obviněného nebo podezřelého je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Za-

držená osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení a nejpozději do 24 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Soudce musí zadrženou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo propustit na svobodu.⁴⁾ Dodávám, že parlament se dne 12. 6. 1998 usnesl na změně dvou zákonů. Ústavním zákonem č. 162/1998 Sb. došlo ke změně Listiny základních práv a svobod v čl. 8 odst. 3 věta druhá takto: „Zadržená osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do **48 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu.**“ Znamená to, že doba zadržení osoby byla v Listině prodloužena z 24 hodin na 48 hodin. Tato změna doby zadržení obsažená v Listině se odrazila i ve změně ustanovení § 75 věta poslední tr. ř., § 76 odst. 4 věta poslední tr. ř., § 77 odst. 1 věta první tr. ř., v nichž je upravena doba zadržení podezřelého a obviněného vyšetřovatelem tak, že se tato doba prodloužila z 24 na 48 hodin. Zmíněná novela Listiny, stejně jako na ni navazující novela trestního řádu, nabyla účinnosti 1. ledna 1998. Od toho dne se maximální doba zadržení podezřelého či obviněného prodlužuje z 24 na 48 hodin, tj. na dvojnásobek.

VIII. NÁLEZ SENÁTU, NEBO ROZHODNUTÍ PLÉNA ÚSTAVNÍHO SOUDU?

V praxi se ve současnosti hovoří o tom, jestli by o ústavní stížnosti ve věci konkrétního stěžovatele, jehož právnímu zástupci nebyla umožněna účast při výslechu svědka, měl rozhodovat senát Ústavního soudu, či jeho plénium. Někteří advokáti usuzují, že ústavní stížnost podaná ve věci jediného navrhovatele přesahuje jeho vlastní zájmy, a proto by bylo vhodné, aby o této ústavní stížnosti rozhodlo plénium Ústavního soudu. To je nepochybně možné, zřejmě však nikoliv nezbytné, pokud vycházíme z komentáře k Ústavě České republiky. V něm se uvádí, že „závažnost rozhodnutí ústavního soudu (nálezu i usnesení) vyplývá z jejich právní moci. Závažnost rozhodnutí ústavního soudu nepůsobí jen na účastníky řízení, ale vůči všem orgánům a osobám. Závažnost rozhodnutí Ústavního soudu však nelze chápat tak, že by jeho nálezům byla formálně přiznána povaha práva... To však neznamená, že fakticky by nálezy ústavního soudu neměly váhu precedentu, neboť všechny státní orgány budou vycházet z předpokladu, že i další věci bude ústavní soud posuzovat shodně. Ústavní soud se ovšem od svých předchozích nálezů může odchýlit za podmínek stanovených v § 23 zák. č. 182/1993 Sb.“⁵⁾

Je faktem, že většina nálezů ve věci určitého ústavního stěžovatele je vydávána senátem, nikoliv plénem Ústavního soudu. Přesto orgány činné v trestním řízení, pokud jde o výklad trestního řádu, z nálezů v konkrétní věci vycházejí, neboť usuzují, že by Ústavní soud i v další shodné věci rozhodl stejně.

Literatura a prameny:

- 1) Šámal, P. – Král, V. – Baxa, J. – Púry, F.: Trestní řád. Komentář. 2. vydání. Praha. C. H. Beck 1997, str. 103.
  - 2) K oprávněním poškozeného srov. blíže: Látal, J.: Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení, Příručky Ministerstva spravedlnosti ČR, sv. 54, Praha 1994.
  - 3) Srov. blíže: Vantuch, P.: Účast advokáta při podávání vysvětlení občana ve světle nálezu Ústavního soudu, Bulletin advokacie, č. 2/1998, str. 37–46.
  - 4) Srov. blíže: Vantuch, P.: Doba zadržení podezřelého dle § 77 odst. 1 tr. ř. ve světle nálezů Ústavního soudu, Trestní právo, č. 11/1997, str. 3–8.
  - 5) Srov.: Hendrych, D. – Svoboda, C. a kolektiv: Ústava České republiky. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1997, str. 150.
-

JUDr. Jan Štěpán, CSc.

Vysokoškolské učebnice proti obcházení zákona v praxi vyšetřování

Diskuse o aplikaci ustanovení § 165 odst. 2 tr. ř. nekončí.

Bylo by se dalo očekávat, že v této otázce zjedná jasno článek předsedy senátu Nejvyššího soudu A. Draštíka v čísle 7-8 časopisu Trestní právo. Trestní kolegium Nejvyššího soudu musilo zde ústy svého člena poučit nejen některé vyšetřovatele, ale i senát vrchního soudu a soudkyni Ústavního soudu o tom, že řádné vyrozumění obhájce o vyšetřovacím úkonu samozřejmě vyžaduje i sdělení, který konkrétní svědek má být vyslechnut.

Glosa R. Příbylové a P. Potočka v č. 4 Bulletinu advokacie názorně předvedla přetrvávání vyšetřovací praxe neuvádět jména svědků při vyrozumívání obhájců o vyšetřovacích úkonech – praxe, kterou tam v uvedeném případě schválil ředitel okresního úřadu vyšetřování a obecně Nejvyšší státní zastupitelství stanoviskem č. 4/96 Sb. v. s. NSZ.¹⁾

Nejnověji byl výklad přijatý trestním kolegiem NS potvrzen shodnou interpretací dvou autoritativních děl právní vědy.

Počátkem dubna t. r. se objevily na knižním trhu dvě stěžejní knihy, určené pro studijní a praktickou potřebu. V nakladatelství Linde vyšla vysokoškolská učebnice **Trestní právo procesní** prof. Císařové a kolektivu, nakladatelství C. H. Beck

vydalo **Kurs trestního práva. Trestní právo procesní** (autoři prof. Musil, doc. Kratochvíl, Dr. Šámal a kolektiv). Obě díla vykládají znění § 165 odst. 2 shodně a zcela jednoznačně.

Prvně zmíněná učebnice uvádí:

„Sdělení vyšetřovatele musí též obsahovat takové údaje..., které umožňují specifikaci toho kterého vyšetřovacího úkonu. V případě výslechu svědků to například znamená, že vyšetřovatel uvede i jména svědka, kterého chce vyslýchat“ (str. 269, autor doc. Jelínek, který v dalším textu odůvodňuje podrobně nutnost identifikace svědka ve shodě s dosavadní literaturou a též s poukazem na čl. 40 odst. 3 Listiny a čl. 6 odst. 3 písm. b Evropské úmluvy).

V Kursu trestního práva uvádí prof. Musil na str. 357–8:

„Ve vyznění je třeba uvést, o jaký vyšetřovací úkon se bude jednat; je nepřipustné, aby vyšetřovatel pouze obecně oznámil obhájci, že ‘bude vyslýchat svědky’, aniž by je konkretizoval.“

Pokud výjimečně nejde o svědka ohroženého z důvodů uvedených v § 55 odst. 2 tr. ř., je „nepřipustnost“ návyku nesdělovat jména svědků tak očividná, že každý pokus o opačný výklad by při výuce právní teorie a trestního práva mohl být vhodným školským příkladem obcházení práva.

Je samozřejmé, že utajit totožnost ohroženého svědka podle druhé věty § 165 odst. 1 tr. ř. je možné teprve, když se svědek u vyšetřovatele utajení domáhal (§ 101a tr. ř.), nikoli do zásoby.

Pokud by se nezákonná aplikace § 165 odst. 2 tr. ř. měla vyskytovat i nadále, jde o to, co by obhájci měli proti takové praxi podniknout.

Nasnadě je (po vyčerpání všech procesních prostředků) vyvolat podáním ústavní stížnosti závazný nález Ústavního soudu.

Nelze ovšem žádat, aby podle § 74 zákona č. 182/93 Sb. o Ústavním soudu byl text citovaného odstavce 2 zrušen jako neústavní, protože ve smyslu stálého rozhodování ústavního soudu zrušení zákona, jehož znění vyvolalo neústavní postup veřejné moci, nepadá v úvahu, lze-li zákon vyložit způsobem konformním s ústavou.²⁾

Jiná možnost zásadního rázu byla naznačena jinde v tomto čísle Bulletinu, v poznámce (7) recenze knihy J. Stolínové a J. Macha: Pokud by se i nadále objevovaly případy uvedené praxe, musila by advokacie přeorientovat svůj přístup k podávání důkazních návrhů již v přípravném řízení. K návrhům, aby svědci obhajoby byli vyslechnuti ve vyšetřování, měli by se obhájci rozhodnout jen pokud by měli jistotu, že budou o termínu výslechu svědků vyzněním řádně, to jest s uvedením jmen svědků. Jinak by bylo v očividném zájmu klientů (§ 16 zákona o advokacii) sečkat s návrhem a navrhnout svědka až před soudem, kde by obhájce mohl jeho výslech nejen kontrolovat, ale podle § 215 odst. 2 tr. ř. jej provést sám.

Poznámky:

- 1) **Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918–1996** (vyd. Fenyk J., Fenyková P., Havlík T., Růžička M.), Praha 1997, str. 417.
  - 2) Plenární nález z 4. 2. 1977, sv. 7, č. 13 Sb. n. a u. Ú. s.: „Je nutno rozlišovat případy, ve kterých lze soulad ustanovení právního předpisu s ústavním pořádkem zabezpečit jeho ústavně konformní interpretací a kdy tak učinit nelze a je nutno přistoupit k jeho zrušení. Soud při tom není absolutně vázán doslovným zněním zákonného ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případech, kdy to vyžaduje ze závažných důvodů účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku. Je nutno se při tom vyvarovat libovůle; rozhodnutí soudu se musí zakládat na racionální argumentaci.“
-

Doc. JUDr. Josef Fiala, CSc.

Právnická fakulta MU Brno, advokát

Několik poznámek k účinkům prohlášení konkurzu na řízení o povolení vkladu do katastru nemovitostí (k příspěvku Petra Baudyš)

Petr Baudyš s pečlivostí sobě vlastní analyzuje různé situace, které mohou vzniknout jako důsledek časové souvislosti dvou odlišných druhů řízení – řízení o vkladu vlastnického a jiného věcného práva do katastru nemovitostí a řízení o konkurzu. In concreto je jejich společným jmenovatelem majetek úpadce (kridatáře). Praxe již dříve signalizovala problémy vznikající z nedostatečné regulace vzájemné vazby těchto řízení a lze konstatovat, že příslušné orgány k nim přistupovaly nejednotně. Nakonec, napomohla tomu i novelizace inkriminovaného ustanovení § 14 zák. č. 328/1991 Sb. provedená zák. č. 94/1996 Sb.

Na rozdíl od autora se však domnívám, že naznačené pochybnosti nebyly stanoviskem Nejvyššího soudu uveřejněným pod č. R 52/98 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek odstraněny.¹⁾ Lapidární konstatování „že prohlášením konkurzu se přerušuje i řízení o povolení vkladu do katastru nemovitostí“, bez bližší argumentace, nic neřeší. Jeho formulace totiž dokládá nepochopení podstaty vkladového řízení. Podle § 14 odst. 1 písm. c) zák. č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se ex lege přerušují řízení **o nárocích, které se tý-**

kají majetku patřícího do konkurzní podstaty. Vklad do katastru nemovitostí, resp. řízení o jeho povolení, se sice může týkat majetku kridatáře, **není však řízení o nároku**. Na tomto místě lze nejprve připomenout obecnou charakteristiku nároku jako vlastnosti subjektivního práva spočívající v jeho vynutitelnosti státní mocí, event. svépomocí oprávněné osoby. Na tuto argumentaci logicky musí navázat charakteristika vkladu do katastru nemovitostí. Je notorietou, že české právo navazuje na dogma o titulu a způsobu nabývání vlastnictví,²⁾ což znamená, že příslušná smlouva o převodu nemovitostí vyvolává mezi smluvními stranami obligační účinky, jinými slovy, převodce se takovou smlouvou zavazuje, že svoje vlastnické právo převede. K dovršení převodu, tj. k nastoupení věcněprávních účinků, je nezbytný modus, který je realizací smlouvy.³⁾ Podle současné právní úpravy spočívá modus ve vkladu do katastru nemovitostí. Samotný vklad není ani rozhodnutím (jak se praxe ještě často domnívá), ani právním úkonem, je konstitutivním úředním zápisem, který je výsledkem procesu před katastrálním úřadem. Podle § 14 odst. 1 zák. č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, po novelizaci provedené zákonem č. 90/1996 Sb. se za vklad považuje zápis do katastrálních operátů. Vlastní průběh procesu před katastrálním úřadem se skládá ze dvou částí. První z nich je řízení, v němž katastrální úřad zkoumá, zda jsou splněny zákonem předepsané podmínky pro vklad. Předmětem tohoto řízení evidentně není žádný nárok (srov. také rozsah přezkumné činnosti katastrálního úřadu limitovaný v § 5 odst. 1 zák. č. 265/1992 Sb.). Jsou-li stanovené podmínky naplněny, katastrální úřad rozhodne o povolení vkladu. Poté nastupuje druhá etapa, která je provedením vlastního zápisu vyvolávajícího věcněprávní účinky. Vazbu obou částí procesu vyjadřuje ustanovení § 2 odst. 3 věta první zák. č. 265/1992 Sb., které – i přes určité nedostatky – nelze interpretovat jinak, než že provedení vkladu bez jeho pravomocného povolení nemůže vyvolat věcněprávní účinky s vkladem obvykle spojené. Ani tato druhá etapa není řízením o nároku.

Na okraji nelze ponechat ani význam zpětných účinků ke dni podání návrhu na vklad. Je mi totiž znám případ, kdy návrh na vklad byl podán v roce 1994, řízení o vkladu bylo opakovaně přerušováno, až po více než dvou letech návrh katastrální úřad zamítl. Proti zamítavému rozhodnutí podal jeden z účastníků opravný prostředek, krajský soud však dospěl k závěru, že rozhodnutí katastrálního úřadu, jakož i opravný prostředek nemají relevanci, protože na prodávajícího byl na počátku roku 1996 prohlášen konkurz, přitom smlouva byla uzavírána v době, kdy o případném úpadku prodávajícího vůbec nemohlo být uvažováno (je smutné, že jedním z důvodů úpadku byl nedostatek finančních prostředků, které mohl prodávající získat z prodeje nemovitosti). Zpětné účinky vkladu ke dni podání návrhu na vklad jsou podpůrným argumentem pro dodržování zásady, že ja-

kékoliv skutečnosti nastalé po podání návrhu na vklady nejsou pro povolení vkladu a jeho provedení právně významné. O tom, že citované stanovisko Nejvyššího soudu je svojí stručností současně povrchní, svědčí i takto položená otázka: Jak by měl postupovat katastrální úřad v případě, že k prohlášení konkurzu došlo po povolení vkladu, ale ještě před jeho provedením, takže ještě před změnou vlastnického práva. Vždyť i v takovém případě byl ještě kridatář v době prohlášení konkurzu vlastníkem převáděné nemovitosti.

Naznačený závěr není žádnou ochranou dlužníků. Po prohlášení konkurzu má správce konkurzní podstaty k dispozici všechny právní instrumenty, které mu umožňují napadnout smlouvu, jež byla titulem pro provedení vkladu, zejména odporovatelnost (§ 15 a § 16 zák. č. 328/1991 Sb.). Konec konců, i při řešení vyplývajícím z důsledků stanoviska Nejvyššího soudu, pokud jeden z účastníků navrhně pokračování v přerušném řízení (a dá se předpokládat, že jím nebude správce konkurzní podstaty), lze dospět k naprosto stejnému závěru (jen se přerušním řízení prodloužila doba vkladu, která je dosud často – díky nevyužití principu *vigilantibus iura* – i dobou nejistoty, např. v tom, kdo z účastníků smlouvy ponese následky nahodilé zkázy nebo nahodilého zhoršení, komu přísluší užítky atd.).

Obdobné závěry platí také pro vklad jiných věcných práv týkajících se majetku kridatáře (zástavní právo, právo odpovídající věcnému břemenu, předkupní právo s věcněprávními účinky). Pouze u zástavního práva jsou důsledky jeho vzniku v určité době před prohlášením konkurzu, resp. před podáním návrhu na jeho prohlášení, upraveny odchylně [§ 14 odst. 1 písm. f) zák. č. 328/1991 Sb.].

Poznámky:

- 1) Je zajímavé, že o konkrétních důsledcích prohlášení konkurzu na řízení před katastrálním úřadem neuvažuje F. Zoulík při komentování § 14 (viz Zoulík, F.: Zákon o konkurzu a vyrovnání, komentář, 3. vydání, Praha 1998, str. 96 a násl.).
- 2) Viz např. Knapp, V.: O převodu vlastnictví smlouvou, Ad Notam 3/1995, str. 49 a násl.
- 3) Přesvědčivě charakterizuje modus F. Rouček při jeho odlišení od smlouvy: Vždyť při věcné smlouvě o převod vlastnictví jde o **shodné projevy** stran (jejichž obsahem jest převod vlastnictví jedné strany na stranu druhou), kdežto při odevzdání jde o **hmotný akt**, jímž se ona smlouva o převod vlastnictví realizuje (plní), tudíž jest to **akt soluční**. Tento hmotný akt (soluční) čili odevzdání spočívá u movitosti v odevzdání (v tradici), u nemovitostí zapsaných v knihovním zápise (v intabulaci)... Viz Rouček, F., Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, II. díl, Praha 1935, str. 478–479.

JUDr. Tomáš Pohl
advokát, Praha

Poznámky k úvaze Petra Baudyšeho „Účinky prohlášení konkurzu na řízení o povolení vkladu do katastru“

Článek Mgr. Petra Baudyšeho mě velice zaujal. Spolu s autorem se domnívám, že výklad Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 6. 1998 č. j. Cpjn/19/98 část XXIV je více než diskutní.

V prvé řadě si položíme otázku, co všechno zahrnout pod pojem „Řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do konkurzní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku?“ Řízení o vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí je řízením správním. Správní orgán posuzuje, zda účastníci řízení učinili takové právní úkony, které jsou z hlediska právního řádu potřebné k tomu, aby správní rozhodnutí mohlo být v individuálním případě vydáno. Úpadce má ve vlastnictví nemovitý majetek, který chce převést na jiný subjekt nebo naopak, úpadce chce nějaký nemovitý majetek na smluvním základě od vlastníka získat. Převod majetku z úpadce na jiný subjekt či naopak převod majetku z jiného subjektu na úpadce se děje na základě svobodné a vážné vůle jednajících stran. To znamená, že účastníci smluvního vztahu musí uzavřít takovou smlouvu, která splňuje požadavky právního řádu České republiky a je tedy platná. Institut vkladu pak funguje jako proces, který po platném uskutečnění potřebných právních úkonů a tedy po platném uzavření smlouvy zkonstituuje účinnost smlouvy, tedy umožňuje, aby nový vlastník mohl vykonávat veškerá svá práva a povinnosti potřebné k řádnému výkonu absolutního vlastnického práva. Podle mého soudu zde tedy nejde o nějaký spor o to, zda někdo má či nemá nárok na získání či naopak na převedení vlastnického práva k nemovité věci. Výklad Nejvyššího soudu České republiky je tedy podle mého soudu více než široký a je spíše účelový. Tento výklad tedy nespolehá na skutečnost, že usnesení o prohlášení konkurzu se zasílá i příslušnému katastrálnímu úřadu, kde je tato skutečnost poznamenána, ale uvedené stanovisko chce zamezit tomu, aby příslušný správní orgán „posvětil“ případy, kdy majetek úpadce je zmenšován s úmyslem zkrátit věřitele.

Autor se vrací k dřívější právní úpravě, kdy prohlášení konkurzu na majetek dlužníka nemělo účinek na vklad vlastnického práva. Autor si klade otázku, zda by v daném případě nebylo dostatečnou zárukou a brzdou konání úpadce, kdy by stačilo, že správce konkurzní podstaty je ze zákona právním nástupcem a te-

dy i procesním nástupcem úpadce v řízení o povolení vkladu do katastru nemovitostí. Nastolený problém však není problémem pouze právním, ale problémem především praktickým. Autor článku se v podstatě v celém jeho obsahu zabývá reálnou situací, kdy příslušný katastrální úřad neví o tom, že byl konkurz prohlášen a v řízení pokračuje. Autor nastoluje dokonce otázku, že katastrální úřad nejen v řízení pokračuje, ale řízení i ukončí.

Uvedený problém se však podle mých zkušeností netýká pouze katastrálních úřadů, ale i soudů. Kolegové i kolegyně z praxe mi potvrdí, že zejména okresní soudy v řadě případů nevědí o tom, že na majetek úpadce byl prohlášen konkurz. Z tohoto důvodu jsem si i já několikrát kladl otázku, jak pohlížet na úkony soudu, které nastanou poté, co řízení je ze zákona přerušeno, aniž o tom soud musí vydávat jakékoli usnesení. Jestliže soud vydá příslušné usnesení, toto usnesení je doručeno, a lze se proti němu z důvodů uvedených v zákoně odvolat. Pokud se odvolat proti určitému usnesení nelze, protože například pouze upravuje průběh řízení, jde podle mého soudu o nicotný úkon soudu. Jestliže ovšem uplyne lhůta k podání odvolání a účastník řízení v té době neví, že došlo k prohlášení konkurzu na majetek úpadce, problém se zvětšuje. Pokud bych uvažoval s obnovou řízení, jeví se mi tento postup rovněž problematický. Je to způsobeno tím, že ve smyslu § 228 odst. 1 lze použít obnovu řízení jako mimořádného opravného prostředku pouze proti pravomocnému rozsudku nebo pravomocnému usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé. Jak z tohoto hlediska i zde vůbec hodnotit postup soudu, který měl přerušeno ze zákona řízení a tedy nesměl rozhodovat vůbec. Je jakékoli usnesení či dokonce rozsudek ve věci samé v takovémto případě možné napadnout formou obnovy řízení? Pokud bych dále uvažoval například s důvody pro obnovu podle § 228 odst. 1 písm. a) či b) o. s. ř., mohou být tam uvedené důvody použity pouze tehdy, jestli mohly přivodit příznivější rozhodnutí ve věci. Důvodem pro obnovu by však nebylo příznivější rozhodnutí ve věci, ale skutečnost, že soud nesměl a nemohl vůbec vydávat jakékoli usnesení či dokonce rozsudek ve věci samé.

Domnívám se tedy, že uvedený problém je daleko širší a složitější než ten, který pouze pro správní řízení týkající se vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí nastoluje autor.

Další otázku, kterou autor pokládá, je situace, kdy je zahájeno původní řízení o vkladu do katastru, toto řízení je přerušeno, a poté dojde k prodeji nemovitosti v konkurzu a správce konkurzní podstaty či nabyvatel zahajují další správní řízení o vkladu vlastnického práva k téže nemovitosti. Zde bych viděl jednoduché řešení v tom, že původní návrh vezme správce konkurzní podstaty jako právní nástupce úpadce v tomto řízení zpět. Je tedy odstraněna překážka jednou zahájeného řízení, a poté lze podat nový návrh na vklad vlastnického práva po prodeji nemovitosti v konkurzu.

Jsem velmi rád, že se autor, který je odborníkem na zápisy vlastnických práv do katastru nemovitostí, z titulu svého pracovního zařazení dotkl problému, který zajímá všechny, kdo se zabývají problematikou konkurzu a vyrovnání. Uvítal bych, kdyby se i ostatní kolegyňe a kolegové, kteří se touto problematikou zabývají, připojili se svými diskusními návrhy.

Mgr. Pavel Vrcha

justiční čekatel Krajského soudu v Ústí nad Labem

Prodej (kuchyňského nádobí) na objednávku, aneb smluvní pokuta versus (nejen) dobré mravy

ÚVOD

Již po delší dobu oscilují mezi soudy prvního a druhého stupně, ale také dokonce s procesním dovršením u soudu dovolacího, mnoha advokátům známé spory, jejichž hmotněprávní základ spočívá v prodeji kuchyňského nádobí na objednávku, kterýžto je – níže popsáným způsobem – realizován jistou obchodní společností.

Dá se říci, že tyto zdánlivě bagatelní spory (nejen co do výše peněžního plnění, ale zejména pak co do právního posouzení merita věci), ve světle dalších souvislostí, především poté, co v jednotlivých případech došlo k zaktivizování soudního řízení, nabraly úctyhodné „právní“ gradace. To když z té či oné sporné strany zaznívaly protichůdné právní argumenty, které by se v souhrnu mohly věcně odlišit jako spor o aplikaci smluvní pokuty versus spor o aplikaci dobrých mravů.

Tak, jak plynul čas, kumulovala se tomuto proběhnuvšímu času také soudní rozhodnutí, s jejichž nepatrnou výsečí – zato však dokonce z několika soudních krajů – měl jsem možnost se obeznámit.

V těchto rozhodnutích, jak také i méně pozorný čtenář bude muset zaregistrovat, zazněly ze strany soudů toho či onoho instancčního stupně různé právní argumenty a rozličné právní názory. Tomu také korespondovaly proměnlivé procesní úspěchy (neúspěchy) téhož žalobce (jistě obchodní společnosti) a procesní neúspěchy (úspěchy) rozličných žalovaných.

A protože výšeč těchto rozhodnutí – zejména pak níže citované rozsudky Nejvyššího soudu ČR – tvoří vcelku solidní a v praxi nepochybně využitelný informační základ, přistoupil jsem k jisté sumarizaci těchto v rozhodnutích vyslovených právních názorů.

Následující řádky tedy vypovídají, jak napadlé právní věci – odvíjející se v podstatě ze stejného skutkového a právního základu – byly (nejen) soudy I. a II. stupně rozsouzeny. Jelikož není cílem rozebírat tato soudní rozhodnutí – též s ohledem na relevanci právních závěrů Nejvyššího soudu ČR – necht' je mi čtenáři prominuto, pokud jednotlivá rozhodnutí nebudu (místem procesního soudu, spisovou značkou ani dnem vydání) konkretizovat.

SKUTKOVÉ A PRÁVNÍ ASPEKTY PŘÍPADŮ, ANEB SITUACE V PŘEDSOUDNÍM STADIU

Aby nedošlo k nějakému nepochopení, již úvodem podotýkám, že tam, kde bude zmínka o žalobci či o prodávajícím, míní se tím jistá obchodní společnost. Tam, kde bude zmínka o žalovaném (žalované) či o kupujícím, míní se tím konkrétní fyzická osoba, která se kupní smlouvou zavázala za podmínek níže rozvedených koupit předmětné kuchyňské nádobí.

Jak lze zjistit z několika soudních rozhodnutí, potenciální kupující (a posléze také žalovaní) vnímali „předkontraktační jednání“ spíše jako něco nezávazného. Není proto divu, když v té či oné formulační a co do obsahu skutkových souvislostí vždy v trochu pozměněné formě se tu a tam objevovalo, že kupř. „žalovaný se zúčastnil párty, kde uzavřel kupní smlouvu na nádobí, které se mu líbilo. Původně se domníval, že to není příliš závazné, protože vše probíhalo v prostředí, kde se opékaly buřty, podával se alkohol, přičemž na této párty byl již od poledních hodin. K podpisu smlouvy došlo v podvečer. Dealerka, se kterou uzavíral smlouvu, žalovaného zvláštním způsobem neupozorňovala na všechny okolnosti, smlouvu však podepsal. Když to řekl doma manželce, ta žalovanému vynadala. Žalovaný proto napsal, že z rodinných důvodů od smlouvy odstupuje...“

Za to skutkový děj, vylíčený žalobcem v podaných žalobách, byl již mnohem věcnější. Pověštinou se odvíjel od konstatování, že žalobce (prodávající) uzavřel s žalovaným (kupujícím) kupní smlouvu. Podle smlouvy žalovaný od žalobce koupil za dohodnutou kupní cenu (...) DEM (placeno mělo být v přepočtu na Kč) sadu nádobí (...). Kupní cena měla být zaplacená v pravidelných splátkách, zboží bylo určeno druhově a mělo být žalovanému předáno až po zaplacení kupní ceny. Součástí kupní smlouvy bylo ujednání o smluvní pokutě, že v případě nezaplacení čtyř po sobě jdoucích splátek bude smlouva zrušena v neprospěch kupujícího a že v případě storna kupní smlouvy je kupující povinen zaplatit smluvní

pokutu ve výši 25 % smluvní ceny zboží. S ohledem na odstoupení žalovaného od kupní smlouvy se proto žalobce domáhal zaplacení smluvní pokuty v shora uvedené výši.

Kupující jako důvody pro „storno“ (zrušení či odstoupení od) smlouvy zejména – v dopisech (učiněných někdy prostřednictvím svých právních zástupců) adresovaných prodávajícímu – uváděli (mimo již prvně shora uvedený důvod), nejčastěji, že:

- „zboží se jeví jako nadnesené, jelikož podobné vlastnosti má i zboží z téhož materiálu, prodávané za podstatně nižší ceny“,
- „cena zboží neodpovídá cenovým předpisům“,
- „koupené zboží nemá Vámi tvrzené vlastnosti (že se nepřipaluje, lze péci bez tuku, lehce myje, pouze se nahřeje a jídlo se dovaří“,
- „k podpisu kupní smlouvy došlo po předcházející ‚párty‘ až v noci, kdy jsem byl pod vlivem ‚slovní obratnosti‘ Vašeho dealera“,
- „Vaše zástupkyně zneužila vzniklé situace, kdy se požíval alkohol, požadovala neprodlené podepsání kupní smlouvy, v důsledku čehož jsem byl uveden v omyl“ či „smlouva je neplatná pro nedostatek souhlasu manželky a také proto, že neobsahuje žádné oprávnění kupujícího, jen jeho povinnosti vůči prodávajícímu“,
- „kupní smlouva je neplatná s ohledem na ujednání ceny v německé měně“,
- „kupní smlouva je neplatná podle § 49a o. z., neboť jsem ji uzavíral v přesvědčení vyvolaném Vaším zástupcem, že objednané nádobí mi bude dodáno již po vánocích r. (...). Tento omyl je z mého hlediska podstatný, neboť, kdybych si uvědomil, že objednané zboží mi bude dodáno až po splacení všech splátek, nebyl bych smlouvu uzavřel“,
- „smluvní pokuta je v rozporu s dobrými mraví“,
- „... protože (...) nezaplatila na kupní cenu čtyři po sobě jdoucí splátky, důvodně se domnívala, že jste přijali její způsob nečinnosti jako odstoupení od smlouvy“,
- „kupní smlouva neodpovídá požadavkům kladeným občanským zákoníkem na právní úkony, zejména s ohledem na jejich srozumitelnost a jednoznačnost“, atd.,
- „kupní smlouvu jsem uzavřel v omylu, protože jsem vycházel ze skutečnosti, že uzavřenou smlouvu mohu kdykoli zrušit bez sankce smluvní pokuty (...), byl jsem při uzavírání smlouvy Vaší reprezentantkou poučen tak, že pokud si to do první splátky rozmyslím, nemusím nic platit a tedy zboží odebrat“.

Jak je tedy vidno, kupující měli velmi rozličné právní názory na uzavření kupní smlouvy. V mnoha případech kupující odmítli plnit závazky, k nimž se právě tou kterou smlouvou zavázali. Tyto právní věci tudíž následně ve stovkách pří-

padů napadaly u přísl. soudů. Podívejme se proto blíže, jak ve vybraných případech byly předmětné spory soudy prvé a následně odvolací instance rozhodnuty.

SODNÍ ŘÍZENÍ A VYBRANÁ ROZHODNUTÍ

Ačkoliv v mnoha případech kupní smlouvy vykazovaly stejný obsah (jak již bylo vpředu popsáno), jednotlivá soudní rozhodnutí se co do vyložených právních závěrů a tedy co do meritorních rozhodnutí od sebe velmi odlišovala. Zdánilivě jednoduché právní případy se tak staly předmětem různých právních názorů, jak nahlížet v tom kterém případě na vzniknutí závazkového právního vztahu, na ujednání o smluvní pokutě či jak se např. vypořádat s námitkou žalovaného (kupujícího), že smlouva je pro nesrozumitelnost a neurčitost neplatná, nebo že je neplatné ujednání o smluvní pokutě, a to pro rozpor s dobrými mravy.

S postupem doby se tak počaly objevovat v uvedených sporech přísl. rozhodnutí, která vzápětí (v drtivé většině) byla napadána opravnými prostředky. Případy se tak staly předmětem řízení u odvolacích soudů.

Sloučíme-li právní názory prvoinstančních a odvolacích soudů, zjistíme, že v předmětných věcech se otevřelo celé spektrum v jednotlivých rozhodnutích vyslovených právních názorů. Ty lze pro účely tohoto příspěvku rozčlenit kupř. následovně:

1) Kupující je povinen zaplatit smluvní pokutu

V mnoha případech soudy po provedeném dokazování dospěly k závěru, že kupní smlouva je platná, a protože žalovaný (kupující) od smlouvy odstoupil, vznikla mu povinnost zaplatit žalobci (prodávajícímu) smluvní pokutu ve výši 25 % smluvní ceny.

Tak např. jistý soud své rozhodnutí, kterým bylo podané žalobě vyhověno, odůvodnil tím, že ve smlouvě obsažená ujednání o smluvní pokutě vázaná na storno kupní smlouvy je třeba vyložit tak, že z jazykového výkladu výrazu storno je zřejmé, že se jedná o zrušení či odstoupení od smlouvy. Jestliže ve smlouvě je samostatně uveden důvod ke zrušení kupní smlouvy ze strany prodávajícího pro nezaplacení čtyř po sobě jdoucích splátek kupujícími (v neprospěch kupujících a tedy s důsledkem smluvní pokuty), pak další ujednání o tom, že v případě storna kupní smlouvy je kupující povinen zaplatit smluvní pokutu ve výši 25 % smluvní ceny zboží, se musí vztahovat nejen k případu zrušení smlouvy, výslovně uvedenému ve smlouvě, ale také ke každému stornu – tedy zrušení či odstoupení od smlouvy při splnění podmínek vyjádřených v § 544 ObčZ, tedy porušením smluvních povinností. Zrušení smlouvy žalovanou z rodinných a finančních důvodů je považováno za odstoupení od smlouvy, k němuž došlo je-

jím oznámením žalobci, že smlouvu ruší. V takové situaci nelze jednání žalované posuzovat jinak, než jako porušení smluvních ujednání spočívajících v tom, že žalovaná odmítá plnit to, k čemu se platně ve smlouvě zavázala a je tedy na místě uložení sjednané smluvní pokuty v požadované výši, která odpovídá 25 % ze smluvní ceny zboží tak, jak bylo ujednáno a to ke dni, kdy došlo ke stornu smlouvy, tedy kdy projev vůle kupující odstoupit od smlouvy došel žalobci (prodávajícímu).

K častým námitkám žalovaných, že kupní smlouva byla uzavřena bez souhlasu druhého manžela a je tudíž relativně neplatná pak soudy poznamenávaly, že námitky tohoto charakteru nejsou důvodné. Zejména proto, že kupní smlouvou, na jejímž základě mohlo být zboží manželů do (tehdy) BSM teprve získáno, není úkonem týkajícím se společné věci, nýbrž úkonem, který může platně i bez souhlasu druhého manžela uzavřít jeden z manželů, který je však sám z takového úkonu zavázán.

2) Kupní smlouva byla uzavřena v omylu

V jiném případě se soud zabýval otázkou aplikace ustanovení § 49a ObčZ. Žaloba byla zamítnuta proto, že soud po provedeném dokazování dospěl k závěru, že předmětnou kupní smlouvu uzavřel žalovaný (kupující) v omylu, když vycházel ze skutečnosti, že uzavřenou smlouvu může zrušit bez sankce smluvní pokuty. Právě z tohoto důvodu byla smlouva shledána neplatnou jako právní úkon uzavřený v omylu podle § 49a ObčZ, který je tudíž neplatný.¹⁾

3) Ujednání o smluvní pokutě je podle § 37 ObčZ neplatné pro neurčitost a nesrozumitelnost.

Jiným rozsudkem byla rovněž žaloba zamítnuta, a to z důvodu uvedeném v podtitulu. Soud dospěl k závěru, že pojem „storno“, jenž byl formulačně užít v kupní smlouvě, není pojmem občanského práva hmotného, přičemž ze smlouvy uzavřené účastníky nevyplývá jednoznačná definice tohoto pojmu. Termín „storno“ – poznamenal dále soud – může znamenat i odstoupení od smlouvy a v případě platného odstoupení je opětovné ujednání o smluvní pokutě v rozporu s ust. § 544 ObčZ. Nadto smluvní vyjádření podmínek o smluvní pokutě je natolik obecné, že připouští i opačné výklady; právě pro tuto nespecifikovanost ujednání je takové ujednání neplatné. Dále je ujednání o smluvní pokutě nesrozumitelné i proto, že sám žalobce v souzené věci uplatňuje smluvní pokutu v situaci, kdy ani podle něj ke zrušení (stornu) kupní smlouvy nedošlo, ač podmínkou uplatnění smluvní pokuty má být právě „storno“ smlouvy. Přitom i žalobcem je „storno“ jako zrušení smlouvy vykládáno. Soud konečně poznamenal, že podle ujednání ve smlouvě má činit smluvní pokuta 25 % smluvní ceny zboží, tedy kupní ceny, která je však dohodnuta v DEM. Výška měsíčních splátek se potom

vypočítává tak, že splátka v DEM se násobí středním kurzem v den splátky dle kurzu banky. Takto však nebylo postupováno u výše smluvní pokuty a nebylo podrobně stanoveno, jak bude kupní cena dohodnutá v DEM převáděna na Kč, v jakém kurzu a podobně. Navíc, k výši smluvní pokuty 25 % kupní ceny dohodnuté v DEM a přepočtené na Kč, lze dospět dle smlouvy teprve až po uplynutí splatnosti všech splátek, pokud se vychází z písemného znění smlouvy. Pro výši smluvní pokuty stanovené s použitím kurzu platného ke dni splatnosti nezaplacené splátky není ve smlouvě žádný podklad. Pro přepočet smluvní pokuty na Kč není ani stanoveno, zda má být použito kurzu středního či prodejního. Výše smluvní pokuty tedy nebyla dohodnuta určitě a srozumitelně.

4) Snížení smluvní pokuty za užití ust. § 3 ObčZ (dobré mravy)

V dalším případě byla soudem žalobci přiznána smluvní pokuta toliko ve výši 10 % (namísto 25 %) smluvní ceny, což bylo odůvodněno mj. tím, že prezentaci žalovaným později objednaného zboží byla přítomna i manželka žalovaného, která zjevně dala najevo svůj nesouhlas s tím, že by za nabízených podmínek mělo být nádobí do jejího spoluvlastnictví získáno. Soud své rozhodnutí dále odůvodnil tím, že vedla-li pak za těchto okolností zmocněnkyně navrhovatele žalobce žalovaného k uzavření smlouvy, je vymáhání smluvní pokuty, která by převyšovala 10 % smluvní ceny v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 ObčZ).

V téže právní věci byl také vysloven právní názor, že smluvní pokuta sjednaná účastníky podle ust. § 544 ObčZ je výrazem jejich smluvní volnosti, umocněné navíc do jisté míry tím, že zákonná úprava v tomto případě nedovoluje soudu výši sjednané smluvní pokuty moderovat (na rozdíl např. od úpravy tohoto institutu v obchodním zákoníku). Ani takto soudem přijatý závěr však soud nezabavuje možnosti a zároveň povinnosti s přihlédnutím ke konkrétním zjištěným okolnostem jednotlivého případu zkoumat, zda vymáhání takové pokuty v celém rozsahu vyplývajícím z uzavřené smlouvy, neodporuje dobrým mravům (§ 3 odst. 1 ObčZ). Smluvní volnost subjektů občanského práva nemůže mít za následek stav, kdy jejich vzájemná slušnost, respektování (...) zájmů i základní morální normy nebudou fungovat jako korektiv výkonu jejich práv a povinností. V daném případě tedy smluvní pokuta přesahující 10 % smluvní ceny by byla odporující dobrým mravům, když takový závěr je podepřen konkrétními skutkovými zjištěními v posuzované věci, takže jde o úvahu respektující obecně mravní kritérium chování subjektů občanskoprávních vztahů naznačené zákonným ustanovením § 3 ObčZ a přitom nevybočující z rámce tohoto ustanovení ve vztahu k dokazovaným zjištěným okolnostem případu.

Také v jiném případě soud snížil smluvní pokutu na 10 % smluvní ceny. Rozhodnutí bylo mj. odůvodněno tím, že z kupní smlouvy lze dovodit, že umožňuje účastníku, aby jednostranně kupní smlouvu zrušil, ovšem pod sankcí zaplacení

smluvní pokuty. Přitom ujednání o smluvní pokutě je nutno považovat za ujednání platné a závazné. Soud dále dovodil, že za situace, kdy není výslovně zákonem stanoven limit smluvní pokuty, je třeba vycházet z toho, že pokuta nesmí přesahovat to, co by byl limit z hlediska § 3 ObčZ při zhodnocení okolností případů, včetně zájmů na plnění hlavního závazku. V souzené věci pak nelze odhlédnout od toho, že ke zrušení smlouvy žalovaná přistoupila krátce po jejím uzavření a že objednané zboží zřejmě nebylo zadáno do výroby. S ohledem na to je proto sjednaná smluvní pokuta relativně vysoká. Soud uzavřel, že limit pokuty, pokud přesahuje 10 % kupní ceny, je v konkrétním případě v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 ObčZ.

K výčtu zreferovaných případů, kde soudy ve vztahu k výši smluvní pokuty aplikovaly dobré mravy, lze konečně přiřadit následující rozhodnutí, kde soud závazal žalovanou povinností zaplatit smluvní pokutu v částce odpovídající 10 % (namísto 25 %) smluvní ceny zboží. Soud své rozhodnutí odůvodnil tím, že v souzené věci shledal důvody pro aplikaci § 3 odst. 1 ObčZ, pro které bylo přiznání smluvní pokuty navrhovateli v celém, účastníky smluvně ujednaném čtvrtinovém rozsahu smluvní ceny zboží, odporovalo v této konkrétní posuzované věci dobrým mravům. V odůvodnění meritorní výrokové znělky se mj. poukazuje, že žalovaná je invalidní důchodkyně odkázanou na důchod jako jediný zdroj vlastního příjmu, její potřeby diabetičky jsou přitom vyšší než běžné. Za ještě podstatnější pak soud považoval zjištění depresivních stavů, objevujících se u žalované podobně jako prudce se měnící nálady v důsledku její duševní poruchy. S přihlédnutím k poněkud atypickému způsobu života, kdy žalovaná v důsledku mnohaletých duševních potíží a protektorskému postoji jejího partnera²⁾ nevstupuje běžně do právních a širších společenských vztahů, nelze než konstatovat, že předmětnou kupní smlouvu žalovaná uzavírala v situaci pro ni podstatně obtížnější, než pro jiné, běžné klienty žalobce. Povinností žalobce či jeho jednatele jistě nebylo zkoumat tyto okolnosti uzavírané kupní smlouvy. Jde však přece jen o okolnosti svým způsobem výjimečné, pro něž soud zhodnotil vymáhání smluvní pokuty v rozsahu vyšším než 10 % ceny předmětu kupní smlouvy, za takový výkon práva žalobce, který by odporoval dobrým mravům.

K aplikování institutu dobrých mravů bylo přistoupeno také v dalším referovaném rozhodnutí. Soud totiž po provedeném dokazování dospěl k závěru, že kupní smlouva byla uzavřena v rozporu s dobrými mravy, neboť žalobce (prodávající) využil neinformovanosti žalovaného (kupujícího) k tomu, aby jí uzavřel pro žalovaného za nevýhodných podmínek, v rozporu s jeho úmyslem získat objednané zboží do vánoc (...). Podle názoru soudu je v rozporu s dobrými mravy i sjednaná smluvní pokuta. S přihlédnutím k tomu, že se žalovaný rozhodl odstoupit od smlouvy na základě nedostatečného poučení o podmínkách dodání zboží bezprostředně po podepsání smlouvy a tuto skutečnost neprodleně sdělil žalob-

ci, je smluvní pokuta ve výši 25 % smluvní ceny zboží nepřiměřeně vysoká. Uplatnění smluvní pokuty vůči žalovanému je proto v daném případě šikanózním výkonem práva, jehož úmyslem je poškodit žalovaného.

5) Mezi žalobcem a žalovaným nebyl založen žádný závazkový právní vztah (kupní smlouva)

Do spektra rozličných právních názorů lze ostatně začlenit i rozhodnutí soudu, jímž byla žaloba zamítnuta z důvodu, že mezi žalobcem a žalovaným nebyla uzavřena žádná kupní smlouva a nebyl tudíž založen jinak žalobcem tvrzený závazkový právní vztah. Důvody vedoucí soud k tomuto závěru se především odvíjely z hodnocení obsahu písemné kupní smlouvy. Z předmětné smlouvy totiž soud zjistil, že žalovaný si objednal zboží (...) s tím, že kupní cenu zaplatí ve 24 splátkách. Tuto kupní smlouvu podepsal jako kupující žalovaný. Vedle podpisu žalovaného bylo otištěno jméno (...) s podpisem této osoby (dle tvrzení žalobce šlo o jeho reprezentantku). Ve spodní části (vpravo dole) cit. smlouvy pak bylo otištěno razítko „Z. spol. s r. o. Č., H. 19, H. K.“ s nečitelným podpisem. Pod uvedenými podpisy a razítkem pak v předtisku kupní smlouvy jsou uvedeny další subjekty, jednak Z. I. Č. a Z. H. A., Š., které dle této smlouvy „přebírají záruku za převzaté platby a zaslání objednaného zboží“. Konečně ve smlouvě je předtištěna také společnost „Z. spol. s r. o. Č., S. nám. 9, Č. B.“ V odůvodnění svého rozhodnutí soud mj. poznamenal, že v projednávané věci bylo řízení před soudem zaktivizováno návrhem, jenž podal žalobce označený jako „Z. I. spol. s r. o., Č. B., H. 11“. Žalobce své právo domáhat se po žalovaném zaplacení smluvní pokuty v zažalované výši odvíjí od kupní smlouvy (...), kterou měl uzavřít se žalovaným. Z obsahu této kupní smlouvy – praví se dále v odůvodnění rozsudku – však nelze dovodit, že by z ní vznikl závazkový právní vztah mezi žalobcem a žalovaným. Jestliže tedy žalobce v daném případě neosvědčil jím ve skutkovém ději podaného návrhu tvrzený hmotněprávní titul (uzavření kupní smlouvy s ujednáním o smluvní pokutě), neprokázal tudíž, že je v této právní věci hmotněprávně legitimován, tedy že mu svědčí právo domáhat se po žalovaném splnění platební povinnosti (zaplacení smluvní pokuty) z titulu uzavření kupní smlouvy. Již z tohoto důvodu, aniž by soud hodnotil v dalších souvislostech vlastní obsah kupní smlouvy s ujednáním o smluvní pokutě, nemohl být žalobce ve sporu procesně úspěšný.

6) Zamítnutí žaloby pro její předčasnost s odkazem na ust. § 560 ObčZ

O tom, že se právní názory notně rozcházejí, svědčí další soudní rozhodnutí, které žalobu zamítlo především z následujících důvodů. Soud předně poznamenal, že z ustanovení § 588 ObčZ, které stanoví, že z kupní smlouvy vznikne prodávajícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj pro-

dávajícímu dohodnutou cenu, lze dovodit, že kupní smlouvou je založen synalagmatický závazkový právní vztah, jehož účelem je úplatný převod vlastnictví z prodávajícího na kupujícího. Protože podle § 560 věty první ObčZ mají-li si ze smlouvy plnit účastníci navzájem, může se domáhat splnění závazku jen ten, kdo sám splnil svůj závazek dříve anebo je připraven jej splnit, a protože v dané věci žalobce neprokázal, ostatně ani netvrdil, že by žalovanému objednané zboží dodal, dospěl soud k závěru, že žaloba je předčasná a nelze jí proto vyhovět.

7) K odstoupení od kupní smlouvy nedošlo

Zajímavé je také následující rozhodnutí soudu, kterým byla předmětná žaloba zamítnuta jako nedůvodná. Soud své rozhodnutí opřel o to, že žalobce neučinil k tomu, aby byla zrušena kupní smlouva v neprospěch kupujícího, platný právní úkon, tj. odstoupení od smlouvy. Soud vycházel z toho, že mezi účastníky byla uzavřena smlouva o prodeji nádobí zn. G., přičemž bylo dohodnuto, že smlouvu je možno zrušit v neprospěch kupujícího v případě, že nezaplatí čtyři po sobě jdoucí splátky. Toto ujednání bylo soudem posouzeno jako dohoda o odstoupení od smlouvy ve smyslu ustanovení § 48 odst. 1 ObčZ s tím, že toto oprávnění přísluší pouze prodávajícímu. Žalobce nedoložil odstoupení od smlouvy a tento úkon neučinil ani součástí žaloby. Za popsané situace tudíž nedošlo k platnému odstoupení od smlouvy, tedy ujednání ve smlouvě stanovené stále platí a žalovanému dosud nemohla vzniknout povinnost zaplatit žalovanou smluvní pokutu.

8) Kupní smlouva byla zrušena v okamžiku nezaplacení 4 po sobě jdoucích splátek

Jako poslední lze ve stručnosti zreferovat právní názor soudu, v němž byla mj. zaměřena pozornost na otázku časového okamžiku zrušení smlouvy. Soud předně dovodil, že kupní smlouva neodporuje obsahu ani účelu zákona, že není dán žádný právní důvod pro závěr o její absolutní neplatnosti, příp. relativní neplatnosti, že se nepříčí dobrým mravům, ergo že byla platně uzavřena. K jejímu zrušení však došlo – jak se podává v odůvodnění rozsudku – až okamžikem, kdy žalovaný nezaplatil žalobci (prodávajícímu) podle dalšího smluvního ujednání (ze smlouvy vyplývajícího) po sobě 4 jdoucí splátky. Soud v odůvodnění tohoto rozhodnutí také poznamenal, že ve smlouvě je sice uvedeno, že smluvní pokutu je kupující povinen zaplatit v případě storna kupní smlouvy, avšak vzhledem k tomu, že pojem „storno“ občanský zákoník nezná, je tento termín třeba vykládat tak, že se bude jednat právě o případ, kdy smlouva bude zrušena pro nezaplacení čtyř po sobě jdoucích splátek, k čemuž právě v dané věci došlo, a žalovanému tak vznikla povinnost smluvní pokutu zaplatit.

**ROZHODNUTÍ NEJVYŠŠÍHO SOUDU
ČESKÉ REPUBLIKY**

Jak již bylo v úvodu tohoto příspěvku avizováno, v několika případech bylo proti rozsudkům odvolacích soudů podáno odvolání, v důsledku čehož se k předmětným věcem – ve formě rozhodnutí – vyjádřil též Nejvyšší soud ČR. Z pěti rozhodnutí dovolacího soudu, které mám k dispozici, lze pak předmětnou problematiku rozčlenit – stran zvýraznění vyslovených právních názorů – následovně:

Ad 3) Ujednání o smluvní pokutě je určité a srozumitelné

V rozsudku ze dne 18. 4. 1996 sp. zn. 1032/96 se Nejvyšší soud neztotožnil se závěrem odvolacího soudu o neurčitosti a nesrozumitelnosti ujednání o výši smluvní pokuty. K tomu poznamenal, že: „Výše smluvní pokuty se ve smlouvě odvíjí od kupní (smluvní) ceny vyjádřené v DEM, jejíž zaplacení bylo rozloženo do 24 splátek při přepočtu na Kč pomocí středního kurzu banky (od 1. 1. 1993 se jí rozumí ČNB) platného v den splatnosti konkrétní splátky. Tato zásada, že výše plnění v Kč se určuje pomocí kurzu (střed) v době splatnosti závazku, vyplývá ze smlouvy jako zjevně všeobecná. Aniž by smlouva obsahovala výslovnou úpravu, je logicky a systematicky dovoditelné, že nebyly-li splátky sjednány v neprospěch kupujícího – i v případě plnění celého zůstatku dluhu je rozhodující kurzovní relace DEM a Kč (střed) v den, kdy se toto plnění uskuteční. Proto také tehdy, když povinnost k plnění vzniká stornem, je rozhodující střední kurz platný v době, kdy storno smlouvy nastane, to jest, kdy odpovídající projev vůle kupujícího dojde prodávajícímu. Tím, že je kurz takto fixován, je určena i smluvní cena, resp. 25 % z ní, a v důsledku toho je i stanoven způsob určení smluvní pokuty ve smyslu § 544 odst. 2 obč. zák.

Závěr odvolacího soudu o neurčitosti a nesrozumitelnosti ujednání účastníků o smluvní pokutě (o stanovení její výše) je tedy nesprávný proto, že obsah příslušné vůle je slovním, logickým a systematickým výkladem jejího vyjádření objektivně – a tím i pro žalovaného – zjistitelný“.

Z tohoto rozhodnutí (mj. publikovaném v ASPI) pak byla k otázce ujednání o smluvní pokutě zformulována tato redakční právní věta:

Ujednání o tom, že smluvní pokuta činí procentní podíl z kupní ceny v cizí měně, není neurčité nebo nesrozumitelné (§ 37 a § 544 ObčZ) jen proto, že zaplacení kupní ceny v Kč bylo rozloženo do splátek, určených kursem platným v den jejich splatnosti.

Ad 6) K otázce plnění (z časového hlediska) ze synallagmatického závazkového právního vztahu

Pod označeným bodem byl shora zreferován právní názor soudu, dle kterého žaloba – s ohledem na ust. § 560 ObčZ – byla podána předčasně. Tento právní názor byl však rozsudkem dovolacího soudu ze dne 18. 12. 1997 sp. zn.

2 Cdon 1356/96, publikovaném také v ASPI, překlenut následující právní argumentací:

„Zamítavé rozhodnutí (...) vychází z názoru, že už ze samotného synallagmatického charakteru kupní smlouvy (§ 588 obč. zák.) vyplývá vzájemná vázanost plnění ve smyslu § 560 věty první obč. zák., a že se proto prodávající (tj. žalobce) nemůže domáhat na kupující (tj. žalovaném) zaplacení kupní ceny, jestliže dosud sám nesplnil svůj závazek dodat mu objednané zboží (...).

Typickým znakem závazkových právních vztahů je, že práva a povinnosti jeho účastníků jsou ve vzájemné relaci: povinnost dlužníka splnit závazek odpovídá právu věřitele na plnění. V závazkovém právním vztahu, jenž vznikl z kupní smlouvy, je obsaženo více jednotlivých práv a povinností jeho účastníků. Kupující je dlužníkem prodávajícího, pokud jde o zaplacení kupní ceny a jeho věřitelem, pokud jde o předání koupené věci (...).

Pro posouzení vzájemných práv a povinností účastníků kupní smlouvy je v prvé řadě rozhodující obsah jejich ujednání, pokud neodporuje kogentním ustanovením hmotného práva. Ust. § 560 obč. zák., stejně jako většina norem v oblasti závazkového práva, je normou dispozitivní, která připouští, aby si účastníci ujednali něco jiného, a která se nemůže uplatnit proti vůli účastníků smlouvy namísto toho, co si sami dohodli. Kromě případů, kdy podmíněnost a vzájemná vázanost práv a povinností vyplývá přímo ze zákona (§ 457 obč. zák.), jde v občansko-právních vztazích o vzájemnou podmíněnost plnění pouze tam, kde to vyplývá z dohody účastníků (zaplacení oproti předání, koupě „z ruky do ruky“ apod.).

Jestliže však, jak je tomu v daném případě, z obsahu kupní smlouvy a ze skutkových zjištění soudů nevyplývá, že by povinnost žalovaného zaplatit kupní cenu byla vázána na splnění povinnosti žalobce předat mu předmět koupě, nýbrž naopak bylo zjištěno, že splatnost závazku každého z nich byla ve smlouvě dohodnuta k jinému časovému okamžiku, přičemž žalovaný se zavázal plnit předem, je aplikace ust. § 560 věty první obč. zák. na nárok uplatněný žalobou nesprávná“.

Vyslovený právní názor byl pak formulačně včleněn do této právní věty:

Jestliže z obsahu kupní smlouvy nevyplývá, že povinnost kupujícího zaplatit kupní cenu je vázána na splnění povinnosti prodávajícího odevzdat předmět koupě, ustanovení § 560 věty první obč. zák. se neuplatní.

Ad 8) K výkladu pojmu „storno“ kupní smlouvy a k otázce odstoupení od smlouvy v návaznosti na ujednání o smluvní pokutě

Pod bodem 8) tohoto příspěvku byl ve stručnosti vyložen právní názor soudu ohledně časového okamžiku zrušení kupní smlouvy. Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 31. 3. 1998 sp. zn. 3 Cdon 1398/96 však s tímto vysloveným právním názorem nesouhlasil, když uvedl: „Závěr (...) soudu o tom, že za stavu, kdy občanský zákoník pojem „storno“ nezná, je tento termín třeba vykládat tak, že se bude jednat právě o případ, kdy smlouva bude zrušena pro nezaplacení

čtyř po sobě jdoucích splátek, a kupujícímu tedy vzniká povinnost zaplatit smluvní pokutu, není správný.

Není totiž důležité, byla-li vůle vyjádřena pomocí pojmu, který občanský zákoník nezná; podstatné je, že jeho význam je běžně dostupný a s pojmy občanským zákoníkem užívanými identifikovatelný. Lexikální význam storna je zřejmý potud, že představuje ekvivalent výrazu zrušení, přičemž zrušení smlouvy je již pojmem legálním (srov. např. § 48 odst. 2, § 457, § 507, § 648 odst. 2 obč. zák.) a stejně jako odstoupení od smlouvy je úkonem (i jednostranným), který směřuje k jednoznačně určeným důsledkům (§ 457 obč. zákoníku). Jsou-li tyto důsledky shodné, je z hlediska určitosti a srozumitelnosti pojmu storna nevýznamné, jestliže zahrnuje odstoupení od smlouvy i její zrušení. Pojmu storna kupní smlouvy v návaznosti na dohodnutou majetkovou sankci, kterou je pro ten případ kupující povinen zaplatit, lze proto rozumět jen v tom smyslu, že kupující je oprávněn podle dohody účastníků od smlouvy odstoupit, a to v podstatě z jakýchkoliv důvodů nebo bez uvedení důvodu“.

Z hlediska dalších níže popsaných souvislostí si proto zapamatujme, že dovolací soud zde dospěl k závěru, že kupující je oprávněn podle dohody účastníků od smlouvy odstoupit.

V témže rozhodnutí se pak dovolací soud obsírně zaobíral ujednáním stran o smluvní pokutě. Přitom dospěl k následujícímu právnímu závěru:

„Rozhodující pro posouzení dané věci je proto právě skutečnost, že žalovaný dopisem ze dne (...) žalobci sdělil, že kupní smlouvu vypovídá, neboť právě tímto jeho jednostranným úkonem došlo z jeho strany ke „stornu“ smlouvy, tedy k odstoupení od ní. Neplacení splátek kupní ceny by sice teoreticky bylo možno považovat za porušení smlouvy, avšak nikoliv v daném případě, neboť zaplacení majetkové sankce nebylo pro takovýto případ dohodnuto, nýbrž bylo vázáno na storno kupní smlouvy (odstoupení od ní, zrušení).

(...) Institut smluvní pokuty (...) je jedním z právních prostředků zajištění závazků, jehož účelem je donutit dlužníka pohrůzkou majetkové sankce k řádnému splnění závazku. Smluvní pokuta je tedy peněžitá částka, kterou je dlužník povinen zaplatit věřiteli v případě, že nesplní svou smluvní povinnost, a to bez ohledu na to, zda porušením povinnosti vznikla věřiteli škoda. Pokutu lze dohodnout jak pro případ nesplnění vůbec, tak pro případ porušení jakékoliv jiné smluvní povinnosti. Ustanovení § 544 odst. 1 obč. zák., jež je kogentní povahy, tedy umožňuje sjednání smluvní pokuty pro případ porušení povinnosti ze smlouvy vyplývající“.

K tomu dále dovolací soud poznamenal, že: „Odstoupení od smlouvy, ať již ze zákona nebo na základě ujednání účastníků (§ 48 odst. 1 obč. zák.), nerozhodno, zda k tomuto odstoupení (majícímu za následek zrušení smlouvy – § 48 odst. 2 obč. zák.) dojde jednostranným úkonem nebo na základě dohody účastníků, nemůže být porušením povinnosti.

Jestliže tedy v daném případě byla kupní smlouva zrušena ze strany žalovaného jeho jednostranným úkonem, který od ní odstoupil, pak s ohledem na obsah předmětného ujednání účastníků ve smlouvě obsaženého nelze dospět k jinému závěru, než že žalovaný vykonal právo, které mu podle smlouvy náleželo nikoliv že porušil smluvní povinnost.“

Cit. rozhodnutí dovolacího soudu je informačně zajímavé ještě pro jeden učiněný právní názor. K otázce ujednání o smluvní pokutě a k vývodům na toto ujednání tímto soudem již vysloveným, se v další části rozsudku navazuje s tím, že by bylo „třeba posoudit, zda předmětné ujednání obsažené ve smlouvě účastníků (...) (byť označené jako smluvní pokuta) je možné s ohledem na jeho obsah zhodnotit v souladu s výše uvedeným ve smyslu citovaného ustanovení § 491 obč. zákoníku (§ 51 obč. zák.), přičemž je nezbytné mít na zřeteli, že atypické smlouvy, ač nejsou v zákoně upraveny, jsou právním důvodem vzniku závazků za podmínky, že neodporují obsahu nebo účelu zákona (§ 51 obč. zák.), a že i pro smlouvy nepojmenované a smíšené platí nejen ustanovení § 39 obč. zák., ale i další ustanovení o platnosti právních úkonů“.

Konečně neméně zajímavým je také rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 1997 sp. zn. 2 Cdon 977/97, v němž předmětem podrobného právního rozboru byla rovněž otázka zrušení, resp. odstoupení od kupní smlouvy. V této souvislosti lze pak z uvedeného rozhodnutí vyjmout následující stěžejní pasáže, které jsou – pakliže by byla založena v jednotlivých případech podobnost skutkového základu (nelze totiž vyloučit různé jiné modifikace formulářových kupních smluv, které se možná plasticky přizpůsobovaly poznatkům z dosavadní rozhodovací praxe) – co do právního posouzení merita věci nejpříležitější:

„...odvolací soud vyšel z úvahy, že odstoupení od smlouvy bylo ve zmíněné smlouvě dohodnuto a vyplývá z ustanovení smlouvy. Závěr o tom, že by i žalovaný měl možnost podle smlouvy od ní odstoupit, není ovšem z této smlouvy vyvoditelný. Jak totiž vyplývá z obsahu spisu, smlouva účastníků neobsahuje žádné výslovné ujednání o tom, že by žalovaný byl oprávněn od této smlouvy odstoupit. Samotné ujednání, ve smlouvě zmiňující se o „stornu“ smlouvy, nikterak o případné možnosti žalovaného odstoupit od smlouvy nevypovídá a krajský soud ani sám logicky nezdůvodňuje, proč dospívá k opačnému závěru. Navíc uvedené ujednání je systematicky řazeno za ujednání opravňující žalobce, nikoliv však žalovaného, od smlouvy odstoupit (§ 48 odst. 1 o. z. ve spojení s § 35 odst. 2 o. z.) a mají zřetelnou vzájemnou návaznost.

(...) V posuzované věci pak nedošlo ani ke zrušení předmětné kupní smlouvy na základě rozvazovací podmínky, neboť rozvazovací podmínka v kupní smlouvě nebyla mezi účastníky sjednána. Obsah smluvního ujednání, že při nezaplacení čtyř po sobě jdoucích splátek bude kupní smlouva zrušena v neprospěch kupujícího (žalovaného), lze správně vyložit ve smyslu vykládacího pravidla v usta-

novení § 35 odst. 2 o. z. pouze jako dohodnutou možnost odstoupení od smlouvy žalobcem v případě porušení povinnosti žalovaného zaplatit čtyři po sobě jdoucí splátky kupní ceny, což je sjednaný důvod pro odstoupení smlouvy žalobcem ve smyslu ust. § 48 odst. 1 o. z. Z toho vyplývá, že není správný závěr odvolacího soudu a soudu prvního stupně, podle kterého žalovaný od kupní smlouvy platně odstoupil a smlouva byla současně zrušena na základě rozvazovací podmínky, neboť obsah odpovídající vůle vtělené do návrhu kupní smlouvy slovním (jazykové vyjádření v neprospěch kupujícího) a logickým (systematické řazení předmětného ujednání za ujednání opravňující žalobce) výkladem jejího vyjádření bez pochybnosti objektivně, a tím i pro žalovaného, pochopitelným, tuto možnost vylučuje. Z těchto důvodů je logicky nesprávný i právní závěr, že žaloba na zaplacení kupní ceny není důvodná, neboť na základě platného odstoupení od smlouvy žalovaným a v důsledku rozvazovací podmínky došlo k zániku závazku žalovaného na zaplacení kupní ceny vyplývajícího z předmětné kupní smlouvy. Protože žalobce od kupní smlouvy neodstoupil a kupní smlouva tak nebyla zrušena, nedošlo k zániku závazku žalovaného zaplatit žalobci kupní cenu a ke vzniku nároku žalobce na zaplacení smluvní pokuty.

ZÁVĚR

Shora rozvedená problematika ve světle vybraných soudních rozhodnutí jen potvrzuje, jak z často na první pohled „jednoduchých“ právních úkonů mohou při verifikaci z nich nastanuvších právních následků vyplynout mnohdy složité právní konstrukce a jak z často zdánlivě zažitých – z hlediska frekventované aplikace – právních institutů tu a tam vznikají – ve vztahu k právnímu posouzení předmětné věci – větší či menší (samozřejmě vždy na základě konkrétního rozhodnutí soudu vyššího instanačního stupně) pochybení.³⁾

Retrospektivní pohled nad několika soudními případy by však měl být především jistým mementem vůči těm občanům, kteří budou napříště vystaveni – více či méně podobným – situacím, které byly popsány shora. Vpředu vyložené soudní případy by měly být také i jistým mementem pro podnikatele, a to jako „důkaz“ toho, kterak lze – a s odkazem na jak různorodé „argumenty“ – nenaplnovat (či chcete-li – porušovat) jinak vůči všem poctivým lidem – předpokládám – stejně obsahově znějící parémii „pacta sunt servanda“, tedy že smlouvy je třeba dodržovat.⁴⁾

Poznámky:

- 1) K tomu srov. např. „vnější omyl – stejně jako omyl vnitřní, tedy ve vůli samotné (spočívající v nesprávné či nedostatečné představě o právních následcích, jež z právního úko-

nu nastanou), je však právně významný jen v případě, že na jeho vzniku a uplatnění byla účastna druhá strana některých ze způsobů uvedených v zákoně“ (z odůvodnění rozsudku Krajského soudu v O. ze dne 29. 10. 1996 sp. zn. 13 Co 866/96, jenž cituje prof. dr. Haderka ve svém článku „K některým potížím s druhou domněnkou otcovství“ na str. 332–333 časopisu Správní právo č. 6/1998.

- 2) Manžel žalované ve své výpovědi potvrdil, že na předváděcí akci ke známým s manželkou nejel právě proto, že o koupi žalobcem nabízeného zboží neměl zájem a z tohoto důvodu výslovně žádal manželku, aby na předváděcí akci nic nepodepisovala. Podle svědka je žalovaná totiž často pod vlivem duševní poruchy, projevující se u ní častými depresemi. Má sice plnou způsobilost k právním úkonům, často se však u ní mění náladové stavy a i z těchto důvodů se proto svědek snaží vyloučit manželku z jakýchkoli zátěžových situací. Prakticky po léta ji zastupuje při vyřizování podstatnějších i běžných záležitostí, žalovaná je ve vztahu k okolí tak trochu naivní a výrazně nezkušená. Nebyla ostatně schopna ze zdravotních důvodů se zúčastnit ani soudního jednání (k jejímu výslechu přistoupil soud mimo jednání), žalovaná je pro tento svůj zdravotní stav již od r. 1970 plně invalidní, v současné době jako diabetička navíc užívá inzulín a drží přísnou dietu.
- 3) Je otázkou, jak by bylo rozhodováno v případě, byla-li by v rámci kupní smlouvy též uzavřena rozhodčí doložka s tím, že spor, který in eventum mezi stranami vznikne, bude rozhodován rozhodcem „ad hoc“, jemuž by strany také umožnily, aby spor rozhodoval podle zásad spravedlnosti. Jedno je však jisté již nyní. Rozhodčí řízení by bylo jednoinstanční (nebylo-li by stranami ujednáno jinak) a velmi rychlé.
- 4) Na věc lze však pohlížet také z jiné strany. Tak např. na „základě nedobrych zkušeností s praktikami některých firem, které používají způsob tzv. přímého prodeje, kdy se výrobek dostává ke spotřebiteli mimo maloobchodní síť prostřednictvím osobního kontaktu s distributorem pamatovala Rada EU přijetím směrnice 85/577 ze dne 20. 12. 1985. V případech, kdy smlouvy byly sjednány mimo obchodní prostory, ukládá prodávajícímu povinnost písemně informovat spotřebitele o jeho právu odvolat smlouvu během sedmi dnů. (...) Co se týče (...) formulářových smluv, také v této otázce platí směrnice Rady Evropy 93/13 ze dne 5. 4. 1993, který chrání spotřebitele při nákupu zboží a služeb od podnikatele před tzv. zneužívajícími klauzulemi. Jedná se o taková ustanovení smluv, která nebyla sepsána jednotlivě, ale v předem formulovaných standardních smlouvách, takže na jejich obsah nemohl mít spotřebitel žádný vliv. Pokud taková klauzule způsobuje v rozporu s požadovanou spolehlivostí a důvěrou na úkor spotřebitele značný a neospravedlivitelný nepoměr v právech a povinnostech smluvních partnerů, je pro spotřebitele nezávazná“ (in Nesnídal, J.: Příliš vzdálené normy, Právní rádce č. 1/1999, s. 21).

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Mach, Jan: Některé právní aspekty vztahu lékaře a pacienta. Zdravotnictví a právo č. 4/99, s. 2–3.

Lékař, který nekomunikuje náležitě s pacientem, porušuje jeho práva. Patří sem i informace o rizicích, které s sebou nesou diagnostické a terapeutické výkony. Při alternativních možnostech léčby má rozhodnout pacient. Jiné alternativy nemá lékař tajit. Až na zákonem stanovené výjimky lze zdravotní výkony provádět alespoň s předpokládaným souhlasem nemocného. Pacient musí být kvalifikovaně poučen, aby se mohl rozhodnout. Poučení pacienta při vizitě před ostatními pacienty je nepřipustné. Poučovací povinnost má některá specifika, např. ve vztahu k osobám psychicky alterovaným, nezletilým nebo nevléčitelně nemocným. Zde je třeba klást důraz na slova zákona o poučení „vhodným způsobem“.

Vážné spory mezi lékaři a právníky se vedou, zda nemocný z infausní prognózy má právo na ryze pravdivou a vyčerpávající informaci či zda naopak lze přistoupit na tzv. milosrdnou lež. Na jedné straně se argumentuje, že nesdělí-li lékař ihned otevřeně plnou pravdu, může poškodit práva pacienta (např. rozhodnutí podnikatele o významných otázkách podnikání, sepis či změna závěti apod.). Na druhé straně se argumentuje nešetřností vůči nemocnému při sdělení nepříznivé DG a prognóze. Pacient by tak mohl být i vážně psychicky poškozen. Podle platné úpravy není zde povinnost sdělovat přesnou DG ani prognózu, pouze povinnost „vhodným způsobem poučit o povaze onemocnění a potřebných výkonech“. Podle Etického kodexu je zadržení nepříznivých informací možné individuálně v zájmu nemocného dle úvahy a svědomí lékaře. V takových případech, pokud nemocný neurčil jinak, mají být informováni rodinní příslušníci nebo osoby blízké. Podle příslušné evropské úmluvy má každý právo na informace o svém zdraví, avšak přání jednotlivce nebyť informován má být plněno. Výjimečně ze zákona právo na informaci omezit, je-li to v zájmu nemocného.

K některým ekonomickým otázkám: Platná úprava nepřipouští v souvislosti s péčí hrazenou z veřejného pojištění přijmout od pacienta žádnou úhradu, to však neznamená zákaz nadstandardních služeb, které si pacient na vlastní žádost hradí (např. přijetí pacienta mimo ordinační dobu).

Nelze však přednostně přijímat pacienty, kteří mají dohodu o nadstandardních službách, v řádných ordinačních hodinách lékaře.

Státní i nestátní zdravotnické zařízení je oprávněno přijímat sponzorské dary, ty však nesmí souviset s posudkovou a rozhodovací činností lékaře. ■

Draščík A., Hasch K., Kabátová I.: K výkonu trestu obecně prospěšných prací. Trestní právo č. 4/99, s. 16–21.

Instruktivní příspěvek ke koncepci a aplikačním otázkám tohoto nového trestu. Úvod obsahuje výklad o subjektech, které výkon trestu zajišťují. Jádrem je podrobná informace o připravované judikatuře k tomuto trestu. Poslední část obsahuje několik poznatků z probační praxe. Obsahuje tyto oddíly: Komunikace s obcemi, Vyjadřované problémy a obavy ze strany obcí, Přeměna trestu na nepodmíněný trest odnětí svobody, Rozšíření pracovních možností OPP, K počtu hodin trestu OPP. ■

Jedlička, Svatopluk: Podnikatel v roli poškozeného. Právní rádce č. 3/99, s. 9–11.

Přehledný informativní článek o postavení poškozeného v trestním řízení, je-li jím podnikatel. Jednotlivé oddíly: Kdo je poškozený, Rozsah práv, Doplnění dokazování, Nahlížení do spisu, Přezkoumání postupu vyšetřovatele, Účast v hlavním líčení, Právo na informace (která rozhodnutí se poškozenému doručují, resp. o jakých úkonech je poškozený vrozumíván), Podávání opravných prostředků, Náhrada škody, Exekuční titul, Zajištění nároku, Souhlas poškozeného k trestnímu stíhání, Podmíněné zastavení trestního stíhání, Narovnání, Nepřipuštění poškozeného, Právní pomoc.

Autor konstatuje, že často podnikatelé, kterým nebylo včas a řádně plněno, podávají na svého obchodního partnera trestní oznámení, přičemž kalkulují s tím, že se zalekne případné aktivity policie a svůj dluh raději uhradí. Není-li podezření z trestného činu důvodné, jde o zneužívání i trestního práva. Rovněž odsouzeníhodné je, jestliže podnikatelé podaným trestním oznámením chtějí řešit svoji důkazní nouzi pro případný obchodní spor. Autor dále upozorňuje, že komplikovanost deliktů, na nichž je poškozený podnikatel, je značná. Jestliže oznamovatel (advokát), podává trestní oznámení a zastupuje poškozeného, vyžaduje to nejen dobrou znalost trestního práva, ale i mnoha předpisů z řady dalších právních oblastí (obchodní, daňové a finanční právo). ■

Vantuch, Pavel: Dvojnásobná doba zadržení. Právní rádce č. 3/99, s. 16–18.

Autor, advokát v Brně, podrobně rozebírá novelu Listiny základních práv a svobod a trestního řádu, podle níž od 1. 1. 1999 se mění maximální doba zadržení podezřelého vyšetřovatelem z 24 na 48 hodin. Výklad je rozdělen do těchto oddílů: Změna Listiny, Zadržený obviněný, Rozporuplné reakce, Časová tiseň, Právo na obhajobu, Zadržený podezřelý, Postup po zadržení, Lhůta pro rozhodování, Problematické zkrácení, Přínos pro zadržené, Nemusí být využita. Autor

hodnotí prodloužení lhůty z hlediska zadržené osoby podstatně kladně. Vytváří se reálnější možnost dosažitelnosti obhájce, možnost porady s ním a účasti obhájce při výslechu zadrženého jak podezřelého, tak i po sdělení obvinění i obviněného. Autor zdůrazňuje, že doba 48 hodin je maximální, nemusí být však vždy dodržena, obviněný či podezřelý má být propuštěn neprodleně, pokud dojde k rozptýlení podezření a nejsou shledány či jsou rozptýleny vazební důvody. K tomu může dojít v kteroukoliv dobu zákonem stanovené 48hodinové lhůty. ■

Brejcha, Aleš: Odpovědnost státu za škodu při výkonu veřejné moci. Právo a zaměstnání č. 3–4/99, s. 41–48.

Komplexní výklad problematiky podle nového předpisu (zák. č. 82/98 Sb.). Stať obsahuje tyto oddíly: Charakter odpovědnosti státu a předpoklady jejího vzniku, Osobní rozsah odpovědnosti a okruh oprávněných subjektů, Obecné podmínky náhrady škody, Speciální podmínky náhrady škody v souvislosti s rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření, Nesprávný úřední postup, Regresní náhrada, Společná odpovědnost, Promlčení, Procesní ochrana účastníka řízení a jeho postup při uplatnění nároku.

Upozorňujeme v této souvislosti na článek, otištěný na stejné téma v Bulletinu advokacie (JUDr. R. Červená: Nová úprava odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, BA č. 8/98, s. 24 a násl.). ■

(V. Mandák)

Z JUDIKATURY

Předmětem ústavní stížnosti musí být i rozhodnutí orgánů veřejné moci, který rozhodoval v posledním stupni

Jestliže stěžovatel napadá ústavní stížností rozhodnutí okresního soudu, ačkoliv na základě podané stížnosti rozhodl ve věci též krajský soud, musí být návrh jako zřejmě neopodstatněný odmítnut.

Ústavní soud usnesením z 27. 10. 1998 sp. zn. I. ÚS 349/98 odmítl stížnost obhájce proti usnesení okresního soudu, jímž byla stěžovateli jako obhájci v trestní věci stanovena podle ust. § 151 odst. 2, 3 tr. řádu odměna a náhrada

hotových výdajů. Proti usnesení podal stěžovatel stížnost, která byla usnesením krajského soudu zamítnuta.

Stěžovatel napadl ústavní stížností usnesení okresního soudu, kterým bylo podle jeho názoru porušeno základní právo zaručené v čl. 28 Ústavy ČR, podle něhož má zaměstnanec právo mimo jiné na spravedlivou odměnu za práci. Tento článek lze analogicky aplikovat i na odměnu advokáta za realizované úkony právní služby dle vyhlášky č. 177/96 Sb., a na vztah soudu jako státní instituce pověřující ex offio k výkonu obhajoby určité osoby.

Dále stěžovatel konkretizuje, v jaké části nedošlo k přiznání vyúčtovaného výkonu obhajoby.

Z odůvodnění odmítnutí ústavní stížnosti:

Stěžovatel v ústavní stížnosti napadá pouze usnesení okresního soudu, ačkoli na základě jeho stížnosti rozhodoval ve věci usnesení krajský soud. Právě toto rozhodnutí krajského soudu je nepochybně tím rozhodnutím, jež musí být ústavní stížností v prvé řadě napadeno [§ 72 odst. 1 písm. a), odst. 2 ústavního zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů]. Smyslem a funkcí ústavní stížnosti je totiž náprava zásahu orgánu veřejné moci do ústavně zaručených práv a svobod [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, § 82 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. K této nápravě však nemůže dojít tak, že by z řízení o ústavní stížnosti a z přezkumu Ústavním soudem bylo vyloučeno právě rozhodnutí o posledním prostředku, který zákon k ochraně práva poskytuje. Pokud by Ústavní soud rozhodoval pouze o napadeném usnesení okresního soudu, pak by usnesení krajského soudu zůstalo nedotčeno, což by bylo v rozporu s principem právní jistoty.

Tyto skutečnosti, byť procesní povahy, jsou pro rozhodnutí o ústavní stížnosti natolik relevantní, že senát Ústavního soudu podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, ústavní stížnost odmítl jako návrh zjevně neopodstatněný. Ostatně tak postupoval Ústavní soud i ve věci sp. zn. IV. ÚS 58/95, publikované ve Sbírce nálezů a usnesení – Svazek 7, vydání 1, Praha, C. H. Beck 1997 – usnesení č. 2, v níž konstatoval, že předmětem ústavní stížnosti musí být i rozhodnutí orgánu veřejné moci, který rozhodoval v posledním stupni. ■

K otázce omezení svobody obviněného před rozhodnutím o vazbě

Do vazby zadržení obviněného podle příslušných ustanovení trestního řádu je třeba včítat nejen dobu, po kterou byla osoba podezřelá ze spá-

cháňí trestního činu zajištěna podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb., ve znění platném do 1. 7. 1998, tak, jak to vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu publikovaném pod č. 23/1997 Sb., ale i dobu, po kterou byla její osobní svoboda bezprávně omezena způsobem contra legem.

Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 305/97 ze dne 12. 8. 1998

Z odůvodnění:

Po seznámení se s obsahem stěžovatelova návrhu a obou připojených spisů procesních soudů dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. Ze spisu Okresního soudu v Kladně Ústavní soud zjistil, že stěžovatel se dne 12. 6. 1997 v 9.00 hod. dobrovolně dostavil na písemné předvolání na Obvodní oddělení Policie ČR v Kladně, a poté byl převezen služebním vozidlem k podání vysvětlení na Okresní úřad vyšetřování Policie ČR v Kladně. Zde byl posazen do čekárny a jeho spis byl předán vyšetřovateli, který v 10.15 hod. po prostudování spisu uvedl, že spis je na sdělení obvinění, a že stěžovatele musí někdo hlídat. Od 10.20 hod. do 14.25 hod. byl pak stěžovatel v čekárně hlídán policistou, aby čekárnu neopustil, a ve 14.25 hodin byl podle sepsaného protokolu o zadržení obviněného zadržen, když mu bylo předtím podle sepsaného záznamu ve 13.10 hodin sděleno obvinění. Okresní státní zastupitelství v Kladně následně navrhlo podle § 68 trestního řádu vzetí stěžovatele do vazby a tento návrh byl dne 13. 6. 1997 předán Okresnímu soudu v Kladně. Z protokolu o výslechu stěžovatele před soudcem Okresního soudu v Kladně dne 13. 6. 1997 v 15.45 hodin vyplývá, že stěžovatel a jeho obhájce soudce upozornili, že k zadržení stěžovatele došlo dříve než ve 14.25 hodin dne 12. 6. 1997, jak bylo uvedeno v protokolu, a navrhli vyslechnout jmenovitě označené svědky, kteří by to mohli potvrdit. Soudce k tomuto návrhu uvedl, že při rozhodování o vazbě bude vycházeno ze spisového materiálu jemu předloženého a z výpovědi stěžovatele. Svým usnesením ze dne 13. 6. 1997 pak soudce Okresního soudu v Kladně rozhodl o vzetí stěžovatele do vazby z důvodů uvedených v ustanovení § 67 písm. c) trestního řádu. V odůvodnění tohoto usnesení se uvádí, že z předloženého spisu není zřejmé, že by zadržení stěžovatele předcházelo zajištění stěžovatele podle § 14 zákona č. 283/1991 Sb., jež by bylo možno považovat za omezení osobní svobody, a které by se počítalo do lhůty 24 hodin. Časovou prodlevu mezi dostavením se stěžovatele k vyšetřovateli a započatím jeho výslechu, případně sdělení obvinění, nelze podle okresního soudu považovat za omezování osobní svobody podle § 75, § 76 trestního řádu.

Stěžovatel podal proti usnesení o vzetí do vazby stížnost, v níž poukazuje – stejně jako v ústavní stížnosti – na fakt, že jeho osobní svoboda byla omezena

jíž v okamžiku převezení na úřad vyšetřování, kdy byl umístěn v čekárně uzavřené mříží, ovládanou službou, rozhodující o tom, kdo čekárnu může opustit, a navíc byl po celou dobu do doby zadržení hlídán policistou. Krajský soud v Praze však stížnost jako nedůvodnou podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu zamítl. V odůvodnění Krajský soud v Praze uvedl, že se stěžovatel na Okresní úřad vyšetřování Policie ČR v Kladně dostavil 12. 6. 1997 dobrovolně a zadržen byl téhož dne ve 14.25 hodin. Zadržení nepředcházelo zajištění podle § 14 zákona č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a z výpovědi obviněného před soudcem Okresního soudu v Kladně nevyplývá, že by se odchodu z budovy úřadu vyšetřování před svým zadržením výslovně domáhal, a že by mu byl tento odchod znemožněn. Soudce Okresního soudu v Kladně, jako soud I. stupně, tedy postupoval zcela správně, když shledal, že zákonná 24hodinová lhůta byla zachována.

Při posuzování ústavní stížnosti vyšel Ústavní soud ze zjištění, že stěžovatel, který se na policii dobrovolně dostavil na předvolání, byl v době od 10.15 hodin do 14.25 hodin, kdy byl podle protokolu zadržen, na Okresním úřadu vyšetřování Policie ČR v Kladně omezen na své svobodě. Jak vyplývá ze stěžovatelova návrhu i úředních záznamů uložených v připojeném soudním spisu (list č. 26 a 27), byl stěžovatel po tuto dobu nuceně držen na určitém místě, tj. v čekárně úřadu vyšetřování, kterou bylo možno opustit pouze pokud to připustila služba obsluhující mříž oddělující čekárnu od schodiště. Stěžovatel byl navíc po celou dobu hlídán příslušníkem policie, který stěžovateli sdělil, že z čekárny nemůže odejít. Je přitom nerozhodné, zda se opuštění čekárny stěžovatel výslovně domáhal a odchod mu byl přitom znemožněn, jak podmínil touto skutečností posouzení omezení osobní svobody Krajský soud v Praze. Samu skutečnost, že se stěžovatel domáhal odchodu jen slovně a nikoliv důraznějším způsobem, nelze vykládat ve prospěch možnosti omezovat za těchto podmínek osobní právo svobody pohybu. Listina v čl. 8 odst. 2 výslovně stanoví, že nikdo nesmí být zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Jestliže ve stěžovatelově případě došlo k omezení jeho osobní svobody, je třeba vnímat rozdíl mezi omezením a zbavením osobní svobody pouze jako rozdíl ve stupni nebo intenzitě a nikoliv jako rozdíl ve své podstatě.

Nelze zde tedy přisvědčit právní argumentaci Okresního soudu v Kladně, že před zadržením stěžovatele dne 12. 6. 1997 ve 14.25 hodin soud nezjistil jiné omezení osobní svobody stěžovatele, které by se do lhůty 24 hodin nutně k podání návrhu na vzetí stěžovatele do vazby počítalo. Stěžovatelova osobní svoboda byla totiž omezena v rozporu s čl. 8 odst. 2 Listiny právě proto, že omezení osobní svobody stěžovatele před jeho zadržením ve 14.25 hodin nebylo možno podřadit pod instituty zadržení obviněného (§ 75 trestního řádu) nebo zdržení osoby podezřelé (§ 76 trestního řádu), ani pod institut zajištění podle § 14 zá-

kona č. 283/1991 Sb. Faktickým omezením stěžovatelovy osobní svobody však byl současně dotčen čl. 8 odst. 3 Listiny, který stanoví, že zadržená osoba musí být nejpozději do 24 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Ústavní soud má za to, že do doby zadržení obviněného podle příslušných ustanovení trestního řádu bylo třeba včítat nejen dobu, po kterou byla osoba podezřelá ze spáchání trestného činu zajištěna podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb., ve znění platném do 1. 7. 1998, tak, jak to vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu publikovaném pod č. 23/1997 Sb., ale i dobu, po kterou byla její osobní svoboda bezprávně omezena způsobem contra legem.

Podal-li tedy v tomto případě státní zástupce návrh na vzetí do vazby místo toho, aby stěžovatele propustil na svobodu (§ 75 věta třetí trestního řádu), nemohly obecné soudy o takto nezhojitelným nedostatkem zatíženém návrhu věcně rozhodnout. Pokud tak přesto učinily, porušily tím ústavně zaručená základní práva stěžovatele zakotvená v čl. 8 odst. 2, 3 Listiny.

Ústavní soud proto, aniž by zkoumal důvody vazby podle § 67 písm. c) trestního řádu, ústavní stížnosti vyhověl a stížností napadená rozhodnutí pro jejich rozpor s čl. 8 odst. 2, 3 Listiny zrušil podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb.

Poznámka: po vydání napadených rozhodnutí obecných soudů došlo ke změně zákona č. 283/1991 Sb., ke změně Listiny základních práv a svobod a tr. řádu. Právní věta s přihlédnutím k provedeným změnám však zůstává v platnosti.

Nález zaslal a právní větou opatřil JUDr. Ivo Palkoska, advokát, Kladno. ■

K podmínkám vydání rozsudku pro zmeškání při dodatečném předložení plné moci právního zástupce

Dodatečné předložení plné moci právního zástupce (srov. R 12/1995 Sb. rozh.) je možné pouze v případě, že tento zástupce před předložením plné moci některý úkon při zastupování účastníka učinil. Z hlediska posouzení podmínek pro zrušení rozsudku pro zmeškání (§ 153 odst. 4 o. s. ř.) však při náhlé indispozici zástupce, jehož zplnomocnění nebylo před jednáním soudu předepsaným způsobem doloženo, je však byť i prokazatelná existence mandátní smlouvy mezi zástupcem a zastupovaným irelevantní a neúčast zástupce při prvním jednání soudu, ke kterému se nedostavil ani řádně předvolaný a poučený odpůrce, není omluvitelným důvodem pro zrušení vydaného rozsudku pro zmeškání.

(Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 11. 1998, sp. zn. I. ÚS 268/97, jímž byla odmítnuta ústavní stížnost)

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 23. 9. 1996, č. j. 30 Cm 36/95–18, byla žalovanému N, s. r. o., v Praze 1 (stěžovateli) uložena povinnost zaplatit žalobci – J. P., F. F., v Praze 1 částku 2 555 847,60 Kč s 18% úrokem z prodlení od 9. 2. 1995 do zaplacení a dále částku 123 206,– Kč na náhradu nákladů řízení k rukám jeho právního zástupce JUDr. J. Z., to vše ve lhůtě 3 dnů od právní moci rozhodnutí. Uvedená částka představovala – podle žaloby – žalobcovy nároky vyplývající ze smlouvy uzavřené se žalovaným (stěžovatelem) o vypořádání vzájemných vztahů „přicházejících v úvahu“ v souvislosti s výrobou filmu, zejména doplatek ceny, smluvní pokuty a daň z přidané hodnoty. Z odůvodnění tohoto rozsudku plyne, že Krajský obchodní soud v Praze rozhodl podle ustanovení § 153b odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) rozsudkem pro zmeškání, neboť shledal, že v daném případě byly splněny podmínky pro jeho vydání.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný dne 8. 10. 1996 odvolání spolu s návrhem na zrušení rozsudku pro zmeškání z důvodů uvedených v § 153b odst. 4 o. s. ř. Krajský obchodní soud v Praze tento návrh usnesením ze dne 14. 10. 1996, č. j. 30 Cm 36/95–24, zamítl. V jeho odůvodnění uvedl, že neshledal důvody pro zrušení rozsudku pro zmeškání, neboť žalovaný byl řádně poučen o následcích nedostavení se k jednání a k nařízenému jednání se přesto bez omluvy nedostavil. Důvody uváděné žalovaným, tj. onemocnění jeho právního zástupce v době jednání (23. 9. 1996), jsou prý právně irelevantní, neboť žalovaný udělil plnou moc svému právnímu zástupci ke dni 27. 9. 1996, tj. až po datu jednání soudu prvního stupně, při kterém byl vyhlášen rozsudek pro zmeškání.

Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 22. 5. 1997, sp. zn. 10 Cmo 573/96 potvrdil citované usnesení Krajského obchodního soudu v Praze, odmítl odvolání žalovaného proti shora uvedenému rozsudku téhož soudu ze dne 23. 9. 1996, č. j. 30 Cm 36/95–18, a dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

V odůvodnění svého usnesení nejprve Vrchní soud v Praze, shodně se soudem prvního stupně, posoudil žalovaným uváděné důvody zmeškání účasti na jednání u Krajského obchodního soudu v Praze jako účelové a irelevantní. Odvolací soud se závěry soudu prvního stupně ztotožnil, a proto napadené usnesení podle ust. § 219 o. s. ř. potvrdil.

Vrchní soud se dále v souladu s ust. §§ 201 a 202 odst. 1 o. s. ř. zabýval otázkou přípustnosti odvolání proti rozsudku pro zmeškání. Odvolací soud proto přezkoumal, zda byly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání a zda

jeho vydání nevyučovala povaha věci či zda není v rozporu s právními předpisy (§ 201, § 202 odst. 1 o. s. ř.).

Vrchní soud nejprve konstatoval, že žalobce v žalobním návrhu ze dne 20. 1. 1995 – s odkazem na smlouvu ze dne 21. 4. 1994, uzavřenou mezi účastníky řízení – uplatnil vůči žalovanému nárok na zaplacení výše uvedené částky s úrokem z prodlení. Žalovanému dále bylo řádně a včas doručeno předvolání k jednání na den 23. 9. 1996, přičemž byl poučen o následcích nedostavení se k jednání, tj. o možnosti vydání rozsudku pro zmeškání. Žalovaný se však k tomuto prvnímu jednání bez včasné a řádné omluvy nedostavil a žalobce – který byl přítomen osobně – navrhl, aby bylo rozhodnuto rozsudkem pro zmeškání. Poněvadž soud prvního stupně dospěl k závěru, že se nejedná o případ, kdy rozsudek pro zmeškání nelze vydat (§ 153b odst. 3 o. s. ř.) a shledal předpoklady stanovené v ust. § 153b odst. 1 o. s. ř. za splněny, správně rozsudkem pro zmeškání žalobě vyhověl. Odvolací soud proto neshledal podané odvolání za důvodné a přípustné a podle ust. § 218 odst. 1 písm. c) je jako nepřipustné odmítl, a to bez jednání podle ust. § 214 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Citované usnesení Vrchního soudu v Praze napadl stěžovatel ústavní stížností. V ní uvedl, že postup soudu je v rozporu s ustanoveními čl. 1, čl. 2 odst. 3, čl. 10 Ústavy České republiky, čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Stěžovatel se především domnívá, že došlo ke zcela nesprávnému posouzení otázky „zplnomocnění“. Poukázal na to, že „vztah mezi zmocnitelem a zmocněným nevzniká vystavením plné moci, ale uzavřením příslušné smlouvy, v případě klienta a advokáta se jedná o smlouvu mandátní. Plná moc je pouze dokladem, jímž se zmocněnec prokazuje třetím osobám, včetně orgánů veřejné moci. Datum na plné moci proto nevypovídá o tom, kdy... skutečně vznikl vztah zastoupeného a zástupce. Výše uvedené se vztahuje nejen na zmocnění obecné, ale i na zmocnění procesní. Není podstatné, kdy byla plná moc založena do spisu, ale kdy byla uzavřena smlouva o zastupování v soudním sporu“. Stěžovatel rovněž odkázal na toleranci ze strany soudní praxe, např. při dodatečném zakládání plných mocí do spisu, a dovolal se dále významu a účelu institutu „kontumačního rozsudku“. Prohlásil, že neměl v úmyslu řízení jakýmkoli způsobem mařit a zdůraznil, že užití tohoto rozsudku „v pochybnostech, kdy rozhodujícím momentem je nesprávně vyplněné datum na plné moci, je zcela zjevně v rozporu se základními zásadami demokratického procesního práva“.

Z toho stěžovatel dovozoval, že soudy nesprávně aplikovaly institut rozsudku pro zmeškání „na případ, který byl přinejmenším nejednoznačný v posouzení okolností zmeškání prvního nařízeného jednání ve věci“ a že soudy nesprávně posoudily vznik vztahu mezi zastoupeným a zástupcem, „když bez dalšího považovaly

datum na formuláři plné moci za datum vzniku smluvního vztahu, ačkoli plná moc má charakter pouhého dokladu, jímž se zastupitelský vztah osvědčuje vůči třetím osobám“. Stěžovatel konečně uvedl, že se Vrchní soud v Praze v odvolacím řízení nevypořádal s argumentem, že na základě žalobních tvrzení nebylo možné vynešt rozsudek pro zmeškání, neboť z nich nevyplýval titul nároku a z odůvodnění napadeného usnesení není patrné, jak soud tuto otázku hodnotil.

Proto stěžovatel navrhl, aby bylo ústavní stížnosti zcela vyhověno a aby bylo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 5. 1997, sp. zn. 10 Cmo 573/96, zrušeno. Stěžovatel prohlásil, že na ústním jednání před Ústavním soudem netrvá.

Ústavní soud shledal, že včas podaná ústavní stížnost splňuje všechny zákonné náležitosti, a že proto nic nebrání projednání a rozhodnutí ve věci samé.

K ústavní stížnosti se vyjádřili účastníci řízení – Vrchní soud v Praze a vedlejší účastník – J. P., podnikatel podnikající pod obchodním jménem F. F. se sídlem v Praze 1.

Vrchní soud v Praze ve svém vyjádření nesouhlasil s názorem stěžovatele, že „datum vystavení písemné plné moci advokáta, které je pozdější než datum zmeškaného prvního jednání, není rozhodnou skutečností, když k uvedení pozdějšího data písemné plné moci došlo administrativním nedopatřením,“ a konstatoval, že vnitřní ujednání mezi účastníkem a zvoleným zástupcem nemá právní význam. Do data vystavení plné moci jedná účastník bez zástupce a tomu podle § 49 o. s. ř. odpovídá rovněž právní úprava doručování. Pokud se stěžovatel zmiňuje o soudní praxi tolerující dodatečné zakládání plné moci zvoleného zástupce do spisu, Vrchní soud v Praze připomněl, že taková praxe se může týkat pouze případů, kdy úkon byl učiněn za účastníka zvoleným zástupcem a teprve dodatečně byla řádně udělena plná moc předložena. Tím je pak „odstraněn odstranitelný“ nedostatek podmínek řízení, v němž je možné pokračovat, a za úkony účastníka lze považovat i úkony učiněné jeho zástupcem. Tento výklad však na řešený případ nedopadá. Obdobně prý nemá oporu ve znění § 153b o. s. ř. právní názor stěžovatele, podle kterého lze toto ustanovení aplikovat především v případech, kdy účastník má zájem řízení protahovat, vyhýbat se mu, či řízení jakýmkoli způsobem mařit. Podmínky pro vydání kontumačního rozsudku jsou v uvedeném ustanovení stanoveny přísně a mimo to je jeho vydání ve stanovených případech podle § 153b odst. 3 o. s. ř. zcela vyloučeno. Posouzení toho, zda v konkrétním případě bude rozsudkem pro zmeškání rozhodnuto – jestliže podmínky pro jeho vydání shledá soud za splněny – ponechává zákon podle odst. 1 citovaného ustanovení na úvaze soudu. Odvolací soud opětovně uvedl, že sdílí názor soudu prvního stupně, který v daném případě správně rozsudkem pro zmeškání rozhodl. Vrchní soud konečně nepovažoval za opodstatněnou ani stěžovatelovu námitku, že podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání nebyly spl-

něny, neboť tvrzení o skutkových okolnostech sporu prý neopravňovaly rozhodnutí soudu v neprospěch žalovaného. Podle názoru Vrchního soudu v Praze je totiž z obsahu návrhu na zahájení řízení zřejmá odůvodněnost uplatněného nároku po hmotněprávní stránce. Možnosti uvést skutečnosti zpochybňující oprávněnost nároku žalobce a navrhnout k jejich prokázání důkazy, žalovaný nevyužil, jednání, na které byl řádně pozván, se bez důvodné a včasné omluvy nezúčastnil, byť byl o následcích nedostavení se k prvnímu jednání ve věci řádně poučen, takže s nepříznivými následky musel být srozuměn.

Podle názoru Vrchního soudu v Praze z uvedených důvodů nedošlo ani rozhodnutím odvolacího soudu, ani rozhodnutím soudu prvního stupně „k porušení stěžovatelem uváděných závazných předpisů.“ Vrchní soud konečně prohlásil, že souhlasí s tím, aby bylo od ústního jednání upuštěno.

Vedlejší účastník J. P. ve svém vyjádření k ústavní stížnosti především poukázal na to, že cestou ústavní stížnosti nemůže být přezkoumáváno rozhodnutí závislé na úvaze soudu v mezích zákona. Vrchní soud věc posoudil v mezích své kompetence a jeho volná úvaha – i kdyby nebyla správná – porušením ústavou zaručených práv a svobod není a ústavní stížnost nemůže být z takového důvodu podávána. V daném případě však obecné soudy institut rozsudku pro zmeškání aplikovaly správně, neboť neshledaly, že by stěžovatel zmeškal jednání z omluvitelných důvodů. V takovém postupu nelze spatřovat porušení jeho základních práv a svobod. Vedlejší účastník dále připomněl, že ustanovení, jejichž porušení stěžovatel vytýká, jsou převážně obecné povahy, a pokud by ústavní stížnost byla důvodná, měla by být opřena též o další články Listiny, neboť práva „z uváděných ustanovení“ porušena nebyla. Dále vedlejší účastník blíže rozebral okolnosti a důvody, z kterých lze usuzovat na to, že zástupce stěžovatele neměl dne 23. 9. 1996 řádnou plnou moc a že stěžovatel jednání toho dne evidentně zmeškal.

Vedlejší účastník proto navrhl, aby byla ústavní stížnost zamítnuta a sdělil, že na ústním jednání před Ústavním soudem netrvá.

Ústavní soud dospěl k následujícím závěrům:

Stěžovatel namítá, že napadené rozhodnutí Vrchního soudu v Praze je v rozporu s ustanoveními čl. 1, čl. 2 odst. 3, čl. 10 Ústavy České republiky, čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

Stěžovatel tedy v prvé řadě tvrdí, že „postup soudu“ je v rozporu s článkem 1 Ústavy, který prohlašuje Českou republiku za svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana a s článkem 2 odst. 3 Ústavy, podle kterého státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Stěžovatel však neuvádí, v čem *konkrétně* spatřuje porušení těchto obecných ustanovení a z jejího obsahu to jednoznačně dovodit nelze. Ani Ústavní soud ne-

shledal, že by Vrchní soud v Praze napadeným rozhodnutím citované články porušil. V tomto směru tedy nelze ústavní stížnosti přisvědčit.

Pokud stěžovatel tvrdí, že bylo porušeno jeho základní právo podle čl. 36 odst. 1 Listiny, dopouští se omylu, neboť – jak vyplývá z příslušného soudního spisu – mu nijak nebylo bráněno v tom, aby se stanoveným postupem svého práva u Krajského obchodního soudu v Praze a posléze u Vrchního soudu v Praze domáhal. Stěžovatel rovněž konkrétně neuvádí, v čem – jak prohlašuje – není postup obecných soudů v souladu s článkem 10 Ústavy, který upravuje závaznost a právní sílu tam uvedených mezinárodních smluv a s článkem 6 odst. 1 Úmluvy, podle něhož každý má právo na to, aby byla jeho záležitost spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Ani Ústavní soud sám nedospěl podle obsahu spisu a ústavní stížnosti k názoru, že by obecné soudy citované články Ústavy a Úmluvy porušily.

Stěžovatel nesprávnost napadeného usnesení Vrchního soudu v Praze spatřuje – jak již bylo dříve uvedeno – především v tom, že obecné soudy nesprávně posoudily vznik vztahu mezi zastoupeným a zástupcem a nesprávně aplikovaly institut rozsudku pro zmeškání. Tím současně v ústavní stížnosti (přímo i nepřímou) namítá, že se Vrchní soud nevypořádal v odvolacím řízení s argumentem, že na základě žalobních tvrzení nebylo možné vynést rozsudek pro zmeškání, neboť z něj nevyplývá titul žalobního nároku.

Tyto námitky nelze akceptovat.

Co se týká otázky dodatečného předložení písemné plné moci, je nutno konstatovat, že ust. § 28 odst. 1 o. s. ř. neřeší formu dohody o plné moci, ale uvádí, že zástupci, jež si účastník zvolil, udělí písemně nebo ústně do protokolu plnou moc buď pro celé řízení nebo jen pro určité úkony. Jedná se tedy o jediné dva způsoby, jakými lze udělení plné moci soudu prokázat. U obou forem (tj. u listiny o udělení plné moci nebo u soudního protokolu) musí být rovněž zřejmé, že zástupce plnou moc přijal. Z toho také vyplývá, že rozsah plné moci a datum uvedené (třeba i v důsledku tvrzeného administrativního nedopatření stěžovatele) na vystavené písemné plné moci s sebou nese významné procesní důsledky, například z hlediska doručování podle § 49 o. s. ř. Proto také v tomto případě bylo doručováno pouze stěžovateli a nikoli jeho zástupci. Názor stěžovatele, že v souzené věci (a též obecně) je rozhodující již uzavření mandátní smlouvy a nikoli udělení plné moci, lze tedy stěží sankcionovat, nehledě k tomu, že by to ve svých důsledcích v řadě případů vedlo k obcházení zákona a mnohdy i k tomu, že by instituce rozsudku pro zmeškání ve smyslu § 153b o. s. ř. mohla být neutralizována.

V souzené věci z obsahu spisu vyplývá, že soud prvního stupně řádně doručil stěžovateli písemné předvolání k prvnímu ústnímu jednání ve věci a podle zá-

kona jej náležitě poučil. Jestliže stěžovatel jednání bez důvodné a včasné omluvy zmeškal, nelze omluvu skutečněnou *po* skončení jednání, při němž byl rozsudek pro zmeškání vydán, považovat za včasnou ve smyslu § 153b odst. 1 o. s. ř. [K tomu srovnej publikovaný názor judikatury: Právní rozhledy, C. H. Beck, 5/95, str. 207; viz také Bureš, J. – Drápal, L. – Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1997, str. 400 – dále jen „Komentář“.] Akutní zdravotní indispozice, pro kterou žalovaný (stěžovatel), popř. jeho právní zástupce, jednání zmeškal, by sice (jako omluvitelný důvod neúčasti) mohla být – jak lze dovodit i z uvedené judikatury – důvodem k postupu dle § 153b odst. 4 o. s. ř., avšak tuto možnost nelze na souzenou věc vztáhnout, neboť stěžovatel, který se k jednání nedostavil, se akutní zdravotní indispozice nedovolává a jeho právní zastoupení soud při vydání rozsudku pro zmeškání zkoumat – jak vyplývá z výše uvedeného – nemohl, protože jeho existence k rozhodnému dni (23. 9. 1996) *osvědčena nebyla*. Vzhledem k tomu je dodatečná omluva neúčasti právního zástupce při jednání dne 23. 9. 1996 irelevantní.

Pokud se stěžovatel dovolává soudní praxe tolerující dodatečné zakládání plné moci *zvoleného zástupce* do spisu, jedná se pouze o případy, kdy *úkon byl učiněn za účastníka zvoleným zástupcem* a teprve dodatečně byla řádně udělená plná moc předložena. Dodatečným předložením plné moci je nedostatek podmínky řízení odstraněn (podrobněji srov. bod 5, na str. 83 citovaného Komentáře); k názoru soudní praxe na případy, kdy byla dodatečně předložena plná moc, která byla *udělena až poté*, co zmocněnec již za účastníka *provedl* některé úkony, lze odkázat na bod 6. na str. 83 citovaného Komentáře (srov. publikovaný názor judikatury: Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek vydávaná NS ČSFR, NS ČR a NS SR, R 12/85). Uvedený výklad – jak plyne z obsahu spisu – se však na posuzovaný případ nevztahuje.

Rozsudkem pro zmeškání podle ust. § 153b o. s. ř. může obecný soud rozhodnout o žalobě za předpokladu splnění přísných podmínek uvedených v odst. 1 tohoto ustanovení, přičemž odstavec 3 citovaného předpisu kategoricky uvádí, v jakých věcech je vydání takového rozsudku vyloučeno. Nelze tedy přisvědčit stěžovatelovu pojetí významu a účelu tzv. kontumačního rozsudku, který podle něho spočívá v sankcionování toho účastníka řízení, jež se snaží řízení protahovat, vyhábat se mu nebo jej případně zjevně mařit. Zavádějící je však i další stěžovatelova úvaha spočívající v účelovém spojení myšlenky o aplikaci institutu rozsudku pro zmeškání pouze na zjevné a nepochybné případy a stěžovatelem uváděné pochybnosti, podle kterých „užití rozsudku pro zmeškání, resp. potvrzení jeho správnosti v pochybnostech, kdy rozhodujícím momentem je nesprávně vyplněné datum na plné moci, je zcela zjevně v rozporu se základními zásadami demokratického procesního práva“. Nelze totiž spojovat přísné podmínky

aplikace rozsudku pro zmeškání s okolnostmi a datem udělení plné moci a důkazů o tom vůči obecnému soudu.

Pokud stěžovatel napadá skutečnost, že se Vrchní soud v Praze nevypořádal v odvolacím řízení s argumentem, že na základě žalobních tvrzení nebylo možné vynést rozsudek pro zmeškání, neboť z něj nevyplývá titul nároku, nelze přehlednout – ve shodě s právním názorem literatur (viz bod 5 na str. 398 citovaného Komentáře) – že zákon (v ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř.) vytváří „fikci“, podle které „pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání“. Výše uvedený Komentář (tamtéž) v této souvislosti uvádí, že zmeškání totiž nemá za následek, že žalovaný spor bez dalšího prohrává, neboť obecný soud je povinen „tímto způsobem ‘zjištěný’ skutkový stav právně posoudit a kontumační rozsudek může vydat jen tehdy, jestliže je nárok žalobce po právu“. Poněvadž z obsahu podrobného žalobního návrhu vyplývá odůvodněnost titulu uplatněného nároku po hmotněprávní stránce a stěžovatel nevyužil možnosti uvést skutečnosti, které by zpochybnily oprávněnost nároku žalobce, ani nenavrhl k jejich vyvrácení žádné důkazy a bez důvodné a včasné omluvy se k prvnímu jednání nedostavil – ač byl k němu řádně pozván a podle zákona poučen – musel s nepříznivým následky svého zmeškání počítat. Ústavní soud v tomto směru odkazuje zejména na vyjádření Vrchního soudu v Praze k ústavní stížnosti.

Je tedy zřejmé, že napadeným usnesením Vrchního soudu v Praze nedošlo k zásahu do základních práv a svobod stěžovatele, které jsou zaručeny ústavními zákony a mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy.

Proto Ústavní soud ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků usnesením jako návrh zjevně neopodstatněný odmítl [ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů].

Usnesení zaslal a právní větou opatřil JUDr. Jiří Zeman, advokát v Praze.

■

K otázce rozhodování o nákladech řízení při zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku

Ve skutečnosti, že řízení bylo zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku ze žaloby, lze spatřovat zavinění žalobce, které je důvodem k aplikaci ustanovení § 146 odst. 2 věty první o. s. ř. (povinnost hradit náklady řízení).

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 12. 1998, č. j. 3 Cmo 541/97–51.

Z odůvodnění:

Proti usnesení, kterým soud prvního stupně řízení zastavil (pro nezaplacení soudního poplatku ze žaloby žalobcem) a vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, podal včas odvolání žalovaný, ovšem jen proti výroku o nákladech řízení. Namítal, že žalobce tím, že nezaplatil soudní poplatek ze žaloby, zavinil, že řízení muselo být zastaveno. Domáhal se změny usnesení soudou prvního stupně v napadené části tak, aby mu byla přiznána náhrada nákladů řízení v částce 12 820,- Kč a dále náhrada nákladů vzniklých v odvolacím řízení.

Odvolací soud v napadené části věc projednal (§ 214 odst. 2 písm. c), e), § 206, § 212 o. s. ř.) a dospěl k závěru, že odvolání je opodstatněné.

Ve skutečnosti, že řízení bylo zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku ze žaloby, lze spatřovat zavinění žalobce, které je důvodem k aplikaci ustanovení § 146 odst. 2 věta první o. s. ř..

Za situace, kdy se soud prvního stupně v odůvodnění svého usnesení vůbec nezabývá okolnostmi, na základě nichž dospěl k závěru, že je namíste aplikace ustanovení § 146 odst. 1 písm. c) o. s. ř., ani výší účelně vynaložených nákladů žalovaného, který je zastoupen advokátem, je usnesení soudou prvního stupně v napadené části nepřezkoumatelné, a to v rozporu s ustanovením § 157 odst. 2, § 167 odst. 2 o. s. ř.

Rozhodnutí zaslal a právní větu připravil JUDr. Boleslav Pospíšil, advokát v Brně. ■

Kdy nepřísluší advokátovi odměna za sepis vyjádření k odvolání

Odměna advokáta za sepis vyjádření k odvolání [§ 11 odst. 1 písm. d) adv. tar.] nepřísluší, jestliže advokát ve vyjádření neuvedl žádnou novou okolnost, týkající se skutkových nebo právních úvah, a je nepochybné, že takové vyjádření nebylo potřebné k účelnému bránění práva žalovaného.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni z 23. 11. 1998, sp. zn. 15 Co 556/98.

Citovaným rozsudkem krajský soud změnil rozsudek okresního soudu ve výroku o věci samé. Pro účely publikace se otázka meritorního rozhodnutí ponechává stranou. V souvislosti s náklady odvolacího řízení citujeme z odůvodnění:

Také v odvolacím řízení měl žalovaný převážně úspěch (z osmi devítin), náleží mu proto náklady dle zásad § 142 odst. 2 o. s. ř. ve výši sedmi devítin. Účelně vynaloženými náklady jsou odměna advokáta za dva úkony (převzetí zastoupení a účast při odvolacím jednání), jízdné k jednání odvolacího soudu a ztráta

času, celkem 3 912,50 Kč, z toho činí poměrná částka dle výsledků řízení přibližně 3 000,- Kč. Proto byl dle § 224 odst. 1 a § 142 odst. 2 o. s. ř. žalobce zavázán zaplatit žalovanému náklady v této výši.

Za účelně vynaložené náklady řízení však odvolací soud nepovažoval odměnu advokáta za sepis vyjádření k odvolání [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhl. č. 177/1996 Sb.], neboť ve smyslu ust. § 142 odst. 1 o. s. ř. přiznat lze jen náhradu těch nákladů, které byly potřebné k bránění nebo uplatnění práva. V uvedeném vyjádření však žalovaný doslovně opsal znění odvolání žalobce a poté v dalším odstavci opakoval skutkové a právní závěry, obsažené v odůvodnění napadeného rozsudku. Neuvedl v něm ani jedinou novou okolnost, týkající se skutkových nebo právních úvah, a je nepochybné, že toto vyjádření nebylo potřebné k účelnému bránění práva žalovaného.

Právní věta redakce. ■

K otázce náhrady za promeškaný čas advokáta

Jestliže byl obhájce vyrozuměn o termínu prostudování spisu podle § 166 odst. 1) tr. ř. a tento úkon se pak nekonal, aniž o tom byl obhájce vyrozuměn, přísluší mu odměna ve výši poloviny úkonu podle § 14 odst. 2 advok. tarifu i náhrada za promeškaný čas spolu s jízdou bez ohledu na to, že se úkon měl konat v místě značně vzdáleném od sídla advokáta.

Advokát není povinen ověřovat si, zda úkon, k němuž byl předvolán, se bude konat.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze 4. 3. 1999, sp. zn. 5 To 123/99.

Z odůvodnění:

Usnesením okresního soudu byla obhájci stanovena odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování odsouzeného T. H. v celkové výši 4 189,50 Kč.

Proti usnesení podal obhájce včas stížnost, v níž namítal, že okresní soud pochybil, když mu nepřiznal náklady obhajoby v přípravném řízení za den 19. 6. 1998. Tehdy mělo být konáno seznámení s výsledky vyšetřování, k němuž byl řádně pozván, toto se však nekonalo v důsledku nepřítomnosti obviněného, který byl přemístěn do jiné věznice. Okresní soud vyslovil názor, že obhájce si mohl ověřit, zda se úkony skutečně budou konat, a to dotazem ve věznici i u vyšetřovatele, neboť jde o velkou vzdálenost i vysoké náklady. Obhájce má za to, že takovéto důvody okresního soudu jsou právně zcela irelevantní. Sám telefonicky ověřoval u vyšetřovatele, zda seznámení proběhne a bylo to potvrzeno. Není je-

ho povinností činit dotazy u příslušné věznice. Poukazoval i na skutečnost, že k dalšímu seznámení s výsledky vyšetřování se již omluvil a konání úkonů onoho dne 19. 6. 1998 si ověřoval a bylo to potvrzeno. Sešel se tehdy i s vyšetřovatelem a následně bylo zjištěno, že obviněný přítomen není. Proto obhájce požadoval, aby mu byly přiznány náklady obhajoby i za výše uváděný den v rozsahu, jak účtoval.

Krajský soud přezkoumal napadené usnesení z hledisek uvedených v § 147 odst. 1 tr. řádu a dospěl k závěru, že stížnost obhájce je důvodná.

Okresní soud v daném případě krátil odměnu obhájce v tom směru, že nepřiznal odměnu za den 19. 6. 1998, kdy se mělo konat seznámení s výsledky vyšetřování v Ostrově nad Ohří. Odůvodňuje svůj závěr tak, že obhájce si sám měl ověřit ve věznici, případně i u vyšetřovatele, zda se seznámení bude skutečně konat a vzhledem k tomu, že jde o velkou vzdálenost a náklady jsou vysoké. V této souvislosti také nepřiznal režijní paušál za den 29. 9. 1998, neboť nešlo o úkon, ale o promeškaný čas, k němuž tento paušál nenáleží. Krajský soud však dospěl k závěru, že okresní soud pochybil, pokud obhájci nepřiznal náhradu za den 19. 6. 1998 v tom rozsahu, jak ji obhájce účtoval. Bylo dostatečně prověřeno, že obhájce na tento den byl pozván k seznámení s výsledky vyšetřování a dostavil se k němu společně s vyšetřovatelem, který pak potvrdil, že k výsledku nedošlo z důvodu přemístění obviněného do jiné věznice. Stejná skutečnost vyplývá i ze sdělení Vězeňské služby ČR v Ostrově nad Ohří s tím, že o přemístění obviněného nepodalí včas zprávu vyšetřovateli. Proto nelze klást obhájci za vinu, že k seznámení s výsledky vyšetřování kritického dne skutečně odjel, přičemž lze uvěřit i jeho tvrzení, že se předem dotazoval u vyšetřovatele, zda úkon proběhne. V té době ani sám vyšetřovatel nevěděl o přemístění obviněného, a proto oba do věznice přijeli, když není povinností obhájce, aby ještě dotazem v příslušné věznici zjišťoval, zda se tam obviněný skutečně nachází. Je pravda, že jde o velkou vzdálenost, nicméně obhájce byl vyzván k seznámení s výsledky vyšetřování a bylo jeho právem i povinností se k němu dostavit. Navíc ze spisu vyplývá, že obhájce se neúčastnil žádných dalších výslechů, které ve věci probíhaly na Okresním úřadě vyšetřování v Karlových Varech a rovněž tak se neúčastnil dalšího seznámení s výsledky vyšetřování dne 29. 6. 1998, k němuž se omluvil. Proto obhájce má nárok na polovinu úkonu ve výši 450,- Kč, který se nekonal ve smyslu ust. § 14 odst. 2 advokátního tarifu i na náhradu za promeškaný čas spolu s jízdným v té výši, jak je obhájcem účtována. Stejně tak mu náleží režijní paušál za oba úkony, které se nekonaly, a to ze dne 19. 6. a 29. 9. 1998. Proto byla nově obhájci přiznána odměna v celkové výši 11 583,50 Kč, když jinak v dalších položkách byla odměna přiznána správně.

Rozhodnutí zaslal JUDr. Jaromír Richter, advokát, Karviná. ■

K aktivní legitimaci osoby vykonávající právo hospodaření se státním majetkem

Stát může právo hospodaření převést na jiné subjekty (rozpočtové organizace, příspěvkové organizace), které vlastním jménem vykonávají správu a hospodaření s majetkem nikoliv vlastním, ale státním. Jestliže při výkonu práva hospodaření vstupují subjekty, které jsou zadány právem hospodaření se státním majetkem, do vztahů občanskoprávních, činí tak rovněž vlastním jménem.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. prosince 1997, č. j. 39 Co 366/97.

Městský soud v Praze k odvolání žalobce zrušil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 12. února 1997, č. j. 5 C 173/96.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem soud I. stupně zamítl žalobu na uložení povinnosti žalované vyklidit ubytovací jednotku v Praze a předat ji žalobci do patnácti dnů od právní moci rozsudku. Soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že právo hospodaření k předmětnému domu bylo zapsáno ve prospěch České republiky – M. V. a podle smlouvy o převodu práva hospodaření došlo k převodu předmětného domu včetně pozemků z České republiky – B. P. na Českou republiku – M. V. Subjektem práv a povinností vyplývajících z uzavřené smlouvy o převodu práva hospodaření je Česká republika – M. V., a pokud se žalobce označil pouze jako M. V., takto označený subjekt není aktivně legitimován ve sporu, a proto byla žaloba zamítnuta.

Proti tomuto rozsudku podal včas odvolání žalobce a namítal, že aktivní legitimace M. V. vyplývá z jeho povinností, daných mu jako organizaci s právem hospodaření k domu v Praze. Právo hospodaření získal na základě smlouvy o převodu hospodaření ze dne 29. 12. 1995 s účinností od 1. 1. 1996. Vlastníkem předmětné nemovitosti je český stát, zastoupený M. V. Žalobce má proto právo vykonávat vlastnická práva, zejména se domáhat ochrany vlastnických práv. V souladu s § 6 vyhl. č. 119/1988 Sb. je jednou ze základních povinností organizací hospodařících s národním majetkem využívat právní prostředky k ochraně svěřeného národního majetku. Požadavek na vyklizení ubytovací jednotky předmětné nemovitosti je právem i povinností žalobce, nikoliv vlastníka, který svěřuje právo hospodaření ke svému majetku právními osobám, v daném případě žalobci, aby nemusel vystupovat svým jménem. Pokud soud I. stupně dospěl

k závěru o nedostatku aktivní legitimace, měl řízení zastavit pro nedostatek podmínek řízení. Navrhl proto, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc byla vrácena soudy I. stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhla v písemném vyjádření potvrzení rozsudku jako věcně správného.

Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek včetně řízení, které předcházelo jeho vyhlášení (§ 212 odst. 1, 2 o. s. ř.) a řízení dále doplnil (§ 213 odst. 2 o. s. ř.).

Ze smlouvy o převodu práva hospodaření ze dne 29. 12. 1995, která byla uzavřena mezi Českou republikou B. P. a Českou republikou M. V. zjistil odvolací soud, že předávající na základě svého práva hospodaření k domu v Praze a příslušným parcelám předal bezúplatně právo hospodaření k nemovitostem přejímajícímu. Bezúplatný převod je realizován v souladu s ustanovením vyhl. č. 119/1988 Sb. a na základě dislokačního rozhodnutí M. S. N. M. P. ze dne 15. 3. 1995 a jeho dodatku ze dne 15. 5. 1995, jež jsou nedílnou součástí smlouvy. Citovaným dislokačním rozhodnutím byl objekt ponechán v majetku státu s tím, že právo hospodaření se převede na M. V.

Z výpisu z katastru nemovitostí odvolací soud zjistil, že jako vlastník je uvedena Česká republika – M. V.

Po takto doplněném dokazování, které byl odvolací soud nucen provést proto, že soud I. stupně rozhodnutí odůvodnil zjištěními z listinných důkazů, ač tyto důkazy podle § 122 odst. 1 a § 129 odst. 1 o. s. ř. při jednání neprovedl, a dospěl k závěru, že zatím nejsou dány podmínky ani pro potvrzení, ani pro změnu napadeného rozhodnutí.

Soud prvního stupně postupoval správně, jestliže se nejprve zabýval věcnou legitimací účastníků, konkrétně žalobce. Stát – Česká republika a M. V. jsou samostatné, od sebe odlišné subjekty právních vztahů. M. V. má přitom dvojí povahu. Jednak je ústředním orgánem státní správy, který v rozsahu své působnosti jedná za stát, není však nositelem práv a povinností, jejichž nositelem je stát a jednak je rozpočtovou organizací, tj. právnickou osobou, která vstupuje do právních vztahů a je nositelem práv a povinností z těchto vztahů (např. pracovních nebo občanskoprávních včetně majetkových). Soud I. stupně sice posuzoval aktivní legitimaci žalobce správně podle smlouvy o převodu práva hospodaření, citované výše (ač opomněl důkaz touto listinou provést), ale vyvodil z ní nesprávný právní závěr. Stát, jako právnická osoba (§ 21 ObčZ), může mít vlastní majetek, některý majetek smí být dokonce pouze ve vlastnictví státu (obecně čl. 11 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Stát může právo hospodaření převést na jiné subjekty (rozpočtové organizace, příspěvkové organizace), které vlastním jménem vykonávají správu a hospodaření s majetkem nikoliv vlastním, ale státním. V obchodních vztazích je tato zásada uzákoněna

v ust. § 761 ObchZ a ust. § 64, § 65, a § 347 hosp. zák. Jestliže při výkonu práva hospodaření vstupují subjekty, které jsou nadány právem hospodaření se státním majetkem, do vztahů občanskoprávních, činí tak vlastním jménem. Žádný právní předpis neodůvodňuje a neumožňuje posuzovat právní postavení těchto subjektů odlišně podle charakteru právního vztahu, kterým se právo hospodaření realizuje. O tom, že uplatněné právo na vyklizení domu svým obsahem patří mezi práva a povinnosti subjektu hospodařícího s domem, ve kterých jsou prostory umístěny, není důvod pochybovat.

Soud I. stupně, veden nesprávným právním názorem, neprovedl důkazy ke zjištění skutkového stavu tak, aby mohla být posouzena důvodnost žaloby. Zjišťování skutkového stavu přímo odvolacím soudem by znamenalo porušení zásady dvojinstančnosti soudního řízení a poškodilo by účastníky v jejich právu podat proti takovému rozhodnutí odvolacího soudu řádný opravný prostředek. Proto odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení [§ 221 odst. 1 písm. a) a odst. 2 o. s. ř.]. K odvolacím výhradám žalobce se sluší poznamenat, že důsledkem nedostatku aktivní legitimace je zamítnutí žaloby a nikoliv zastavení řízení, jak se žalobce mylně domnívá.

Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil Mgr. Jaromír Henyš, advokát v Praze. ■

Odstoupením od smlouvy o úvěru nezaniká pohledávka věřitele, ani závazek ručitele

Ručením je zajištěna pohledávka věřitele, tzn. právo na vrácení poskytnutí peněžních prostředků a zaplacení úroku. Tato pohledávka odstoupením od smlouvy nezaniká, pouze se mění podmínky, za nichž je dlužník povinen věřitelovu pohledávku uspokojit (nastává splatnost celé pohledávky). Jestliže tedy odstoupením od smlouvy o úvěru nezaniká pohledávka věřitele vůči dlužníkovi, nezaniká ani akcesorický závazek ručitele.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci z 27. 10. 1998 čj. 4 Cmo 180/97–67

Tímto rozsudkem rozhodl vrchní soud tak, že druhý žalovaný (ručitel) společně a nerozdílně s první žalovanou (dlužnicí ze smlouvy o úvěru) je povinen zaplatit žalobci (poskytovateli o úvěru), částku 658 422,- Kč do tří dnů od právní moci rozsudku s tím, že plněním jednoho z žalovaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhého žalovaného. Žalobci vůči druhému žalovanému nebyla přiznána náhrada nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Z odůvodnění:

Krajský obchodní soud z 2. 10. 1996, čj. 29 Cm 80/95–42 uložil první žalované povinnost zaplatit žalobci částku 658 422,- Kč a nahradit mu náklady řízení v částce 38 895,- Kč, to vše do tří dnů od právní moci rozsudku. Vůči druhému žalovanému byla žaloba zamítnuta s tím, že druhý žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Proti tomuto rozsudku podal včas odvolání žalobce. Rozsudek napadl pouze ve výroku týkajícím se druhého žalovaného, když nesouhlasí s tím, že žaloba vůči němu byla zamítnuta. Považuje za nesprávný názor soudu prvního stupně, že odstoupením žalobce od úvěrové smlouvy zanikl ručitelství závazek druhého žalovaného. Žalobce naopak zastává názor, že odstoupením od smlouvy o úvěru existence pohledávky ze smlouvy o úvěru není dotčena, tato pohledávka nezaniká, pouze se mění podmínky, za nichž je dlužník povinen věřitelovu pohledávku uspokojit, a to v tom smyslu, že celá pohledávka se stává splatnou na žádost věřitele. Nelze tedy dle názoru žalobce dovodit, že ručitelství závazek jako akcesorický zanikl se závazkem dlužníka. Domáhal se proto změny napadeného rozsudku tak, že žalobě bude i vůči druhému žalovanému vyhověno.

Druhý žalovaný navrhoval potvrzení napadeného rozsudku.

Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek, jakož i řízení, které předcházelo jeho vydání, to vše v mezích podaného odvolání, to je pouze ve vztahu k 2. žalovanému (ustanovení § 206, § 212 odst. 1, 2 o. s. ř.). Odvolací soud dospěl k závěru, že odvolání žalobce je důvodné.

Z obsahu předloženého spisu odvolací soud zjistil, že žalobou podanou u Krajského obchodního soudu v Brně dne 15. 2. 1995 se žalobce domáhal vydání rozsudku, jímž by byli první a druhý žalovaní uznáni povinnými společně a nerozdílně zaplatit žalobci částku 658 422,- Kč a náklady řízení. Skutkově tvrdil, že na základě smlouvy o úvěru č. 500364/93 ze dne 20. 5. 1993 právní předchůdce žalobce poskytl první žalované střednědobý úvěr ve výši 570 000,- Kč. Úvěr byl zajištěn smlouvou o zřízení zástavního práva k nemovitostem, kde jako ručitel vystupuje druhý žalovaný. Prvá žalovaná nesplnila podmínky úvěrové smlouvy a po odstoupení žalobce od úvěrové smlouvy činí její závazek vůči žalobci spočívající v nesplacených splátkách, úrocích a debetním zůstatku běžného účtu celkem 658 422,- Kč a tento nebyl uhrazen ani po upomínce. Soud prvního stupně provedl důkaz smlouvou o úvěru č. 500364/93 ze dne 20. 5. 1993 a smlouvou o zástavním právu k nemovitostem ze dne 10. 5. 1993. Na základě těchto důkazů a shodného tvrzení žalobce a první žalované o odstoupení žalobce od úvěrové smlouvy ke dni 31. 12. 1994 a výši dluhu pak shledal žalobu vůči první žalované důvodnou. Ve vztahu k druhému žalovanému vycházel ze zjištění, že tento se smluvně zavázal pro případ, že první žalovaná neuhradí ani po vý-

zvě pohledávku z titulu úvěrové smlouvy, uhradit celou pohledávku za ni. Dospěl k závěru, že vznikl ručitelský závazek druhého žalovaného, avšak se zánikem úvěrové smlouvy v důsledku odstoupení od této smlouvy zaniklo i ručení závazku z úvěrové smlouvy. Proto ve vztahu k druhému žalovanému žalobu zamítl. Odvolací soud závěry soudu prvního stupně o zániku ručení nesdílí.

Po částečném doplnění dokazování odvolací soud poněkud odchylně zjišťuje skutkový stav věci ve vztahu k druhému žalovanému. Žalovaný dle znění jím uzavřené smlouvy převzal ručení za závazek první žalované vůči odpůrci, a to za dluh na úvěrovém účtě ve výši 570 000,- Kč s příslušenstvím. Ze shodných tvrzení žalobce a první žalované (tedy věřitele a dlužníka) je prokázáno, že dluh první žalované v zažalované výši nebyl uhrazen.

Podle ustanovení § 303 ObchZ., kdo věřiteli písemně prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník vůči němu nesplní určitý závazek, stává se dlužníkovým ručitelem. Podle ustanovení § 306 odst. 1 ObchZ. věřitel je oprávněn domáhat se splnění závazku na ručiteli jen v případě, že dlužník nesplnil svůj splatný závazek v přiměřené době poté, co byl k tomu věřitelem písemně vyzván. Podle ustanovení § 311 odst. 1 ObchZ., ručení zaniká zánikem závazku, který ručení zajišťuje.

Podle ustanovení § 349 ObchZ. odstoupením od smlouvy smlouva zaniká, když v souladu s tímto zákonem projev vůle oprávněné strany odstoupit od smlouvy je doručen druhé straně.

Podle ustanovení § 506 ObchZ. je-li dlužník (z úvěrové smlouvy) v prodlení s vrácením více než dvou splátek, nebo jedné splátky po dobu delší než tři měsíce, je věřitel oprávněn od smlouvy odstoupit a požadovat, aby dlužník vrátil dlužnou částku s úroky.

Předmětem sporu zůstává otázka, zda odstoupením věřitele od smlouvy o úvěru dochází k zániku jeho pohledávky zajištěné ručením.

Podle názoru odvolacího soudu je třeba přisvědčit odvolací argumentaci žalobce, že ze smlouvy o úvěru vzniká dlužníkovi povinnost vrátit poskytnuté peněžní prostředky a zaplatit úroky. (Ručením je zajištěna pohledávka věřitele, tzn. právo na vrácení poskytnutých peněžních prostředků a zaplacení úroků.) Tato pohledávka odstoupením od smlouvy nezaniká, pouze se mění podmínky, za nichž je dlužník povinen věřitelovu pohledávku uspokojit (nastává splatnost celé pohledávky). Jestliže tedy odstoupením od smlouvy o úvěru nezaniká pohledávka věřitele vůči dlužníkovi, nezaniká ani akcesorický závazek ručitele. Ostatně v konkrétním případě ze samotného ručitelského prohlášení druhého žalovaného, které je obsaženo v tzv. Smlouvě o zástavním právu, je naprosto zřejmé, že se zavázal uspokojit věřitele, jestliže první žalovaná (dlužník) neuhradí pohledávku na úvěrovém účtě vedeném žalobcem z titulu poskytnutého úvěru. Takováto situace nastala a žaloba vůči druhému žalovanému je proto důvodná.

Jelikož soud prvního stupně zaujal odlišný právní názor a rozhodl nesprávně, odvolací soud podle ustanovení § 210 odst. 1 o. s. ř. změnil napadený výrok rozsudku tak, jak je ve výroku tohoto rozhodnutí uvedeno.

Pokud jde o výrok o nákladech řízení, tento se opírá o ustanovení § 224 odst. 1 o. s. ř. a § 142 a násl. o. s. ř. Žalobce měl sice ve věci úspěch i vůči 2. žalovanému, ten však doložil, že jeho sociální poměry odůvodňují mimořádné nepříznání náhrady nákladů řízení žalobci, když jeho měsíční výdělek činí 8 000,- Kč hrubého a vyživovací povinnost má celkem k pěti dětem, z toho čtyři jsou nezletilé.

Rozhodnutí zaslal JUDr. Oktavián Kocián, advokát v Brně. Právní věta redakce. Odůvodnění upraveno pro publikační účely. ■

K otázce identifikace budovy, která nemá vlastní číslo popisné

Jestliže se žalobce domáhá vyklizení budovy, která nemá vlastní číslo popisné a není samostatně zapsána v katastru nemovitostí, stačí pro její identifikaci v žalobě uvést, v které části pozemku parcelního čísla, uvedeného v žalobě s konkrétní specifikací, se nemovitost nachází.

Usnesení Městského soudu v Praze z 30. 9. 1998, sp. zn. 15 Co 532/98–44

Citovaným usnesením Městský soud jako soud odvolací zrušil usnesení obvodního soudu pro Prahu 4 z 4. 8. 1998 sp. zn. C 174/96–37 ve věci o vyklizení nemovitosti a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhá, aby žalovaným bylo uloženo vyklidit a vyklizenou mu odevzdat budovu bývalých stájí v levé části pozemku č., které v žalobě uvedl, v Praze 4 - Krčvi, ve směru od ulice X. do tří dnů od právní moci rozsudku.

Soud prvního stupně vázán právním názorem, který vyslovil odvolací soud ve svém zrušujícím usnesení ze dne 31. 10. 1997 č. j. 51 Co 405/97–28, vyzval podle § 43 odst. 1 o. s. ř. usnesením ze dne 8. 7. 1997 žalobce, aby ve lhůtě do 15 dnů od doručení výzvy doplnil žalobu o skutková tvrzení, o něž opírá svůj nárok o dostatečně určitý, přesný a srozumitelný žalobní petiční a skutečnosti v takovém rozsahu, který by vylučoval možnost záměny s jiným skutkem. Žalobce byl zároveň upozorněn, že nedoplní-li žalobu v uvedené lhůtě, bude řízení zastaveno.

Žalobce na výzvu reagoval tím, že doplnil žalobu o skutková tvrzení, nikoliv však o další přesnější specifikaci sporné nemovitosti.

Soud prvního stupně napadeným usnesením řízení podle § 43 odst. 2 o. s. ř. zastavil s odůvodněním, že žaloba nadále trpí vadou, pro kterou nelze v řízení pokračovat, jelikož neobsahuje dostatečně určitý, přesný a jasný žalobní petit. Zároveň rozhodl, že žalobce je podle § 146 odst. 2, věta druhá o. s. ř. povinen zaplatit žalovanému na nákladech řízení 1 750,- Kč za právní zastoupení.

Proti tomuto usnesení podal žalobce odvolání, v němž namítal, že žaloba je v označení sporné nemovitosti zcela konkrétní, neboť na uvedeném pozemku na levé straně ve směru z ulice X. se žádná jiná stavba než budova bývalých stájí nenachází. Vzhledem k tomu, že žaloba je dostatečně jasná a určitá a splňuje i ostatní náležitosti, navrhl, aby odvolací soud usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se řízení nezastavuje.

Odvolání je důvodné.

Žaloba je způsobilá k věcnému projednání, pokud splňuje náležitosti uvedené v § 79 odst. 1 o. s. ř., zejména musí být jasná a určitá. Pokud se jedná o vyklizení nemovitosti, musí být nemovitost specifikována tak, aby nemohla být zaměnitelná s jinou nemovitostí a aby žalobní petit byl vykonatelný. Odvolatel v souzeleném případě namítá, že v levé části označeného pozemku se jiná stavba nenachází. Vzhledem k tomu, že se jedná zřejmě o nemovitost, která není samostatně zapsána v katastru nemovitostí a nemá vlastní číslo popisné, není dle názoru odvolacího soudu její další bližší specifikace možná a žalobní petit je možno pokládat za dostatečně jasný, určitý a tedy i rozhodnutí o něm za vykonatelné.

Žaloba tedy splňuje náležitosti uvedené v § 79 odst. 1, 2 o. s. ř. a je způsobilá k věcnému projednání. Odvolací soud proto podle § 221 odst. 1 o. s. ř. napadené usnesení zrušil a podle § 221 odst. 2 o. s. ř. věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Rozhodnutí zaslal JUDr. PhDr. Oldřich Choděra, advokát v Praze. Právní věta redakce. Odůvodnění upraveno pro publikační účely. ■

Pobyt cizinců v České republice – zrušení ust. § 14 odst. 1 písm. f) a odst. 4 zák. č. 193/1992 Sb. nálezem Ústavního soudu

Nálezem Ústavního soudu z 26. 5. 1998, který byl otištěn v částce 55 pod č. 160/1998 Sb. zák., bylo zrušeno ust. § 14 odst. 1 písm. f) zák. č. 193/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské federativní republiky a dále ust. § 14 odst. 4 téhož zákona, prvé dnem 13. 5. 1998, druhé dnem vyhlášení ve Sb. zákonů, tj. dnem 13. 7. 1998

Ke zrušení citovaných ustanovení došlo na základě ústavní stížnosti stěžovatelky proti pravomocnému rozhodnutí Policejního prezidia ČR, Ředitelství služby

cizinecké a pohraniční policie, kterým bylo zamítnuto odvolání stěžovatelky proti správnímu rozhodnutí Policie ČR, odd. cizinecké policie v Klatovech. Tímto rozhodnutím byl stěžovatelce zakázán pobyt na území ČR a byla jí uložena povinnost opustit území ČR s poučením, že odvolání proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek.

Podle ust. § 14 odst. 1 písm. f) cit. zák. cizinci může být zakázán pobyt na území ČR nejméně na jeden rok, jestliže porušil povinnost stanovenou tímto zákonem nebo jiným obecně závazným právním předpisem. Toto ustanovení zrušil Ústavní soud ČR z toho důvodu, že je značně obecné a nevylučuje možnost svévole. Z ústavního principu úcty k právům a svobodám člověka a občana – který je rovněž nezbytným prvkem demokratického právního státu ve smyslu čl. 1 Ústavy – vyplývá nutnost, aby ve věcech tak zásadních zásahů do základních práv a svobod fyzických osob, jakým rozhodování o zákazu pobytu nesporně je, byla již sama zákonná úprava dostatečně přesná a vyjadřující předvídatelné následky chování fyzické osoby. Ústavní soud dospěl k závěru, že cit. ust. je v rozporu s čl. 1 Ústavy a s čl. 14 odst. 1 Listiny v souvislosti s čl. 4 odst. 4 Listiny.

Podle § 14 odst. 4 cit. zák. odvolání proti rozhodnutí o zákazu pobytu nemá odkladný účinek. Podle názoru Ústavního soudu odvolání proti rozhodnutí o zákazu pobytu, není-li mu přiznán odkladný účinek, prakticky přítomnost toho, komu byl zakázán pobyt, vylučuje, neboť odvolací řízení se zpravidla koná až poté, co taková osoba musela území ČR opustit. Tím je rovněž znemožněno vyjádřit se ke všem prováděným důkazům, popř. navrhnout i důkazy další. Tato osoba má vůči státu v řízení nerovné postavení, což porušuje jednu ze základních podmínek spravedlivého procesu – princip rovnosti zbraní. Napadené ustanovení je proto v rozporu s čl. 38 odst. 2 Listiny.

Naproti tomu Ústavní soud nevyhověl ústavní stížnosti, pokud se stěžovatelka domáhala zrušení § 15 odst. 2) cit. zák., podle něhož cizinci, kterému byl zakázán pobyt na území ČR, se může určit k vycestování do zahraničí přiměřená, nejdéle však 30denní lhůta. Podle názoru Ústavního soudu toto ustanovení není protiústavní a je srovnatelné co do zásady s obdobnými ustanoveními i v některých jiných právních řádech. ■

---

*Otiskujeme podstatnou část dopisu, který zaslal redakci Mgr. Vít Závěský, advokátní koncipient v Jičíně, v němž upozorňuje na významnou **změnu stanoviska v otázce zastoupení advokátem v řízení před Ústavním soudem v případech, kdy stěžovatel je sám advokát.***

Podle nynější aplikační praxe Ústavního soudu je třeba, aby i advokát, jako stěžovatel, byl sám zastoupen jiným advokátem v řízení před Ústavním soudem.

Děje se tak na základě stanoviska pléna publikovaného ve Sbírce rozhodnutí ÚS Pl. ÚS–st.1/96, kdy bylo rozhodnuto odlišně od dosavadní praxe, která vyplývá z právního názoru III. senátu Ústavního soudu ze dne 29. 11. 1994, sp. zn. I. ÚS 89/94.

V původním senátním rozhodnutí bylo konstatováno, že není třeba, aby byl advokát jako stěžovatel před Ústavním soudem ČR zastoupen jiným advokátem, protože je reprezentován zákonem předepsaným způsobem. Toto stanovisko bylo publikováno v Bulletinu advokacie č. 3/1995. V tomto případě dovodil ÚS svůj právní názor z toho, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, ale je třeba zákon vykládat v kontextu jeho smyslu a účelu. Uznal, že postavení advokáta a jeho odbornost postačují, aby mohl před ÚS vystupovat bez zastoupení jiným advokátem. Tento právní názor byl změněn výše uvedeným stanoviskem pléna ÚS takto: „**Smyslem a účelem ustanovení § 30 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, je stanovení obecné povinnosti být v řízení před Ústavním soudem kvalifikovaně právně zastoupen, a to bez diferenciacce vzhledem k druhu řízení, jež mu předcházelo, a současně i bez diferenciacce povinnosti právního zastoupení v závislosti na stupni právní kvalifikace účastníků nebo vedlejších účastníků.**“

Odůvodnění usnesení se opírá zejména o tyto argumenty:

1) V řízení před ÚS je třeba, aby byla zachována vyšší míra objektivity účastníků řízení. K tomu dochází právě tím, že se advokát na věci zúčastněný nechá zastoupit jiným advokátem, který na věci neparticipuje a je osvobozen od subjektivního nazírání na věc samou.

2) Ačkoli § 63 zákona č. 198/1993 Sb. umožňuje přiměřené použití o. s. ř., zákon sám tuto problematiku řeší a jde tudíž o speciální ustanovení úpravu v o. s. ř. vylučující.

3) Z hlediska rozdílné obligatornosti zastoupení osoby s právnickým vzděláním v civilním a trestním řízení je ÚS toho názoru, že řízení před ním nelze podřadit ani pod jeden typ řízení. Zde ÚS naráží na to, že není možné v řízení před ním pro oblast civilního procesu zastoupení nevyžadovat a pro oblast trestní povinné zastoupení vyžadovat, neboť řízení před ním je univerzální.

Smyslem tohoto dopisu není polemizovat s rozhodnutím ÚS, ale pouze upozornit odbornou veřejnost na **nutnost nechat se zastoupit advokátem ve smyslu § 30 zák. č. 192/1993 i v těch případech, kdy je stěžovatel sám advokátem.**

Z mých zkušeností musím konstatovat, že praxe se již s tímto problémem dokázala vypořádat a advokáti se sami jako stěžovatelé věnují sepsu svých stížností a opatřují si pouze plné moci svých kolegů, aby jejich podání netrpělo vadou spočívající v nedostatku zastoupení. Je totiž stavovskou ctí kvalitně vypracovat ústavní stížnost a v řízení před ÚS uspět. ■

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

1) Informace o schůzi představenstva ČAK konané ve dnech 12. – 13. 4. 1999

V pořadí 26. schůze představenstva ČAK se konala ve dnech 12. – 13. 4. 1999 v Praze.

První den schůze byl věnován řízením o pozastavení výkonu advokacie a pozastavení výkonu praxe advokátního koncipienta.

Úterní zasedání započalo kontrolou zápisu z minulé schůze představenstva a zprávou o činnosti předsedy a členů představenstva. Následovaly pak tyto body programu:

Příprava sněmu v r. 1999. Dr. Čermák a další členové představenstva referovali o průběhu regionálních setkání advokátů. Dr. Klouza poté informoval o přípravném předběžném programu sněmu a o snížení rozpočtu. Po diskusi představenstvo vzalo na vědomí informace o regionálních setkáních a rozhodnutí o případném příspěvku na ples odložilo na příští schůzi.

Povinné zastoupení advokátem, výpomoc s procesními náklady účastníků. Představenstvo vzalo na vědomí informaci Dr. Čermáka o stavu projednání novely zákona o advokacii. Uložilo poté Dr. Čermákovi, Dr. Račokovi a Dr. Papežovi účastnit se jednání ústavněprávního výboru a výborů poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Dr. Čermákovi pak informovat ministra spravedlnosti o návrhu předchozího souhlasu ministra spravedlnosti k trestnímu stíhání advokáta.

Novela tr. ř., o. s. ř., související výpomoc s procesními náklady, reforma justice. Po informaci Dr. Čermáka o stavu věci a diskusi bylo rozhodnuto, že v Hospodářských novinách bude uveřejněn článek obsahující všeobecné upozornění na obtíže justiční reformy včetně tr. ř. a o. s. ř. Článek připraví Dr. Čermák. Představenstvo dále uspořádá tři semináře – k problematice tr. ř. (Dr. Mandák), o. s. ř. a výpomoc s procesními náklady (Dr. Zoulík) a obecně k reformě justice (Dr. Balík).

Advokátní tarif. Dr. Račokovi a Dr. Papežovi bylo uloženo zjistit stav prací na advokátním tarifu i stanovisko legislativního odboru MS ČR k otázce DPH.

Doporučení Rady Evropy o svobodě výkonu profese advokáta. Dr. Čermák odkázal na písemný návrh doporučení. Dr. Wurstová sdělila, že materiál je připravován po dobu dvou let Radou Evropy k zefektivnění justičního procesu. Dr. Balík navrhl, aby materiál byl využíván pro argumentaci Komory ještě před je-

ho definitivním schválením. Poté představenstvo vzalo návrh doporučení Rady Evropy na vědomí.

Zpráva o činnosti kontrolní rady ČAK. Představenstvo vzalo na vědomí zprávu o kontrolní činnosti ČAK auložilo Dr. Klouzovi sdělit Dr. Mikšovi drobné připomínky k vyřizování stížností.

Zavádění IIS. Představenstvo vzalo na vědomí informaci Dr. Klouzy o stavu příprav IIS auložilo mu do konce dubna 1999 vyhlásit výběrové řízení na dodávku IIS a ve stejné lhůtě instalovat na dosavadní počítačové vybavení Komory přístup k Internetu.

Následovaly běžné věci Komory (advokátní a uznávací zkoušky ve II. pololetí 1999, uznání jiné praxe za praxi advokátního koncipienta, překročení rozpočtu Komory u nákladů studijní vzdělávací činnosti, odpisy pohledávek, ustavení odvolacích senátů atd., a náměty členů představenstva.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

2) Zprávy z legislativních výborů

V poslední době zaznamenaly oba legislativní výbory České advokátní komory značné zintenzivnění své činnosti – ve vnitřní legislativě v souvislosti s novelou zákona o advokacii, ve vnější legislativě pak díky legislativní nadprodukcí návrhů nových zákonů a novel, jejichž připomínkování je v zájmu advokacie.

Výše uvedené skutečnosti si vyžádaly i organizační změnu; dosavadní tajemnice výboru pro vnitřní legislativu Dr. Slavíková byla pověřena stejnou funkcí i u vnější legislativy a koordinuje tak činnost výborů i jejich odborných podvýborů ve spolupráci s jejich předsedy. Současně eviduje parlamentní tisky, z nichž některé doporučuje pozornosti Komory, řeší některé odborné dotazy a podněty došlé Komoře a podílí se na vydávání Věstníku České advokátní komory.

I. VNITŘNÍ LEGISLATIVA

V minulém roce byla zahájena **příprava poměrně rozsáhlé novely zákona o advokacii**, již se ujal Dr. Račok, místopředseda představenstva a předseda Výboru pro advokátní právo a stavovskou legislativu. Již v polovině roku 1998 předložil představenstvu první verzi novely, v září vytvořil věcný záměr pro Ministerstvo spravedlnosti. Po zprávě, že se od věcného záměru upouští a je třeba

do 14 dnů vytvořit rovnou paragrafové znění, nastalo doslova hektické období. Dr. Račok provedl urychleně paragrafové znění, které bylo konzultováno v ad hoc komisi, vytvořené pro novelu ve složení: Dr. Čermák, Dr. Karas, Dr. Krym, Dr. Račok, Dr. Vych. Po úpravách bylo paragrafové znění předáno počátkem října Ministerstvu spravedlnosti, které je v průběhu listopadu připravilo k připomínkovému řízení. Po tomto řízení předložilo ministerstvo návrh novely zákona o advokacii vládě, která jej schválila 28. 1. 1999. V současné době je návrh v Poslanecké sněmovně před prvním čtením.

Dne **11. 3. 1999 se v budově České advokátní komory konalo zasedání Výboru pro advokátní právo a stavovskou legislativu** (dále jen „výbor“) za předsednictví Dr. Račoka. Přítomní obdrželi parlamentní tisk č. 134, obsahující návrh novely zákona o advokacii, k níž Dr. Račok sdělil, že v poslanecké sněmovně se připravují ještě další pozměňující a doplňující návrhy. Významné je např. nové ustanovení, odstraňující výkladové pochybnosti k povinnosti oznamování trestného činu advokátem. Dr. Račok informoval o návrhu na řešení *souhlasu s trestním stíháním advokáta*, k němuž vypracuje důvodovou zprávu. Komora se ještě pokusí zařadit toto ustanovení do novely.

Dalším bodem programu byla **povinnost mlčenlivosti**, k níž dostali členové jako diskusní materiály článek Dr. Mandáka „*Je projev zproštění mlčenlivosti advokáta, adresovaný klientem třetí osobě, účinný?*“, uveřejněný v Bulletinu advokacie č. 10/98 a článek Dr. Nykodýma „*Praní peněz a povinnost mlčenlivosti*“, který vyšel v Bulletinu č. 2/99. K prvnímu článku byl vysloven jednoznačný souhlas výboru s názory Dr. Mandáka. Před diskusí k druhému článku bylo vysvětleno, že Česká advokátní komora a Notářská komora se výrazně ohradily proti snaze, aby advokát a notář měli povinnost oznamovat podezření, týkající se praní špinavých peněz, protože by to znamenalo nežádoucí průlom do povinnosti mlčenlivosti. Závěr zasedání se nesl v diskusi ke konkrétním případům praní špinavých peněz přes advokáty a k problematice povinnosti mlčenlivosti.

II. VNĚJŠÍ LEGISLATIVA

1. Podvýbor občanskoprávní

Dne 4. března 1999 se v budově ČAK v Praze konalo zasedání k **novelě o. s. ř.** za předsednictví Dr. Nykodýma.

Diskuse se týkala výsledků připomínek k věcnému záměru novely o. s. ř. a k dalšímu postupu Komory v těch bodech, které nebyly akceptovány. S uspokojením bylo konstatováno, že ze zásadních připomínek byla přijata např. úprava postavení notáře v civilním procesu a úprava obnovy řízení. Zůstala však řada zásadních i dalších připomínek, které do návrhu zapracovány nebyly; u nich bude žádáno o opětovné posouzení, neboť jde převážně o připomínky, reagující

na problémy právní praxe, které byly posouzeny odbornými orgány ČAK. Jedná se zejména o následující věci:

1. **Advokátský proces** – rozšíření povinného zastoupení procesních stran advokátem, které je ve vyspělých zemích naprosto obvyklé.

2. **Doručování advokátům a poučení soudem** – ustanovení, že *soud má poučovat jen toho, kdo není zastoupen advokátem nebo notářem*, narušuje zásadu rovnosti stran. Bylo to sice již vypuštěno v § 5, ale u některých dalších ustanovení, např. v § 118a odst. 4., který požadujeme vypustit, to zůstalo. V § 48b odst. 3 (následně i v § 48c odst. 3) se zase v případě doručování advokátům (notářům) upustilo od opětovného doručování, které se obecně vyžaduje při doručení fyzickým i právnickým osobám. Zřejmě se vycházelo z toho, že advokát či notář je ve stálém kontaktu se soudem, kde lze po prvním pokusu zásilku uložit. V připomínkách je třeba zdůraznit, že návrh na odstranění této nerovnosti byl již ve věcném záměru novely.

Závěrem bylo *usneseno*, aby se v dalších připomínkách trvalo na těch návrzích Komory, jimž nebylo po připomínkách k věcnému záměru vyhověno. To se týká zejména *advokátského procesu*. U *povinného zastoupení* by nemusel být zastoupen ten, kdo opravný prostředek nepodal. Doporučuje se doplnit v § 31 odst. 1 písm. b) výši hodnoty sporu částkou 50 000,– Kč, nad níž by bylo zastoupení povinné.

2. Podvýbor pro správní a ústavní právo

Dne 18. března 1999 proběhlo v budově České advokátní komory v Praze zasedání k **novele zákona o správě daní a poplatků a k některým správním otázkám**.

Předseda podvýboru Dr. Brož zahájil diskusi k následujícím správním otázkám:

Zjišťování totožnosti podle SPZ motorového vozidla

Komora obdržela stížnost advokáta, který se často zabývá náhradami škod, že se mu nedaří v poslední době identifikovat osoby podle SPZ, údajně pro porušení zákona na ochranu osobních dat. Domnívá se, že by to snad šlo řešit novelou zák. č. 17/1994 Sb.

V diskusi byly vysvětleny teoretické aspekty poskytování dat, charakteru SPZ a oprávnění policistů stran sdělování informací z registrů SPZ. Dále bylo řečeno, že problém je zřejmě ve výkladu, zda tu jde o osobní data, či nikoli. Základní otázka zní: „Je osobním datem totožnost člověka?“ Dříve se regulérně platil čtyřkorunový kolek za získání informací o majiteli SPZ, je to přece obdobná informace jako o trvalém pobytu, která se běžně poskytuje.

Shoda mezi přítomnými je v tom, že řešit to nelze ani novelou či výkladem zákona o policii, jediná naděje je zákon o svobodě informací, který však zatím ne-

byl schválen. Ust. § 45a zák. o policii uvádí jako oprávněné osoby k získání informací jen státní orgány a organizace, takže by nám patrně ani nepomohlo, kdyby žádala o tyto informace sama Komora.

K tomuto bodu bylo *usneseno*, aby Dr. Slavíková napsala jménem Komory dotaz ministru vnitra s tím, že policie přestala v určitém okamžiku spolupracovat a co je toho příčinou. V dopise budou uvedeny výše cit. výkladové argumenty, přiložena stížnost adresovaná Komoře a zdůrazněna nemožnost uplatňování práv ze strany klientů.

Povinnost záznamní činnosti (§ 39 odst. 1 zák. o správě daní a poplatků), uložená advokátům Finančním úřadem v Plzni správním rozhodnutím

Dotaz zaslal advokát, který se domnívá, že je tu kolize s povinností mlčenlivosti advokáta. Tento problém, týkající se povinnosti advokáta předkládat finančním orgánům spisy klientů, již řešil Dr. Klouza dopisem Ministerstvu financí (MF), v němž navrhl určitý mechanismus. Zápornou odpověď nedostal.

V diskusi bylo uvedeno, jak to chodí v praxi; finanční úřady (FÚ) činí nátlak na advokáty, kteří jsou postihováni v případech, že odporují výzvě předat některé záznamy. Je zde kolize mezi dvěma zákony, zákonem o správě daní a poplatků (ZSDP) a zákonem o advokacii (ZA). Ukládá-li ZSDP povinnost vést kromě evidence, stanovené obecně závaznými právními předpisy, také zvláštní záznamy, potřebné pro správné stanovení daňového základu a daně, advokát se hájí, že kdyby toto plnil, porušuje ZA. V daňovém zákoně chybí věta: tímto zákonem nelze uložit povinnost, která by způsobila porušení povinností podle zvláštních zákonů. V souvislosti s tím bylo řečeno, že záznamní povinnost je neomezená, na tomto základě lze ukládat i povinnost, která je vlastně šikanou podnikatele. Je jisté, že jak advokát přijme uloženou povinnost evidovat vše jmenovitě, už se zavazuje k povinnosti o tom informovat.

Závěrem bylo *usneseno*, že uvedenou povinnost uložit nelze, protože je v rozporu se zvl. zákonem. Jde vlastně o povinnost přímo zákonem neuloženou (zákon *konkrétní povinnosti* nevypočítává), pouze zmocňuje orgán (FÚ) uložit něco správním rozhodnutím. *A správním rozhodnutím nelze ukládat povinnost, jejímž plněním by byl porušován jiný zákon, zde ZA.*

Proti cit. správnímu rozhodnutí se nelze odvolat a nelze podat ani žalobu na soudní přezkum, proto je doporučeno nevyhovět, přijmout za to uloženou pokutu, a až poté se obrátit na soud. Sporný výklad zákona, resp. metodické pokyny k výkladu, jimiž se řídí finanční úřad, by měly být samostatně přezkoumatelné soudem.

Podvýbor proto doporučuje advokátovi následující řešení: požádat finanční úřad o změnu té záznamní povinnosti, která je v rozporu se ZA, a to s odvoláním na § 2 odst. 1 ZSDP kvůli kolizi s jiným zákonem.

Problém DPH a přisudky

Dr. Palkoska navrhuje inspirovat se dánskou úpravou, kde se za právní služby poskytované právníckým a fyzickým nepodnikatelským osobám přidává jen 5 % DPH a toto prosadit do novely zákona o DPH s odvoláním na Listinu (právo na soudní a jinou právní ochranu). U nás je přístup k právní službě paradoxní: poskytně se někomu např. ze sociálních důvodů sleva a z této slevy je advokát povinen zaplatit 5 % DPH.

V další diskusi se objevily názory, že je nutné rozlišování podnikatelských a nepodnikatelských subjektů, také fyzických a právníckých osob (na venkově např. převládají v klientele fyzické osoby). Také je třeba vzít na zřetel zvláštnosti advokátního povolání, v němž nejde o ryze komerční věci a služby. Je zde řada dalších problémů a otázek, které by měly být souhrnně nastíněny.

Závěrem bylo *usneseno*, aby do novely zákona byly navrženy tyto varianty:

- 1) zavedení 5% DPH pro právní služby bez rozdílu;
- 2) pokud se to nepodaří, tak tuto sazbu prosadit alespoň u přisudků a ex offio obhajob (vlastně státních zakázek);
- 3) navrhnout různé sazby DPH podle toho, zda jde o podnikatelské nebo nepodnikatelské věci nebo zda je právní služba určena plátcům či neplátcům DPH;
- 4) doplnit § 25 odst. 1 o nové písmeno k) a zařadit tak mezi osvobození od DPH ty právní služby, které jsou poskytovány ustanoveným advokátem.

Stanovisko k připomínce k novele zákona o správě daní a poplatků, vypracované Dr. Koschinem

Stav novely je v první fázi prací, nelze předpokládat, že by změny vešly v platnost před 1. 1. 2000, spíše déle. Bylo *usneseno*, aby porada členů podvýboru pro správní a ústavní právo schválila připomínky vypracované Dr. Koschinem a doporučuje Komoře, aby je bez úprav zaslala Ministerstvu financí. V těchto připomíncech je reagováno i na otázku předchozího bodu.

3. Ad hoc podvýbor – ochrana průmyslového vlastnictví

Na den 13. března t. r. bylo z iniciativy předsedy ČAK Dr. Čermáka svoláno zasedání ad hoc sestaveného týmu odborníků **k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony na ochranu průmyslového vlastnictví.**

Bylo konstatováno, že je hodně advokátních kanceláří, které se o tento problém zajímají, není však technicky reálné zvládnout takový počet připomínek. V samotném textu novely jsou velkým problémem formulace a bylo by nešťastí, kdyby byla novela ve stávající podobě schválena. Některé překlady jsou vysloveně špatné a je třeba mít na paměti, že každý advokát se na to bude dívat ze dvou hledisek: jak to vysvětlovat klientům a jak jednat s úřady.

Byly odsouhlaseny tři skupiny připomínek:

1. *systémové a úvahy de lege ferenda,*
2. *návrhy ustanovení, které v textu chybí,*
3. *připomínky k ustanovením, které v textu jsou, ale jsou chybné.*

4. Další legislativní činnost Komory

Dr. Mandák vypracoval s využitím připomínek výboru pro trestní právo a obhajoby obsáhlé připomínky (25 stran) k **věcnému záměru novely trestního řádu.**

Dr. Nykodým připravil připomínky k návrhu **zákona o veřejných dražbách.**

K návrhu věcného záměru **zákona o zavedení povinnosti vést evidenci plateb přijatých v hotovosti na registrační pokladně** vypracovala připomínky Dr. Slavíková.

K návrhu věcného záměru **zákona o probační a mediační službě** vypracoval připomínky převážně legislativně technické povahy Dr. Mandák.

K návrhu věcného záměru **zákona, kterým se mění a doplňuje zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti**, podala Komora spolu s Notářskou komorou ČR zásadní připomínky zejména proti záměru omezit povinnost mlčenlivosti ve vztahu k organizační složce ústředního orgánu státní správy. K vypořádání připomínek se konala 18. 3. t. r. na MF porada, již se za Komoru zúčastnil Dr. Račok. Připomínky obou komor zde byly v celém rozsahu akceptovány a okruh finančních institucí tedy nebude rozšiřován o advokáty a notáře.

Představenstvem byly schváleny a Ministerstvu spravedlnosti posláze postoupeny **zásady zákona o zajištění povinné a bezplatné právní pomoci.** Návrh této koncepce k případné legislativní úpravě vypracoval doc. Zoulík.

Odborné konference k přípravě **novely zákoníku práce** konané v březnu na MPSV se za PF UK i za Komoru zúčastnila prof. Kalenská. Jednalo se o tom, zda by místo novely nebyl lepší nový zákon. Ministr Špidla poukázal na potřebu harmonizace se směrnicemi EU s tím, že novela je průchodnější ve sněmovně i v senátu. Navržené zásady byly v podstatě přijaty a oznámena změna, že se nebude zkracovat mateřská dovolená. Z další problematiky byla věnována pozornost otázkám pracovních poměrů na dobu určitou a jejich opakování, řešení pracovních sporů v závislosti na novelizaci o. s. ř. atd.

V uplynulém období zaslala Komora další stanovisko judikátům, které nám zasílá Nejvyšší soud v Brně k posouzení jejich správnosti a vhodnosti uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Dr. Karas se počátkem května zúčastnil pracovní rady konané na MS k **novému pojetí právního řešení úpadku.** O dalším vývoji v této oblasti i o další legislativní činnosti Komory budeme informovat v dalších číslech Bulletinu.

(květen 1999)

JUDr. Květa Slavíková

3) Informace o výsledku advokátních zkoušek v I. pololetí 1999 – první termín

Advokátní zkoušky v prvním termínu stanoveném pro I. pololetí 1999 se konaly ve dnech 15. 3. až 17. 3. 1999 (písemná část zkoušky) a ve dnech 29. 3. až 31. 3. 1999 (ústní část zkoušky) před pěti zkušebními senáty. Zkoušce se podrobilo 68 uchazečů, z toho 29 zkoušce opravné.

Z uvedeného počtu u zkoušky prospělo 62 uchazečů, a to 9 uchazečů s prospěchovým stupněm výtečně. Neprospělo 6 uchazečů.

S výtečným prospěchem u zkoušky uspěli: Mgr. Eva Hodáková, Mladá Boleslav, Mgr. Karel Marek, Strakonice, Mgr. Petr Melichar, Jihlava, Mgr. Martin Nedelka, LL.M., Praha, Mgr. David Padyšák, Praha, Mgr. Jan Stehlík, Praha, Mgr. Vladimíra Strouhová, Český Krumlov, Mgr. Renata Svatošová, Ostrava, Mgr. Ilo-na Vaněčková, Praha.

JUDr. Milan Skalník
předseda zkušební komise

4) Semináře pro advokátní koncipienty – změna místa konání

Oddělení výchovy kanceláře ČAK upozorňuje advokátní koncipienty, zařazené do seminárních skupin A/I/98 a B/I/98, že semináře se budou konat ve dnech 13. 9. a 14. 9. 1999 v budově Ústavu státu a práva ČAV, Praha 1, Národní tř. 18 v zasedací místnosti v 7. poschodí místo v budově ČAK, Národní tř. 16. Čas a témata zůstávají beze změny.

Z KÁRNÉ PRAXE

Neodstranění vad podání, které mělo za následek odmítnutí návrhu, je závažným porušením povinnosti advokáta.

Kárný senát kárné komise ČAK rozhodl ve věci K 117/95 dne 7. 6. 1996 takto:

Kárně obviněný S. Z. byl uznán vinným, že z pověření svého klienta H. P. podal dne 6. 1. 1995 Ústavnímu soudu ČR ústavní stížnost, která neměla zákonem vyžadované náležitosti a ačkoliv byl dne 24. 1. 1995 soudem vyzván k odstranění nedostatků podání, ve stanovené lhůtě tak neučinil, takže usnesením Ústavního soudu ČR z 23. 2. 1995, byl návrh odmítnut. Tím porušil ust. § 14 zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii a ustanovení organizačního řádu ČAK a za toto kárné provinění se mu jako kárné opatření ukládá písemné napomenutí.

Z odůvodnění:

Kárný senát po skutkové stránce mimo jakoukoliv pochybnost zjistil stav uvedený ve výroku rozhodnutí.

Kárně obviněný uváděl, že uvedený postup zvolil, ačkoliv si byl vědom, že jím vypracované podání nemá požadované náležitosti, že však tak činil především na naléhání klienta, který vzhledem k dlouhodobé vazbě byl v obtížné životní situaci a potřeboval pomoc. Kárný senát vzal sice toto zdůvodnění v úvahu, nemohl však v žádném případě přehlédnout, že i v takovém případě měl kárně obviněný povinnost i možnost vypracovat podání k Ústavnímu soudu ČR kvalifikovaným způsobem, a že navíc byl povinen na výzvu Ústavního soudu reagovat.

Tím, že kárně obviněný adresoval Ústavnímu soudu podání bez potřebných náležitostí a vady podání přes výzvu soudu neodstranil, porušil povinnost uvedenou v ust. § 14 zák. č. 128/90 Sb., o advokacii, tedy povinnost jednat svědomitě a důsledně využívat všechny zákonné prostředky, nad to porušil i povinnost uloženou mu organizačním řádem ČAK, tedy postupovat tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu.

Z uvedených důvodů byl kárně obviněný uznán vinným, jak ve výroku uvedeno a jako kárné opatření mu bylo uloženo písemné napomenutí.

Připravil JUDr. Vladimír Horný

Převažují pozitiva

(nová forma vzdělávání koncipientů má za sebou křest)

Od počátku tohoto roku probíhá nová forma vzdělávání advokátních koncipientů. Semináře, pořádané pro užší počet budoucích advokátů, proběhly ve třech městech (Praha, Olomouc, Brno), a mají tedy za sebou první křest. Přestože přímý efekt ukáže až čas, už po tomto prvním „zahřívacím kole“ je možné hodnotit dílčí významové aspekty – totiž smysl zvoleného systému a první ohlas u koncipientů.

Dialog

Především je nutné připomenout určitý moment překvapení některých účastníků seminářů – zejména v tom, že je po nich žádán, respektive od lektorů očekáván, rovněž dialog. Ovšem to je právě smyslem těchto seminářů – nejen odposlouchat výklad paragrafového znění, ale zapojit se do názorových diskusí, ať už praxe versus praxe anebo teorie versus praxe. Odborné výklady, byť jakkoli zajímavé, realizované v týdenních cyklech, ztrácely po dvou dnech pro koncipienty jiskru, protože – proč si to nepřiznat – přednáškovým sálům již od studia odvykli a pohybují se spíše ve velmi svižné praxi. Dialog až na výjimky scházel, a že po něm byla poptávka, o tom svědčily fronty na přednášející o přestávkách a po jejich skončení. Vzdělávání formou seminářů tedy dialog přinesl, a jak je zřejmé z většiny z nich, je také hojně využíván.

Vysoký počet lektorů

Druhým nezanedbatelným faktem, který se semináři souvisí, je vysoký počet velmi fundovaných lektorů, kteří se „upsali“ advokátní koncipienty školit, předávat jim své praktické zkušenosti, uvádět i *causy*, v nichž se jim třeba nezadařilo, anebo naopak v případech přednášejících z fakult podrobují lektorů právní teorii střetu s realitou právě dotazy mířenými na koncipienty.

Koncipienti se tak setkají v době svého vzdělávání s řadou osobností práva, a to ve velmi blízkém kontaktu, které jim nejen přednášejí a konzultují s nimi právní problémy, ale přibližují se jim i lidsky. To může být pro mnohé budoucí advokáty motivující, může to zbavit zbytečných stresů z blížících se zkoušek, rozšíří to jejich personální rozhled v oboru.

Možnost improvizace

Každý z lektorů mi jistě potvrdí, že nejsou koncipienti jako koncipienti. Jedna

skupina je více komunikativní a nejrady by vedla diskusi od počátku do konce, druhá si připraví poctivě bloky a očekává kvantum informací, někdy může lektor narazit na opravdu zdatné kolegy z oboru a jindy je jim přednášející obor vzdálený. To, co lektor nepozná při přednášce se stovkou účastníků, pozná velmi rychle při semináři a může určitým způsobem o daném tématu improvizovat, tedy přizpůsobit například hloubku výkladu, může rozšířit příklady z praxe, může si sednout mezi koncipienty a vhodně vedenou diskusí téma vyčerpat.

Různost názorů

Tím, že na seminářích se v průběhu vzdělávacího cyklu vystřídá mnoho lektorů, je koncipient konfrontován s různými názory na tutéž problematiku. Jiné jsou názory fakult, jiné praktiků, někdy se neshodnou ani fakulty, ani praktikové a zcela jiné pohledy mají jistě soudci. I tato různost je maximálně přínosná. Koncipient se musí připravit na tuto různost právních pohledů, musí se naučit jednak volit sám pro sebe ten jemu názorově nejbližší, jednak musí v rámci diskuse dokázat nalézt například protiargumenty. A to už je vlastně podstata advokátní praxe.

Pasivní role by měla ustupovat

Novým způsobem vzdělávání by měla ustupovat pasivní role koncipienta ve prospěch role aktivní. Jen na koncipientovi záleží, jak si rozvrhne absolvování seminářů s danými tématy, jejich opakování v jiných městech mu dává možnost aktuální náhrady na zmeškaný termín, navíc přistupují semináře fakultativní. Koncipient si musí sám vytvořit určitý plán svého vzdělávání, je také nucen alespoň v tom základním se na seminář připravit. Tyto návyky pak patrně přejdou tzv. do krve a možná v budoucnu už jako advokát zcela samozřejmě v každém roce něco pro své vzdělávání udělá.

Navíc není jistě od věci připomenout, že seminářů se dostává koncipientovi zdarma, lze tedy za to od koncipienta očekávat právě onu aktivní spolupráci.

Bariéry nepochopení

Ne každý z koncipientů vítá nový systém s nadšením. Pomineme-li praktické problémy například s dopravováním na jeden den do vzdáleného školicího místa (které lze pochopit, ovšem každý nemůže bydlet v Praze či Brně), určité výhrady zazněly k samotným seminářům jako takovým. Část výhrad směřovala k tzv. přechodným nemocem systému – totiž návazností na předcházející systém. Ovšem tato návaznost byla velmi pečlivě řešena a kompromisem bylo zvoleno optimální řešení tak, aby nepoškozovalo jak koncipienty, kteří absolvovali týdenní školení, tak obsah jejich vzdělávání ve vztahu k přípravě na zkoušky. Zkrátka, kdo byl aktivnější a týdenní školení má, je v lepší pozici, než ten, kdo poněkud neprofesionálně ponechal tato školení na poslední rok své

praxe – po jednodenních seminářích se mu témata budou dohánět pracnějším způsobem.

Druhé, nutno dodat velmi výjimečné, výtky mají společného jmenovatele – nepochopení skutečnosti, že se nemění jen organizace a systém jako takový, ale především charakter vzdělávání. Nespokojeni budou koncipienti, kteří očekávají „naleživámu“, spokojeni pak koncipienti „skoroadvokáti“, kteří vítají dialog a diskusi. A konečně nespokojenost může pramenit z přeceňování sebe sama – zaslechnout od koncipienta názor, že „tento seminář byl pro mě zbytečný, protože už jednou jsem toto téma u jiného lektora absolvoval“, je zarážející. Větší pokoru před dalším sebezdokonalováním vidíme pak spíše u lektorů než u advokátů před započítáním vlastní kariéry. Sebevědomí je nutno v naší profesi mít, ovšem pouze to zdravé.

Chybějící čas pro neformální komunikaci

Samozřejmě – jsme na počátku a zlepšovat je možné pořád. Zaznamenala jsem, že nyní schází koncipientům časový prostor pro vzájemnou osobní komunikaci. Ovšem tady vidím spíše prostor pro regiony – proč se nesetkat jiným způsobem, například i společně s advokáty, formou naší terminologie – fakultativně. I na týdenních seminářích bylo zřejmé, jaké se tvoří skupinky podle oblastí, tedy mezi těmi, kteří se již znají více nebo méně z praxe. Ať už by tato regionální akce měla pouze vzdělávací nebo společensko-vzdělávací ráz, mám za to, že by o ni byl zájem. Advokacie je svým způsobem výsostný obor a proč toto její postavení i vzájemnými kontakty nepřestovat. Vždy se však musí najít někdo, kdo se ujme organizace apod. Podobné navazování kontaktů je možné jistě činit pod určitou záštitou a s pomocí Komory, ovšem stěží lze očekávat, že tuto roli bude plnit od a do zet a výhradně přes vzdělávací systém.

Závěrem bych k zahájení nového systému vzdělávání připomenula, že jde o kvalitativní změnu nejen formy, ale i obsahu, že vejítí do praxe máme za sebou, a že je nutno poděkovat všem, kteří pro to udělali obrovský kus práce. Ti, kterých se to bezprostředně týká (ale nejen oni), by měli po objektivním posouzení umět formulovat případná zlepšení, změny, návrhy, protože, jak správně zdůrazňují zástupci Komory, tento systém není rigidní a může se obsahově vyvíjet.

Už B. Franklin prohlásil, že „Investice do vědění nesou nejvyšší úrok“ a J. W. Goethe, že „Nestačí vědět, vědění se musí použít“. Pro advokáty to platí dvojnásob. A proto tolik péče už o advokáty budoucí. Jde především o to, aby to taktó vnímali oni sami.

Mgr. Jana Hamplová
členka výboru pro odbornou výchovu ČAK

Ještě k vyrozumění obhájce dle § 165 odst. 2 trestního řádu, aneb trumfové eso

Se zájmem jsem si přečetl příspěvek kolegů z Frýdku-Místku Mgr. Příbylové a Mgr. Poločka v této rubrice, neboť shodou okolností jsem se v nedávné době potýkal s podobným přístupem vyšetřovatele.

Především musím uznat, že opis vyrozumění předložený oběma kolegy je skutečně dosti „silná káva“, ačkoliv se zřejmě zdaleka nejedná o výjimku. Ovšem pozor, vážení kolegové, já se mohu pochlubit vyrozuměním snad ještě zajímavějším, a dovolím si tvrdit, že Váš příklad dokonce „trumfuje“.

Na základě mého obvyklého písemného oznámení vyšetřovatelce dle § 165 odst. 2 tr. řádu, zasláního ihned po sdělení obvinění a převzetí obhajoby, že se chci jako obhájce účastnit všech vyšetřovacích úkonů ve věci a žádám tedy o včasné sdělení doby a místa konání, jsem obdržel vyrozumění, které si po vzoru kolegů rovněž dovolím doslovně citovat:

„Věc: Obviněný XY – vyrozumění o konání úkonů

Sdělují Vám, že dne 8. 3. od 09.00 hod. v budově Policie..., budou probíhat vyšetřovací úkony ve věci Vašeho klienta.“

Dále, ještě téhož dne, jsem obdržel další přípis následujícího znění:

„Věc: Obviněný XY – vyrozumění o konání úkonů

Sdělují Vám, že další úkony ve věci obviněného XY byly naplánovány na den 10. 3. 1999 od 08.00 hod., opět se budou konat v ranních a odpoledních hodinách stejně jako dne 8. 3. 1999, opět v budově Policie...“

Stručné a výstižné. Obhájci nezbývá, než se dohadovat, kolik úkonů asi tak bude provedeno (kolik se jich asi tak dá stihnout „v ranních a odpoledních hodinách“?), o jaké úkony se asi bude jednat, nemluvě již o tom, zda snad budou prováděny nějaké výsledky osob, a o jaké osoby se tedy jedná.

Můj skromný dotaz byl odbyt nejasným odkazem na taktiku vyšetřování.

Tím ovšem historie nekončí. Na celou situaci jsem reagoval podáním žádosti dle § 167 tr. řádu s tím, že vyšetřovatelce i státnímu zástupci jsem sdělil, že se úkonů, pokud mi nebudou oznámeny řádně, jako obhájce nezúčastním z důvodu nemožnosti adekvátní přípravy. Zkusíte odhadnout, jak se k věci postavilo státní zastupitelství? Není to tak těžké. V postupu vyšetřovatelky nebylo shledáno pochybení, neboť sdělení jmen svědků obhájci by, cituji „činilo iluzorní aplikaci ustanovení § 55 odst. 2 tr. řádu“. Jinými slovy – vyšetřovateli se

přece může přihodit, že sdělí obhájci jméno svědka, a tento svědek pak při výslechu požádá o utajení své totožnosti. To zní celkem logicky, ale trochu se pozapomnělo na jednu věc – obhájce je výslechu svědka přítomen od počátku, a může jej tedy identifikovat ještě před tím, než svědek využije svého práva dle § 55 odst. 2 tr. řádu. Ostatně všichni víme, že obhájce svědka obvykle potká ještě před zahájením výslechu v recepci, na chodbě či ve výtahu budovy úřadu vyšetřování.

Tolik tedy kolegům z Frýdku-Místku, aby věděli, že může být ještě hůř.

A na závěr ještě perlička.

Paní vyšetřovatelka se zřejmě rozhodla, že mi moje drzost nemůže jen tak projít, a obratem poté, co jsem jí sdělil své stanovisko, podala na mne stížnost České advokátní komoře pro údajné porušení povinností obhájce dle § 41 tr. řádu.

Mgr. Jan Štovíček
advokát, Praha

Redakce obdržela přípís kontrolního oddělení České advokátní komory z 10. 5. 1999, jímž byla vřížzena stížnost vyšetřovatele. Text přetiskujeme.

„Sdělujeme Vám, že v označené věci přezkoumalo kontrolní oddělení ČAK Vaši žádost o vypracování stanoviska k chování advokáta Mgr. Jana Štovíčka v tr. věci vedené proti obv. C. V., jehož obhajobu uvedený advokát zajiřtuje. Kontrolní oddělení zaujalo stanovisko, že jmenovaný advokát neporuřil řádnou z povinností, které jsou mu uloženy v ust. § 16 a nářl. zák. ř. 85/1996 Sb. a v ust. Pravidel profesionální etiky a soutěže advokátů ČR. Pokud nebyl obhájce obviněného k vyřetřovacím úkonům na den 8. 3. 1999 vřozuměn tak, aby věděl, kdo má být vyslýchán, neměl možnost aktivně se takových úkonů účastnit, protože neměl možnost se na průběh úkonu předem připravit, tj. neměl možnost se s obv. poradit o tom, jaké otázky by bylo možné svědku položit, prověřit si jeho věrohodnost apod. Bez takové přípravy by účast obhájce u vyřetřovacích úkonů byla pouze formální. Vřozumění obhájce o úkonech v tr. řízení mimo případ vřvolaný potřebou ochrany svědků ve smyslu ust. § 165/1 tr. řádu je ohroženo ve svých důsledcích právo obviněného na obhajobu ve smyslu řl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle něhož má obv. ústavou zaručené právo na to, aby mu byla poskytnuta doba k přípravě obhajoby.

Ze shora uvedených důvodů nejví se reakce Mgr. Štovíčka uvedená ve sdělení ze 7. 3. 1999 jako poruření povinností obhájce, Vaři stížnost proto odkládáme jako nedůvodnou.“

VÍTE, ŽE ...

- u zrodu první detektivní agentury na světě stál advokát? Byl jím v r. 1750 anglický právník Henry Fielding (1707–1754). Agentura se jmenovala Bow Street Runners (Běžci z Bow Street). Kromě toho, že byl advokátem a později smířčím soudcem, Fielding proslul jako spisovatel, dramatik a pamfletista.
- advokátem byl i portugalský spisovatel José Maria Eca de Queirós? De Queirós (1845–1900) napsal kromě později zfilmovaného Zločinu pátera Amara další romány, tvořící cyklus o dobové portugalské společnosti – Bratranec Basílio, Hlavní město a Maiové. Mimo to stihl založit Portugalskou revue (Revista de Portugal), po čas být starostou Leirie a portugalským konzulem v Paříži.
- když dva dělají totéž, není to totéž? Tak by bylo možné hodnotit popis návštěv obhájce JUDr. Antonína Čížka u vydavatele Národních listů Dr. Julia Grégra ve vazební věznici podaný v Almanachu československých právníků Michala Navrátila: „V době té byl uvězněn Dr. Julius Grégr a týž přivezl sobě a Čížkovi dvě stejné bobrové čepice z Ruska. Čížek jako jeho obhájce navštěvoval jej ve vězení a zde zanechal vždy čepici svou, v jejímž nitru byly zprávy pro Grégra důležité a vyměnil si čepici Grégrovu, ve které byla sdělení pro Čížka a Národní listy.“ Zbývá snad dodat, že Antonín Čížek (1833–1883) byl tou dobou mj. předsedou výboru, „jemuž připadlo pořádati slavnost položení základního kamene k Národnímu divadlu“.
- v prvních deseti tazích existuje v šachu více než 169 518 829 100 544 trilionů možností? Jak to souvisí s advokací? Přece tím, že tento výpočet provedl anglický advokát Edwyn Anthony, který byl počátkem našeho století zároveň šachovým korespondentem novin Hereford Times.
- ještě v r. 1890 byl český advokát vyzván na souboj? Stalo se tak Janu Vašatému (1836–1898) poté, když po tzv. puntacích zvolal na půdě českého zemského sněmu na Františka Ladislava Riegra: „Bídny zrádčel!“ Souboj se však nakonec nekonal. Píše se, že se mu Vašatý „zbaběle vyhnul“, možná, že ale byli raději oba soupeři, neboť konání souboje tehdy bylo trestné.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Z ODBORNÉHO TISKU

Výběr z obsahu připravuje JUDr. Jaroslava Vanderková

Řazeno abecedně

ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE

Číslo 1/98

Kučera Zdeněk: K otázkám úpravy mezinárodního práva soukromého

Pauknerová Monika: Osobní statut právnických osob v českém právu

Růžička Květoslav: K některým otázkám rozhodčího řízení

Číslo 2/98

Plíva Stanislav: Právní problematika úvěrové smlouvy

Pelikánová Irena: Obecné úvahy o kupní smlouvě a obchodní kupní smlouva

Salvová Zuzana: K pojetí a právní úpravě faktury

Oehm Jaroslav: Několik kritických poznámek k právní úpravě bytových družstev

Horáček Tomáš: Osoby oprávněné k výkonu práv spojených s akcií a majetková práva akcionářů

Černá Stanislava: Ochrana menšinových akcionářů v obchodním zákoníku

AD NOTAM

Číslo 1/99

Jindřich Miloslav: Úvaha nad jedním ustanovením restitučního zákona (§ 4 odst. 2 zák. č. 229/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů – pozn. redakce)

Králík Michal: Nad jedním aspektem současné legislativy aneb glosa k ust. § 18 odst. 2 písm. d) Obč. Z.

Soudní rozhodnutí

(Rozhodnutí o dědickém právu podle § 175k o. s. ř. – Usnesení KS Brno)

(Povaha rozhodnutí o opravě chyb dle katastrálního zákona – KS Ostrava) aj.

ČASOPIS PRO PRÁVNÍ VĚDU A PRAXI

Masarykova univerzita, Právnická fakulta Brno, ročník VII

Číslo 1/99

Šimíček Vojtěch: Vybrané nedostatky stávajícího volebního zákona – náměty de lege ferenda

Dlabalová Eva: Přezkoumání rozhodnutí správních orgánů soudy

Juráková Iveta: Zákon č. 112/98 Sb., a trestněprávní postih toxikomanů a dealerů drog

Kapitán Zdeněk: Darovací smlouva a problematika povahy vrácení daru

DANĚ

Číslo 4/99

Topinka Jiří: Zdaňování sportovců a sportovních organizací

Matoušek Pavel: Specifika celních režimů s ekonomickými účinky

Klabouchová Ivona: Celně tarifní systém a preferenční obchod České republiky

DAŇOVÁ A HOSPODÁŘSKÁ KARTOTÉKA

Číslo 6/99

Houžvička Josef: Zdanění mateřských a dceřiných společností v evropském regionu

Kamarádová Libuše: Daňová příznání bytových družstev

Burian Milan: Silniční daň – výpočet a placení záloh na daň roku 1999

Macháček Ivan: Co vše ovlivňuje diskontní úroková sazba v daňovém řízení?

Kokeš Miloslav: Správní minimum pro podnikatele

Kuba Bohumil: Zápis „problematických staveb“ do katastru nemovitostí

Číslo 7/99

Macháček Ivan: Finanční a operativní pronájem hmotného majetku u fyzické osoby z hlediska daně z příjmů

Drbohlav Josef: Stavby – některé problémy ve vztahu k dani z přidané hodnoty

Černá Stanislava: Lze zjistit, kdo je akcionářem?

Zahradníčková Marie: Faktura – ano či ne?

Z judikatury: Náležitosti ověřovací doložky notáře

Guoth Juraj: Připravovaná novela zákona o účetnictví

Informace: Nezdánitelná část základu daně a sazby daně v roce 1999

Číslo 8/99

Šustr Aleš, Karafiát Zdeněk: Prolomení povinnosti zachovávat mlčenlivost po novele zákona o správě daní a poplatků

Macháček Ivan: Varianty daňového řešení spolupráce osob

Drbohlav Josef: Likvidace stavby a výstavba nového stavebního díla v daňových výdajích (nákladech)

Bělohávek Alexander, J., Hótová Renata: Kapitálové fondy obchodních společností a vklady společníků

Jurčík Radek: Praktické aspekty vzniku společnosti s ručením omezeným
Svátek Luboš: Státní podnik v praxi
Zahradníková Marie: Mohou být státní organizace ručiteli?
Otázky spojené s praktickým používáním směrnek

Číslo 9/99

Jurčík Radek: Kontrola zákonnosti rozhodnutí správce daně (1. část)
Široký Jan: Daňové břemeno, absolutní ztráta a Ramseyovy daně
Macháček Ivan: Varianty odpisování technického zhodnocení u fyzické osoby
– podnikatele
Dobešová Katarína: Studium při zaměstnání a nezdánitelné částky ze základu
daně (1. část)
Kuba Bohumil: Omezení při vkladu práva do katastru
Věcná příslušnost soudu při převodu bytové jednotky (příklad z judikatury)
Zápis rozestavěného domu do katastru

OBCHODNÍ PRÁVO

Číslo 3/99

Pokorná Jarmila: Neplatnost obchodní společnosti podle První směrnice Rady
Evropských společenství a české právo
Taranda Petr: Právní úprava institutu vyrovnání po novele zákona o konkurzu
a vyrovnání na Slovensku
Kuba Bohumil: Bonita půdy – základ pro oceňování zemědělských půd
Právní věty z rozhodovací praxe
Z judikatury Evropské unie

Číslo 4/99

Marek Karel: Smlouva o dílo – 1. část
Davídek František: Komoditní burzy v České republice
Mates Pavel: Okolnosti vylučující protiprávnost u tzv. smíšených správních deliktů
Z rozhodovací praxe:
Způsobilost být účastníkem řízení – sdružení, záměna
Náhradní doručení

PRÁVNÍ PRAXE

Číslo 1/99

Slunečko Petr: O průběhu vzdělávání soudců v komunitárním právu
Haderka Jiří: Poručenství a opatrovnictví od účinnosti zákona č. 91/1998 Sb.

Helešic Václav, Dan Jiří: Naše zkušenosti z psychologického vyšetřování justičních čekatelů

Winter Filip: Zkušební poslech, virtuální prodejny a autorské právo

Číslo 2–3/99

Sborník materiálů z konference ISFL: „Současný stav a problémy rodinného práva v období transformace postkomunistických států“

Haderka Jiří F.: Mezinárodní společnost pro rodinné právo

Melicharová Dita: Stručně o programu a průběhu pražské konference ISFL v červnu 1998

Haderka Jiří F.: Základní rysy právní úpravy rodinného práva v posttotalitních státech střední a východní Evropy

Radvanová Senta: Stav české rodiny a rodinného práva v současné době

Wardle Lynn D.: Rodina a vládní politika

Requena Marta: Aktivita Rady Evropy v oblasti rodinného práva

Antokolskaja Maria V.: Nové ruské rodinné právo

Chmelková Jana: Stav kodifikace rodinného práva v Slovenskej republike

Machová Jitka: Účast České republiky v signatářském systému mezinárodní organizace týkajícím se úmluv o rodinném právu

Schütz Werner: Placení výživného na děti v Rakousku

PRÁVNÍ RÁDCE

Číslo 4/99

Veselý Jan: Dražby mimo soudní výkon rozhodnutí

Prouza Daniel: Formy pachatelství a trestné součinnosti

Pulzová Eva: Leasing počítačových programů

Fojtášek Roman: Ochranné známky a nekalá soutěž

Pelikán Milan: Problematické restituční tituly

Grulich Tomáš: Realizace zástavního práva

Mates Pavel, Smejkal Vladimír: Internet: Ochrana osobnosti a osobních údajů

Bartošíková Miroslava: Vzor společenské smlouvy: Komanditní společnost

Příloha: Chalupa Radim: Blankosměnka v podnikatelské praxi (Právní úprava, vzory)

Číslo 5/99

Zelený Petr: Oprávnění k nákupu a prodeji na burze

Líbal Přemysl: Softwarové právo: Problém roku 2000 z právního hlediska

Králík Michal: Úprava styku s nezletilým dítětem

Šustr Aleš, Karafiát Zdeněk: Kdy zachovat daňové tajemství?

Břeň Milan: Kdo jedná za s. r. o. mezi jejím založením a vznikem
Prouza Daniel: Ve prospěch zločinného spolčení
Frisch Petr, Stavařová Magdalena: Osoba likvidátora finančních institucí
Milotová Miloslava: Ceny nemovitostí a jejich výpočet
Malík Martin: Prodej movitých věcí a nemovitostí a DPH
Vondráček Lubomír, Vajtrová Renata: Komplikace při poskytování zdravotní péče
Špindler Karel: Užité vzory si zasluhují pozornost
Marek Karel: Obchodní závazky: Funkce právní úpravy
Chalupa Luboš: Promlčení práva na odstranění neoprávněné stavby
Szkandera Pavel: Převod bytu do vlastnictví člena družstva
Judikatura: Podnikání za pomoci manželky
Kdy lze zrušit věcné břemeno
Příloha: Zákon o loteriích a jiných podobných hrách

PRÁVNÍK

Číslo 4/99

Čič Milan: Problémy a perspektivy Ústavy Slovenskej republiky
Eliáš Karel: K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností
Galvas Milan: Několik úvah o smluvní svobodě a jejích projevech v pracovním právu
Hrdina Ignác, A.: Církevní soudy – k čemu dnes?
Procházka Antonín: Konfiskace dle dekretů prezidenta republiky ve vztahu k dědickému právu

Číslo 5/99

Malenovský Jiří: Komentovaný návrh článků ústavy České republiky upravujících její vztah k mezinárodnímu právu
Helešic František: K právní úpravě družstevnictví – úvahy de lege ferenda

PRÁVO A PODNIKÁNÍ

Číslo 4/99

Aschenbrenner Martin, Dřevínek Karel: K povinnostem členů představenstva akciové společnosti
Dlabalová Eva: Penalizace v daňovém řízení
Deutsch Erich, Deutsch Radek, Deutsch Dalibor: Zákonné předpoklady vzniku úpadku
Macur Josef: Základní rozdíly mezi americkým a českým civilním soudním řízením

Seznam platných obecně závazných právních předpisů a směrnic (instrukcí) vydaných na úseku Ministerstva financí týkajících se činnosti okresních úřadů a obcí – stav k 1. 1. 1999

Zlatohlávek Jaroslav: Douška k příspěvku „Lhůty daňových odpisů hmotného a nehmotného majetku“

Kavan Petr: Započtení pohledávek

PRÁVNÍ ROZHLEDY

Číslo 4/99

Gregorová Z., Hrušková M., Králíčková Z.: Výchova, výživa a státní podpora

Macur J.: Povinnost pravdivosti a její legislativní úprava v civilním soudním řádu

Eliáš K.: Neúčinnost dlužníkovy účasti na založení společnosti

Šnajder J.: Pohyby základního jmění při slučování akciových společností

Hrdina P.: Přezkoumatelnost rozhodnutí správních orgánů vydaných v rámci jejich diskreční pravomoci

Kastner K.: „Vražedná dýka ukrytá pod talárem právníků“. Norimberský proces s právníky z roku 1947

Soudní rozhodnutí

PRÁVO A ZAMĚSTNÁNÍ

Číslo 3–4/99

Zásady etického chování právníků

Štangová Věra: Právní úprava povinnosti zaměstnavatele při skončení pracovního poměru

Bognárová Věra: K některým otázkám dohod o hmotné odpovědnosti

Galvas Milan: Úvaha o některých otázkách spojených s rozhodováním kolektivních pracovních sporů rozhodci

Příb Jan: Důchodový věk

Karásková Květa: Vyměřovací základ zaměstnanců, organizací a malých organizací
PZ-JUD 3/99

PZ-JUD 4/99

Brejcha Aleš: Odpovědnost státu za škodu při výkonu veřejné moci

SOUDNÍ INŽENÝRSTVÍ

Číslo 1/99

Porada V., Straus J.: Nové aspekty zkoumání kriminalistické stopy a identifikace

Šachl J.: Etika a objektivita znalce

Přehled cenových map stavebních pozemků obcí

Bradáč A.: K některým současným problémům při oceňování pro účely daně z převodu nemovitostí

Piňos J.: Netradiční přístup k oceňování podniků

Bradáč A.: Několik úvodních poznámek k problematice oceňování věcných břemen

TRESTNÍ PRÁVO

Číslo 4/99

Pokorný Ladislav: K některým východiskům hmotněprávní komparatistiky

Crha Lumír: Odpor v neprospěch obviněného – nepřesnost komentářů?

Bubelová Kamila: Zpovědní tajemství versus oznamovací povinnost

Uzel Radim: Porod a počátek života

Draštík Antonín, Hasch Karel, Kabátová Ivana: K výkonu trestu obecně prospěšných prací

Vykopalová Hana: Falešné obvinění ze zneužívání dítěte a další poznámky k sexuálnímu zneužívání dětí v rodině

Musil Jan: Použití operativní techniky k důkazním účelům v trestním řízení (zahraníční srovnání)

VŠEHRD

Číslo 4/97–98

Matula Vlastimil: Narovnání jako nový institut českého trestního práva procesního (1. část)

Vaňková Iva: Prostituce a trestné činy s ní spojené
Zprávy

Juridikum – specializované kursy 1998/99

Memento totalitní minulosti

ZDRAVOTNICTVÍ A PRÁVO

Číslo 4/99

Mach Jan: Některé právní aspekty vztahu lékaře a pacienta

Ládek Libor: Výdejny léčiv, aneb legislativa po česku

Černý Michal: Vybrané základní pojmy obchodního práva (se zaměřením na oblast zdravotnictví)

Karčíková Marie: Nájem nemovitosti a daně

Dunovský Jiří: Plnění úmluvy o právech dítěte v České republice podle hodnocení Výboru OSN pro dětská práva

Daněk Antonín, Glet Jiří: Zdravotní pojištění v praxi

Připravuje JUDr. Květa Slavíková

Právní služby mohou u nás poskytovat jen advokáti či notáři. Zda jde v následujícím případě, zveřejněném 31. března ve ŠPÍGLU v článku s dlouhatánským názvem **Co dělat, když někteří majitelé domů zneužívají časté změny státem regulovaného nájemného k neoprávněnému zvyšování poplatků** o nedovolené podnikání, posuďte sami.

Sdružení nájemníků České republiky je zájmové sdružení, jehož základním posláním je jim pomáhat. Je nesporné, že většina nájemníků patří ke střední a sociálně slabší vrstvě, které nemají tolik peněz, aby v případě problémů s bydlením se mohla obracet na advokáty. Tito občané mohou využívat bezplatné právní rady našich poraden za předpokladu, že jsou členy Sdružení nájemníků ČR. Mohou se jimi stát přímo v poradně po vyplnění členské přihlášky a zaplacení členského příspěvku. Ten činí u aktivně pracujících 200 korun za rok a u důchodců stokorunu. Za ně mohou čerpat čtyři právní rady ročně.

Členství občana v SN ČR vzniká z potřeby získat právní radu. Potřebný žádá o pomoc právní poradnu SN ČR a stane se členem této organizace. Místní organizace SN ČR zakládají též přímo v domech skupiny nájemníků, které trápí problémy spojené s prodejem nebo vůbec s bydlením. Jejich základním motivem je mít kvalifikovanou a účinnou obranu nájemníků. Na těchto zásadách chceme rozvíjet organizaci, aby sloužila lidem v každém domě, jehož obyvatelé ji potřebují. Chceme získat dostatek členů k řešení problémů místních, regionálních i celostátních včetně podílu na tvorbě legislativy týkající se bydlení. ■

Lid obecný vidí advokáta jako věčně přepracovaného, mezi kanceláří, soudem a věznicí kmitajícího suchara, jemuž je kvůli paragrafům a honbě za výdělkem vše lidské naprosto cizí. Jinou zkušenost však údajně s advokáty udělala „přírodou štedře obdařená“ profesionální sexuální pracovnice Renata při svém eskortním výjezdu za zákazníky, pokud si obecný pojem „právníků“ neplete s pojmem „advokát“ – jako mnozí jiní (viz ostatně následující příspěvek). V článku **Noc s mladými advokáty** časopisu RING z 6. dubna (str. 17) popisuje nebohá oběť svůj strašlivý zážitek:

Před pár týdny jsem například jela na celou noc do jedné vily v Praze-Dejvicích, kde parta mladých advokátů slavila jakýsi firemní večírek. Nejprve na mně chtěli, abych jim zatancovala a předvedla striptýz. Ale už po deseti minutách

zdivočeli jako banda tatarských kočovníků a bez okolků se na mne vrhli. Celkem šest chlapů mě tak surově znásilnilo – a navíc bez gumy! Ano, jela jsem tam pochopitelně za účelem sexu, ale ten má probíhat bez brutality a s ochranou kondomu. Mobilní telefon z kabelky mi vzali a rafinovaně schovali brzy po příchodu, takže jsem se ani nemohla dovolat svého eskortního šoféra. A podat na ně – nota bene špičkové právníky – soudní žalobu? To by se mi navrch akorát vysmáli. Vždyt' mou prací, zdrojem obživy, je přece právě sex! ■

Jak vidno, máme-li věřit předchozímu příspěvku, někteří mladí bujaří právníci nejsou ještě zralí na vstup do evropských struktur. *Se vstupem do Evropy budeme muset řešit také sexuální harašení*, hlásá podtitulek příspěvku **Flirtující manažeři mohou mít potíže** v ČESKOMORAVSKÉM PROFITU, vydaném téhož data jako předešle (den v médiích sexem nabitý!). Co vlastně znamená pojem „sex harassment“ a na co si dávat pozor vysvětluje Dr. L. Jouza, který však v rozporu s informací v článku advokátem není.

„Také u nás existují předpisy v této oblasti a zaměstnavatelé by jim měli věnovat náležitou pozornost,“ řekl Profitu advokát Ladislav Jouza, podle něhož můžeme sexuální obtěžování podle právní ochrany rozdělit do tří skupin: na fyzické, slovní a obtěžování jiným způsobem.

Za projevy tělesného obtěžování se podle Jouzy považuje osahávání, tělesný dotyk, štípání, poplácávání, a samozřejmě pokus o znásilnění nebo samotné znásilnění. Podnikatelé a manažeři by měli své jednání vůči podřízeným v tomto směru pečlivě kontrolovat, intenzivnější fyzické obtěžování totiž hraničí s trestním zákonem a může být posuzováno jako omezování osobní svobody nebo dokonce znásilnění. „Častěji ale může jít o trestný čin vydírání,“ upozorňuje Jouza, podle něhož mnohdy stačí, aby se našla schopná, nebo spíše „všeho schopná“ zaměstnankyně, která ustanovení tohoto paragrafu zneužije. Stačí jedna šikovná výpověď a šéf může mít problémy, soudí advokát.

Sexuálně obtěžovat se dá podle právních norem také verbálně, například narážkami, erotickými vtipy, pomluvami, neslušnými nabídkami či urážkami. Tak to alespoň stanovuje zákon v paragrafu 206. V tomto případě může dojít podle advokáta k situaci, kdy podřízená žena může žalovat svého vedoucího například z pomluvy směřující k jejímu zevnějšku, vzhledu, postavě nebo některým částem těla.

Poslední formou harassmentu je tzv. obtěžování jiným způsobem. „Soudní judikatura evropských zemí řadí mezi tyto formy především upřednostňování osob opačného pohlaví, kdy podřízení pocítují toto jednání jako šikánování. Aby se ale skutečně jednalo o sexuální obtěžování, musí se tak dít ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti,“ dodává Jouza. ■

Prohrát soud ve Štrasburku může přijít draho, konstatovala MF DNES 12. dubna.

Zvláště dva spory mohou státní pokladnu dost provětrat: nucená správa na Kreditní a průmyslovou banku a privatizace rakovnické Rakony.

„Škoda, kterou našemu klientovi způsobila Česká republika, činí čtyři miliardy korun. Čekáme jen, kdy přijde náš spor ve Štrasburku na řadu,“ řekl advokát majitele dnes už neexistující Kreditní a průmyslové banky Antonína Moravce Oldřich Choděra. Moravec je totiž přesvědčen, že nucená správa, kterou na jeho ústav uvalila Česká národní banka v roce 1993, byla protizákonná. Podle Choděry totiž v této kauze byla aplikována novela zákona o bankách se zpětnou účinností, což je nepřípustné. Advokát žádá odškodnění za porušení článku 1 protokolu č. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (právo na pokojné užívání majetku).

„Požadujeme po české vládě dvacet milionů dolarů,“ uvedl Aleš Pejchal, právní zástupce jiného stěžovatele – rodiny Ottovy požadující náhradu za znárodněnou továrnu Rakona Rakovník. Tu stát právě za dvacet milionů dolarů na začátku devadesátých let prodal společnosti Procter & Gamble. Pejchal je však přesvědčen, že továrna měla být potomkům původních vlastníků vrácena podle zákona o mimosoudních rehabilitacích. To však Ústavní soud zamítl, neboť podle jeho názoru podstatná rozhodnutí o znárodnění továrny učinily tehdejší státní orgány už před únorem 1948, a tudíž nelze postupovat podle restitučních zákonů.

Žaloby vršící se u evropského soudu už vytrhly z klidu i čelné představitelé vedení země. „Ano, může to být pro nás určitá hrozba,“ připustil místopředseda vlády Pavel Rychetský. To, že štrasburští soudci nijak nešetří státní pokladny, dokládá i spor mezi řeckou vládou a tamní rafinerskou společností Stran. Soud se přiklonil na stranu žalobce a odsoudil Řecko k zaplacení dvaceti milionů dolarů za materiální škody, které společnosti Stran vznikly, a 125 tisícům liber za soudní výlohy.

Pro Českou republiku je navíc ve hře ještě něco jiného než jen možné finanční ztráty: je pravděpodobné, že prvních několik verdiktů evropského soudu ukáže, zda tato instituce rozhoduje obdobně jako tuzemský Ústavní soud.

Pokud ne, vláda začne spory ve Štrasburku prohrávat a bude platit. V takovém případě by zřejmě kabinet musel zvažovat postup, který je obvyklý v jiných zemích: možnost dohodnout se s odpůrci mimosoudně a zaplatit jim část požadované sumy rovnou, tedy dříve, než dojde k soudu. Být odsouzen štrasburským soudem pokládají jednotlivé země za ostudu, navíc vysoký počet vyhraných sporů může motivovat další občany, kteří neuspěli u tuzemských soudních orgánů.

„Podle mého názoru bude rozhodující první rozhodnutí, v němž je naše republika žalována. Premiérový verdikt se očekává někdy v létě a může leccos

napovědět. Uvidíme, jestli Štrasburk rozhodne v rozporu s Ústavním soudem. V této fázi však skoro vylučuji, že bych já vládě navrhoval nějaká mimosoudní vyrovnání. Nechci jít proti Ústavnímu soudu," řekl vicepremiér Rychetský.

Podobně to vidí i soudce Ústavního soudu Antonín Procházka: „Za současné situace je vyloučeno, aby docházelo ke kompromisům a vyrovnání. K tomu by mělo dojít jen v takovém případě, kdyby štrasburský soud vynesl rozsudek proti nám, tedy proti Ústavnímu soudu.“

Stěžovatelé se netají, že by naopak mimosoudní vyrovnání uvítali. „Určitě se tomu nebráníme, na druhou stranu však znám názor kompetentních úředníků," konstatuje advokát Pejchal. „I my jsme připraveni kdykoliv usednout k jednacímu stolu s vládními úředníky," doplnil Choděra.

Právníci totiž vědí, že evropský soud málokdy vítězné straně přičkne celou požadovanou částku. „To je samozřejmě pravda. Na druhé straně nejde dopředu říci, jak žaloby dopadnou. O žádné však nemůžeme říct, že nemá naději na úspěch," konstatoval Rychetský. ■

Svůj nevšední zážitek na Městském soudu v Praze popsal v MV DNES ze 17. dubna advokát, jemuž s pomocí ozbrojenců odešel uprostřed líčení vlastní klient. Článek je nazván **Obhájce: Ani jsem nestačil dostat strach.**

Dosud nevídaný kousek se podařil dvěma ozbrojeným mužům, kteří včera usedli jako návštěvníci v jednací místnosti číslo 175 ve třetím patře pražského městského soudu. Přímě před očima soudců a eskorty si pak odvedli muže z lavice obžalovaných.

Pár minut před polednem oba muži vstali, přerušili soudce a s ledovým klidem a v tichosti namířili na dva členy vězeňské stráže pistole. Mezi překvapenými strážci seděl hlavní hrdina neplánované operace: Chorvat Nedzedin Zeka, podezřelý z obchodů s drogami, kterého se česká justice právě chystala vydat německým kolegům.

„Pokud se budete chovat, jak řekneme, nic vám neuděláme," prohlásili ozbrojenci. Poté sebrali eskortě zbraně a vysílačky a přikázali jim, aby Zekovi sejmuli pouta a lehli si na zem.

„Bylo na nich vidět, že jsou profíci. Všechno se odehrálo hrozně rychle, bez křiku a násilí. Ani jsem nestačil mít strach," popsal drama Chorvatův obhájce Josef Doucha. „Byli naprosto chladnokrevní. Když odcházeli, přikázali nám, abychom se nejméně pět minut nepohnuli," dodal advokát.

Po odchodu trojice nastal problém, jak přivolat pomoc. Protože eskorta byla bez vysílaček, napadlo předsedkyni senátu upozornit stráž z jednací síně místním telefonem. Než justiční stráž stačila uzavřít východy, byli zločinci zřejmě dávno venku. ■

K reformě justice se v PRÁVU 19. dubna a v HOSPODÁŘSKÝCH NOVINÁCH 21. dubna obšírněji vyjádřil předseda České advokátní komory Dr. Karel Čermák. V prvním článku s názvem **Reforma justice podle advokátů ubere práva účastníkům řízení** jsme se dočetli, že zkomplikování procesních formalit, zejména v občanskoprávních sporech, v nichž navíc odpadne povinnost zastoupení odborníkem, povede ke ztrátě práv účastníků řízení.

„K nerovnosti dojde tím, že novým složitým předpisům nebude nikdo z obyčejných lidí rozumět. Znevýhodnění budou chudí lidé, kteří si nemohou zaplatit dobré právní zastoupení,“ uvedl Čermák. Jak vysvětlil, práva takových lidí by měla být „garantována tím, že když na zastoupení nemají, bude existovat právní nárok na to, aby dostali bezplatnou právní službu“.

Novela občanského soudního řádu, která je součástí reformy, přinese např. to, že pokud účastník řízení ve stanovené lhůtě neoznámí důkazy, tak už nemůže navrhnout další. Nebo když je někdo žalován o sto tisíc a nepředloží soudu včas složenku, může být odsouzen k opětovnému zaplacení.

„V trestní oblasti jde zejména o to, aby se u soudu nedaly použít důkazy, které provede policie bez účasti advokáta,“ sdělil Čermák.

Komora též protestuje proti paušalizaci odměny advokáta za celé jedno stadium řízení, což může vést k zanedbávání obhajoby. ČAK se domnívá, že kvůli takovýmto krokům může být porušeno právo na spravedlivý proces pro obviněné a obžalované v řízení trestním a pro účastníky v občanskoprávním či v jiném právním řízení.

„Nerespektování tohoto principu by navíc vedlo k nepříznivým důsledkům pro Českou republiku v Radě Evropy a před jejím Soudem pro lidská práva ve Štrasburku,“ míní Čermák. □

Druhý článek byl nazván **Nad závažnými novelami našeho právního řádu:** Přípravu justiční reformy, která má spočívat v rozsáhlých novelizacích trestního řádu a občanského soudního řádu, jakož i ve změnách organizace soudnictví, sleduje Česká advokátní komora (ČAK) s jistým znepokojením.

Nic nelze vytknout snahám o dosažení tak důležitých cílů, jako je urychlení řízení, dosažení určitých úspor nebo zlepšení ochrany věřitelů proti dlužníkům.

Na druhé straně je třeba si uvědomit, že těchto cílů nebude dosaženo, nepodaří-li se získat rozsáhlý konsenzus s reformou ve veřejnosti a zejména u široké právnícké veřejnosti.

Tento konsenzus veřejnost odepře, nebudou-li reformní snahy respektovat právo na spravedlivý proces jako jedno ze základních lidských práv. Nerespektování tohoto principu by navíc vedlo k nepříznivým důsledkům pro ČR v Radě Evropy a před Soudem pro lidská práva ve Štrasburku.

Úkolem advokátů a jejich stavovské organizace je zajišťovat právo na spravedlivý proces. ČAK považuje za legitimní, že se k problémům spravedlivého procesu z těchto hledisek včas vyjadřuje.

V trestním řízení tak nemůže Česká advokátní komora přistoupit na žádné řešení, které by znamenalo výrazné omezení práv obhajoby ve stadiu provádění důkazů, jichž by bylo možno relevantně použít v řízení před soudem. Nemůže se připojit ani k návrhům, které by ve svých důsledcích měly vykonávat ekonomický tlak na advokáta, aby obhajobu zanedbával nebo odbýval, jak by tomu bylo při prosazení námětu paušalizace odměny advokáta za celé jedno stadium řízení.

V občanskoprávním řízení počítá již předložený paragrafovaný návrh novely s komplikovanými procesními mechanismy, které při nedodržení jistých procesních formalit vedou až ke ztrátě práv účastníka řízení, jakkoliv jsou snad tato práva věcně dobře založena a odůvodněna. Takový typ procesu není v zemích západní Evropy neznámý, je však vždy doprovázen ochranou práv na spravedlivý proces ve formě povinnosti být v takovém komplikovaném právním řízení zastoupen – alespoň v závažných případech – práva znalým odborníkem. V odborných právních kruzích u nás i v dalších zemích EU se mluví o tzv. „advokátském procesu“. Tento proces má být u nás zaveden, ale bez advokátů. I k tomu se musí ČAK včas vyjádřit jako o opatření ukvapeném, nepromyšleném a výhledově nebezpečném.

Odpor k plnému prosazení zásad advokátského procesu pramení především z úvah ekonomických. Je totiž nepochybné, že zavedení povinnosti být zastoupen advokátem v některých druzích občanskoprávního řízení nutně vede k myšlence, že „přístup ke spravedlnosti vyžaduje možnost získání služeb advokáta i pro osoby v ekonomicky slabé pozici“ (citát z připravovaného doporučení Rady Evropy o svobodě výkonu profese advokáta). V tomto směru neexistuje v ČR žádný právní předpis, který by zakládal právní nárok „ekonomicky slabého“ účastníka řízení na získání služeb advokáta v rámci lidského práva na přístup ke spravedlnosti a na spravedlivý proces. Návrh takového právního předpisu, který by nezatěžoval státní rozpočet ve větší než dosavadní míře, předložila ČAK příslušným vládním místům již v únoru 1999, aniž se dosud dočkala reakce. Zásadní stanovisko ČAK k justiční reformě spočívá v tom, že bez tohoto předpisu nelze justiční reformu vůbec zavést.

V této souvislosti chce ČAK zdůraznit, že již od roku 1990 nese tíhu tzv. bezplatné právní pomoci na svých bedrech, a to bez jakéhokoli zájmu ze strany státních orgánů. Jde jednak o bezplatné právní porady poskytované advokáty pravidelně v sídlech všech krajských soudů a v Praze, jednak o určování advokátů pro bezplatnou právní službu v konkrétním případě. Tento systém, zahrnující tisíce bezplatných porad a asi pět set určení pro individuální složité právní věci ročně,

je na hranicích svých možností. Po zavedení novel trestního řádu a občanského soudního řádu mohou požadavky na tuto provizorní úpravu stoupnout na desetinásobek i víc. Bez systémových změn „možnosti získání služeb advokáta i pro osoby v ekonomicky slabé pozici“ nemůže ČAK nadále zaručit zajištění takové možnosti, tak jako toho není schopna žádná advokátní komora v zemích EU, které se problematikou přístupu k právům a spravedlivému procesu vážně zabývájí a vyvozují z toho i jisté povinnosti pro stát.

Rovněž zásady reformy soudnictví předložené vládě obsahují řadu nedopracovaných námětů, pro něž je teprve třeba získat konsenzus praktické i akademické právní veřejnosti. Citlivým bodem zde bude zejména vytvoření Nejvyšší soudcovské rady, v níž by měla mít zastoupení širší právnické veřejnosti.

Advokátní komora je přesvědčena, že všechny kroky k reformě soudnictví jsou nezbytné. Je však nutné provést je komplexně a provázaně tak, aby nabyly účinnosti ke stejnému datu, a to i za cenu, že vládní plán legislativních prací nebude přesně časově dodržen. ■

ZE ZAHRANIČÍ

JUDr. Ivo Palkoska
advokát, Kladno

Advokacie v Dánsku

Na podzim roku 1997 jsem měl možnost spolu s několika dalšími kolegy ze zemí střední a východní Evropy strávit dva týdny v Kodani na pozvání Dánské advokátní komory. Při této příležitosti jsem se seznámil se systémem advokacie v Dánsku. Zde je několik poznatků a dojmů z této návštěvy.

A) ADVOKÁTNÍ KOMORA

Advokátní komora v Dánsku se nazývá Advokat sam fun det a obvykle se překládá jako Dánská advokátní komora a právní společnost (dále též Komora). Jedná se o organizaci, která byla založena zákonem v roce 1919 a v současné

době má přibližně 3 800 členů. Komora sdružuje veškeré praktikující právníky, kteří se nazývají advokáti. Členy advokátní komory se mohou stát právníci po složení zřejmě ne příliš přísných zkoušek a po absolvování určité kratší praxe v oboru. Dánští advokáti působí buď jako soukromí advokáti (cca 3 100) nebo jsou zaměstnání v různých podnicích či státních orgánech. Advokátní komora je řízena výborem, který se skládá z patnácti členů, přičemž předseda je volen v přímých volbách všemi členy Komory a zbylých čtrnáct členů výboru je voleno členy v 11 místních oblastech. Volební období je čtyři roky a může být prodlouženo o další dva roky. Advokáti se scházejí každé dva roky na celostátním setkání, které bývá využíváno zejména pro volbu členů výboru nebo předsedy. Ze zkušeností je patrné, že se voleb a tohoto shromáždění účastní přibližně jedna pětina všech advokátů.

Komora má dvě hlavní funkce. Jednou je zastupování profesního stavu a podpora zájmů členů stavu. Toto se děje ovlivňováním zákonodárství a případně vyjednáváním s dalšími profesními skupinami a státními orgány. Komora má značnou autoritu v legislativním procesu. Často podává vyjádření k navrhovaným zákonům či novelám zákonů a její posudky jsou obecně kladně přijímány. Druhou funkcí je disciplinární pravomoc, která je obdobná pravomocí naší Komory. Je rozdělena mezi centrální stížnostní výbor, který je zcela nezávislý na výboru Komory a je vždy veden soudcem. Dalšími členy tohoto výboru jsou advokáti a zčásti též členové tzv. spotřebitelských organizací, které působí v Dánsku v různých oblastech (obchodní inspekce apod.), včetně justice. Stížnosti na účtování odměny jsou vyřizovány jednotlivými oblastními komisemi, které jsou pro tento účel složeny pouze z praktikujících advokátů.

Komora pořádá různé kurzy a semináře či zajišťuje další praktické záležitosti advokáta. Tato činnost byla donedávna hrazena z příspěvků advokátů. Vzhledem k tomu, že členy Komory jsou nejenom soukromí advokáti, ale též mnozí zaměstnanci, rozhodla se Komora v r. 1994 vyčlenit část činnosti, která se týká služeb pro advokáty, do samostatné obchodní společnosti, jejíž byla zakladatelem. Nyní všichni členové Komory přispívají pouze na zajištění výše uvedených dvou funkcí. Nově založená tzv. servisní společnost (dánsky Advokaterne service selskap) je nezávislou společností s ručením omezeným, která poskytuje různé služby a zboží členům Komory. Tyto služby jsou poskytovány na základě předplatného v různém rozsahu. Společnost též zajišťuje většinu postgraduálního vzdělávání, které Komora nabízí. Přes společnost lze získat různé slevy od nejrozličnějších dodavatelů s ohledem na velký objem zakázek, který společnost zajišťuje. Spojení mezi Komorou a členy je prováděno prostřednictvím advokátního časopisu s názvem Advokát, který jednou měsíčně přináší články a oznámení, zejména z profesní oblasti. Komora též vydává 8x ročně publikaci Právo a spravedlnost, která je zaměřena mnohem odborněji a každé číslo je věnováno určité

obecné otázky. Uveřejněná díla jsou mnohdy citována i v ostatní literatuře. Pro rychlou informaci členů Komora využívá též možnosti faxového spojení, tj. rozesílá svým jednotlivým členům na faxová čísla drobná urgentní oznámení. Lze říci, že všech 3 800 členů lze obeslat během 10 až 12 hodin.

B) ZPŮSOB VÝKONU ADVOKACIE SOUKROMÝMI ADVOKÁTY

Soukromí advokáti vykonávají činnost v advokátních kancelářích, které se skládají buď z jediného advokáta nebo ze sdružení advokátů či z obchodní společnosti, jejíž členy mohou být, stejně jako u nás, pouze advokáti. Řada advokátů se samozřejmě věnuje obchodnímu právu a lze říci, že pouze malá část se zabývá výhradně jinými druhy práva než právem obchodním. Advokacie je vykonávána za úplat, která při smluvním vztahu není omezována. Dánští občané mají značně rozšířené oprávnění žádat o poskytnutí právní pomoci za sníženou cenu, resp. za podpory státu. Obecně lze říci, že stát prostřednictvím advokátů zajišťuje právo každého občana na právní pomoc. Základní oblastí zajištění právní pomoci je organizování bezplatných právních porad v sídle místních soudů. Tyto porady jsou poskytovány dvě až čtyři hodiny týdně a každý je oprávněn, aniž udá své jméno nebo svůj příjem, dostat bezplatnou právní radu ohledně svých soukromých problémů. Advokáti se v této činnosti pravidelně střídají.

Dalším druhem právní pomoci je právní pomoc se státní podporou. Ta je poskytována formou tzv. běžné právní pomoci. Podmínkou je, že žadatel splní určité ekonomické podmínky. Žadatel musí zaplatit přibližně 20 % odměny za právní pomoc a zbytek platí stát. Tuto odměnu účtuje advokát přímo státu a stát podle výkazu práce advokátovi pravidelně za vykázané porady platí. Lze říci, že odměna činí přibližně 400 dánských korun za jednu porad. Každý žadatel může tyto porady jedenkrát v roce zopakovat. V rámci těchto běžných porad advokáti sepisují písemná podání, jako jsou dopisy protistranám nebo žádosti o osvobození od soudních poplatků. Touto cestou lze též sepsat určitá podání k soudu. V rámci této běžné právní porady lze též radit ve více věcech najednou.

Poskytování tzv. rozšířené právní pomoci jako vyšší stupeň právní pomoci se státní podporou zahrnuje zastupování v soudních sporech. Tyto případy však musí být zvláště zdůvodněny. Typickými případy jsou kauzy, kde je pravděpodobnost komplikovaného soudního sporu či odvolání. Pro přiznání státní pomoci musí být splněn současně nárok na osvobození od soudních poplatků, příp. zajištěno částečné hrazení odměny advokáta z komerčního pojištění právní pomoci klienta. V Dánsku je komerční pojištění značně rozšířeno. Pojí se s rodinnými

pojistkami, s pojištěním domů nebo s pojištěním provozu automobilů a lodí. Je z něho hrazena podstatná část odměny advokáta v případě, že věc musí být předložena soudu.

Za splněných určitých zvláštních podmínek, včetně nároku na osvobození od soudních poplatků, má občan právo, aby byl bezplatně zastoupen ve většině právních věcí, jako jsou rodinné případy, zaměstnanecké věci, náhrady škody či daňové věci.

Ekonomické podmínky pro právní pomoc se státní podporou a osvobození od soudních poplatků vychází ze stejných základů a každý advokát pomůže klientovi zjistit, zda splňuje ekonomické podmínky pro osvobození od soudních poplatků a na právní pomoc s podporou státu toto poskytnutí. Vždy od 1. ledna je stanovena výše příjmů občanů, od kterých lze poskytovat právní pomoc s podporou státu či osvobození od soudních poplatků. V roce 1997 pro tyto účely činil roční daňový příjem před zdaněním pro jednotlivce 186 000 dánských korun, pro bezdětnou rodinu 236 000 korun a za každé dítě se přidávalo 32 000 korun. Sami Dánové odhadují, že přibližně polovina dánské populace splňuje podmínky pro alespoň částečné osvobození od soudních poplatků a pro poskytování právní pomoci s podporou státu.

Pro lepší srovnání cenových podmínek uvádím, že hodnota dánské koruny v roce 1997 činila ve směnárně cca 5 Kč. Skutečný poměr cen v obchodech byl asi 1–2 Kč za 1 dánskou korunu.

Advokáti též mohou být určeni k poskytnutí právní pomoci. Jedná se zejména o případy nuceného odejmutí dětí z rodinné péče, obhajobu v závažných trestných činech, ve vazebních věcech či při likvidaci majetku prodejem věcí, případně v řízení o zbavení způsobilosti k právním úkonům, adopci, uvěznění při správních deliktech apod.

Samostatnou kapitolou je poskytování právní pomoci při obhajobách v trestních věcech. Každý dánský občan má právo, aby soud určil advokáta, který ho bude v trestní věci hájit, i když se nejedná o tzv. nutnou obhajobu. Stát pak tomuto advokátovi vyplátí odměnu. Přibližně 40 % obviněných nechává volbu advokáta na soudu a zbytek si advokáta zvolí s tím, že odměnu stát zaplatí. Odměna je stanovena po skončení věci poměrně neformální dohodou mezi příslušným soudním úředníkem a obhájcem a lze říci, že se pohybuje ve výši přibližně 1 000 dánských korun za hodinu práce. Je samozřejmě možné, že si klient vybere advokáta sám a sám ho zaplatí, ale počet těchto případů údajně nepřesahuje jedno procento. Po zaplacení odměny advokátovi pak stát podle finanční situace odsouzeného vymáhá část nebo celou zaplacenou odměnu advokátovi na tomto odsouzeném. Podle sdělení dánských obhájců pouze asi 20 obhájců v Kodani má příjem jenom z trestních věcí, kdežto ostatní se zabývají též jinými obory práva.

V Kodani je též veden zvláštní seznam obhájců, kteří jsou zapsáni jako tzv. autorizovaní obhájci u soudů. Tento seznam se průběžně doplňuje, ale je stanoven určitý omezený počet. Další obhájci jsou zapisováni teprve po uvolnění místa.

Z tohoto seznamu obhájců ustanovují kodaňské soudy nutné obhajoby, pokud si obviněný sám obhájce nevybere.

C) SERVISNÍ SPOLEČNOST

V roce 1994 Komora založila společnost s ručením omezeným s názvem Service sel skabet, což lze přeložit jako Společnost pro služby advokátům (dále též Servisní společnost). To se stalo se souhlasem ministerstva spravedlnosti. Úkolem Servisní společnosti je pokrývat potřeby služeb advokátů v nejrůznějších oblastech. Komora žádným způsobem nepřispívá na činnost Servisní společnosti a ani členové Komory nepřispívají na rozpočet Servisní společnosti. Členové Komory, mají-li zájem, si pouze předplácejí některé služby, které jim společnost nabízí. Servisní společnost se neliší od jiných soukromých obchodních společností ve způsobu, kterým je řízena. Veškerý výnos Servisní společnosti se užívá zpět ve společnosti a Komora jako zakladatel nemá žádný ekonomický prospěch z její činnosti. V našich podmínkách by se zřejmě jednalo o typ obecně prospěšné společnosti.

Od vzniku Servisní společnosti je její činnost velmi úspěšná. Z přibližně 3 100 soukromých advokátů v Dánsku jich je 2 600 běžnými zákazníky společnosti. Společnost poskytuje vzdělávání a školení jednotlivým advokátům a jejich zaměstnancům. Podstatná činnost společnosti je též v oblasti pojištění. Nabízí zvláštní druhy pojištění pro právníky. Jedná se zejména o penzijní připojištění advokátů a jejich zaměstnanců, které je výhodnější cenou i rozsahem. Ve spolupráci s jinými pojišťovacími ústavy je zajišťováno pojištění kancelářů, které členové Komory získávají za výhodnějších podmínek, než kdyby si pojištění sjednávali sami.

Servisní společnost rovněž sleduje vývoj v legislativě a další informace, které jsou významné pro jednotlivé advokáty. Prostřednictvím telefaxové služby společnost informuje advokáty, kteří o to mají zájem, o nových důležitých legislativních ustanoveních a dalších otázkách. Předpokládá se, že faxová služba bude postupně nahrazena e-mailem, který je levnější a rychlejší než telefax. Servisní společnost ve spolupráci s velmi známým dánským nakladatelstvím vytvořila edici nazvanou Law advokat (advokátní právní texty), která obsahuje nejvýznamnější zákony, literaturu apod. Tato edice je též připravena v elektronické podobě a je aktualizován 10x ročně. Objem edice je přibližně jako 75 000 knižních stránek a lze ji používat na notebooku.

D) ADVOKÁTNÍ POČÍTAČOVÁ SÍŤ

Prostřednictvím Servisní společnosti byla založena též tzv. Advokatnet. Jedná se o elektronickou síť, která je určena zvláště pro advokáty. Vytvoření této sítě předcházela rozsáhlá jednání s různými počítačovými firmami. Byla vybrána menší, ale vysoce odborná firma, která poskytuje služby ve formě uzavřené sítě (Intranet). Z této sítě se mohou advokáti přímo propojit též na internet a využívat internetu. Využití Intranetu má výhodu, že komunikace přes e-mail je rychlejší a levnější, rovněž tak telefaxové služby mezi advokáty se provádějí z počítače na počítač. Prostřednictvím advokátní sítě se lze napojit na různé databáze obsažené v internetu, výměnné sítě apod. Prostřednictvím internetu by též měli být advokáti propojeni na různé databáze, které vedou dánské úřady. Na jaře 1996 byla vytvořena první síť, která byla v roce 1997 zdokonalena. Byl vytvořen i konferenční systém, v kterém lze zveřejnit určité téma či diskutovaný problém a neomezená skupina advokátů se může k tomuto problému vyjádřit. Lze též vytvořit uzavřený konferenční systém pouze pro některé členy okruhu.

Prostřednictvím advokátní sítě lze vstupovat do některých externích databází, ale tyto vstupy jsou již vázány na další poplatky. Samotné poplatky v advokátní síti činí za samostatné připojení do advokátní sítě 460 dánských korun měsíčně na jedno pracoviště. Pokud má kancelář více pracovišť, může být připojena například za 1 000 korun měsíčně při šesti uživateli. Advokátní síť rovněž umožňuje vytvořit tzv. domácí stránky, na kterých advokátní kancelář může zveřejnit svoji nabídku prací, přehledy svých členů apod. Cena za zřízení domácí stránky činí 2 950 dánských korun za 5 stran, roční pronájem 500 korun za stránku. V roce 1997 užívalo advokátní síť přibližně 10 % dánských advokátních kanceláří, ale jejich počet stále roste.

Domnívám se, že zkušenosti z Dánska mohou být velmi poučné pro další směřování naší Komory. Zkušenosti dánské advokacie, pokud jde o poskytování služeb advokátům, naznačují, že by bylo vhodné, aby se jasně oddělila vlastní činnost Komory od služeb, které využívají jen někteří advokáti.

Předseda SAK k otázce sloučení advokacie a komerčních právníků na Slovensku a k problematice nového zákona o advokácii

List Národná obroda přinesl 12. 3. t. r. rozhovor redaktora listu s předsedou Slovenské advokátní komory JUDr. Štefanem Detvaiem, věnovaný dvěma významným otázkám slovenské advokacie. Přetiskujeme doslovné znění.

Slovenská advokátska komora vo februári odovzdala na Ministerstvo spravodlivosti SR podnet k návrhu „malej“ novely zákona o advokácii. Čo vás k tomu viedlo?

Od prijatia a účinnosti zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii uplynulo už takmer deväť rokov. Skúsenosti a poznatky s jeho uplatňovaním ukazujú, že legislatívna úprava poskytovania právnej pomoci si nevyhnutne vyžaduje niektoré zmeny a doplnky. Doterajšiu päťročnú právnickú prax, ako advokátsky koncipient, navrhujeme skrátiť na tri roky. Toto obdobie postačuje na kvalitnú prípravu na advokátske povolanie a zladuje sa tým jeho dĺžka s dĺžkou justičnej praxe. Vzhľadom na rozdelenie ČSFR treba novo riešiť získavanie vysokoškolského vzdelania a úpravu recipročného oprávnenia advokátov pri poskytovaní právnej pomoci na území SR. Medzi naliehavé problémy, ktoré si vyžadujú zmenu, patrí systém rokovania a uznášania sa konferencie advokátov. Zároveň si myslíme, že je účelné, aby do zoznamu advokátov mohli byť zapísaní aj komerční právnici, ktorí o to majú záujem a svojou odbornosťou a profesionalitou spĺňajú predpoklady na výkon advokácie. Zápis by sa vykonal na základe zákona, bez zloženia advokátskej skúšky.

Už dnes sú však viacerí komerční právnici zároveň členmi vašej komory...

Áno, niekoľko sto komerčných právníkov za posledné štyri roky prešlo aj k nám. Uznali sme im skúšku komerčného právníka za skúšku advokátsku a zapísali sme ich do zoznamu Slovenskej advokátskej komory. V tom budeme aj pokračovať. Táto novela sa týka komerčných právníkov, ktorí nemuseli zložiť skúšky a svoju činnosť vykonávajú na základe výnimky zo zákona o komerčných právníkoch. Naším cieľom do budúcnosti je zlúčenie obidvoch stavovských organizácií.

Prečo? Aké to môže mať výhody?

Slovensko je jednou z mála krajín, kde sa právne-advokátske služby poskytujú duálne. Po zmenách v roku 1989 sa zvýšil dopyt po advokátoch. Na ilustráciu, v tomto období bolo na Slovensku 250 až 270 advokátov a dnes len v Bratislave ich pôsobí vyše 450 a na Slovensku viac ako 1 200. Pod tlakom podnikových právníkov bol po roku 1989 v rámci legislatívy prijatý nový zákon o komerčných

právnikoch. Takto vznikla druhá komora. Nie je to však celkom prirodzené a vo svete zaužívané. V Českej republike a Maďarsku už k takému zjednoteniu došlo. Silná jednotná stavovská právnická organizácia je totiž zárukou ochrany práv jej členov i reprezentácie smerom do zahraničia. Myslíme si, že zlúčenie obidvoch komôr bude na prospech všetkých advokátov i komerčných právnikov. Zlúčenie by sa malo uskutočniť zo zákona, ktorý by zrušil v súčasnosti platné zákony o advokácii i zákon o komerčných právnikoch. Členovia obidvoch komôr by sa stali podľa nového zákona členmi advokátskej komory.

Jediným rozdielom medzi advokátmi a komerčnými právnikmi je to, že komerčný právnik nemôže klienta zastupovať v trestných veciach. Nebolo by to v tejto súvislosti na prekážku?

Pri dnešnom počte advokátov súdy nepocitujú špeciálne deficit advokátov v trestných veciach, ktorých nie je až tak veľa, ako napríklad občianskoprávných či obchodných. V budúcnosti chceme organizovať aj špecializované semináre pre tých, ktorí nerobili skúšky z trestného práva, kde by dostali základy obhajoby pre prípad, že by boli ustanovení za obhajcov zo zákona.

Ako sa k tomuto snaženiu postavili komerční právnici?

Ešte v januári sme iniciovali spoločné rokovanie predsedníctiev obidvoch komôr o možnom zlúčení. Predsedníctvo komory komerčných právnikov nás listom informovalo, že nepovažuje za možné sa na stretnutí s takýmto programom zúčastniť. Advokátska komora však zostane naďalej otvorená aj pre komerčných právnikov.

Kde je hranica počtu advokátov na Slovensku?

Dúfam, že nikdy nebude stanovená, tak ako nie je ani vo svete. Advokácia by mala ostať demokratická, nezávislá. Záleží na verejnosti, ktorého advokáta si vyberie. Tak ako je spoločnosť rôznorodá napríklad politicky, tak je to i s orientáciou advokátov. Ak bude na Slovensku zhruba 3 000 – 3 500 advokátov a komerčných právnikov, tak by trh mohol byť nasýtený.

Vo výhľadovom pláne legislatívnych úloh vlády SR na roky 2000–2002 je pod bodom 50 zaradený návrh novely zákona o advokácii. Vy ste však spomínali nový zákon...

Podľa nášho názoru by sa namiesto veľkej novely mal pripraviť skôr nový zákon o advokácii. Jeho obsahom by mohlo byť spomínané zlúčenie komôr. Ďalej by sa zákonom mal umožniť výkon povolania advokáta aj právnickým osobám, a to verejným obchodným spoločnostiam. V súvislosti s aproximáciou legislatívy s legislatívou Európskej únie treba upraviť podnikanie zahraničných advokátskych kancelárií na Slovensku. V budúcnosti predpokladáme, že aj zahraničná kancelária sa bude môcť v SR usadiť s tým, že bude musieť byť členom komory, bude musieť absolvovať skúšky, alebo bude pôsobiť v obmedzenej oblasti, a to v oblasti medzinárodného práva či vlastného domovského práva. Je pritom zaujímavé, že už v súčasnosti na Slovensku pôsobí niekoľko zahraničných advokát-

ských kancelárii a zastupujú zahraničné firmy. Pôsobia nelegálne, nemajú na to zákonný podklad. Zároveň nepoznajú slovenské právo. Pritom často predstavujú vlastné poskytnutie právnej pomoci takým spôsobom, že slovenskí advokáti vyzerajú pri nich ako menej kvalitní. Je zarážajúce, že v mnohých prípadoch sa snažia využívať ešte nie hotových advokátov, koncipientov. Okrem toho, že tu dochádza k nekalej súťaži, zahraničné advokátske kancelárie nie sú na Slovensku zdaňované. Je pritom bežné, že zahraničné kancelárie, ak majú klientov, ktorí potrebujú právnu pomoc na Slovensku, obrátia sa na ktoréhokoľvek slovenského advokáta. Aj my sme zapojení do medzinárodných dohôd o spolupráci pri poskytovaní právnej pomoci.

Od roku 1989 dochádza neustále k zmenám legislatívy. Nemá to podľa vás vplyv na právnu istotu občanov? Môžeme hovoriť o Slovensku ako o právnom štáte?

Nie. Právny štát neznamená mať len perfektné zákony, ale právny štát bude vtedy, keď zákony budeme všetci zachovávať. Darmo máme zákon, keď si ho nectíme, nedodržujeme ho. Právne vedomie je na Slovensku ešte na veľmi nízkej úrovni. Vidíme, ako sa rozmohla korupcia. Ak to pôjde takto ďalej, nebudeme potrebovať zákon, ale bude záležieť len na tom, kto bude mať viac peňazí a bude ich vedieť lepšie vyžiť. Dúfam, že vývoj nepôjde podobnou cestou ako v Rusku, ale že sa urobia opatrenia, aby sme právny štát dosiahli.

Vyšlo číslo 1/99 Bulletinu slovenské advokacie

V úvodníku nazvaném „O rok sme starší“ se předseda Slovenské advokátní komory JUDr. Štefan Detvai krátce, ale výstižně zabývá místem advokáta v demokratickém společenském systému, jeho posláním pomoci všem, kteří jsou na právní pomoc odkázáni a končí apelem vůči všem advokátům, aby si zachovali úctu ke svému povolání, neboť jen tak mohou být právem hrdi na to, že jsou advokáty a budou mít úctu k sobě samým.

Odborné články

Doc. JUDr. Ján Mazák: *Notářský zápis v exekučním řízení (některé vybrané problémy)*

Autor se v první části zabývá kromě všeobecných náležitostí notářského zápisu hlavně zvláštními náležitostmi, které jsou nutné, aby notářský zápis byl vykonatel-

ny. K nim patří právní závazek, předmět plnění a čas plnění, označení oprávněného a povinného a souhlas povinné osoby s vykonatelností notářského zápisu.

V další části se věnuje problematice přítomnosti oprávněného při sepisu notářského zápisu, kterou vyvolala nejednotná praxe notářů.

Obsahem třetí části je obrana proti notářskému zápisu jako exekučnímu titulu. Autor zde zdůrazňuje, že exekuční řízení je výrazným mocenským zásahem státu do majetkové i osobní integrity fyzických i právnických osob, a proto se musí uskutečňovat v přísném rámci procesněprávních vztahů, pouze dovolenými procesními úkony.

V závěru článku je poznámka o novelizaci Exekučního řádu.

Doc. JUDr. Peter Vojčík, CSc.: Zástavní právo na ochrannou známku

Ochranná známka je specifickým předmětem zástavního práva, je vždy spojená s určitým zbožím nebo službami, pro které je zapsaná v registru ochranných známek. Autor se zabývá otázkou, jaká ochranná známka může být předmětem zástavního práva, obsahovými náležitostmi zástavní smlouvy a v této souvislosti též otázkou, zda nezapsané označení (logo), může být předmětem zástavní smlouvy. V tomto bodě dochází k závěru, že nezapsané označení nemůže být předmětem zástavní smlouvy. Článek dále obsahuje pasáž o vzniku zástavního práva na ochrannou známku, o vztahu zástavní smlouvy a platnosti licenční smlouvy na ochrannou známku a o možnosti zástavního věřitele realizovat zástavního právo.

JUDr. Juraj Jankuv (UPJŠ Košice, katedra mezinárodního práva): Jednání o přijatelnosti individuální stížnosti před Výborem pro lidská práva

Autor uvádí, že účelem článku je hlubší pohled na určitou problematiku jednání o přijatelnosti individuální stížnosti před Výborem pro lidská práva ve smyslu Opčního protokolu, jako doplňku Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, který upravuje proceduru individuálních stížností.

Článek je obsáhlý. Zabývá se všemi požadavky, které je nutné pro přijetí individuální stížnosti před Výborem pro lidská práva splnit.

V závěru autor uvádí, že se největší důraz musí klást na splnění požadavku vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků a též na požadavky zákazu neslučitelnosti stížností typu *ratione temporis*, *ratione personae* a *ratione materiae* (tyto pojmy jsou v článku důkladně vysvětleny), které bývají nejčastějším důvodem odmítnutí přijatelnosti oznámení. Ostatní požadavky přijatelnosti se v praxi Výboru posuzují poměrně liberálně.

V čísle jsou dále informace o připravovaných změnách v odměňování advokátů a komerčních právníků, změny v seznamu advokátů a advokátních koncipientů, inzerce a recenze.

J. V.

1) Propůjčení významného rakouského vyznamenání prezidentovi Notářské komory ČR

Prezidentovi Notářské komory České republiky panu JUDr. Martinu Foukalovi bylo propůjčeno spolkovým prezidentem Rakouské republiky Velké stříbrné čestné vyznamenání za zásluhy o Rakouskou republiku. Vyznamenání předal prezident Rakouské notářské komory pan Dr. Georg Weissmann u příležitosti recepce, konané dne 9. dubna 1999 v Rakouské rezidenci v Praze. Upřímně blahopřejeme.

Redakce

2) Změna v zabezpečování výkonu vazby pro Okresní soud Nymburk – sdělení

Ředitel vazební věznice v Praze-Ruzyni zaslal ČAK tento dopis ze dne 20. 4. 1999:

Tímto Vám sděluji, že vzhledem k přetrvávajícímu stavu překročení ubytovací kapacity Vazební věznice Praha-Ruzyně rozhodl generální ředitel Vězeňské služby České republiky o přemístění dospělých obviněných mužů ve vazbě pro Okresní soud Nymburk a Okresní státní zastupitelství Nymburk z Vazební věznice Praha-Ruzyně do Věznice Valdice, a to postupně ke dni 30. 4. 1999.

3) Nabídka intenzivních seminářů v New Yorku

Mezinárodní oddělení České advokátní komory obdrželo od školící organizace American Language in Context nabídku intenzivních seminářů pro advokáty nepraktikující common law. Semináře, jež tato organizace pořádá v New Yorku,

vedou renomovaní američtí advokáti se zkušenostmi jak s advokátní praxí, tak s prací se studenty.

American Language in Context nabízí formou intenzivního semináře výuku základních strategií nutných pro efektivní písemnou komunikaci a formulování smluv a zdokonalení v užívání správné právní angličtiny. Seminář klade také důraz na osvojení mezinárodních standardů právní praxe.

Seminář se uskuteční v době od 1. do 5. listopadu 1999 a cena je \$ 2 450.

Případní zájemci o tento seminář necht se laskavě obrátit na mezinárodní oddělení ČAK, jmenovitě na JUDr. Janu Wurstovou nebo Filipa Jirouska, kteří jim sdělí dodatečně upřesňující informace na telefonním čísle 02/2491 3606 nebo faxem na 02/2491 4386. K dispozici je i omezený počet informačních brožur poskytnutých American Language in Context. (F. Jirousek)

4) Instrukce pro vyšetřovatele a policejní orgány Policie ČR k postupu v trestním řízení

Vydáno NMV č. 82/1995 ze dne 12. prosince 1995

Výňatky vztahující se k obhajobě

ODDÍL ŠESTÝ

Obhajoba

Čl. 50

Poučení o právu na obhajobu

Obviněný musí být vždy před každým výsledkem nebo jiným procesním úkonem, jehož se účastní, poučen zejména o právu zvolit si obhájce nebo za podmínek uvedených v ustanovení § 33 odst. 2 tr. řádu žádat jeho ustanovení a radit se s ním během úkonů prováděných vyšetřovatelem, žádat přítomnost obhájce při výslechu nebo jiných úkonech (§ 165 tr. řádu) a je-li ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, i o právu na rozmluvu s obhájcem bez přítomnosti třetí osoby. Poučení obviněného se doslovně poznamená do protokolu o úkonu, před nímž bylo poučení dáno. Obdobně musí být poučen o právu zvolit si obhájce a radit se s ním podezřelý, který byl podle § 76 odst. 1 tr. řádu zadržen (čl. 35 odst. 4 tohoto nařízení).

Nutná obhajoba

Čl. 51

(1) Jakmile vzniknou důvody nutné obhajoby (§ 36 tr. řádu), vyšetřovatel o tom obviněného poučí a určí mu přiměřenou lhůtu ke zvolení obhájce tak, aby nebyl ohrožen účel nutné obhajoby. Lhůta může být podle povahy věci i kratší než jeden den určený v hodinách. Vzniknou-li důvody nutné obhajoby sdělením obvinění, může být poučení o nutné obhajobě součástí obsahu záznamu o sdělení obvinění (písemného záznamu jeho obsahu). Jinak se poučení poznamená do protokolu o výslechu obviněného nebo do protokolu o jiném procesním úkonu včetně lhůty pro zvolení obhájce. Vyjádření obviněného, zda si zvolí obhájce nebo zda žádá, aby mu byl obhájce ustanoven, se poznamená do protokolu o procesním úkonu, a to i tehdy, bylo-li poučení o nutné obhajobě součástí záznamu o sdělení obvinění, který byl obviněnému předán, nebo písemného záznamu jeho obsahu, který mu byl doručen.

(2) Volba obhájce je účinná, jakmile obhájce doručí vyšetřovateli plnou moc od obviněného nebo své zplnomocnění vyšetřovateli jinak sdělí. Vyšetřovatel je povinen o tom pořádat úřední záznam.

(3) Je-li obviněný v době, kdy běží lhůta pro volbu obhájce určená v hodinách, zbaven osobní svobody (vazba, zadržení nebo předvedení), vyšetřovatel mu poskytne účinnou pomoc zejména tím, že mu umožní telefonické spojení s obhájcem podle telefonního seznamu nebo podle seznamu advokátů, který vede soud.

(4) V době, kdy obviněný ještě obhájce nemá, ač jej musí mít, lze provádět jen neodkladné úkony (čl. 18 odst. 3 tohoto nařízení). Výslech obviněného je z hlediska účelu nutné obhajoby neodkladným úkonem zejména tehdy, je-li nebezpečí, že při pozdějším provedení dojde ke ztrátě, zničení nebo zmaření důkazů, k jejichž vyhledání, zajištění a provedení je výpověď obviněného nezbytná (např. zajištění věcí důležitých pro trestní řízení, dopadení spolupachatele, zamezení následkům trestného činu).

Čl. 52

Jestliže obviněný prohlášením do protokolu přímo odmítne zvolit si obhájce nebo určená lhůta pro jeho zvolení uplyne marně, vyšetřovatel požádá o ustanovení obhájce, a to soudce činného v místě působnosti útvaru vyšetřování. Stejnopis žádosti o ustanovení obhájce založí vyšetřovatel do originálu i opisu vyšetřovacího spisu. Je-li obviněný zadržen, předveden nebo se sám dostavil na útvar policie a má být podle návrhu vzat do vazby, vyšetřovatel požádá o ustanovení obhájce telefonicky, zpravidla před prvním výsledkem obviněného nebo jiným procesním úkonem, který nelze odložit až na dobu, kdy soudci dojde písenná žádost. V den pracovního klidu nebo volna požádá vyšetřovatel o usta-

novení soudce, který je určen pro pracovní dosažitelnost. O telefonické žádosti o ustanovení obhájce vyšetřovatel pořídí úřední záznam a jméno obhájce sdělí obviněnému co nejdříve, nejpozději však před jeho prvním výslechem. Záznam založí do originálu i do opisu vyšetřovacího spisu, a to i tehdy, jestliže soudce obhájce z jakýchkoliv důvodů neustanoví.

Čl. 53

Účast obhájce ve vyšetřování

(1) Vyšetřovatel sdělí zvolenému nebo ustanovenému obhájci místo a dobu konání procesního úkonu (úkon podle hlavy V. tr. řádu), pokud obhájce předem včas osobně, telefonicky nebo písemně oznámí, že se chce úkonu účastnit. Jde-li o výslech osoby (obviněného, svědka, znalce), sdělí obhájci jméno této osoby. Oznámí-li obhájce, že se chce účastnit všech vyšetřovacích úkonů, je vyšetřovatel povinen sdělit mu místo a dobu konání každého procesního úkonu, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění obhájce nelze zajistit, a to bez ohledu na to, zda úkon provede sám nebo zda jeho provedení uloží policejnímu orgánu. To platí i tehdy, jestliže se vyšetřování doplňuje poté, kdy obviněný prostudoval spisy. Dobu a místo konání procesního úkonu může vyšetřovatel oznámit osobně, písemně nebo telefonicky tak, aby obhájce měl dostatek času zajistit svou účast na úkonu nebo za sebe zajistit substituci. Obhájci lze zaslat i časový harmonogram procesních úkonů; změny v harmonogramu je nutno včas oznámit.

(2) Jestliže je nezbytné některý procesní úkon, zejména výslech obviněného, uskutečnit ihned po zvolení nebo ustanovení obhájce, v době, kdy obhájce ještě nemohl oznámit, zda a kterého úkonu se chce zúčastnit, vyšetřovatel obhájci telefonicky oznámí místo a dobu konání prvního procesního úkonu. Dobu konání úkonu nutno stanovit tak, aby měl obhájce možnost se na místo včas dostavit. Jestliže se obhájce odmítne dostavit na místo úkonu, vyšetřovatel úkon provede bez jeho přítomnosti, a to i tehdy, jestliže obhájce bez závažného důvodu požádá o jeho odložení. O tom vyšetřovatel sepíše úřední záznam a založí jej do spisu. Obdobně vyšetřovatel postupuje, není-li obhájce po svém zvolení nebo ustanovení k zastížení.

(3) Stejnopis písemného oznámení o konání vyšetřovacích úkonů vyšetřovatel zakládá do originálu i do opisu vyšetřovacího spisu zpravidla za protokol o procesním úkonu, jehož se obhájce chtěl účastnit. O telefonickém nebo osobním vyrozumění založí úřední záznam. Poštovní doručky ukládá do originálu vyšetřovacího spisu. Jestliže se obhájce úkonu nezúčastní, ač byl o jeho konání řádně vyrozuměn, vyšetřovatel poznamená den a způsob vyrozumění do protokolu o tomto úkonu.

(4) Požádá-li obhájce předem o vyhotovení protokolu o úkonu, vyšetřovatel pořídí čitelnou kopii, kterou obhájci předá na místě úkonu nebo mu ji zašle (§ 41 odst. 6 tr. řádu).

(5) Vyšetřovatel je povinen sledovat, zda trvají důvody nutné obhajoby a pokud pomínou, neprodleně informovat soudce, který obhájce ustanovil, a navrhnout mu, aby ustanovení zrušil.

Čl. 54

Rozhodnutí o výši odměny a náhrady hotových výdajů obhájce

(1) Skončí-li vyšetřovatel vyšetřování pravomocným rozhodnutím (§ 171, § 172 a § 173 odst. 1 písm. a) až d) tr. řádu), rozhodne na návrh obhájce, který byl obviněnému ustanoven (§ 36 až 39 tr. řádu) o výši odměny a náhrady hotových výdajů za právní pomoc (§ 151 odst. 3 tr. řádu).

(2) Obhájcem předložené vyúčtování odměny a hotových výdajů spojených s poskytnutím právní pomoci vyšetřovatel porovná s platným předpisem.¹²⁾ Dále ověří, zda údaje o rozsahu právní pomoci předkládané obhájcem odpovídají záznamům o účasti obhájce na vyšetřovacích úkonech ve vyšetřovacím spisu.

(3) O návrhu obhájce na odměnu a náhradu hotových výdajů za poskytnutou právní pomoc vyšetřovatel rozhodne usnesením, které vydá podle § 151 odst. 3 tr. řádu v pěti vyhotoveních, přičemž navrhovanou výši odměny a náhrady přizná nebo zamítne vcelku. Vyšetřovatel nemůže samostatně rozhodnout o některé z položek návrhu obhájce a navrhovanou odměnu nebo náhradu hotových výloh přiznat jen zčásti. Usnesením vyšetřovatel rozhodne na návrh obhájce i o výši přiměřené zálohy na odměnu a náhradu hotových výdajů za poskytnutou právní pomoc. Zálohu však určí jen zcela výjimečně (například tehdy, nebude-li možné termín skončení vyšetřování odhadnout ani po šesti měsících trestního stíhání) a vždy jen maximálně do výše odměny a náhrady hotových výdajů, které obhájci náleží za úkony v přípravném řízení již provedené.

(4) Navrhovanou odměnu nebo náhradu hotových výdajů za poskytnutou právní pomoc vyšetřovatel nepřizná zejména tehdy, jestliže

- a) z návrhu není patrné, za které konkrétní úkony právní pomoci má být odměna přiznána nebo se kterými právními úkony měl obhájce hotové výdaje,
- b) zjistí z vyšetřovacího spisu nebo od obviněného, popřípadě od dalších osob s právem jednat s obhájcem o právní pomoci v prospěch obviněného, že úkon, za nějž má být podle návrhu obhájce přiznána odměna nebo náhrada hotových výdajů, nebyl proveden,

c) navrhovaná odměna za konkrétní úkon právní pomoci neodpovídá platnému předpisu,¹²⁾

d) hotové výdaje vynaložené v souvislosti s poskytováním právní pomoci nejsou doloženy doklady nebo hodnověrně odůvodněny.

(5) Nepřízná-li vyšetřovatel obhájcem navrhovanou odměnu nebo náhradu hotových výdajů, musí své rozhodnutí v usnesení podrobně odůvodnit, zejména uvést, která z dílčích položek rozpisu celkové odměny nebo náhrady hotových výdajů za právní pomoc je nesprávná. Po právní moci usnesení podle § 151 odst. 3 tr. řádu, kterým nebyla navrhovaná odměna nebo náhrada nutných výdajů za poskytnutí právní moci obhájci přiznána, rozhodne vyšetřovatel o novém návrhu obhájce jen tehdy, byly-li vady původního návrhu odstraněny v souladu s pravomocným usnesením.

(6) Opis pravomocného usnesení s doložkou právní moci vyšetřovatel zašle příslušnému ekonomickému pracovišti útvaru policie spolu s návrhem obhájce a se žádostí o vyplacení celkové částky za poskytnutou právní pomoc.

Čl. 63

Opakování úkonu

Byl-li obviněný v trestních věcech s nutnou obhajobou vyslechnut v době, kdy ještě neměl obhájce, ač jej mít měl (§ 36 tr. řádu), vyšetřovatel výslech obviněného opakuje za účasti obhájce. To platí i o úkonech provedených v době, kdy zákonný zástupce obviněného nemohl vykonávat svá práva uvedená v ustanovení § 34 odst. 1 tr. řádu a obviněný neměl opatrovníka (§ 34 odst. 2 tr. řádu). Jiné úkony podle hlavy V. tr. řádu vyšetřovatel opakuje pokud nebyly provedeny způsobem odpovídajícím příslušným ustanovením zákona. Návrhu obhájce na opakování úkonu, který byl proveden před zahájením trestního stíhání jako úkon neodkladný, vyšetřovatel může vyhovět po projednání se státním zástupcem.

Čl. 64

Předvolání a předvedení

(1) Předvolání se provádí zpravidla písemně. Podle okolností případu může být provedeno též telefonicky, osobně nebo jinou vhodnou formou.

---

¹²⁾ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 270/1990 Sb., o odměnách advokátů a komerčních právníků za poskytování právní pomoci, ve znění vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 573/1990 Sb.

(2) Při předvedení svědka nebo obviněného, kteří se nedostavili na řádné předvolání, musí vyšetřovatel dodržet podmínky stanovené pro eskortu osob.¹⁴⁾ Nemůže-li eskortu provést nebo zajistit sám, požádá o předvedení prostřednictvím ředitele útvaru vyšetřování vedoucího útvaru policie, z jehož obvodu má být osoba předvedena. O předvedení příslušníka ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru v činné službě požádá jeho nadřízeného.

(3) Způsob a důvody předvedení se uvedou v protokolu o výsledku nebo se o tom učiní úřední záznam, ve kterém se dále uvede doba předvedení, popřípadě propuštění. Bylo-li předvedení provedeno na základě žádosti vyšetřovatele jiným útvarem policie, vyšetřovatel osobu převezme s úředním záznamem o předvedení, který přiloží k protokolu o výsledku.

Čl. 65 Výslech

(1) Před započítáním výslechu musí být vyslýchaná osoba vždy poučena o svých právech a povinnostech. Poučení obviněného musí být do protokolu o jeho prvním výslechu doslovně uvedeno. Při pokračování ve výslechu obviněného a prvním výslechu jiných osob postačí poučení protokolovat odkazem na zákonná ustanovení, podle nichž bylo poučení dáno. Je-li jako svědek vyslýchána osoba mající právo odepřít výpověď, která svědčit chce, poznamená se v protokolu o jejím výslechu: „Po poučení o právu odepřít výpověď podle § 100 tr. řádu svědek výslovně prohlašuje, že tohoto práva nevyužívá a vypovídat chce“. Byla-li oznamovateli nebo svědkovi způsobena trestným činem škoda, musí být poučen též podle ustanovení § 43 a násl. a § 163a tr. řádu. Je-li vyslýchána osoba, na kterou přechází práva poškozeného, jenž zemřel, musí být podle § 43 a násl. tr. řádu poučena i tato osoba. Podle potřeby se uvede vyjádření vyslýcháného k obsahu poučení.

(2) Jako počátek výslechu se uvede do protokolu doba, kdy výslech začal, a nikoliv doba, kdy bylo započato s jeho zapisováním. V protokolu se kromě náležitostí uvedených v § 55 odst. 1 tr. řádu vyznačí též všechny závažnější události, k nimž v průběhu výslechu dojde (nevolnost vyslýchané osoby apod.), s uvedením času takové události.

(3) Je-li svědek vyslýchaná osoba, která může podle § 100 tr. řádu výpověď odepřít a jde-li o svědectví z hlediska účelu trestního řízení zvláště významné (svědectví oznamovatele, poškozeného), vyšetřovatel o konání úkonu vyrozumí vedle obhájce zpravidla i obviněného (ledaže nelze provedení úkonu odlo-

---

¹⁴⁾ NMV č. 32/1994, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky při eskortě osob, ve znění NMV č. 52/1995.

žit a vyrozumění obhájce nelze zajistit) s poučením o tom, že se mu umožní úkonu se zúčastnit a klást svědkovi otázky. Obdobně vyšetřovatel postupuje i u jiných úkonů za účasti svědka, který může podle § 100 tr. řádu výpověď odepřít, pokud je jejich součástí i výslech (např. rekognice, rekonstrukce, konfrontace).

(4) Zjistí-li vyšetřovatel skutečnosti odůvodňující sepsání protokolu o výsledku svědka způsobem uvedeným v § 55 odst. 2 tr. řádu, je povinen svědka poučit o jeho právu podepsat protokol o výsledku smyšleným jménem a příjmením. Poučení včetně prohlášení svědka o tom, zda svého práva využije, vyšetřovatel napíše do protokolu před výpověď, např. takto: „S ohledem na skutečnosti, které jsou předmětem svědectví, a dosavadní výsledky vyšetřování můžete podepsat protokol o výsledku svědka smyšleným jménem a příjmením, pod kterým budete ve vyšetřovacím spise veden.“ Dále se запиše výslovné prohlášení svědka o tom, zda svého práva využívá a zda protokol o výsledku podepíše pod smyšleným jménem a příjmením (smyšlené jméno a příjmení se do protokolu poznamená). Pokud svědek prohlásí, že svého práva využije, vyšetřovatel sepíše jeho výpověď na protokol, jehož první stranu s údaji o totožnosti vyslýchaného nevyplní. Údaje o totožnosti svědka včetně údajů o místě a době konání výslechu, čísla jednacího vyšetřovacího spisu a označení, v jaké trestní věci byl svědek vyslechnut, se zapíše samostatně na jiný protokol o výsledku svědka. Domáhá-li se vyslýchaný práva podepsat protokol pod smyšleným jménem a příjmením, aniž by byl o tomto právu poučen, vyšetřovatel, pokud důvody uváděné svědkem neuzná, informuje bezodkladně státního zástupce a řídí se jeho pokyny. Nelze-li ihned státního zástupce informovat, vyšetřovatel první stranu protokolu s údaji o totožnosti svědka vyplní, ledaže by svědek z důvodu nebezpečí újmy na zdraví či jiného vážného nebezpečí sobě nebo osobě blízké odmítl vypovídat nebo by bylo zřejmé, že bude vypovídat tak, aby mu toto nebezpečí nevzniklo. Pokud je výslech svědka, který využil svého práva podepsat protokol smyšleným jménem a příjmením, prováděn za přítomnosti jiných účastníků trestního řízení (obhájce, zákonný zástupce, znalec, atd.) postupuje vyšetřovatel tak, aby účel opatření k ochraně svědka podle § 55 odst. 2 tr. řádu nemohl být zmařen. Výslech proto zpravidla zorganizuje tak, že účastníci úkonu svědka nevidí, ale jen slyší a vyloučí se jejich přítomnost při poučení svědka.

(5) Pokračování ve výslechu osoby se vyznačí zpravidla textem „Pokračování v protokolu o výpovědi“ s uvedením jména, příjmení, data a místa narození vyslýchaného a doby začátku výslechu. Číslování listů tohoto protokolu ve spisu navazuje na číslo poslední stránky protokolu o předchozím výslechu.

(6) Je-li výslech zachycen jen na magnetofonový záznam nebo videozáznam, vyhotoví vyšetřovatel doslovný přepis záznamu na protokol o výslechu. V protokolu o výslechu se poznamená, kde je záznam uložen. Záznam se uchová nejméně po dobu jednoho roku od právní moci rozhodnutí ve věci.

(7) Protokol o výslechu svědka s údaji o jeho totožnosti, ale bez zápisu obsahu výpovědi (odstavec 4), vyšetřovatel uloží v obálce označené číslem jednacím trestní věci mimo vyšetřovací spis. Po skončení vyšetřování tento protokol očísluje shodně s protokolem o výslechu svědka založeným ve spise (protokol bez údajů o totožnosti, ale se zápisem obsahu výpovědi) a zapečetěnou obálku předá státnímu zástupci jako přílohu vyšetřovacího spisu.

Čl. 66

Výslech podezřelého

Byl-li podezřelý zadržen a nebylo-li mu sděleno obvinění, vyšetřovatel jej vyslechne způsobem uvedeným v § 76 odst. 5 tr. řádu; výslech zaznamená na protokol o výslechu zadrženého – podezřelého. Osobu podezřelou z trestného činu, která nebyla zadržena, lze vyzvat, aby podala vysvětlení podle § 158 odst. 3 tr. řádu nebo § 12 zákona ČNR č. 283/1991 Sb.

Čl. 67

Podpis protokolu

(1) Po skončení výslechu předloží vyšetřovatel vyslýchanému protokol k přečtení a k podpisu. Byl-li výslech proveden bez přibrání zapisovatele, předloží vyšetřovatel protokol vyslýchanému k přečtení a podpisu za přítomnosti nezúčastněné osoby. Pokud vyslýchaný není schopen protokol přečíst nebo požádá-li o jeho přečtení, přečte protokol nezúčastněná osoba. Jestliže protokol obsahuje utajované skutečnosti, musí být nezúčastněná osoba určena pro styk s těmito skutečnostmi. Má-li vyslýchaný proti obsahu protokolu námitky, je třeba je projednat v přítomnosti nezúčastněné osoby a výsledek projednání pojmout do protokolu.

(2) Vyslýchaný podepíše každou stránku protokolu. Nezúčastněná osoba podepíše protokol na konci pod doložkou „Přečtení a podpisu protokolu přítomen“. Protokol o výslechu podepíše kromě vyšetřovatele i ostatní osoby, které byly výslechu přítomny (státní zástupce, obhájce, tlumočník, zákonný zástupce, orgán pověřený péčí o děti apod.). Jména přítomných se zpravidla uvedou strojpisem. Vyšetřovatel u svého podpisu vyznačí též funkci a hodnost.

ODDÍL DEVÁTÝ
Skončení vyšetřování

Čl. 85
Lhůta pro skončení vyšetřování

(1) Vyšetřovatel musí dbát na to, aby vyšetřování bez újmy na jeho kvalitě bylo skončeno v době pokud možno co nejkratší. Základní lhůta pro skončení vyšetřování je dva měsíce a počítá se ode dne zaevidování trestní věci na útvaru, nebylo-li zahájeno trestní stíhání, jinak až od sdělení obvinění.

(2) Není-li vyšetřování skončeno do šesti měsíců, vyšetřovatel předloží řediteli útvaru vyšetřování vyšetřovací spis s plánem vyšetřování a informací o příčinách a důvodech dlouhodobého vyšetřování. V informaci uvede zejména, které úkony ještě nebyly provedeny a předpokládaný termín skončení vyšetřování. Informace s podpisem ředitele útvaru vyšetřování, který sám může stanovit termín pro skončení vyšetřování, se založí k pomocným materiálům.

Prostudování spisu

Čl. 86

(1) Obviněnému a jeho obhájci se umožní prostudovat celý vyšetřovací spis tehdy, jestliže vyšetřovatel hodlá navrhnout podání obžaloby. V řízení proti uprchlému se tato možnost poskytne obhájci obviněného.

(2) Je-li obviněným mladistvý, umožní se prostudovat vyšetřovací spis též jeho zákonnému zástupci a zástupci orgánu péče o děti referátu sociálních věcí obecního úřadu. Nežijí-li rodiče mladistvého ve společné domácnosti nebo jsou rozvedeni, musí být na možnost prostudovat spis upozorněn každý z nich. Úkon vyšetřovatel organizuje tak, aby obviněný, jeho obhájce a ostatní oprávněné osoby mohly vyšetřovací spis prostudovat současně.

(3) Jestliže se některá z osob, upozorněná na termín, kdy může prostudovat spis, předem dostatečně omluví, určí vyšetřovatel nový termín tak, aby vyšetřovací spis mohla prostudovat dodatečně. Nedostaví-li se některá z osob, lze vyšetřování ukončit jen tehdy, jestliže tato osoba byla o termínu, kdy může prostudovat spis, vyzrozuměna nejméně tři dny předem; doklad o vyzrozumění (poštovní doručenka nebo zaprotokolované vyhlášení termínu v protokolu o výslechu) musí být založen ve vyšetřovacím spisu. Úkon vyšetřovatel organizuje tak, aby obviněný a jeho obhájce mohli vyšetřovací spis prostudovat současně.

Čl. 87

(1) Vyšetřovatel obviněnému předloží spis k prostudování a poučí jej o právu navrhnout doplnění dokazování. Ukazují-li výsledky vyšetřování, že skutek, pro který bylo sděleno obvinění, je jiným trestným činem, než jak byl ve sdělení obvinění právně posouzen, nebo že obviněný bude posuzován jako zvlášť nebezpečný recidivista, vyšetřovatel jej na tyto okolnosti upozorní ještě před tím, než začne studovat spis, pokud tak neučinil již v průběhu vyšetřování a poznamená to na záznamu o prostudování spisu.

(2) Obviněnému vyšetřovatel předloží celý originál vyšetřovacího spisu s řádně očíslovanými listy a všechny přílohové materiály, které jsou se spisem předávány státnímu zástupci (např. soudní spisy týkající se předchozích odsouzení). Je-li v trestní věci současně stíháno více osob, upozorní vyšetřovatel obviněného a obhájce na tu část spisu, která se týká onoho obviněného.

(3) Osobám oprávněným seznamovat se s výsledky vyšetřování musí být umožněno prostudovat celý vyšetřovací spis včetně příloh. Je-li přílohou též audiovizuální záznam o vyšetřovacím úkonu, musí být na jejich žádost provedena jeho projekce. Prostudování spisu lze pokládat za skončené až poté, kdy každá z oprávněných osob prohlásí, že doba, po kterou jim bylo umožněno studovat spis, je dostatečná. Pokud by však obviněný nebo jiný účastník trestního řízení, zjevně v úmyslu mařit vyšetřování a nebo oddalovat jeho ukončení, bezdůvodně otálel se studiem spisu, vyšetřovatel mu stanoví dobu, po kterou mu bude spis ponechán k prostudování; tuto skutečnost zaznamená na záznam o prostudování spisu včetně vyjádření dotčených osob.

(4) Požádají-li osoby uvedené v první větě § 65 odst. 1 tr. řádu o kopii spisu nebo jeho části, vyšetřovatel žádosti vyhoví a obstará pořízení kopie. Zapůjčit vyšetřovací spis za účelem vyhotovení kopie však nelze. Nemůže-li vyšetřovatel žádosti o pořízení kopie spisu nebo jeho části ihned vyhovět, sdělí to žadateli a dohodne s ním termín předání kopie. Náklady na pořízení kopie uhradí osoba, která ji požaduje, ihned v hotovosti podle platného ceníku. Na žádost musí být ceník poskytnut k nahlédnutí. O převzetí peněžní částky vyšetřovatel vydá potvrzení a peníze předá příslušnému ekonomickému pracovníci útvaru policie.

Čl. 88

Záznam o prostudování spisu

(1) O prostudování spisu sepíše vyšetřovatel záznam, k němuž připojí poštovní doručenky nebo v něm poznamená, jakým způsobem došlo k vyrozumění zúčastněných osob. Nebyla-li lhůta pro vyrozumění obviněného a obhájce dodržena, uvede vyšetřovatel na záznam i jejich případný souhlas se zkrácením této

lhůty. Záznam kromě údajů uvedených v předchozích člancích musí dále obsahovat

- a) jméno obhájce a jména ostatních obeslaných osob,
- b) čísla listů nebo jmenovité označení materiálů, které byly předloženy k prostudování,
- c) poučení obviněného o právu navrhnout doplnění vyšetřování,
- d) návrhy na provedení nových důkazů nebo na doplnění důkazů již provedených a rozhodnutí vyšetřovatele o těchto návrzích, popřípadě vyjádření obviněného či obhájce k výsledkům vyšetřování,
- e) dobu, po kterou byl studován spis a vyjádření obviněného a jeho obhájce o tom, zda jim byla poskytnuta dostatečná doba k prostudování spisu,
- f) podpisy osob přítomných při studiu spisu.

(2) Nemá-li obviněný obhájce, přibere se k podpisu záznamu nezúčastněná osoba, není-li přítomen zapisovatel.

Čl. 89

Doplnění vyšetřování

(1) Vyhoví-li vyšetřovatel návrhu na doplnění vyšetřování, poznamená to na záznam o prostudování spisu a s obhájcem se zároveň dohodne na jeho účasti při provádění navrhovaných úkonů.

(2) Odmítne-li však vyšetřovatel po prostudování spisu navrhované doplnění, učiní o tom záznam, který založí do originálu vyšetřovacího spisu. O odmítnutí návrhů na doplnění vyšetřování vyrozumí písemně obviněného i obhájce.

Čl. 90

Bylo-li vyšetřování doplněno, vyrozumí vyšetřovatel obviněného, obhájce a další osoby, které jsou oprávněny prostudovat spis, podle stejných zásad, jako při skončení vyšetřování. K novému prostudování spisu musí být přizvány všechny osoby, které byly přizvány k tomuto úkonu po skončení vyšetřování, i když se jich doplnění netýká; to neplatí, pokud tyto osoby výslovně prohlásí, že na prostudování spisu netravají, což se poznamená na záznam o prostudování spisu.

5) Přehled vazebních věznic a věznic Vězeňské služby zabezpečujících výkon vazby pro jednotlivé soudy

(Příloha č. 8 vnitřního kancelářského řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy)

- 1) **Vazební věznice Praha-Pankrác**
Pouze muži – obvody Prahy: 1, 2, 4, 7 a 8
– okresy: Benešov, Beroun, Praha-východ,
Praha-západ a Příbram.
Městský a Vrchní soud v Praze.
- 2) **Vazební věznice Praha-Ruzyně**
Pouze muži – obvody Prahy: 3, 5, 6, 9, 10
– okresy: Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník,
Nymburk a Rakovník.
Krajský soud Praha.
Ženy – obvody Prahy: 1–10
– okresy: Benešov, Beroun, Kladno, Mělník, Příbram,
Praha-východ, Praha-západ a Rakovník.
Krajský, Městský a Vrchní soud v Praze.
- 3) **Vazební věznice České Budějovice**
– okresy: České Budějovice, Český Krumlov,
Jindřichův Hradec, Pelhřimov, Písek,
Prachatice, Strakonice a Tábor.
Krajský soud České Budějovice.
- 4) **Vazební věznice Plzeň**
– okresy: Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih,
Plzeň-sever a Rokycany.
Krajský soud Plzeň
Pouze ženy – okresy: Cheb, Karlovy Vary, Klatovy, Sokolov
a Tachov.
Krajský soud Plzeň.
- 5) **Vazební věznice Horní Slavkov**
Pouze muži – okresy: Cheb, Karlovy Vary, Sokolov a Tachov.
- 6) **Vazební věznice Ostrov nad Ohří**
– okresy: Chomutov.

Různé

- 7) **Vazební věznice Litoměřice**
– okresy: Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí n. L.
Krajský soud Ústí nad Labem.
- 8) **Vazební věznice Liberec**
– okresy: Jablonec n. N., Liberec a Semily.
Krajský soud Ústí nad Labem – pobočka
Liberec.
- 9) **Vazební věznice Stráž pod Ralskem**
– okresy: Česká Lípa, Děčín a Mladá Boleslav.
- 10) **Vazební věznice Hradec Králové**
Pouze muži – okresy: Havlíčkův Brod, Hradec Králové, Chrudim,
Náchod, Pardubice, Rychnov nad Kněžnou.
Krajský soud Hradec Králové.
Ml. muži – okresy: Jičín a Trutnov.
- 11) **Vazební věznice Pardubice**
Pouze ženy – okresy: Havlíčkův Brod, Hradec Králové, Chrudim,
Jičín, Kolín, Kutná Hora, Náchod, Nymburk,
Pardubice, Rychnov nad Kněžnou, Svitavy,
Trutnov a Ústí nad Orlicí.
Krajský soud Hradec Králové.
- 12) **Vazební věznice Valdice**
Pouze dospělí muži – okresy: Jičín a Trutnov.
- 13) **Vazební věznice Brno**
– okresy: Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Vyškov
a Zlín.
Krajský soud Brno a Nejvyšší soud ČR.
Pouze ženy – okresy: Břeclav, Hodonín, Jihlava, Kroměříž,
Prostějov, Přerov, Třebíč, Uherské
Hradiště, Znojmo a Žďár nad Sázavou.
- 14) **Vazební věznice Břeclav**
Pouze muži – okresy: Břeclav, Hodonín a Uherské Hradiště.
- 15) **Vazební věznice Ostrava**
– okresy: Frýdek-Místek, Ostrava-město a Vsetín.
Krajský soud Ostrava.
Pouze ženy – okresy: Karviná, Olomouc, Přerov a Šumperk.
Vrchní soud Olomouc.

-
- 16) **Vazební věznice Karviná**
Pouze muži – okres: Karviná.
- 17) **Vazební věznice Olomouc**
Pouze muži – okresy: Kroměříž, Olomouc, Prostějov a Přerov.
Vrchní soud Olomouc.
- 18) **Věznice Mírov**
Pouze muži – okresy: Šumperk a Ústí nad Orlicí.
- 19) **Vazební věznice Opava**
– okresy: Bruntál, Jeseník, Nový Jičín a Opava.
- 20) **Vazební věznice Znojmo**
Pouze muži – okresy: Jihlava, Třebíč, Znojmo a Žďár nad Sázavou.

6) Přehled věznic Vězeňské služby realizující příjem odsouzených do výkonu trestu odnětí svobody z občanského života

(Příloha č. 7 vnitřního a kancelářského řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy)

- 1) **Vazební věznice Praha-Pankrác**
Pouze muži – obvody Prahy: 1, 2, 4, 7 a 8
– okresy: Benešov, Beroun, Mladá Boleslav,
Praha-východ, Praha-západ a Příbram.
- 2) **Vazební věznice Praha-Ruzyně**
Pouze muži – obvody Prahy: 3, 5, 6, 9 a 10
– okresy: Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník,
Nymburk a Rakovník.
Ženy – obvody Prahy: 1–10
– okresy: Benešov, Kladno, Mělník, Mladá Boleslav,
Praha-východ, Praha-západ, Příbram
a Rakovník.
- 3) **Vazební věznice České Budějovice**
– okresy: České Budějovice, Český Krumlov,
Jindřichův Hradec, Pelhřimov, Písek,
Prachatice, Strakonice a Tábor.

Různé

- 4) **Věznice Plzeň**
– okresy: Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever a Rokycany.
Pouze ženy – okresy: Cheb, Sokolov a Tachov.
- 5) **Vazební věznice Horní Slavkov**
Pouze muži – okresy: Cheb, Sokolov a Tachov.
- 6) **Věznice Ostrov nad Ohří**
– okresy: Karlovy Vary a Chomutov.
- 7) **Vazební věznice Litoměřice**
– okresy: Děčín, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem.
- 8) **Vazební věznice Liberec**
– okresy: Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily.
- 9) **Věznice Stráž pod Ralskem**
– okres: Česká Lípa.
- 10) **Vazební věznice Hradec Králové**
Pouze muži – okresy: Havlíčkův Brod, Hradec Králové, Chrudim, Náchod, Pardubice, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov a Ústí nad Orlicí.
Pouze ml. muži – okresy: Jičín.
- 11) **Věznice Pardubice**
Pouze ženy – okresy: Havlíčkův Brod, Hradec Králové, Chrudim, Jičín, Kolín, Kutná Hora, Náchod, Nymburk, Pardubice, Rychnov nad Kněžnou, Svitavy, Trutnov a Ústí nad Orlicí.
- 12) **Věznice Valdice**
Pouze dosp. muži – okres: Jičín.
- 13) **Vazební věznice Brno**
– okresy: Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Uherské Hradiště, Vyškov, Zlín a Žďár nad Sázavou.
Pouze ženy – okresy: Břeclav, Hodonín, Jihlava, Třebíč a Znojmo.
- 14) **Vazební věznice Břeclav**
Pouze muži – okresy: Břeclav a Hodonín.

- 15) **Vazební věznice Ostrava**
– okresy: Frýdek-Místek, Nový Jičín, Ostrava a Vsetín.
- 16) **Vazební věznice Karviná**
– okres: Karviná.
- 17) **Vazební věznice Olomouc**
– okresy: Kroměříž, Olomouc, Prostějov a Přerov.
Pouze ženy – okres: Šumperk.
- 18) **Věznice Mírov**
Pouze muži – okres: Šumperk a Svitavy.
- 19) **Věznice Opava**
– okresy: Bruntál, Jeseník a Opava.
- 20) **Vazební věznice Znojmo**
Pouze muži – okresy: Jihlava, Třebíč a Znojmo.

7) Adresář soudů ve Slovenské republice

(stav sdělený Ministerstvem spravedlnosti Slovenské republiky dne 23. 2. 1999)

SOD	SÍDLO	ULICE PŠČ A MĚSTO	TELEFON FAX
Krajský soud	Bratislava	Záhradnícka 10 813 66 Bratislava	07/55571652, 55574176, 55424060 07/55423267, 55424400
Okresní soud	Bratislava I.	Záhradnícka 10 812 44 Bratislava	07/55424060 07/55568527
Okresní soud	Bratislava II.	Drieňova 5 827 02 Bratislava	07/43335880, 43335960, 43339560 07/43 410 446
Okresní soud	Bratislava III.	Sadová ul. 2 832 50 Bratislava	07/44371137, 44371628 07/443 71219
Okresní soud	Bratislava IV.	Saratovská 1/A 844 54 Bratislava	07/64284624, 64284901, 64284260 07/64284945
Okresní soud	Bratislava V.	Prokofievova 12 852 38 Bratislava	07/63811378, 63811422 07/63825828
Okresní soud	Pezinok	Komenského 23 902 01 Pezinok	0704/423901 0704/422046

Různé

SOD	SÍDLO	ULICE PŠČ A MĚSTO	TELEFON FAX
Okresní soud	Malacky	Mierové nám. 10 901 11 Malacky	0703/7722129, 7722240-1 0703/7725712
Krajský soud	Trnava	Vajanského 2 918 70 Trnava	0805/5511057-060 0805/5512662
Okresní soud	Trnava	Hlavná 20 917 83 Trnava	0805/5511104-6 0805/5511443
Okresní soud	Dunajská Streda	Nám. Slobody 8 929 27 Dunajská Streda	0709/5522467, 5524967 0709/5527908
Okresní soud	Galanta	Mierové nám. 1 924 23 Galanta	0707/7802121-3 0707/78034 59
Okresní soud	Piešťany	Vážska 28 921 15 Piešťany	0838/7742678-9 0838/742681
Okresní soud	Senica	Nám. Oslobodenia 1 905 30 Senica	0802/512003, 512004, 512543 0802/513803
Okresní soud	Skalica	Kráľovská 386 909 01 Skalica	0801/648256 0801/648236
Krajský soud	Trenčín	Nám. Sv. Anny 28 911 50 Trenčín	0831/572811 0831/582342
Okresní soud	Trenčín	Piaristická 27 911 80 Trenčín	0831/561111 0831/528116
Okresní soud	Bánovce nad Bebr.	Hollého 3 957 75 Bánovce nad Bebr.	0832/601804, 601805 0832/604731
Okresní soud	Nové Mesto nad Váhom	Piešťanská 44 915 19 Nové Mesto n. V.	0834/716749 0834/710231
Okresní soud	Partizánske	1. mája 225/4 958 26 Partizánske	0815/490995 0815/490993
Okresní soud	Považská Bystrica	Štúrova 1/2 017 33 Považská Bystrica	0822/326838, 325955 0822/326854
Okresní soud	Prievidza	Švernyho 5 971 72 Prievidza	0862/422022-3 0862/423501
Krajský soud	Nitra	Štúrova 9 950 48 Nitra	087/526880-2, 417481 087/526882
Okresní soud	Nitra	Štúrova 9 949 68 Nitra	087/525221-2, 417500 087/526633
Okresní soud	Komárno	Pohraničná 6 945 35 Komárno	0819/701767, 701726, 701728 0819/701724
Okresní soud	Levice	Kalvínske nám. 7 934 31 Levice	0813/6312205-7 0813/6222214
Okresní soud	Nové Zámky	Rákocziho 15 940 16 Nové Zámky	0817/400380-1, 400400 0817/401763
Okresní soud	Šaľa	Jarmočná 1 927 44 Šaľa	0706/7702457, 7707565 0706/7707566

SOD	SÍDLO	ULICE PŠČ A MĚSTO	TELEFON FAX
Okresní soud	Topoľčany	M. R. Štefánika 55 955 15 Topoľčany	0815/324244–6, 324071–2 0815/327702
Krajský soud	Žilina	Oroľská 3 010 01 Žilina	089/626367–8, 626325 089/626355
Okresní soud	Žilina	Hviezdoslavova ul. 010 59 Žilina	089/620190, 623290, 623889 089/622468
Okresní soud	Čadca	ul. 17. novembra 1256 022 21 Čadca	0824/4331590–3 0824/4331594
Okresní soud	Dolný Kubín	Radlinského 36 026 25 Dolný Kubín	0845/862281–3 0845/863126
Okresní soud	Liptovský Mikuláš	Tomášikova 5 031 33 Liptovský Mikuláš	0849/23115, 522021 0849/514041
Okresní soud	Martin	Nám. Vajanského 1 036 61 Martin	0842/32089 0842/31364
Okresní soud	Námestovo	ul. Miestneho priemyslu 571 029 01 Námestovo	0846/522204, 522832, 523940 0846/522094
Okresní soud	Ružomberok	Dončova 8 034 01 Ružomberok	0848/322390 0848/327474
Krajský soud	Banská Bystrica	Skuteckého 7 974 87 Banská Bystrica	088/4123518, 4154739 088/4124976
Okresní soud	Banská Bystrica	Skuteckého 28 975 59 Banská Bystrica	088/4145601–3 088/4145606
Okresní soud	Brezno	Kuzmányho 4 977 01 Brezno	0867/6115280, 6114516, 6111804 0867/6171803
Okresní soud	Lučenec	ul. Dr. Hereza 14 984 37 Lučenec	0863/4325866, 4321766 0863/4324563
Okresní soud	Revúca	Remeselnícka 1 050 01 Revúca	0941/424522–4 0941/424545
Okresní soud	Rimavská Sobota	Jesenského 2 979 01 Rimavská Sobota	0866/5631141–2 0866/5624103
Okresní soud	Veľký Krtíš	SNP 714/2 990 14 Veľký Krtíš	0854/4831015, 4831086 0854/4831473
Okresní soud	Zvolen	Kozačková 19 960 68 Zvolen	0855/5333131, 5335711 0855/5331851
Okresní soud	Žiar nad Hronom	Nám. Matice slov. 5/1 965 35 Žiar nad Hronom	0857/6734658–9 0857/6734650
Krajský soud	Prešov	Košická cesta 20 080 01 Prešov	091/733206 091/724782
Okresní soud	Prešov	Grešova 3 080 01 Prešov	091/722744–6 091/732359
Okresní soud	Bardejov	Partizánska 1 085 75 Bardejov	0935/722091–2 0935/724331

Různé

SŮUD	SÍDLO	ULICE PŠČ A MĚSTO	TELEFON FAX
Okresní soud	Poprad	Štefánikovo nábr. 100 058 01 Poprad	092/721988–9 092/724046
Okresní soud	St. Lubovňa	17. novembra 30 064 27 St. Lubovňa	0963/22871, 22949 0963/22485
Okresní soud	Humenné	Mierova 36 066 34 Humenné	0933/754394–5 0933/752756
Okresní soud	Vranov nad Topľou	M. R. Štefánika 874 093 32 Vranov nad Topľou	0931/21311, 21664 0931/21312
Okresní soud	Svidník	Sov. hrdinov 200/35 089 01 Svidník	0937/21241–2, 21305 0937/22084
Okresní soud	Kežmarok	Ul. Trhovište 16 060 01 Kežmarok	0968/505080 0968/525081
Krajský soud	Košice	Štúrova 9 041 51 Košice	095/6229925 095/6253874
Okresní soud	Košice I.	Štúrova 29 041 51 Košice	095/6229925 095/6230593
Okresní soud	Košice II.	Štúrova 29 041 51 Košice	095/6229925 095/6259774
Okresní soud	Košice-okolie	Štúrova 29 041 51 Košice	095/6229925 095/6256783
Okresní soud	Michalovce	Nám. Slobody 11 071 18 Michalovce	0946/25240–2 0946/25594
Okresní soud	Rožňava	Nám. 1. mája 1 048 80 Rožňava	0942/324246–9 0942/23687
Okresní soud	Spišská Nová Ves	Stará cesta 3 052 80 Spišská Nová Ves	0965/4171111 0965/424537
Okresní soud	Trebišov	Nám. mieru 638 075 01 Trebišov	0948/722321 0948/725597

---

8) Druhý ročník celostátního golfového turnaje české advokacie – 1999

Dovolujeme si Vás tímto v návaznosti na úspěch prvního ročníku pozvat s předstihem na druhý ročník celostátního turnaje české advokacie.

Dispozice turnaje:

1. Pořadatel:

Advokátní kancelář Sodomka – Souček – Jindra – Mokry & partneři

2. Termín uspořádání:

17. září 1999

3. Místo uspořádání:

areál Golf klubu Karlovy Vary – Olšová vrata

4. Ředitelství turnaje:

ředitel: Petr Voráček – prezident Golf klubu Karlovy Vary

vrchní rozhodčí: Jan Kriegel

organizační ředitel: Michaela Bakrlíková

5. Náklady:

– nese každý z účastníků samostatně

vklad na osobu

– hráč: 1 200,- Kč

– nehrač: 500,- Kč

– ve vkladu je zahrnuto green fee pro hráče v den turnaje, níže popsané využití driving range, včetně služeb trenéra, jakož i pohoštění pro všechny zaprezentované účastníky na závěr turnaje v prostorách golf klubu

Ubytování: možnost zajištění noclehu v GRANDHOTELU PUPP přes pořadatele turnaje, a sice na základě závazného písemného požadavku nejpozději – do 15. 8. 1999 – zvýhodněná cena v době pořádání turnaje (noc před a noc po) pro hrající a nehrající účastníky přitom činí – Parkhotel PUPP jednod. pokoj USD 56,-/noc, dvoul. pokoj USD 70,-/noc, apartmá USD 91,-/noc, vždy s možností snídaně USD 8,-/osoba, GRANDHOTEL PUPP jednod. pokoj USD 95,-/noc, dvoul. pokoj USD 116,-/noc, apartmá USD 221,-/noc, vždy s možností snídaně USD 11,-/osoba.

6. Technická ustanovení:

a) *vypsane soutěže:*

- Stableford – muži i ženy, s odečtem handicapů (hráči)
- o nejdelší ránu (hráči) – jamka č. 3
- o úder nejbliže k jamce (hráči) – jamka č. 13
- patovací soutěž pro nehrající hosty

Uvedené soutěže jsou otevřeny pro všechny členy a pracovníky české advokacie, jakož i pro advokáty ze zahraničí a pořadatelem přímo pozvané hosty. Podmínkou startu v soutěži pro hráče je včasná přihláška, zaplacení vkladu a minimálně platná „zelená karta“, popř. handicapová karta. Nehrající hosté mají možnost v průběhu soutěže ve vymezené době bezplatně využít driving range klubu, včetně skupinového výkladu klubového trenéra. Bližší podmínky jednotlivých soutěží budou upřesněny při zahájení. Pořadatel si vyhrazuje právo úpravy podmínek, zejména časového rozvrhu, jednotlivých soutěží. Pro vítěze, jakož i některé další umístěné, jednotlivých soutěží jsou připraveny hodnotné ceny.

b) *přihlášky:*

je nutno učinit s ohledem na omezenou kapacitu s uvedením počtu osob (a specifikaci, zda se jedná o hráče či nehrače), pokojů a termínů noclehu (17. 9. a/nebo 18. 9.), pokud možno nejpozději do 15. 8. 1999 na fax: 00420/17/323 10 01–2, popř. na tel.: 00420/17/333 11 01 k rukám sl. Knotové.

c) *vkłady:*

ve výše uvedené výši budou vybírány při prezentaci

d) *losování:*

resp. rozdělení do jednotlivých flightů se uskuteční neprodleně po prezentaci před slavnostním zahájením na základě předchozího předrozdělení.

7. Časový pořad:

- 8.30 – 9.00 prezentace účastníků
- 9.00 rozdělení do jednotlivých flightů
- 9.00 – 9.20 slavnostní zahájení, welcome drink
- 9.30 zahájení soutěží pro hráče
- 11.00 – 12.00 patovací soutěž pro nehrající hosty (nutná vhodná obuv)
- 13.30 – 16.00 možnost využití driving range pro nehrající hosty
- 17.30 předpokládané ukončení soutěží
- 17.45 – 20.00 slavnostní vyhlášení výsledků, předání cen, banket

Těšíme se na všechny příznivce golfu z řad advokacie a srdečně je tímto zve-me do Karlových Varů.

---

9) Celostátní turnaj advokacie v tenise 1999

Z pověření České advokátní komory v Praze pořádá advokátní Kancelář Mgr. Mariana Herese a JUDr. Alfréda Ivánky v Mostě IX. ročník celostátního turnaje advokacie v tenise, na který si Vás tímto dovoluujeme pozvat.

Všeobecná ustanovení

1. Pořadatel:

Advokátní kancelář JUDr. Alfréd Ivánka, Mgr. Marian Heres, Moskevská 1/14, Most

Advokátní kancelář K+K+K, JUDr. Jaroslav Koutský, Moskevská 12, Most (z pověření ČAK)

2. Místo uspořádání:

tenisové dvorce Tenisového klubu v Mostě, ul. Pod Resslem (konečná stanice autobusu č. 16)

3. Ředitelství turnaje:

ředitel: JUDr. Alfréd Ivánka

vrchní rozhodčí: JUDr. Jaroslav Koutský

organizační pracovník: Mgr. Marian Heres

4. Technické zabezpečení:

Tenisový klub Most

5. Náklady vklady, ubytování, stravování:

na vlastní náklady účastníků

6. Technická ustanovení:

a) vypsání soutěže:

- 1. dvouhra mužů
  - 2. dvouhra žen
  - 3. čtyřhra mužů
  - 4. dvouhra mužů přes 45 let
  - 5. smíšená čtyřhra
  - 6. soutěž útěchy
- soutěže jsou otevřeny pro všechny členy a pracovníky české a slovenské advokacie
- soutěž č. 6 mohou hrát ti účastníci turnaje, kteří prohráli první utkání turnaje v soutěži č. 1

- ředitelství turnaje si vyhrazuje právo úpravy vypsanych soutěží
- všechny soutěže se hrají na dva vítězné sety, ve všech se zkrácenou hrou
- b) *přihlášky*:
  - je nutné zasílat na adresu AK Mgr. Marian Heres, Most, Moskevská 1/14, PSČ 434 01, a to nejpozději do 22. 8. 1999
- c) *vkłady*:
  - budou vybírány při prezentaci ve výši 500,- Kč pro všechny soutěže
- d) *losování*:
  - se uskuteční dne 27. 8. 1999 po prezentaci

7. Časový pořad:

26. 8. 1999

večer uvítání účastníků, ubytování

27. 8. 1999

8.00 prezentace, slavnostní zahájení, losování

8.30 zahájení soutěží 1, 2

13.00 zahájení soutěží 3, 4

28. 8. 1999

9.00 zahájení soutěží 5, 6

9.30 semifinálové zápasy

13.00 finálové zápasy

8. Všichni účastníci turnaje jsou povinni být k dispozici ředitelství turnaje po dobu účasti v turnaji. Hlavní rozhodčí má právo z účastníků turnaje určit rozhodčího.

9. Ubytování bude zajištěno na základě požadavků účastníků turnaje v hotelu MUROM. Požadavek s přesným datem ubytování je nutné uvést v přihlášce.

V průběhu turnaje bude 27. 8. 1999 uspořádán od 20.00 hodin

SPOLEČENSKÝ VEČER.

Srdečně zveme všechny příznivce bílého sportu do Mostu.

JUDr. Alfréd Ivánka

Mgr. Marian Heres

JUDr. Jaroslav Koutský

Pro Bulletin advokacie nakreslil Lubomír Lichý